The Catechism of the Crisis in the Church

FR. MATTHIAS GAUDRON

PRIJEVOD

ANGELUS PRESS
2915 FOREST AVENUE
KANSAS CITY, MISSOURI 64109

Title of the German original: *Katholischer Kaechismus zur kirchlichen Kriese*
©1997, Rex Regum Verlag, Schloß Jaidhof, Austria

This English version was translated from the second edition (Rex Regum Verlag, 1999) as translated, revised, and edited by the Dominican Fathers of Avrillé in collaboration with the author, with their added subdivisions. After serialization in *The Angelus*, it was revised and updated in accordance with the third French edition published in September 2009.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Gaudron, Matthias.
[Katholischer Katechismus zur kirchlichen Krise. English]
The catechism of the crisis in the church / Matthias Gaudron.
p. cm.
ISBN 978-1-892331-79-3
1. Catholic Church--Controversial literature--Miscellanea. 2. Catholic traditionalist movement--Miscellanea. I. Title.
BX1779.5.G3813 2010
282.09'045--dc22

2010022331

©2010 by Angelus Press
All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording, or by any information storage and retrieval systems without permission in writing from the publisher, except by a reviewer, who may quote brief passages in a review.

ANGELUS PRESS
2915 FOREST AVENUE
KANSAS CITY, MISSOURI 64109
PHONE (816) 753-3150
FAX (816) 753-3557
ORDER LINE 1-800-966-7337
www.angeluspress.org

ISBN 978-1-892331-79-3
FIRST PRINTING–July 2010

Printed in the United States of America

SADRŽAJ

Kratice

I. Kriza u Crkvi …… 5
II. Vjera ……13
III. Učiteljstvo Crkve ……24
IV. Drugi vatikanski sabor……44
V. Vjerska sloboda…… 61
VI. Ekumenizam …… 91
VII. Nova Misa……124
VIII. Katoličko svećenstvo……163
IX. Sakramenti……..182
X. Nadbiskup Lefebvre i Bratstvo sv. Pija X. …210

Kratice:

AAA	*Acta Apostolicce Sedis.*
DC	*La Documentation Catholique.*
DS	H. Denzinger and A. Schonmetzer. *Enchiridion Symbolorum, Definitionum et Declarationum de Rebus Fidei et Morum,* 36th ed. Herder, 1976.
Dz.	Denzinger. *The Sources of Catholic Dogma,* tr. Roy J. Deferrari. Loreto Publications, n.d. (1955).
PG	Migne. *Patrologia Graeca.*
PL	Migne. *Patrologia Latina.*
ST	St. Thomas Aquinas. *Summa Theologica.*

I

Kriza u Crkvi

1) Postoji li danas kriza u Crkvi?

Morali bismo zatvoriti oči da ne vidimo da Katolička crkva trpi ozbiljnu krizu. U 1960-im, u vrijeme Drugog vatikanskog sabora, postojale su nade za novo proljeće u Crkvi; dogodilo se upravo suprotno. Tisuće svećenika je napustilo svoju službu, a tisuće monaha i redovnika se vratilo svjetovnom životu. U Europi ima jako malo zvanja a nema ih mnogo ni u Sjevernoj Americi; bezbroj sjemeništa, samostana i vjerskih kuća zatvorilo je vrata. U mnogim župama nedostaje svećenika, a vjerske kongregacije moraju napustiti škole, bolnice i domove za stare i nemoćne. Kao što je papa Pavao VI. jadikovao 29. lipnja 1972. "Kroz neku pukotinu, dim sotonin je ušao u hram Božji."[1]

- **Znamo li koliko je svećenika napustio svećeništvo u 1960-im?**

Prema članku Fabrizia de Santisa u *Corriere della Sera* od 25. rujna 1971. godine, negdje između 7.000 do 8.000 svećenika je napustio svećeništvo samo u Italiji tijekom prethodnih osam godina. U Crkvi u cjelini 21.320 svećenika je svedeno na laički status između 1962. i 1972. U ovaj broj nisu uključeni oni koji se nisu zamarali traženjem službenog svođenja na laički status.[2] Od 1967. do 1974. godine, 30.000 do 40.000 svećenika je napustilo svoje zvanje. Ovi katastrofalni događaji mogu se usporediti s učincima tzv. protestantske reformacije u šesnaestom stoljeću.

- **Je li u redovničkim kongregacijama bilo usporedive katastrofe?**

[1] Der Fels, broj 10, 1972, str. 313; DC, br 1613, 1972, str. 658.

[2] Georg May, Die Krise der nachkonzttaren Kirche und Wir (Beč: Mediatrix Verlag), str. 50ff.

Neki komentari kardinala Ratzingera jednim primjerom ilustriraju ono što se dogodilo. U ranim 1960-im, Quebec je bila regija koja je brojila, proporcionalno gledano, najviše redovnica u svijetu. "Između 1961. i 1981. godine, zbog odlazaka, smrti, i izostanka novih zvanja, broj redovnica je pao s 46.933 na 26.294, pad od 44 posto, kojemu se još uvijek ne nazire kraj. Tijekom istog razdoblja nova zvanja su pala za 98,5 posto. Veći dio preostalih 1,5 posto sastavljen je ne od mladih žena, nego od kasnih zvanja. Kao rezultat toga, sociolozi se slažu u mračnom, ali objektivnom zaključku: "Uskoro će (osim ako ne dođe do obrata trenda, što je potpuno nevjerojatno, barem ljudski gledano) ženski vjerski život kakav smo poznavali biti u Kanadi samo uspomena."[3]

- **Zar se danas situacija ne poboljšava i možemo li sada smatrati da je kriza prošla?**

U Americi je 1960. godine bilo 1.527 muškaraca zaređeno za svećenike. U 1998. godini, samo ih je 460 zaređeno - pad od preko 1.000 godišnje. U Francuskoj u 1950-im bilo je oko 1.000 svećeničkih ređenja godišnje. U 1990-im nije ih bilo više od 100 godišnje; broj ulazaka u sjemeništa i dalje se smanjuje. U Njemačkoj je 1996-a predstavljala novu rekordno nisku razinu kandidata za svećeništvo: Njemačka sjemeništa i redovnički redovi su imali samo 232 prijave; dok je nedavne 1986.-e bilo 727 prijava.[4] Broj posvećenih osoba u svijetu i dalje se smanjuje.[5]

- **Utječe li ova kriza i na vjernike?**

U 1950-ima, odlazak na Misu u Americi je često bio veći od 70 posto među katolicima; neke studije pokazuju da je u 2000. godini taj broj pao na ispod 30 posto. Godine 1958., 35 posto Francuza pohađalo je Misu svake nedjelje; danas to čini manje od 5 posto, a to su često stari ljudi. Godine 1950. više od 90 posto Francuza bili su kršteni kao djeca; danas je takvih manje od 60 posto.

- **Ne povećava li se, međutim, broj krštenja odraslih u nekim zemljama?**

---

[3] Kardinal Joseph Ratzinger s Vittorijem Messorijem, The Ratzinger Report (1985; San Francisco: Ignatius Press, 1985.), str. 101.

[4] *Osterhofener Zeitung*, 19. travnja 1996.

[5] *Deutsche Tagespost*, 13. kolovoza 1998.

Nekoliko tisuća krštenja odraslih ne može nadoknaditi gubitak stotina tisuća krštenja djece (tim više, jer kasno krštenima često nedostaje ustrajnosti). Krštenja djece u Americi u prosjeku su iznosila više od 1,3 milijuna u 1960-ima, no tek su nedavno opet došla do preko 1 milijun krštenja godišnje, osobito zbog povećanja opće populacije. Gotovo 150.000 odraslih se obratilo na vjeru u Americi 1960. godine; 2002. godine, taj broj je bio ispod 80.000.

- **Jesu li slučajevi Francuske ili Amerike doista tipični?**

Svugdje je interes za Crkvu u opadanju. Sada samo manjina katolika ispunjava svoju nedjeljnu obvezu, a tisuće napuštaju Crkvu svake godine. Osobito uznemirujuće je to što prije svega mladi ljudi okreću leđa Crkvi. Od 93.000 onih koji su napustili Crkvu u Njemačkoj 1989. godine, 70 posto ih je bilo ispod 35 godina. Između 1970. i 1993. godine, 1,9 milijuna Nijemaca službeno je napustilo Katoličku crkvu. Mržnja ili srdžba nisu najčešći uzroci, već jednostavno ravnodušnost. Crkva više ne govori ljudima, ona više nema važnosti u njihovim životima i tako ljudi idu svojim putem, ponekad jednostavno da bi izbjegli njemački crkveni porez. Katolicizam polako postaje religija male manjine. Njemačka je u opasnosti, kao što je Karl Rahner rekao, da postane "poganska zemlja s kršćanskom prošlošću i nekim tragovima kršćanstva." Isto vrijedi i za većinu nekad kršćanskih zemalja.

- **Može li se reći da je ta strašna kriza samo lokalna, te da utječe na zapadnu Europu i Sjevernu Ameriku, ali pošteđuje Latinsku Ameriku, Afriku i Aziju, gdje se, naprotiv, katoličanstvo čini osobito dinamičnim?**

Neki statistički podaci sugeriraju da je kriza samo lokalna. Papinski Annuary (godišnjak), primjerice, naglašava da povećanje broja sjemeništaraca i ređenja u Trećem svijetu kompenzira pad koji se opaža u zapadnim zemljama. Naime, kriza je sveopća, čak i ako se ne pojavljuje svugdje na isti način. (Siromašne zemlje, gdje svećenstvo može predstavljati društveni napredak, regrutira nova zvanja relativno lako – ali koliko kvalitetna?) Latinska Amerika, primjerice, smatra se bastionom katolicizma, ali zapravo postaje protestantskom bržim tempom nego što je to Njemačka činila u

šesnaestom stoljeću. Godine 1900., samo 3 posto stanovništva Brazila bili su protestanti; njih je sada 18 posto, a broj i dalje raste. Pet novih pentekostalnih crkava gradi se u Rio de Janeiru svakog tjedna.

Fra Franc Rode, tajnik Papinskog vijeća za dijalog s nevjernicima, procjenio je 1993.-e da Crkva gubi 600.000 latinoameričkih vjernika svake godine. Drugi izvori pružaju još ozbiljnije indikacije: 8.000 katolika dnevno pređe u sekte.[6] Vjeruje se da se u Čileu 20 posto stanovništva pridružilo protestantskim sektama od 1960. godine, a 30 posto u Gvatemali. U potonjoj zemlji, broj protestanata se usedmerostručio od 1960. do 1985.

2) Je li ova kriza kriza vjere?

Katolička vjera nestaje. Sve manje se vjeruje u temeljne kršćanske istine, kao što su vjera u Boga, božanstvo Isusa Krista, raj, čistilište i pakao. Najviše zabrinjava to što ove članke vjere niječu čak i ljudi koji sebe nazivaju katolicima i redovito pohađaju Misu.

- **Postoje li statistike koje ilustriraju ovu krizu vjere?**

Iako nisu posve pouzdane, ankete predstavljaju opće tendencije u društvu. Mnoge statistike za SAD mogu se naći u Kenneth C.Jonesovom *Index of Leading Catholic Indicators* (Indeksu vodećih katoličkih pokazatelja). Na primjer, 77 posto američkih katolika u 1999. godini nije smatralo da se mora pohađati nedjeljnu Misu da bi se bilo dobar katolik. Samo 17 posto mladih katolika u Americi vjeruje da svećeništvo treba biti ograničeno na muškarce. Samo 10 posto vjeroučitelja katoličkih osnovnih škola slaže se s naukom Crkve o umjetnoj kontroli rađanja.[7] Anketa 1992. u *Der Spiegel*-u pokazala je da samo 56 posto Nijemaca vjeruje u Božje postojanje, 38 posto u Njegovu svemoć, 30 posto u istočni grijeh, 29 posto da je Isus Sin Božji, a 24 posto u postojanje pakla.[8] Jednako tako je katastrofalna situacija među katolicima. Samo 43

[6] Present, 22. svibnja 1993.

[7] Kenneth C. Jones, Index of Leading Catholic Indicators (Roman Catholic Books, 2003.), str. 77-79.

[8] Der Spiegel, 25/1992., str. 36.

posto njih vjeruje u temeljnu dogmu o Kristovu uskrsnuću. Od onih koji pohađaju nedjeljnu Misu, samo 55 posto vjeruje u Djevičansko rođenje, a samo 44 posto priznaje papinu nepogrešivost. Među svim katolicima, samo 32 posto vjeruje u papinu nepogrešivost. U Francuskoj je nedavna anketa pokazala da samo 58 posto Francuza smatra postojanje Boga sigurnim ili vjerojatnim (u usporedbi s 61 posto u 1994.); 65 posto (a 80 posto od tog broja su između osamnaest do dvadeset četiri godine starosti) kažu da ne vjeruju u Sveto Trojstvo, a 67 posto (u usporedbi s 48 posto u 1994. godini) ne vjeruje u postojanje pakla. Samo 12 posto katolika kaže da definitivno vjeruju u pakao (16 posto ima neko vjerovanje u pakao, 72 posto poriče njegovo postojanje). Čak i među praktičnim katolicima statistike su katastrofalne: samo 23 posto njih čvrsto vjeruje u pakao, a 4 posto poriče njegovo postojanje. Trideset i četiri posto tih istih praktičnih katolika je čvrsto uvjereno da je Muhamed bio prorok, dok samo 28 posto to poriče. (35 posto vjeruje u to do "određene točke", ostali nisu sigurni .[9] U 2006., samo 7 posto francuskih katolika je vjerovalo da je katoličanstvo jedina prava religija.[10] "Dubinu promjene možemo izmjeriti primjećujući da je 1952. većina katolika vjerovala da postoji samo jedna istinska religija, "primijetio je sociolog Yves Lambert.[11] U Valais-u, konzervativnom švicarskom kantonu koji je dom sjemeništa Međunarodnog bratstva sv Pija X. (FSSPX) u Econe-u, 81,3 posto katolika tvrdi da sve religije vode do vječnog spasenja.[12]

- **Koju pouku možemo izvući iz ovih statistika?**

One pokazuju pravi razmjer krize. To je *prije svega* kriza vjere. Ne samo da se broj onih koji se smatraju pripadnicima Crkve smanjuje, nego se čak i većina onih koji su službeno članovi Crkve

[9] CSA anketa, La Vie-Le Monde, napravljena u ožujku 2003.

[10] CSA anketa, Le Monde des religions, listopad 2006.

[11] Izvješće o INSEE, Donnees Sociales: La Societe Francaise (2002-2003), studija Yves Lambert (CNRS) na "La religion en France des annees soixantes a nos jours" [Religija u Francuskoj od 1960-ih do naših dana]. Autor napominje da je veliki raskid koji seže do sredine 1960-ih, obilježio pad religijske prakse i vjerovanja. Formalno pridržavanje vjerskih konfesija trajalo je nešto duže, pokazujući svoj prvi značajan pad u 1975.-1976.

[12] Anketa koju je napravio Link Institut u rujnu 1990. godine.

više se ne drže katoličke vjere! Netko tko negira istinu vjere izgubio je vjeru, jer se vjera mora održati u cjelini. Ako 72 posto katolika odbacuju vjerovanje u pakao, čak niti jedan od tri katolika više nema vjere.

3) Je li to također i kriza morala?

Kriza morala ide ruku pod ruku s krizom vjere. Dok je sv. Pavao podsjećao kršćane da moraju svojim načinom života sjati u očima poroda izopačena i lukava u kojem svijetle kao svjetlila u svijetu (Fil. 2,15), način života suvremenih kršćana malo se razlikuje od onoga djece ovoga svijeta, nevjernika i drugih. Njihova slaba vjera, bez srži, više nema snage utjecati na njihov život, a još manje oblikovati ga.

- **Koja je veza između vjere i morala?**

Čovjek, oslabljen istočnim grijehom, uvijek je sklon dati slobodne ruke svojim strastima i na taj način izgubiti gospodstvo nad samim sobom. Kršćanska vjera pokazuje čovjeku što Bog očekuje od njega i kako bi on trebao provoditi svoj život u skladu s Božjom voljom. Po vjeri čovjek zna obećanja kojima se može nadati ako čuva Božje zapovijedi, a također i kazne koje će trpjeti ako se odvrati od Boga. Vjera i sakramenti daju čovjeku moć za prevladavanje svojih loših sklonosti i potpuno prepuštanje dobroti i Božjoj ljubavi.

- **Koje su moralne posljedice krize vjere?**

Kad izgubi vjeru čovjek više ne vjeruje da je pozvan na moralnu savršenost i vječni život u Božjoj nazočnosti. On će se neminovno sve više prepuštati neurednim užicima ovoga života.

- **Je li suvremena kriza morala utjecala i na katolike?**

Mi danas doživljavamo tu stvarnost. Vjernost, čistoća, pravednost i duh žrtve više nisu neprijeporna dobra, čak ni za kršćane. Ovih dana jedan brak od tri završava razvodom nakon pet do deset godina, a sve više katolika traži crkveno priznanje rastave i "ponovnu ženidbu" nakon razvoda. Godine 1984. pregled *Herderkorrespondenz* je pokazao da je, u vrlo katoličkom području Austrije koje se zove Tirol, 88 posto stanovništva odbacilo

katolički nauk o kontroli rađanja, te da među stanovništvom u dobi od osamnaest do trideset godina praktički nije bilo potpunog prianjanja uz katolički nauk u tom pogledu (1,8 posto). U Valais-u 81,5 posto katolika vjeruje da bi razvedeni i "ponovo oženjeni" katolici trebali biti u mogućnosti primiti pričest.[13] U Francuskoj 2003. godine četvrtina praktičnih katolika je izjavila da, za njih, ideja grijeha ima malo važnosti. Broj poništenja u Americi skočio je s 338 u 1968. na više od 50.000 u 1998. godini.

4) Postoji li danas i kriza klera?

Nedostatak zvanja i vjerskog života, zajedno s velikim brojem svećenika i redovnika koji su napustili svoju službu pokazuju duboku krizu koja pustoši i kler. Mnogi od njegovih članova su izgubili vjeru, a svećenstvo uopće više nije sposobno prenositi i ražariti ljude vjerom.

- **Koja je veza između krize vjere i krize svećenstva?**

Kriza klera je *uzrok* krize vjere među katolicima. Ako je vjera katolika koji redovito pohađaju nedjeljnu Misu tako slaba, uzrok mora imati svoje korijene u neispravnom propovijedanju. Da su svećenici redovito poučavali katoličku vjeru situacija bi bila znatno drugačija. Ljudi nisu sami po sebi izgubili vjerovanje u članke vjere; ono im je oduzeto preko vjeronauka i s propovjedaonice. Kad tijekom godina propovijedi dovode u pitanje istine vjere, relativiziraju ih, ili čak otvoreno poriču, nije ni čudo da obični vjernici gube vjeru. Često je mladi nikad nisu ni upoznali.

- **Možete li dati primjer za to loše poučavanje koje pruža svećenstvo?**

U današnje vrijeme nije neobično da dijete koje ide primiti Prvu Pričest nije svjesno da je Isus Krist uistinu, stvarno i bitno prisutan u Euharistiji. Ono to ne zna, jer ni sam župnik više ne vjeruje u to otajstvo. U *How we live*, vjeronaučnoj knjizi koja se koristi u Njemačkoj, piše da: "Kad kršćani podijele svoj obrok s Isusom, oni idu do oltara. Svećenik im daje malo kruha. Oni jedu kruh..."[14] Ova

[13] Isto.

[14] *Wie Wir Menschen Leben: Ein Religionsbuch* (Herder, 1972.), str. 78. odobrenje za tisak je dao 17. siječnja 1972. godine generalni vikar biskupije Freiburg, dr Schlund.

vjeronaučna knjiga je dobila imprimatur, te je ovlaštena od strane njemačkih biskupa!

- **Je li situacija bolja u Francuskoj?**

Ako 34 posto praktičnih katolika vjeruje "potpuno" da je Muhamed prorok, a još 35 posto ih to vjeruje u određenoj mjeri (što je ukupno 69 posto), napominjemo da je statistika znatno niža među katolicima koji ne prakticiraju vjeru (21 posto i 22 posto, što je ukupno 43 posto). Po ovom pitanju katolici koji ne prakticiraju vjeru su više katolici od onih koji prakticiraju. To je dokaz o vrsti pouke koja se daje u crkvi. U stvari, mnogi francuski biskupi su dali crkve muslimanima, a papa Ivan Pavao II. poljubio je Kuran 14. svibnja 1999.[15]

- **Je li kriza svećenstva također moralna kriza?**

Kriza je prije svega kriza vjere, ali svećenici takve slabe vjere ne mogu imati snage poštivati celibat, to je moguće samo nekome koga potiče živa vjera i velika ljubav za našega Gospodina. Nikoga ne iznenađuje da mnogi svećenici danas održavaju grješne odnose sa ženom, i to sve više i više javno. Uobičajeno je čuti da je svećenik napustio svoju službu, priznajući da nije bio u celibatu godinama prije. I, u tom pogledu, stanje klera u Trećem svijetu (čiji broj raste) nije nažalost ništa bolje.

- **Ne skreće li se namjerno pozornost javnosti na te odlaske svećenika da bi došlo do ukidanja svećeničkog celibata?**

Jasno je da celibat odvraća mnoge mlade ljude od svećeništva. No, umjesto da ulazimo u polemiku o ovom pitanju, bilo bi bolje pitati se zašto je nekad bilo toliko ljudi koji su rado pravili tu žrtvu i zašto to više nije slučaj i danas.

5) Kako se trenutna kriza razlikuje od crkvenih kriza u prošlosti?

Sadašnja kriza u Crkvi se razlikuje od onih iz prošlosti, prije svega po činjenici da je najviša vlast u Crkvi ona koja je pokrenula

[15] Vidi *Sel de la Terre*, br 31, str. 186

ovu krizu, koja ju održava i koja sprječava provedbu učinkovitih mjera za njeno rješavanje.

- **Nije li bilo jako teških kriza u Crkvi u prošlosti?**

Uvijek je bilo kriza u Crkvi. Svećenici, biskupi, pa čak i pape nisu uvijek živjeli život u skladu s Evanđeljem. Nemoral i nedisciplina među svećenstvom često su dovodili do nazadovanja u Crkvi. S vremena na vrijeme bi svećenici i biskupi odstupili od prave vjere. Ali nikada se, kao u naše doba, zablude i javno nijekanje istina vjere nisu širile zahvaljujući toleranciji, odobravanju, pa čak i aktivnom nastojanju rimskih vlasti i episkopata diljem svijeta. To je osebujna značajka sadašnje krize: Činjenica da ju odobravaju najviše vlasti u Crkvi, uključujući i papu.

- **Priznaju li Crkvene vlasti taj osebujan karakter sadašnje krize?**

Papa Pavao VI. i sam je 1968. godine izrekao svoju slavnu izjavu da se Crkva nalazi u stanju "samouništenja": "Crkva je danas u stanju nemira, samokritike, moglo bi se čak reći samouništenja. To je poput unutarnjeg nemira, akutnog i kompleksnog, kojeg nitko nije očekivao nakon Sabora ...kao da Crkva samu sebe udara."[16]

[16] Govor 7. prosinca 1968. DC, Br. 1531 (1969.), str. 12.

II

Vjera

6) Što je vjera?

Vjera je nadnaravna krepost po kojoj, oslanjajući se na Božji autoritet i potaknuti Njegovom milošću, držimo sve što nam je On otkrio apsolutno istinitim.[1]

- **Pretpostavlja li vjera božansku objavu?**

  Da, vjera je čovjekov odgovor na Božju objavu.

- **Kako se Bog otkrio ljudima?**

  Bog je govorio ljudima po Mojsiju, prorocima, a prije svega po Svom jedinorođenom Sinu, Gospodinu našemu Isusu Kristu.

- **Koje su istine koje čovjek zna zahvaljujući božanskoj Objavi?**

  Zahvaljujući Objavi, znamo Božje osobine i Njegovu Trojstvenu bit. Znamo i vlastitu vječnu sudbinu, koja je gledanje Boga u nebu. Objava nam pokazuje put koji moramo slijediti kako bi došli do tog cilja: poštivanje Božjih zapovijedi i primanje sakramenata, sredstava spasenja koja je Bog ustanovio.

- **Zašto se vjera zove nadnaravnom?**

  Istine koje je Bog objavio, koje su predmet vjere, nadilaze prirodnu sposobnost naše inteligencije. Dakle, nije moguće prianjati uz njih bez nadnaravne Božje pomoći, koja se zove milost.

- **Na temelju čega prianjamo uz istine koje je Bog objavio?**

  Razlog vjere je isključivo autoritet Boga koji se objavljuje. Vjerujemo u istine vjere, jer ih je Bog potvrdio, a ne zato što smo imali saznanja o njima kroz vlastite napore. Vjerujemo, na primjer, u

[1] Tridentski sabor uči da je vjera "nadnaravna krepost kojom, uz pomoć i uz nadahnuće Božje milosti, vjerujemo da su stvari koje nam je On objavio istinite, ne zato što smo unutarnju istinu o objavljenim stvarima spoznali prirodnim svjetlom razuma, već zbog autoriteta samoga Boga, koji ih objavljuje, a koji ne može prevariti ni biti prevaren "(Dz. 1789).

Sveto Trojstvo ili božanstvo Isusa Krista, ne zato što smo razumski otkrili ove istine, nego zato što nam ih je Bog objavio.

7) Kako se vjera prenosi?

Jedan izvor vjere je Sveto pismo ili Biblija. Ona se dijeli u dva dijela: Stari zavjet, koji sadrži Objavu Boga Hebrejima prije pojave Krista i Novi zavjet, koji izrijekom prenosi kršćanske objave.

- **Kako se Sveto pismo razlikuje od ostalih vjerskih spisa?**

Sveto pismo je nadahnuto Duhom Svetim. To znači da ono nije samo ljudski tekst, nego da iza ljudskog autora stoji sam Bog koji je vodio ljude koji su ga sastavljali na tajanstveni način. Iz tog razloga Sveto pismo je stvarno i istinski Riječ Božja.

8) Je li Sveto pismo jedini izvor Objave?

Reći da je Sveto Pismo jedini izvor Objave je protestantska zabluda. Nauk kojeg su usmeno prenijeli apostoli, koji se naziva Apostolska Predaja, također je, uz Sveto Pismo, pravi izvor Objave.[2]

- **Je li u samom Svetom Pismu bilo spomena drugog izvora Objave?**

Sve što je Isus Krist rekao i zapovjedio ne nalazi se u Bibliji. Samo Pismo tako kaže: "A ima još mnogo toga što učini Isus, i kad bi se sve redom popisalo, sav svijet, mislim, ne bi obuhvatio knjiga koje bi se napisale" (Iv 21,25). U tim danima, manje se pisalo nego danas, a time se usmena predaja više cijenila.

- **Koji drugi razlog se može navesti da bi se pokazala nužnost tradicije?**

Samo po tradiciji znamo neke istine koje je Bog objavio, naročito, koje knjige pripadaju Svetom Pismu. Postoje zapravo druga "evanđelja" i tobožnje apostolske poslanice koji nisu autentični biblijski spisi. Protestanti, koji priznaju samo Bibliju kao izvor vjere, dužni su obratiti se tradiciji, barem u tom pogledu, jer je ona jedini temelj za primanje Svetog Pisma.

[2] Tridentski sabor uči da je objava "sadržana u pisanim knjigama i nepisanoj predaji, primljenoj od apostola iz usta samoga Krista, odnosno od samih apostola, po kazivanju Duha Svetoga, i tako je došla do nas ... "(Dz. 783). Ovo učenje je ponovio Prvi vatikanski sabor (Dz. 1787).

- **Koji je prvi od dva izvora Objave, Sveto Pismo ili apostolska Predaja?**

Predaja je prvi od dva izvora Objave na temelju svoje drevnosti (apostoli su započeli propovijedanjem), svoje punine (budući da ona je izvor pisma, Predaja sadrži sve istine koje je Bog objavio) te svoje dostatnosti (predaji ne treba Pismo kao osnova njenog božanskog autoriteta, već naprotiv, Predaja nam daje popis knjiga nadahnutih od Boga i omogućava nam shvatiti njihovo istinsko značenje).

9) Tko nam autoritativno može reći što pripada Objavi?

Samo učiteljstvo Crkve, koje boravi u prvom redu u papi, može nam reći sa sigurnošću što treba vjerovati i što je pogrešno u odnosu na sporna pitanja. Petru i njegovim nasljednicima je Krist rekao: "Ti si Petar-Stijena, i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju, i vrata paklena neće je nadvladati." (Mt 16,18). On je isto tako dao Petru misiju utvrđivanja njegove braće u vjeri: "Ali ja sam molio za tebe da ne malakše tvoja vjera. Pa kad k sebi dođeš, učvrsti svoju braću" (Lk 22,32). Nauk za kojeg je Crkva odredila da pripada definitivno božanskoj Objavi zove se dogma.

- **Što Sveto Pismo kaže o tome na koji se način ono treba tumačiti?**

Sveti Petar kaže u svojoj drugoj poslanici: "... nijedno se proroštvo Pisma ne može tumačiti samovoljno jer nikada proroštvo ne bi ljudskom voljom doneseno, nego su Duhom Svetim poneseni ljudi od Boga govorili" (2. Pet 1, 20-21). Ovaj odlomak pokazuje i nadahnutost Svetoga pisma Duhom Svetim i činjenicu da ga ne možemo tumačiti kako nam se prohtije. To je, međutim, upravo ono što čine protestanti: svatko tumači Bibliju, i naravno, svatko je razumije na drugačiji način.

- **Može li postojanje nepogrešivog Učiteljstva u Crkvi biti dokazano na drugačiji način?**

Jednostavno razmišljanje dovoljno pokazuje nužnost nepogrešivog Učiteljstva. Krist nije namjeravao razgovarati samo sa svojim suvremenicima u Palestini, nego sa svim ljudima svih budućih vremena i svih krajeva zemlje. No, njegov nauk nije mogao biti sačuvan nepromijenjen tijekom stoljeća da nije ustanovljen ovlašteni

autoritet za rješavanje sporova koji bi mogli nastati. Tako je uspostavljen taj autoritet.

- **Postoje li druge naznake nužnosti ove institucije?**

Primjer protestanata pokazuje u praksi ono što smo upravo objasnili. Među njima ne postoji učiteljstvo, nego je svaki pojedinac na neki način vlastiti papa. To je razlog zbog kojega su protestanti podijeljeni u mnoštvo skupina, od kojih svaka vjeruje drugačije od ostalih. Katolička Crkva, naprotiv, čuva netaknutu vjeru prvih kršćana.

10) Što je posljedica negiranja dogme?

Tko negira *samo jednu dogmu* izgubio je vjeru, jer on ne prima Objavu od Boga, nego se postavlja kao sudac onoga što treba vjerovati.

- **Zar se ne može poreći jednu dogmu i dalje vjerujući u druge i na taj način sačuvati vjeru, barem djelomično?**

Kao što smo vidjeli gore, vjera ne ovisi o našem osobnom sudu, nego o autoritetu Boga koji se objavljuje i koji ne može prevariti ni prevaren biti. Stoga je potrebno prihvatiti sve što je Bog objavio, a ne uzimati samo ono što nam izgleda dobro. Stoga onaj koji izabire među objavljenim pologom vjere i ne želi ga prihvatiti kao cjelinu nameće Bogu ograničenje, jer dopušta da njegov razum ima posljednju riječ. Tko djeluje na taj način više nema nadnaravnu vjeru, nego samo *ljudsku* vjeru, bez obzira na to koliko su brojne točke u kojima je ona u skladu s nadnaravnom vjerom.

- **Može li se navesti papinsko učenje po tom pitanju?**

Kada je papa Pio IX. definirao dogmu o Bezgrešnom Začeću Djevice Marije 1854. rekao je: "Dakle, ako bi se netko usudio - ne daj Bože! - misliti drugačije nego što smo definirali, neka zna i razumije da je osuđen po svom vlastitom sudu, da je doživio brodolom u vjeri, da je odvojen od jedinstva Crkve."[3]

Leon XIII. je poučavao istu stvar: "Tko poriče jednu od istina vjere, čak i samo u jednoj točki, zaista gubi cijelu vjeru, jer odbija poštovati Boga kao vrhovnu Istinu i formalne temelje vjere."[4] Papa nadalje navodi sv. Augustina, koji je rekao, s obzirom na heretike:

[3] Bula Ineffabilis Deus, 8. prosinca 1854. [Osim kada je drugačije naznačeno, engleska verzija papinskih spisa uzeta je s vatikanskog web site-a.-pr.]

[4] Enciklika *Satis Cogniturn*, 29. lipnja 1896.

Oni se slažu sa mnom o mnogim stvarima, a ne slažemo se samo u nekima. No, *zbog tih nekoliko stvari* u kojima se ne slažu sa mnom, mnoge točke u kojima se slažemo za njih nemaju vrijednosti.[5]

- **U pitanjima vjere, to je onda sve ili ništa?**

Ne može se biti 70 ili 99 posto katolikom; ili se prihvaća cijela Objava ili ne, u tom slučaju posjeduje se samo *ljudsku* vjeru koju se proizvelo za sebe. Odabir nekih istina među cjelinom istina vjere zove se *hereza* (na grčkom, *izbor*).

- **Što treba misliti o sada popularnom sloganu o tome da, u našim odnosima s "odvojenim kršćanima," moramo gledati na ono što ujedinjuje, a ne na ono što nas razdvaja?**

Sasvim je krivo i protivno tradicionalnom nauku Crkve reći, s obzirom na ne-katolike, da se mora gledati na ono što ujedinjuje, a ne na ono što nas razdvaja. To stvara dojam da se razlike odnose samo na beznačajne detalje, a zapravo je na kocki punina objavljene istine.

11) Nije li vjera prije svega osjećaj?

Jedna od zabluda modernizma, koju je osudio sv. Pio X. 1907. u enciklici *Pascendi*, je kazati da je vjera osjećaj koji dolazi iz podsvijesti, a koji proizlazi iz neke potrebe za božanskim. U stvari, čin vjere nije osjećaj, već način shvaćanja, svjesno i dragovoljno primanje božanske objave, kakva je predana čovjeku u Svetom Pismu i Predaji.

- **Što je Objava za moderniste?**

Za moderniste objava nastaje kada vjerski osjećaj prelazi iz područja podsvjesnog do svjesnog uma. Vjera bi dakle bila nešto sentimentalno i subjektivno. Objava ne dolazi izvana (odozgo), nego proizlazi iz čovjekove unutrašnjosti.

- **Koja je onda Kristova uloga u Objavi za moderniste?**

Modernisti vjeruju da je u počecima kršćanstva, postojalo vjersko iskustvo Isusa Krista (o kojem se, doduše, ne misli kao o pravom Bogu). On je podijelio svoje iskustvo s drugima, koji su ga sami živjeli i opet priopćili drugima. Iz ove potrebe vjernika za prenošenjem svoga vjerskog iskustva drugima i stvaranjem zajednice rođena je Crkva. Crkva, dakle, nije božanska ustanova; ona je, kao i

[5] Sv. Augustin, *Commentary on Psalm* 54, br 19 (PL, 36, 641).

sakramenti, papinstvo, dogme, samo je posljedica vjerske potrebe vjernika.

- **Nije li istina da čovjek po naravi ima vjerski osjećaj?**

Potrebno je pažljivo razlikovati *naravni* religiozni osjećaj od *nadnaravne* vjere katolika. Svakako postoji u ljudskom srcu potreba za Bogom, ali ako Bog zapravo ne odgovori na tu potrebu, ona ostaje prazni osjećaj. Nadalje, poput svega što je naravno u nama, i religijski osjećaj je ranjen istočnim grijehom: on lako može dovesti do zablude, pa čak i do grijeha (praznovjerja, idolopoklonstva, itd).

- **Nije li vjera svejedno povezana s vjerskim osjećajem?**

Istina je da je osjećaj sigurnosti i dobrobiti povezan s vrlinom vjere, ali to nije suština vjere. Taj je osjećaj, kao i svi ostali osjećaji, promjenjiv, ponekad je jači a ponekad slabiji; s vremena na vrijeme može čak i nestati. Veliki sveci, poput sv. Vinka Paulskog ili sv. Terezije od Djeteta Isusa, ponekad su bili lišeni te razumske sigurnosti, ali međutim, njihovo uvjerenje u istinitost i sigurnost vjere nije slabilo.

- **Gdje se može naći sigurni nauk Crkve o tom pitanju?**

U anti-modernističkoj zakletvi koju su, do 1967. godine, svi svećenici bili dužni izgovoriti prije ređenja:

Najčvršće držim i iskreno ispovijedam, da *vjera* nije religijski osjećaj koji je proizišao iz krila podsvijesti, pod pritiskom srca i sklonosti moralno oblikovane volje, nego da je ona pravi pristanak razuma istini prihvaćenoj izvana po slušanju, kojom naime vjerujemo da je istinito ono što je kazao, posvjedočio i objavio osobni Bog Stvoritelj i naš Gospodin, zbog autoriteta najistinoljubivijeg Boga.

12) Može li se vjera promijeniti?

Prema modernističkom nauku vjera se može mijenjati, jer dogme su samo izraz osjećaja unutarnje vjere i vjerske potrebe. Prema tome one se trebaju prilagoditi i formulirati na nov način, kada se izmijene vjerski osjećaji i potrebe.

Ako, međutim, kako Crkva uči, dogme izražavaju istine vjere na nepogrešiv način, očito je da se ne mogu mijenjati, jer ono što je istinito jučer ne može biti neistinito danas i obrnuto. Kao što je istina nepromjenjiva, tako je i prava vjera. Tako sveti Pavao piše: „Ali kad bismo vam mi, ili kad bi vam anđeo s neba navješćivao neko

evanđelje mimo onoga koje vam mi navijestismo, neka je proklet!“ (Gal 1,8.). *"Jesus Christus fieri et hodie ipse et in saecula.* - Isus Krist jučer i danas isti je – i uvijeke" (Heb 13,8.).

- **Postoji li napredak u vjeri?**

Napredak u nauku vjere je moguć samo u tom smislu da se istine vjere bolje razumiju i objašnjavaju. Takav razvoj je prorekao Isus Krist za Svoju Crkvu kad je rekao: "Branitelj - Duh Sveti, koga će Otac poslati u moje ime, poučavat će vas o svemu i dozivati vam u pamet sve što vam ja rekoh."(Iv 14,26)

- **Zar Duh Sveti ne poučava crkvu nove istine?**

Objava je završila smrću posljednjeg apostola.[6] Od tada, Duh Sveti ne poučava nove istine, nego osposobljava Crkvu da ulazi sve dublje u istine koje je donio Krist. Tako objavljene istine koje su igrale samo sporednu ulogu u životu Crkve u određenom razdoblju mogu dobiti primarnu važnost u drugom dobu. Sporovi u kojima se Crkva usprotivila hereticima prisilili su je da razlaže istine vjere na precizniji i jasniji način, čineći *eksplicitnima* istine koje su se do tada *implicitno* vjerovale, ali nikada ne dopunjujući polog vjere [depositum fidei] koji je objavljen apostolima.

- **Koja su pravila tog razvoja vjere?**

Razvoj nauka može *razraditi* ono što se učilo u prošlosti, ali nikada ne može *proturječiti* ili *mijenjati*. Ne može biti suprotstavljanja onome što se učilo. Kad se dogma jednom definira ona ne može kasnije postati pogrešna, nevaljala, ili dobiti novo značenje.

- **Kada uči novu dogmu, ne otkriva li Crkva nove istine?**

Kad Crkva definira novu dogmu, ona ne otkriva nove istine, nego objašnjava i na novi način stavlja naglasak na ono što se, u osnovi, oduvijek vjerovalo. To je uvijek "ista dogma, s istim značenjem i istim razumijevanjem."[7] Prvi vatikanski sabor jasno uči: "Duh Sveti nije obećan nasljednicima Petrovim da po njegovoj objavi oni trebaju otkriti novi nauk, nego da njegovom pomoću na svet način čuvaju i

[6] Među modernističkim zabludama koje je osudio 1907. sv- Pio X. je sljedeća: "Objava, koja je predmet katoličke vjere, nije završila s apostolima." *Lamentabile Sane*, prijedlog 21.

[7] "In eodem scilicet dogmate, eodem sensu eademque sentential" Vatikan I, DZ. 1800 navodeći Sv.Vinka Lerinškog, *Commonitorium Primum* 23, 3; PL 50, 668A.

vjerno razlažu Objavu koju su im prenijeli apostoli, to jest polog vjere."[8]

13) Može li nekoliko religija posjedovati istinsku vjeru?

Iz činjenice da različite religije proturječe jedne drugima u temeljnim točkama slijedi da neke od njih ne mogu biti istinite. Samo jedna religija može biti istinita, a to je katolička religija. Bog se objavio u Isusu Kristu, a ne u Buddhi ili Muhamedu; i Krist je utemeljio samo jednu Crkvu koja mora prenositi Njegov nauk i Njegovu milost do kraja svijeta. Vjera u Trojedinog Boga, u Krista i u Crkvu time čini nedjeljivu cjelinu.

- **Proturječe li zapravo različite religije jedne drugima?**

Bog je ili Trojedini, ili nije. Ako je On Trojedini, sve nekršćanske religije su lažne. Ali i kršćanske vjeroispovijesti proturječe jedna drugoj: Neke ne vjeruju u Kristovo božanstvo, mnoge ne vjeruju u stvarnu prisutnost Tijela i Krvi Kristove u sakramentu euharistije, itd Takva suprotna uvjerenja nisu kompatibilna.

14) Kako možemo prepoznati da je katolička vjera istinita?

Krist je dokazao istinitost svoga poslanja čudima koja je činio. To je razlog zbog kojeg kaže: "Vjerujte mi: ja sam u Ocu i Otac u meni. Ako ne inače, zbog samih djela vjerujte.“ (Iv 14, 11-12). Apostoli su se također dokazali svojim čudima: "Oni pak odoše i propovijedahu posvuda, a Gospodin surađivaše i utvrđivaše Riječ popratnim znakovima." (Mk 16,20) Čuda su dokaz božanskog poslanja Crkve.

- **Možemo li biti sigurni u postojanje čuda?**

U Crkvi je uvijek bilo čuda. Zapravo, postojanje tih čuda nikada nije bilo sigurnije nego danas, kada, zahvaljujući znanstvenim spoznajama i sredstvima istraživanja, možemo lakše isključiti prirodna objašnjenja nego u prošlosti. Tu nema mjesta za autosugestiju i halucinaciju. Umnažanje hrane vidjele su brojne osobe na koje se ni na koji način nije unaprijed utjecalo, uskrsnuće mrtvog čovjeka, odnosno naglo izlječenje organa koji je gotovo u potpunosti uništen

[8] Dogmatska konstitucija I o Crkvi Kristovoj, DZ. 1836.

teško se može objasniti na taj način. Crkva nikada ne priznaje čudo tako dugo dok postoji i najmanja mogućnost prirodnog objašnjenja.

- **Jesu li sva čuda fizičke prirode?**

Uz takozvana "fizička" čuda (činjenice koje se ne mogu fizički objasniti samo prirodnim procesima) tu su i ona koja se mogu nazvati "moralnim" čudima (činjenice koje se ne mogu moralno objasniti samo prirodnim silama.)

- **Dajte neke primjere moralnih čuda.**

Širenje kršćanstva je moralno čudo, jer nema prirodnog objašnjenja koje može objasniti činjenicu da je dvanaest neukih ribara koji nisu imali nikakvog utjecaja mogli obratiti veliki dio svijeta u kratkom vremenskom razdoblju, bez obzira na protivljenje bogatih i moćnih. Višestruka svetost koja je cvjetala neprekidno u Crkvi kroz zadnjih dvije tisuće godina je također moralno čudo.

- **Dokazuju li čuda istine vjere?**

Čuda ne mogu izravno dokazati istine vjere, niti ikoga obvezati da vjeruje, jer onda to više ne bi bila vjera, nego znanost.

Ona ipak pokazuju da vjera nije slijepo pouzdanje bez temelja, da se ne protivi razumu, te da je, naprotiv, nerazumno ne vjerovati!

- **Osim dokaza o istinitosti katoličanstva, postoje li izravni dokazi o lažnosti protestantizma?**

Činjenica da protestantske frakcije kršćanstva ne mogu posjedovati istinu je očita iz jednostavne činjenice da su to relativno nedavna odvajanja od Kristove Crkve. Luther nije reformirao Crkvu, kao što se pretvarao, već je naprotiv izmislio nove doktrine koje se suprotstavljaju onima koje su do tada kršćani oduvijek vjerovali. Kršćani su oduvijek bili uvjereni, na primjer, da Euharistiju može slaviti samo čovjek zaređen za svećenika, te da je sveta Misa zapravo žrtva: kako bi moglo biti točno iznenada proglasiti nešto drugo nakon 1500 godina? Kako bi Anglikanska crkva mogla biti prava Crkva, kada svoje postojanje duguje jedino preljubu Henrika VIII.?

- **Je li onda lako pronaći pravu religiju?**

Kao što je papa Leon XIII. primijetio:

Prepoznati pravu religiju nije teško onome koji će o tome prosuđivati razborito i iskreno. Zapravo vrlo brojni i upečatljivi dokazi, istinitost proročanstava, mnoštvo čuda, čudesna brzina širenja

vjere, čak i među njenim neprijateljima usprkos najvećim preprekama, svjedočanstvo mučenika i drugi slični argumenti dokazuju jasno da je jedina prava religija ona koju je sam Isus Krist ustanovio i za koju je obvezao Crkvu da je čuva i širi.[9]

- **Ako je lako pronaći pravu religiju, kako je moguće da je toliko ljudi ne pronalazi?**

Ako tako mnogo ljudi nije svjesno istinske religije, to je prije svega zbog toliko mnogo grijeha *propusta* u tom pogledu. Njih ne zanima znati istinu o Bogu, nego se zadovoljavaju radostima ovoga svijeta, ili navikama i praznovjerjima koja prevladavaju tamo gdje žive, koja su dovoljna za zadovoljavanje njihovih vjerskih osjećaja. Nedostaje im žeđ za istinom. Nadalje, mnogi predviđaju da će prava religija zahtijevati od njih žrtve, koje ne žele činiti. Konačno, čovjek je po prirodi društvena životinja: potrebna mu je pomoć u svakoj domeni (fizičkoj, tehničkoj, intelektualnoj i moralnoj) i jako ovisi o društvu u kojem živi. Ako je to društvo islamsko ili ateističko (poput našega), ako ga škola i mediji odvraćaju od kršćanstva (pa ga čak i ošamućuju da ga spriječe u razmišljanju) za nj će biti vrlo teško plivati protiv struje.

15) Je li vjera nužna za spasenje?

Sveto pismo uči da je vjera apsolutno neophodna za postizanje vječnog spasenja. "Tko uzvjeruje i pokrsti se, spasit će se, a tko ne uzvjeruje osudit će se." (Mk 16,16.). Sv. Pavao nas uči: (Heb 11,6) "A bez vjere nemoguće je omiljeti Bogu".

- **Kakva je to vjera koja je potrebna za spasenje?**

Vjera potrebna za spasenje nije bilo kakva vjera, nego prava vjera, koja prianja na nadnaravni način uz istinski nauk kojega je objavio Bog.

- **Je li potreba za pravim naukom očita u Svetom Pismu?**

Nužnost čuvanja pravog nauka očituje se u ponovljenim upozorenjima apostola u odnosu na heretike i nevjernike:

Jer doći će vrijeme kad ljudi neće podnositi zdrava nauka nego će sebi po vlastitim požudama nagomilavati učitelje kako im godi ušima: od istine će uho odvraćati, a bajkama se priklanjati. (2. Tim 4,3-4)

[9] Leo XIII., enciklika *Immortale Dei*, 1. studenog 1885.

- **Jesu li oni koji, bez vlastite krivnje, ne prianjaju uz objavljene istine nužno prokleti?**

Bog svima daje mogućnost da se spase. Tko je u neznanju o istinama vjere, *bez vlastite krivnje,* dobit će od Boga, u jednom ili drugom trenutku, ako bude činio sve što može da bi živio dobro, mogućnost primanja posvetne milosti. No, očito je da će onaj tko ne ispovijeda pravu vjeru *vlastitom krivnjom* biti vječno proklet.

- **Je li prava Vjera dakle od najveće važnosti?**

Doista jest. Ne radi se o ispraznoj raspravi među teolozima, nego o vječnom spasenju ili trpljenju besmrtnih duša.

III

Učiteljstvo Crkve

16) U Crkvi, tko ima moć učiti s vlašću (autoritetom učiteljstva, ili učiteljstvom)?

Nositelji crkvenog učiteljstva su, po božanskom pravu, papa za sveopću Crkvu, a biskupi za svoje biskupije.

- **Kako papa i biskupi dobivaju tu vlast?**

Papa je nasljednik sv. Petra, a biskupi su nasljednici apostola, koje je sam Gospodin naš Isus Krist postavio za vrhovne naučitelje vjere. Oni su dobili od Boga nalog propovijedati kršćanski nauk svojoj pastvi i čuvati njegovu čistoću. Tako nastavljaju rad našega Gospodina Isusa Krista, koji, od svoga uzašašća, više ne ostaje vidljivo među nama.

- **Je li naš Gospodin jasno spomenuo prijenos ovlasti naučavanja na biskupe?**

Isus je rekao svojim apostolima: "Tko vas sluša, mene sluša, tko vas prezire, mene prezire." (Lk 10,16). Isto se odnosi na biskupe, koji su nasljednici apostola.

17) Je li crkveno učiteljstvo nepogrešivo?

Da, crkveno učiteljstvo, ili učiteljski autoritet Crkve, je nepogrešiv. No, da bi to bilo istinito, moraju biti ispunjeni precizni uvjeti. Ako nisu ispunjeni, biskupi i papa mogu pogriješiti. Izjava ili homilija, pa čak i papinska enciklika ili saborski dokument nisu nužno nepogrešivi. Oni su nepogrešivi jedino kada se zahtijeva nepogrešivost.

18) Kada je papa nepogrešiv?

Papa je nepogrešiv kada govori *ex cathedra*, to jest, kada kao vrhovni učitelj naroda, uzdiže istinu na rang dogme koju vjernici moraju vjerovati. U tom slučaju, papi je obećana pomoć Duha Svetoga, tako da on ne može pogriješiti. Teolozi obično pripisuju

povlasticu nepogrešivosti papi u nekoliko drugih slučajeva, primjerice, kanonizacija,[1] općih Crkvenih zakona te kada ponavlja nauk svojih prethodnika.

- **Gdje su jasno utvrđeni uvjeti u kojima je papa nepogrešiv?**

Uvjete u kojima Papa govori nepogrešivo je vrlo jasno postavio Prvi vatikanski sabor, koji je točno definirao papinsku nepogrešivost. Sabor uči:

Kad Rimski prvosvećenik govori *ex cathedra*, to jest, kada on, vršeći svoju dužnost pastira i učitelja svih kršćana, kao vrhovni apostolski autoritet, definira nauk koji se tiče vjere ili morala kojeg treba vjerovati cijela Crkva, on posjeduje, božanskom pomoći obećanu mu u blaženom Petru, onu nepogrešivost koju je božanski Otkupitelj htio da njegova Crkva uživa u definiranju nauka koji se tiče vjere ili morala.[2]

- **Što možemo naučiti iz ovog teksta Prvog vatikanskog sabora?**

Pažljivim čitanjem ovoga teksta Prvog vatikanskog sabora, doznajemo kako postoje četiri uvjeta za papinsku nepogrešivost: 1) Papa mora govoriti "vršeći svoju dužnost kao pastir i učitelj svih kršćana", to jest, ne kao privatni teolog nego kao glava Crkve izričito uključujući "svoj vrhovni apostolski autoritet" kojeg je dobio izravno od Krista; 2) predmet o kojem govori mora biti "nauk koji se tiče vjere ili morala"; 3) taj nauk se ne smije samo naučavati, nego ga papa autoritativnim činom mora proglasiti obveznim ("nauk ... *se mora vjerovati*"); 4) Ovo obvezivanje vjernika na pristanak mora biti upućeno "sveopćoj Crkvi."

- **Je li očitovanje papinske volje za obvezivanjem sveopće Crkve bitno da bi papinski čin bio nepogrešiv?**

Da, potrebno je očitovanje papinske volje kojom obvezuje sveopću Crkvu da se pridržava točke nauka ili morala da bi bila uključena nepogrešivost: ovaj čin autoriteta je bitniji element nego definicija *ex cathedra*.

- **Kako papa očituje tu volju za obvezivanjem?**

[1] Barem kanonizacije prije 1983. Pojednostavljenje postupaka koje je tada provedeno, kao i prava eksplozija broja kanonizacija omogućuju postojanje ozbiljne sumnje u to je li Ivan Pavao II. imao istu namjeru kao njegovi prethodnici, kada je provodio kanonizacije.

[2] Vatikan I, Dogmatska konstitucija *Pastor Aeternus*, Dz. 1839.

Papa očituje svoju volju da nauk postane obavezan u Crkvi jasno izjavljujući da oni koji ga odbijaju više nisu katoličke vjere i od toga trenutka su izvan Crkve.

- **Može li papa koristiti svoju nepogrešivost da bi nametnuo novitete?**

Papina nepogrešivost je potpuno u službi očuvanja vjere, koja je, kao što smo vidjeli, nepromjenjiva i neophodna za spasenje.[3] Prvi vatikanski sabor uči: "Jer Duh Sveti je obećan nasljednicima Petrovim ne da bi mogli, Njegovom objavom, obznaniti neki novi nauk, nego da bi, Njegovom pomoću, mogli savjesno čuvati i vjerno tumačiti objavu ili polog vjere koji su primili od apostola."[4]

- **Je li svečana (nepogrešiva) definicija istine vjere česta?**

Svečana definicija istine vjere ne pojavljuje se često; brojni pape nikada nisu koristili tu moć. U dvadesetom stoljeću bio je samo jedan primjer za to: definicija dogme o Uznesenju Blažene Djevice Marije na nebo od strane pape Pija XII. 1. studenog 1950.

- **Kako je papa Pio XII. iskazao svoju volju za obvezivanjem Crkve pri definiciji dogme o Uznesenju?**

Pio XII. proglasio je dogmu o Uznesenju Blažene Djevice Marije, izjavljujući, u Apostolskoj konstituciji *Munificentissimus Deus:*
Autoritetom Gospodina našega Isusa Krista, blaženih apostola Petra i Pavla, te vlastitim autoritetom izjavljujemo, proglašavamo i određujemo da je dogmu otkrio Bog, da je Bezgrešna Majka Božja, vazda Djevica Marija nakon završenog tijeka svoga života na zemlji, bila uznesena u nebesku slavu i tijelom i dušom. Dakle, ako bi se netko, ne daj Bože, usudio to zanijekati, ili dragovoljno dovesti u sumnju ono što smo definirali, trebao bi znati da se sam odvojio od božanske i katoličke vjere.[5]

19) Kada su biskupi nepogrešivi?

Biskupi su nepogrešivi u dva slučaja: 1) Kada svečano naviještaju istinu vjere na ekumenskom saboru u zajedništvu s papom, svojim vrhovnim poglavarom. Svi drevni ekumenski sabori proglašavali su istine vjere na ovaj način. Važno je, dakle, da papa odobrava ove

[3] Isto.
[4] Isto.
[5] Dz. 2333.

odluke, čak i ako nije nužno da sam bude prisutan na saboru. Sabor čije dekrete nije potvrdio papa ne može se smatrati nepogrešivim. 2) Biskupi su jednako nepogrešivi kada, raspršeni diljem svijeta, jednoglasno naučavaju istinu koja pripada pologu vjere. Ovo je slučaj kod članaka vjere u cjelini koji se dugo vremena uče posvuda u Crkvi, a da nisu bili predmetom sumnje.

- **Kako se nazivaju ta dva načina biskupske nepogrešivosti?**

1) nepogrešiva tvrdnja od strane pape ili sabora naziva se svečanom presudom; to je čin crkvenog *izvanrednog učiteljstva*; 2) nepogrešivo prenošenje vjere od strane biskupa raspršenih diljem svijeta se zove, naprotiv, *redovno i univerzalno učiteljstvo* (ponekad skraćeno OUM).

- **Nije li jedan način nepogrešivosti dovoljan? Zašto postoje dva?**

Uobičajeno učenje biskupa (OUM) je uglavnom dovoljno da bi se sa sigurnošću upoznale istine vjere. No, u vrijeme krize, kada se biskupi ne slažu međusobno, ili jednostavno ne uspijevaju koristiti svoje ovlasti za ponavljanje objavljene istine, onda više nije moguće pribjeći tom kriteriju. Za rješavanje krize, potreban je izuzetan čin učiteljstva, to jest, svečana presuda koju izriče sabor ili papa.

- **Možete li nam dati primjer?**

Svi kršćani su čvrsto vjerovali u stvarnu prisutnost Tijela i Krvi Gospodina našega u sakramentu Euharistije davno prije nego što je svečano definirana. To se poučavalo u cijeloj Crkvi kao istinu vjere. Ipak, poricanje ove istine od strane protestanata stvorilo je potrebu za svečanom definicijom na Tridentskom saboru. U stvari, napadi heretika često su povod da Crkva svečano definira istinu.

- **Koju prednost ima osim toga svečana presuda nad naukom redovnog i univerzalnog učiteljstva?**

Svečana presuda koju je izrekao papa ili sabor ima prednost jer rješava doktrinarnu poteškoću jednom presudom nepobitnog autoriteta, dok se redovno i univerzalno učiteljstvo poziva na mnoštvo radnji u različitim uvjetima i okolnostima od različitih biskupa; stoga ih je teže razlučivati.

- **Što točno znači redovno i univerzalno učiteljstvo?**

Pio IX. je dao sljedeću definiciju: "[to su] one stvari koje se prenose kao božanski objavljene po autoritetu redovnog naučavanja cijele

Crkve raširene diljem svijeta, te stoga, uz opću i zajedničku suglasnost katolički teolozi smatraju da pripadaju vjeri."[6]

- **Što pokazuje ova definicija?**

Ova definicija pokazuje da je, poput papinskog učenja, univerzalno učenje biskupa (redovno i univerzalno učiteljstvo) nepogrešivo jedino pod određenim uvjetima.

- **Da bi nauk bio nepogrešivo siguran na temelju redovnog i univerzalnog učiteljstva Crkve, nije li dovoljno to da svi biskupi svijeta budu u određenom trenutku jednoglasno složni?**

Ne, nije dovoljno da svi biskupi istodobno usvoje neke nove teorije da bi one postale nepogrešive. Nepogrešivost redovnog i općeg učiteljstva može se primijeniti samo na: 1) *istinu* koja se tiče vjere ili morala koju 2) biskupi *poučavaju s autoritetom* 3) na univerzalno jednoglasni način 4) kao božanski objavljenu apostolima ili potrebnu za zaštitu pologa vjere, a time nepromjenjivu i obveznu. Ako ova četiri uvjeta nisu ispunjena, nema nepogrešivosti.

- **Tada samo nauk kojega biskupi naučavaju kakav je objavljen apostolima i kojega nam je prenijela Tradicija može uživati nepogrešivost redovnog i univerzalnog učiteljstva?**

Da, nepogrešivost redovnog i općeg učiteljstva može biti zajamčena samo istini koju biskupi jednoglasno uče s autoritetom, kao onoj koja pripada pologu vjere (ili je nužno s njim povezana)

- **Što je razlog ovog uvjeta?**

Učiteljstvo nije ustanovljeno da bi otkrivalo nove nauke, nego samo za prenošenje istine objavljene apostolima. Nepogrešivost štiti prenošenje, a ne naknadne tuđe dodatke.

20) Koja je odgovornost biskupa za trenutnu krizu u Crkvi?

"Kriza u Crkvi je kriza biskupa," rekao je kardinal Šeper.[7] Među četiri tisuće biskupa Katoličke crkve, sigurno postoje neki koji žele biti katolici i služiti vjeri, ali većina njih zlorabi vjeru. Umjesto da je brane, oni ostavljaju slobodne ruke svećenicima i profesorima koji

[6] Pismo Pija IX. nadbiskupu Münchena datirano 21. prosinca 1863. (Dz. 1683).

[7] Citirao dr Georg May, *Gefahren, die der Kirche drohen* (St. Andrä-Wörden: Mediatrix, 1990.), str. 27.

otvoreno poriču istine vjere; štoviše, oni ih potiču. Mnogi biskupi i osobno podržavaju stavove nespojive s katoličkom vjerom i moralom.

- **Možete li navesti neke primjere?**

U Francuskoj, kardinal Lustiger, nadbiskup Pariza, javno uči da se Židovi ne trebaju obratiti na kršćanstvo. Prozelitizam usmjeren prema njima ne bi imao smisla. Isto tako, nadbiskup Dore u Strasbourgu (i bivši dekan teološkog fakulteta Katoličkog instituta u Parizu) negira da se Židovi, jer su odbacili Isusa Krista, mogu smatrati "nevjernima" i "slijepima": njima ne treba obraćenje, nego katolicima koji su uzurpirali njihovo mjesto tvrdeći da su "novi Izrael"[8].

- **Možete li dati druge primjere biskupa koji izdaju katoličku vjeru?**

Njih, nažalost, ima previše. 2001. godine, doktrinarna komisija francuskog episkopata javno je poticala na čitanje Biblije izdanja Bayard, naglašavajući njenu "duboku vjernost božanskoj objavi." Ipak, ova verzija Biblije negira povijesnost činjenica o kojima izvještavaju Evanđelja.[9] U 2003., biskup Dufour iz Limogesa izjavio je s propovjedaonice: "Ne znamo postoji li Bog. Mi to ne znamo znanstvenom sigurnošću, ali znamo po vjeri."[10] A sv. Pavao i Crkva uče da se može znati da Bog postoji razumskom sigurnošću, čak i bez vjere.[11] 6. studenoga 1997. godine, tijekom konferencije u Berlinu, predsjednik njemačke biskupske konferencije, biskup Karl Lehmann, nazvao je Luthera "zajedničkim naučiteljem," naslovom koji Crkva obično daje sv. Tomi Akvinskom! Popis zloporaba bi se lako mogao proširiti. Žalosna je činjenica da mnogi biskupi proturječe temeljnim člancima vjere.

---

[8] Velečasni Joseph Dore, Address to the Jewish Lodge Rene Hirschler of B'nai B'rith, objavljen u biskupijskom glasilu, srpanj-kolovoz 2003., str. 1-3. [Govor nadbiskupa Dore i otvoreno pismo koje mu je uputio Fr. Stephen Abraham, FSSPX, objavljeni su u *The Angelus*, u veljači 2004.]

[9] *Prvi kršćani su više zainteresirani za Krista vjere nego za Isusa povijesti "*(str. 2988). Vidi *Sel de la Terre*, br 39, str. 6-26.

[10] Velečasni Dufour, Confirmation homily, objavljena u *Courrier Francais*, Limoges edition, 25. srpnja 2003., str. 4.

[11] „Ako netko kaže da se jedinoga pravoga Boga, našeg Stvoritelja i našeg Gospodina, ne može sa sigurnošću spoznati po stvorenim stvarima, prirodnim svjetlom ljudskog razuma, neka je proklet " Prvi vatikanski koncil, Konstitucija *Dei Filius* (Dz. 1806.).

21) Dijeli li i papa ima odgovornost za trenutnu krizu u Crkvi?

Kao što smo rekli, jedna od značajki sadašnje krize u Crkvi je da nju potiču najviše Crkvene vlasti. Saborski pape su potaknuli ovu krizu: 1) podržavajući modernističke teologe; 2) braneći mišljenja i djelujući na način koji nije u skladu s katoličkom vjerom; i 3) postavljajući prepreke radu branitelja vjere.

- **Možete li dokazati ove tvrdnje?**

Dat ćemo ovdje neke primjere; drugi će se pojaviti kasnije u našoj studiji.

- **Ima li papa Ivan XXIII. udio u odgovornosti za trenutnu krizu?**

Ivan XXIII. (1958.-1963.) je papa koji je prouzročio da kriza, koja je tinjala nekoliko desetljeća, dođe do erupcije. Unatoč glasovima upozorenja, on je sazvao Drugi vatikanski sabor, a njegov *aggiornamento* postao je nalogom za marširanje prema prevratu bez granica, kao i za ulazak duha svijeta u Crkvu.

- **Može li se zaista kriviti Ivana XXIII. za sazivanje Drugog vatikanskog sabora?**

Čak i više nego za sazivanje Sabora, Ivana XXIII. trebalo bi kriviti zbog cilja i duha saziva. U svom uvodnom govoru na Saboru, nakon što je podsjetio da Crkva nije nikada propuštala osuditi zablude, Papa Ivan XXIII. je nastavio: Danas, međutim, Zaručnica Kristova više voli koristiti lijek milosrđa, nego strogosti. Ona smatra da više zadovoljava potrebe sadašnjega vremena pokazujući valjanost svoga nauka, nego osuđujući. Ne, sigurno, ne nedostaje pogrešnog nauka, mišljenja i opasnih koncepata kojih se treba čuvati i raščistiti ih. No, oni su toliko očigledno u suprotnosti s pravom normom poštenja i proizveli su tako smrtonosne plodove da se sada čini da su ih ljudi sami skloni osuditi.[12] Papa je također bio protiv "proroka tame" i mislio je da će zablude nestati same od sebe "kao magle pred suncem."

- **Što je krivo u tim izjavama?**

Njegov naivni stav nema veze sa stvarnošću. Budizam, islam i protestantizam su zablude koje su postojale stoljećima, te nisu same nestale. Naprotiv, one se sve više šire, jer ih Crkva danas odbija

[12] Ivan XXIII., Opening discourse, *The Documents of Vatican II* Abbott ed.

osuditi. U samoj Crkvi, unatoč optimističnim očekivanjima pape Ivana, istina nije zasjala, već se naprotiv proširilo mnoštvo zabluda.

- **Postoje li drugi primjeri irenizma Ivana XXIII.?**

Još goroj epizodi nazočio je nadbiskup Lefebvre, kao član Pripremne komisije Sabora. Na jednom od sastanaka tijekom kojih su se odabirali stručnjaci za Sabor, bio je zaprepašten kad je otkrio na listama, protivno pravilima, imena najmanje tri stručnjaka koje je Rim osudio zbog njihovog krivovjerja. Na kraju susreta, kardinal Ottaviani je prišao nadbiskupu Lefebvreu i objasnio mu da je to bilo po Papinoj izričitoj želji. Tako je papa želio na Saboru stručnjake kojih je cjelovitost vjere bila upitna!

- **Koji je stav nasljednika Ivana XXIII., Pape Pavla VI.?**

Papa Pavao VI. (1963.-1978.), koji je nastavio Sabor nakon smrti Ivana XXIII., očito je podržavao liberale. On je imenovao četiri kardinala Dopfnera, Suenensa, Lercara i Agagianiana moderatorima Sabora. Prva trojica su dobro poznati liberali, a četvrti nije bio izvanredne osobnosti.

- **Tijekom Sabora, nije li se Pavao VI. protivio liberalnim biskupima (pogotovo za vrijeme onoga što se kasnije nazvalo "crnim tjednom" u studenom 1964.)?**

Čak i ako je Pavao VI. ponekad djelovao protiv ekstremističkih liberala, izvjesno je da je položaj konzervativaca među saborskim ocima praktički bio blokiran, jer su liberali vidno uživali papinu naklonost. 7. prosinca 1965. papa Pavao VI. je izjavio biskupima okupljenim na zatvaranju Sabora:

Religija Boga koji je postao čovjekom susrela je religiju (jer ona to jest) čovjeka koji sebe čini Bogom. I što se dogodilo? Je li bilo sukoba, borbe, osude? Moglo je biti, ali nije bilo. Stara priča o Samaritancu bila je uzor za duhovnost Sabora. Osjećaj neizmjerne sućuti ga je cijeloga prožimao. Otkriće ljudskih potreba plijenilo je pozornost našega Sabora (a te potrebe rastu proporcionalno veličini koju sin zemlje zahtijeva za sebe). No, pozivamo one koji sebe nazivaju modernim humanistima, a koji su se odrekli transcendentalne vrijednosti najviših stvarnosti, da priznaju Saboru barem jednu kvalitetu i prepoznaju našu novu vrstu humanizma: i mi, zapravo, više

od bilo koga drugoga, častimo čovječanstvo [doslovno: imati kult ili obožavati čovjeka].[13]

- **Kako trebamo shvatiti ovu izjavu?**

Ona je oprečna savjetima koje je dao sv. Pio X. u svojoj prvoj enciklici: "Moramo iskoristiti svako sredstvo i uložiti svu svoju energiju da posve iskorijenimo golemu i odvratnu bezbožnost, tako karakterističnu za naše vrijeme - zamjenu Boga čovjekom"[14]

Slobodno zidarstvo, čiji je cilj uništenje Katoličke crkve, ima kult čovjeka, ali ne i Katolička Crkva. Čuvši Pavla VI., i kako promiče kult čovjeka, masoni su morali uživati u pobjedi. Nije li to ostvarenje planova koje su kovali u devetnaestom stoljeću?

- **Kako se može saznati o planovima koje je izradilo slobodno zidarstvo protiv Crkve?**

Jedan od načina na koji su obznanjeni planovi masonstva bio je kroz tajnu korespondenciju čelnika talijanskog *Alta Vendita* koja je pala u ruke vatikanske policije 1846. godine, za koju je papa Grgur XVI. naredio da se objavi.[15]

- **Što su masonski planovi predvidjeli?**

Korespondencija koja je oduzeta i objavljena pokazuje da su masoni htjeli učiniti sve da se "Papa u skladu s našim željama" uzmogne popeti na Petrovo prijestolje. Objasnili su:

Taj papa, kao i veći dio njegovih suvremenika, bit će nužno prožet ... humanitarnim načelima koja ćemo proširiti.... Upecat ćete revoluciju u tijari i svećeničkoj haljini, koja stupa s križem i zastavom

[13] Pavao VI., Javna sjednica, 7. prosinca 1965. [engleska verzija: Xavier Rynne, *The Fourth Session* (London, 1966.)].

[14] Papa Pio X., enciklika *E Supremi Apostolatus* (§9).Sveti Papa je prepoznao kao "razlikovni znak Antikrista" činjenicu da "se čovjek beskonačnom drskošću stavio na Božje mjesto, uzdižući sebe iznad svega što se zove Bog, na takav način da, iako ne može u sebi potpuno ugasiti sve znanje o Bogu, on prezire Božje veličanstvo i, takoreći, pravi od svemira hram u kojemu se njemu samom treba klanjati (§5)

[15] Tekst je objavio Jacques Cretineau-Joly (1803.-1875.) u svom radu *L'Eglise Romaine en face de la Revolution* (1859.).Rad je počašćen papinskim breveom odobravanja od strane Pija IX. (25. veljače 1861.), koji je bezuvjetno garantirao autentičnost dokumenata. (Sve dokumente je reproducirao mons. Delassus u prilogu svom djelu *The Anti-Christian Conspiracy* [francuski]).

- revoluciju koju treba samo malo potaknuti da bi zapalila sve četiri strane svijeta.[16]

- **Može li se doista reći da je Pavao VI. bio taj Papa prožet humanitarnim načelima?**

Sljedeća himna, koju je Pavao VI. spjevao kada je čovjek hodao po Mjesecu, prikladno bi zvučala na usnama slobodnog zidara: "Živio čovjek, živjela misao i znanost, tehnologija i rad, živjela smjelost čovjekova ... Živio čovjek, kralj zemlje i sada knez neba."[17]

- **Je li Pavao VI. odgovoran za druge vidove trenutne krize?**

Pavao VI. je papa koji je uveo novi obred Mise, čiju štetnost ćemo istražiti.

- **Što još treba naglasiti o Pavlu VI.?**

Za vrijeme vladavine Pavla VI. započeo je progon svećenika koji su željeli ostati katolici i koji su odbili prepustiti vjernike protestantizmu i počela je apostazija.

- **Nije li papa Ivan Pavao II. preokrenuo stvari?**

Obdaren jačom osobnošću nego Pavao VI., Ivan Pavao II. se u određenim stvarima činio čvršćim, ali se i on sam još odlučnije prepustio tijeku novotarija. On je činio djela koja bi se prije označila kao otpadnička ili sumnjiva zbog hereze.

- **Možete li nam dati primjer?**

29. svibnja 1982., Ivan Pavao II. recitirao je Vjerovanje uz tzv. canterburyjskog nadbiskupa, Gospodina Runcie-a, u canterburyjskoj katedrali i zajedno s njim dao blagoslov. Primas Anglikanske crkve bio je odjeven u cjelokupnu papinsku odoru, a on je samo laik zbog ništavosti anglikanskih ređenja.[18]

- **Postoje li slični primjeri?**

Ima još gorih: sudjelovanje u idolopokloničkim obredima. U kolovozu 1985. godine, Ivan Pavao II. je sudjelovao u animističkom obredu u svetoj šumi Togo. 2. veljače 1986., u Bombaju, dobio je na

[16] Isto. Tekstove koje navodi Cretineau-Joly objavio je mons. George Dillon u Grand Orient Freemasonry Unmasked (1885, reprint u Palmdale, CA: Christian Book Club of America [Omni Publications], 1999.)., Str 91, 95.

[17] Pavao VI., 7. veljače 1971., DC, 21. veljače 1971., str. 156.

[18] Lav XIII. je svečano proglasio ništavost anglikanskih ređenja u *Letter Apostolica Cura* od 13. rujna 1896.

čelo *Tilac*, koji simbolizira treće oko hinduističkog božanstva Shive.[19] 5. veljače u Madrasu, dobio je *vibhuti* (sveti pepeo), znak Shiv-inih i Vishnu-evih klanjatelja.[20]

- **Koliko daleko je išlo Papino sudjelovanje u lažnom štovanju?**

Tužni vrhunac tih aktivnosti dosegnut je molitvenim susretom religija u Asizu 27. listopada 1986. Papa je pozvao religije svijeta da dođu i mole za mir u Asizu, te da predstavnici svake religije mole prema vlastitom obredu. Katoličke crkve su stavljene na raspolaganje za slavljenje poganskih obreda. U crkvi sv. Petra su čak postavili kip Bude na svetohranište.

- **Nije li dobra stvar promicati mir i tražiti molitve na te nakane?**

Nije mir loš, nego idolopoklonstvo i praznovjerje, jer oni ozbiljno posežu za čašću koja pripada Bogu. Dobra namjera nikada ne može opravdati činjenje ili poticanje inherentno zlih djela.

- **Je li se Ivan Pavao II. zaustavio na tome?**

Nakon 1986. Ivan Pavao II. je nastavio organizirati godišnje međureligijske susrete poput onoga u Asizu. On je nastavio sa spektakularnim gestama u prilog lažnih religija. Dana 14. svibnja 1999. godine, javno je poljubio Kuran. Širenje fotografije toga čina, naširoko emitiranog u muslimanskim zemljama, može samo utvrditi muhamedance u njihovoj lažnoj religiji.

- **Nije li Benedikt XVI. pokrenuo povratak tradiciji?**

Benedikt XVI. je nesumnjivo bio naklonjeniji liturgijskim tradicijama nego Ivan Pavao II. Svojim motu proprijem od 7. srpnja 2007. godine, *Summorum Pontificum*, on je dao više slobode tradicionalnoj liturgiji unatoč protivljenju brojnih biskupa (osobito u Francuskoj i Njemačkoj). 24. siječnja 2009. godine on je također podigao službeno izopćenje koje je, od 1988., stajalo na biskupima koje je posvetio nadbiskup Lefebvre (iako bez priznanja da je to izopćenje bio nevaljano).[21]

No, iako je njegovo srce možda bilo tradicionalno, on je također dobio modernističku formaciju. U knjigama koje je napisao kao mladi teolog, mogu se pronaći brojne tvrdnje protivne vjeri, ponekad na granici hereze. Čak i ako izgleda da se predomislio o određenim

[19] *La Croix,* 6. veljače 1986.; i *L'Express,* 7. veljače 1986., s fotografijom.
[20] *Indian Express,* 6. veljače 1986.
[21] Vidi ispod, Pitanje 98

točkama, nije zanijekao svoje bivše zablude. Primjerice, njegova knjiga *Uvod u kršćanstvo*, još uvijek je u tisku, iako dovodi u pitanje, između ostalog, božanstvo Isusa Krista.

Benedikt XVI. apsolutno namjerava spasiti Drugi vatikanski sabor. Zato ga pokušava smjestiti u kontinuitet s tradicijom. Vidjet ćemo da je to nemoguće.

- **Je li Benedikt XVI. učinio išta skandalozno kao Ivan Pavao II.?**

Pontifikat Benedikta XVI. izgleda ozbiljniji nego onaj njegovog prethodnika. Ipak, on je već učinio neke stvari koje su nespojive s katoličkom vjerom:

■ Na pogrebnoj Misi za Ivana Pavla II., jedanaest dana prije izbora na papinstvo, kardinal Ratzinger je dao pričest na ruku bratu Rogeru Schutzu iz Taizéa, za kojega je znao da je protestant.[22] Najnoviju englesku verziju objavio je Ignatius Press 2004., s novim predgovorom tada kardinala Ratzingera od travnja 2000. godine. Možemo, međutim, pretpostaviti da je bio uhvaćen nepripravan, jer taj incident nije ponovio na svojoj Misi ustoličenja.

■ Na istoj Misi, on je govorio o Ivanu Pavlu II. kako "stoji na prozoru kuće Očeve," time naznačujući da je, zaobišavši čistilište, Ivan Pavao II. već u nebu, a proslijedio je nekom vrstom trenutne kanonizacije.[23]

■ U svojoj prvoj papinskoj propovijedi, Benedikt XVI. obećao da će nastaviti ekumenski dijalog za koji se zauzeo papa Ivan Pavao II.

■ Samo četiri mjeseca nakon svoga izbora, posjetio je u Kölnu sinagogu (19. kolovoza 2005.), indirektno izrazivši da je to bogoštovlje milo Bogu (tu očito nije bila riječ o privatnom turizmu, nego o vrlo simboličnom javnom činu, kojeg je Benedikt XVI. na vlastitu inicijativu dodao planu puta u Njemačkoj.)

■ 30. studenog 2006. Benedikt XVI. je skinuo cipele (i obuo par bijelih papuča) prije ulaska u Plavu džamiju u Istanbulu. Tamo je, nakon okretanja prema Meki, zastao nekoliko trenutaka u

[22] Protivno onome što se ponekad govorilo, brat Roger Schutz nikada nije prešao na katolicizam. Njegov nasljednik na čelu Taizé-ovske zajednice, brat Alois, u članku u *La Croix* od 7. rujna 2006. godine, usprotivio se "izjavama .. .koje navode prijelaz osnivača Taizéa na katoličanstvo." Ne ", izjavio je brat Alois "brat Roger nikada službeno" nije prešao "na katolicizam."

[23] Propovijed Kardinala Ratzingera na sprovodu Ivana Pavla II.," Zenit, 8. travnja 2005.

razmišljanju. Još jednom je njegov stav odavao dojam da je štovanje iskazano u džamiji i legitimno i Bogu ugodno.[24]

■ 4. veljače 2008. Benedikt XVI. je izmijenio tradicionalni misal uklanjajući svako spominjanje sljepoće Židova u molitvi za njih na Veliki petak.[25]

22) Zašto te pape smatraju konzervativnima?

Saborske pape općenito smatraju konzervativnima, zato što oni još brane određena načela naravnoga zakona koja suvremeni svijet odbacuje, i zato što, u pitanjima nauka, nastoje obuzdati radikalnije među modernističkim teolozima.

- **Je li bilo nekog drugog objašnjenja za ovu pogrešnu reputaciju "konzervativnog"?**

Jedna značajka sadašnje krize je velika zbrka ideja i stavova koji vladaju čak i u Katoličkoj Crkvi. Dovoljno je braniti neku točku katoličkog nauka da budete označeni *konzervativnim*. Taj izraz više ne znači mnogo.

- **Zašto je papa Pavao VI. imao ugled konzervativnog pape u pitanjima morala?**

Papu Pavla VI. smatraju konzervativnim zbog enciklike *Humanae Vitae* (25. srpnja 1968.), koja potvrđuje Crkveno protivljenje kontracepciji. Ova enciklika je pobudila veliku mržnju prema njemu, a mnogi biskupi bili su više ili manje otvoreno protiv nje.

- **S obzirom na okolnosti, nije li donošenje enciklike Humanae Vitae Pavla VI. bio hrabar čin?**

Donošenje *Humanae Vitae* nesumnjivo je zahtijevalo određenu hrabrost s njegove strane, a to je svakako dokaz božanske pomoći koju Crkva dobiva, čak i usred aktualne krize. No, ne treba zaboraviti da je papa Pavao VI. glavni krivac za date okolnosti jer je odbio dopustiti jasnu osudu kontracepcije od strane Sabora. Vrata ne bi bilo tako teško zatvoriti da nisu bila odškrinuta tijekom Sabora.

---

[24] Benedikt XVI. posjetio je još dvije džamije tijekom putovanja u Svetu zemlju u svibnju 2009., 12. svibnja, nakon što se na trenutak sabrao pred Zidom plača u Jeruzalemu i nakon što je u nj umetnuo molitvu upućenu "Bogu svih vremena" bez ikakvog spomena našega Gospodina Isusa Krista, Papa još jednom skinuo cipele da bi ušao u Kupolu Džamije na stijeni.

[25] Pogledajte u nastavku, pitanje 47, str. 106.

- **Nije li Ivan Pavao II. veliki glasnik kršćanskog morala u suvremenom svijetu?**

Ivan Pavao II. je ocrnjen kao tvrdokorni konzervativac zbog jasnog stava o pitanjima bračnog morala i celibata. Ipak, nemojmo se zavaravati: i u tim pitanjima je došlo do nekih doktrinarnih popuštanja.

- **Možete li dati primjer popuštanja Ivana Pavla II. u moralnom nauku?**

Papina izjava ostavlja dojam da, ako je umjetna kontrola rađanja doista zabranjena, prirodna regulacija poroda je dopuštena bez ograničenja. No, prema katoličkom nauku, ona je dopuštena samo pod određenim uvjetima: kada, bilo privremeno ili trajno, par više ne može imati djecu zbog važnih razloga.

- **Odstupa li moralno učenje Ivana Pavla II. od tradicije i po drugim pitanjima?**

U obrazloženjima koja Ivan Pavao II. daje za kršćanski moral, naglasak je pomaknut: uvijek se kao osnovni razlog navodi dostojanstvo čovjeka. Novi Katekizam Katoličke Crkve, na primjer, tvrdi: "Ubojstvo ljudskoga bića teško se protivi dostojanstvu osobe i svetosti Stvoritelja." (§2320). Takva inverzija poretka tih dviju stvari pokazuje koliko je daleko otišao humanizam crkvenih ljudi. Ona odzvanja u tvrdnji Pavla VI. da i Crkva "ima kult čovjeka."

- **Što se tiče nauka, nije li Pavao VI. branio tradicionalni nauk u svom "Credu naroda Božjega“ kao što je to učinio Ivan Pavao II. u svojoj apostolskoj poslanici *Ordinatio Sacerdotalis* od 22. svibnja 1994., jasno izjavljujući da ređenje žena apsolutno ne dolazi u obzir?**

Sadašnji pape nisu (i, Bogu hvala, ne mogu biti) manjkavi u svemu. Ali, dovoljno je da budu manjkavi u nekim stvarima da bi posljedice bile tragične za cijelu Crkvu. I, ustvari, ti pape su u brojnim slučajevima podržavali moderniste i odbacili ili čak osudili branitelje katoličke istine.

- **Mogu li se navesti primjeri u kojima je Ivan Pavao II. podržao moderniste?**

Ivan Pavao II. imenovao je kardinalima četiri neo-modernističke vođe: francuske teologe Henri de Lubaca i Yves Congara, i njemačke teologe Hans Urs von Balthasara i Waltera Kaspera.

- **Tko je Henri de Lubac?**

Henri de Lubac (isusovac, 1896.-1991.) bio je u Francuskoj glavni lider onoga što se naziva "novom teologijom." Nakon Drugog svjetskog rata, "nova teologija" je donijela modernističke teze koje je osudio sv. Pio X. 1907. (brkanje naravnog i nadnaravnog, doktrinarni evolucionizam, itd), ali lukavije, isusovac Teilhard de Chardin (1881.-1955.), rekao je o sv Augustinu:". Ne spominjite tog nesretnog čovjeka, on je sve pokvario uvođenjem nadnaravnog."[26] Njegov subrat i prijatelj Henri de Lubac, koji ga je uvijek branio (ne oklijevajući skratiti njegova pisma istovremeno tvrdeći da će ih objaviti u cijelosti),[27] bio je znatno suptilniji: načelno je priznao razliku između "naravnog" i "nadnaravnog", ali je u svojim knjigama namjerno nastojao da to izgubi sav smisao. Ne niječući ništa previše kategorički, "nova teologija“ je izvrsna u zamagljivanju svega, sustavno ističući najmanje precizne autore. Ona se poziva na crkvene oce protiv sv. Tome, na grčke oce protiv latinskih otaca, pa čak, kad joj to odgovara, i na samog sv. Tomu protiv njegovih najtočnijih komentatora.

Pio XII. je osudio glavne teze "nove teologije" u enciklici *Humani Generis* 1950., a encikliku se jedva slušalo. Henri de Lubac, kojega su suspendirali od poučavanja njegovi nadređeni iz Rima, bio je teolog na Drugom vatikanskom saboru i Ivan Pavao II. ga je imenovao kardinalom u veljači 1983.

- **Tko je Yves Congar?**

Yves Congar (dominikanac, 1904.-1995.) je bio otac "nove ekleziologije", odnosno, novog načina shvaćanja Crkve. Učenik fra. Marie-Dominique Chenua, pohađao je predavanja na protestantskom fakultetu u Strasbourgu neposredno nakon što je zaređen za svećenika. Odlučio je posvetiti cijeli svoj život približavanju Crkve s hereticima i raskolnicima, idući tako daleko da je tvrdio:

> Luther je jedan od najvećih vjerskih genija cijele povijesti. U tom smislu stavljam ga na istu razinu sa sv. Augustinom, sv. Tomom Akvinskim, ili

[26] Teilhard de Chardin Dietrichu von Hildebrandu u ožujku 1948., objavljeno u prilogu knjige The Trojan Horse in the City of God (London: Sands & Co., 1969.), str. 227.

[27] Vidi Henri Rambaud „The Trickeries of Father de Lubac“, [francuski] *Itineraires*, br 168, nn 69-109.

Pascalom. Na izvjestan način, on je još veći. On je u potpunosti preispitao Kršćanstvo.... Puno sam proučavao Luthera. Rijetko prođe mjesec dana a da ponovo ne pogledam njegove spise.[28]

Pod strogim nadzorom nakon 1947. godine (kasnije će reći: "Od početka 1947. do kraja 1956. godine nisam doživljavao ništa drugo osim neprekinutog niza prijava, upozorenja, zabrana ili diskriminacija i sumnjičavih intervencija"[29]) prianjao je uz iste ideje (u svom intimnom dnevniku, on navodi da se dva puta, dok je bio u Rimu pomokrio na vrata Svetog oficija u znak pobune![30]). Ipak, Ivan XXIII. je pozvao Yvesa Congara kao znalca na Drugi vatikanski sabor i on je na nj uvelike utjecao. Ivan Pavao II. proglasio ga je kardinalom u listopadu 1994. godine.

- **Tko je Hans Urs von Balthasar?**

U skladu s "novom teologijom," Hans Urs von Balthasar (Švicarac, 1905.-1988.) posvetio se rekonstruiranju teologije oko suvremenih filozofa i pjesnika. Pod jakim utjecajem lažne mističarke Adrienne von Speyr (1902.-1967.), [31] također je razvio tezu da je pakao prazan. Kardinalom ga je imenovao Ivan Pavao II. 1988. godine, iznenadna smrt ga je spriječila u dobivanju kardinalskog šešira.

- **Tko je Walter Kasper?**

Premda predsjednik (od 2001.) Papinskog vijeća za promicanje jedinstva kršćana, Walter Kasper je deklarirani neprijatelj katoličke vjere. U svojoj knjizi *Jesus the Christ*, otvoreno negira mnoga čuda ispričana u Evanđeljima. "Mnoge priče o čudima koje se nalaze u evanđeljima moramo smatrati legendama. U tim legendama treba tražiti ne toliko njihov povijesni sadržaj koliko njihov teološki cilj"[32] On sumnja u povijesnost uskrsnuća: "ove izjave o postojanju povijesne osnove u izvještajima koji se odnose na grob nikako ne

---

[28] Congar, *Une Vie pour la Verite* (Paris: Centurion, 197,5), str. 59. Papa Adrian VII., u buli *Satis et Plus*, naziva Luthera "apostolom Antikrista", a sveti Alfons Liguori ga je nazvao "smrtonosnim čudovištem iz pakla“

[29] Informations Catholiques Internationales“, 1. lipnja 1964, str. 28.

[30] 7. svibnja 1946. godine, a potom i 27. studenog 1954. Vidi Yves Congar, Journal d'un theologien (1946.-1956.), s uvodom i komentarima Etienne-a Fouilloux-a (Paris: Cerf, 2001.), pp 88, 293.

[31] Talijanski dnevnik Avvenire (povezan s talijanskim episkopatom) objavio je 15. kolovoza 1992., porazna svjedočanstva o toj navodnoj mističarki, po kojima ona izgleda ohola, nadmena, lijena, proždrljiva, naprasita i malo sklona pobožnosti. Pogledajte Le Courrier de Rome, od prosinca 1992. godine, str. 7.

[32] Walter Kasper, Jesus the Christ [5. francusko izd.]. (Paris: Cerf, 1996.), str. 130.

predstavljaju dokaz u prilog uskrsnuća."[33] On ide tako daleko da dovodi u pitanje božanstvo našega Gospodina, pišući stranice i stranice da bi relativizirao sve biblijske odlomke u kojima se ono spominje. Ipak, Ivan Pavao II. je imenovao Kaspera kardinalom 2001. godine, a da on nije povukao nijednu od svojih teza.

- **Podržava li Benedikt XVI. te modernističke teologe?**

24. rujna 2005. godine, Benedikt XVI. primio je u privatnu audijenciju na nekoliko sati heretičkog teologa Hansa Künga, kojega je Ivan Pavao II. uvijek odbijao primiti zbog pobune protiv crkvenog Učiteljstva. U listopadu 2005. godine, hvalio je Hansa Ursa von Balthasara na konferenciji u čast toga modernističkog teologa.[34] U svibnju 2007. godine, ovlastio je Međunarodnu teološku komisiju da objavi dokument koji dovodi u pitanje nauk Crkve o čistilištu.

- **Nije li Benedikt XVI. pokušavao imenovati konzervativne biskupe?**

Neka od imenovanja Benedikta XVI. su katastrofalna.

■ Nadbiskup William Levada, imenovan predavačem Kongregacije za nauk vjere u svibnju 2005., prikrivao je homoseksualne svećenike u raznim svojim biskupijama u Sjedinjenim Američkim Državama. On je jedan od najekumenskijih prelata te zemlje. On je bio prvi američki biskup koji je posjetio sinagogu, a bio je domaćin događaja u svojoj katedrali u "duhu Asiza", u kojemu su sudjelovali Židovi, muslimani, budisti, hindusi, itd.[35] Također je izjavio da je transsupstancija "duga i teška riječ" koju "više ne koristimo."[36]

■ Mons. George Niederauer, imenovan nadbiskupom San Francisca, je otvoreni prijatelj homoseksualaca. Zboga toga su ga javno pohvalili Sam Sinnet i Francis De Bernardo, predsjednici homoseksualnih grupa.[37]

---

[33] Isto, str. 193.

[34] Zenit, 10. listopada 2005.

[35] John Vennari, "Ecumenical Archbishop Levada to Head Sacred Congregation for the Doctrine of the Faith," *Catholic Family News,* " lipnja 2005. Vidi također, "Novi nadbiskup San Francisca misli da je propagandni film *Brokeback Mountain* " vrlo snažan, '' Lifesite, 13. veljače 2005.

[36] *Priest, Where Is Thy Mass? Mass, Where Is Thy Priest?* (Kansas City: Angelus Press, 2004.), str. 64.

[37] Dale Vree "Homosexuals in the seminary: Why the Priesthood Will Continue to Become a 'Gay' Profession," *New Oxford Review,* veljača 2006., str. 4.

■ Mons. Odilo Pedro Scherer, imenovan nadbiskupom Sao Paula 21. ožujka 2007. bio je prethodno glavni tajnik vrlo progresivne brazilske biskupske konferencije.

23) Jesu li onda postsaborski pape heretici?

Heretik, u pravom značenju te riječi, je netko tko izričito niječe dogmu. No, pape Pavao VI. i Ivan Pavao II. su učinili i rekli mnoge stvari koje su ozbiljno naškodile Crkvi i vjeri i koje bi mogle utvrditi heretike u njihovom načinu djelovanja, ali se ne može dokazati da su svjesno i svojevoljno zanijekali dogmu. Umjesto toga, mora ih se ubrojiti u liberalne katolike, koji s jedne strane žele ostati katolici, ali s druge žele ugoditi svijetu i učiniti sve da mu se izađe u susret.

Nije li moguće liberalnom katoliku forsirati svoje mirenje sa svijetom do točke hereze?

Jedna od karakteristika katolika ove vrste je da se oni nikada ne žele kompromitirati; samo zbog tog razloga, vrlo im je teško uporno se držati hereze.

- **Je li apsolutno neophodna ustrajnost u zabludi da netko bude heretik?**

Dovoljno je proturječiti jednoj dogmi da bi se bilo *stvarno* heretikom. Ali da bi se zaista počinio grijeh hereze (biti *formalno* heretik) ta negacija mora biti svjesna i namjerna. Dijete koje, nakon što je loše naučilo svoj vjeronauk, pripisuje dvije osobe našem Gospodinu Isusu Kristu počinilo je grijeh lijenosti, ali to nije grijeh hereze (on uvodi herezu a da nije svjestan toga, on nije *formalno* heretik). Liberalni katolik koji umnožava nejasnoće i ustupke da bi ugodio svijetu može čak doći do izricanja krivovjerja a da toga nije zaista svjestan: on nije *formalno* heretik.

- **Kakav je nauk Crkve o tim liberalnim katolicima?**

O liberalnim katolicima, Pio IX. je rekao: "Oni su smrtonosniji i opasniji od deklariranih neprijatelja.... Zbog [ostajući neposredno izvan granica] formalno osuđenih mišljenja, pokazuju određeni znak prividnog integriteta i besprijekornog nauka, uvjeravajući time nesmotrene amatere koji podržavaju pomirenje i obmanjujući iskrene duše koje bi se pobunile protiv proglašene zablude.[38]

[38] Pio IX., Brief to the Catholic Circle of Milan (1873.), naveo vlč A. Roussel u *Liberalism and Catholicism* (1926; Kansas City: Angelus Press, 1998.), str 120-21.

24)U povijesti Crkve, postoje li analogni primjeri papinskih manjkavosti?

Ako je i bio, na žalost, određeni broj papa čiji moralni život nije bio uzoran, u pitanjima nauka, oni su gotovo uvijek bili besprijekorni. Postoje, međutim, neki primjeri papa koji su pali u zabludu ili koji su, u najmanju ruku, potvrdili zabludu umjesto da joj se suprotstave. To su bili pape Liberije, Honorije I., i Ivan XXII.

- **Kako je Liberije podupirao zabludu?**

Papa Liberije (352.-366.) je podlegao pritisku arijevaca, koji su nijekali Kristovo božanstvo 357. god., on je ekskomunicirao biskupa Atanazija, hrabrog branitelja katoličkog nauka, te se složio s dvosmislenim ispovijedanjem vjere.[39]

- **Kako je papa Honorije podržao zabludu?**

U sedmom stoljeću, Sergije, carigradski patrijarh, izmislio je herezu monotelitizam. Ova zabluda uči da u Kristu postoji samo jedna volja, a zapravo Krist ima dvije volje, božansku volju i ljudsku volju. Sergije je uspio zavarati Honorija I. (625.-638.), te ga pridobiti za svoju stvar.

- **Je li papa Honorije doista pristao uz zabludu monotelitizma?**

Čini se da Honorije stvarno nije dijelio zabludu carigradskog patrijarha, no, ne shvaćajući temeljito cijelu stvar i ne videći u njoj ništa osim teološke svađe, on je ipak stao na Sergijevu stranu i utišao sv. Sofronija, koji je branio katoličku stvar. Iz tog razloga, Honorija je posthumno osudio papa Leo II.[40]

- **Kako je papa Ivan XXII. podržao zabludu?**

Ivan XXII. (1316.-1334.) podržao je lažni nauk prema kojemu duše vjernih mrtvih ne zadobiju blaženo gledanje i time puno blaženstvo sve do nakon općeg suda. Prije toga, oni jednostavno uživaju gledanje

---

[39] Pismo *Studens Pacis* koje je Papa Liberije uputio biskupima Orijenta u proljeće 357:
... Ovim pismom, koje sam sastavio s brigom za jednoglasje s vama, znam da sam u miru sa svima vama i sa svim biskupima Katoličke Crkve, ali spomenuti Atanazije je isključen iz zajedništva sa mnom, to jest, iz zajedništva s Rimskom crkvom, i iz razmjene crkvenih pisama. (DS 138). Papa Liberije potvrđuje ovo izopćenje sv Atanazija u pismima *Pro Deifico* (DS 140), *Quia Scio* (DS 142), i *Non Doceo* (DS 143).

[40] Ivan IV. (papa 641.-642.) preuzeo je obranu svog prethodnika Honorija u pismu *Dominus Qui Dixit* (DS 496-498), što pokazuje da se nejasni Honorijevi tekstovi mogu tumačiti u pravovjernom smislu. No, Treći carigradski sabor (680.-681.) i papa Lav II. (682.-683.) izrekli su anatemu protiv Honorija, koji je u stvari podržavao herezu (DS 552 i 563).

Kristova čovještva. Isto tako, demoni i prokleti ljudi ne prolaze vječne muke pakla nego tek nakon posljednjeg suda. Međutim, on je imao poniznosti dopustiti da ga se ispravi i povukao svoju zabludu 3. prosinca 1334. godine, dan prije nego što je umro.[41]

- **Koju se lekciju može naučiti iz ova tri primjera?**

Iz ovih primjera, a pogotovo onog sv. Atanazija, vidimo da se može dogoditi da jedan biskup bude u pravu u svom principijelnom stavu protiv pape.

[41] Ivan XXII. povukao svoje pogreške u Buli *Ne Super His* (DS 990-991), koju je objavio njegov nasljednik, Benedikt XII.

IV

Drugi vatikanski sabor

25)Kada je održan Drugi vatikanski sabor?

Drugi vatikanski sabor otvorio je papa Ivan XXIII. 11. listopada 1962. Ivan XXIII. umro je sljedeće godine, ali je njegov nasljednik, Pavao VI., nastavio sa Saborom i zatvorio ga 8. prosinca 1965.

- **Je li Sabor trajao više od tri godine bez prekida?**

Vatikanski sabor je uključivao četiri sjednice koje su trajale manje od tri mjeseca, između kojih su se biskupi vraćali u svoje biskupije. Prva sjednica (od 11. listopada do 3. prosinca 1962.), jedina održana tijekom pontifikata Ivana XXIII., nije donijela ni jedan dokument; ona je ustvari iskorištena za odbacivanje dokumenata koje je pripremila Pripremna komisija.

- **Koji je po redu Drugi vatikanski sabor među ostalim saborima?**

Drugi vatikanski sabor je bio dvadeset prvi ekumenski sabor. On je bio najveći u pogledu broja sudionika: sudjelovalo je dvije tisuće biskupa.

26) Kako se Drugi vatikanski sabor razlikuje od prethodnih sabora?

Drugi vatikanski sabor bio je proglašen samo "pastoralnim saborom", takvim koji ne rješava vjerska pitanja, nego daje pastoralne smjernice za život Crkve. (Crkvene) Vlasti su se odrekle definiranja dogmi, pa su se tako odrekle i nepogrešivosti koja pripada saboru. Tako njegovi dokumenti nisu nepogrešivi.

- **Koji su uobičajeni ciljevi sabora?**

U svom pismu kojim saziva Prvi vatikanski sabor, Pio IX. ukazuje da se opći sabori osobito sazivaju "tijekom razdoblja velikih poremećaja, kada nesreće svake vrste zadese Crkvu i narode." Svi ekumenski sabori u prošlosti bili su sazivani radi iskorjenjivanja

hereza (to je osobito slučaj prvih sedam), ili ispravljanja prevladavajućih zala (simonija, raskol, korupcija klera, itd.). Pio IX. sažima glavne ciljeve sabora: "Odlučiti razborito i mudro o svemu što bi moglo pridonijeti *definiranju* dogmi vjere, *osudi zabluda* koje se podmuklo šire, obrani, pojašnjenju i razlaganju katoličkog nauka; očuvanju i obnovi crkvene *discipline*; te *jačanju slabog morala* naroda."[1]

- **Je li ikada postojao "pastoralni" sabor prije Drugog vatikanskog sabor?**

Svi crkveni sabori su bili pastoralni, ali oni su to bili po definiranju dogmi, razotkrivanju zabluda, obrani katoličkog nauka i borbi protiv disciplinskih i moralnih nereda. Originalnost Drugog vatikanskog sabora bila je u nastojanju da bude "pastoralan" *na novi način*, odbijajući definirati dogme, osuditi zablude, pa čak i predstaviti katoličku dogmu defenzivno.

- **Zar Drugi vatikanski sabor nije objavio dogmatske dokumenate?**

Drugi vatikanski sabor je objavio šesnaest dokumenata: devet dekreta, tri deklaracije i četiri konstitucije. Među njima, dva su nazvana "dogmatskim konstitucijama": *Lumen gentium* (o Crkvi) i *Dei Verbum* (o Objavi). To ne znači da su oni proglasili dogme ili da su bili nepogrešivi, nego samo da su razmatrali predmet (materiju) koji se tiče dogme. Drugi vatikanski sabor je odbio išta definirati nepogrešivo; Pavao VI. je to izričito naveo 12. siječnja 1966., nekoliko tjedana nakon zatvaranja Sabora: "S obzirom na pastoralnu narav Sabora, on je izbjegavao proglasiti, na izvanredni način, dogme obdarene naznakom nepogrešivosti."[2]

- **Odlikuje li se "pastoralnost" Drugog vatikanskog sabora prilagođavanjem Crkve našem vremenu?**

Svi sabori su prilagođavali Crkvu svome vremenu, ali oni su to činili bacajući anatemu na tadašnje zablude, sankcionirajući disciplinske ili moralne devijacije svoga vremena, naoružavajući

[1] "Ea omnia provide sapienterque constituerent quae ad fidei potissimum dogmata definienda, ad gras-santes errores profigandos, ad catholicam propugnandam, illustrandam et evolvendam doctrinam, ad ecclesiasticam tuendam ac reparandam disciplinam, ad corruptos populorum mores corrigendos possent conducere.“ Pius IX., Bula o sazivanju Prvog vatikanskog sabora, 29. lipnja 1868., AAS, IV, 5.

[2] Pavao VI., Opća audijencija 12. siječnja 1966., u Insegnamenti di Paolo VI., IV, 700.

Crkvu protiv njenih neprijatelja. Cilj prilagodbe nije bio uskladiti Crkvu sa svijetom, nego mu se oprijeti. Nije se radilo o ugađanju svijetu, nego o suočavanju s njim i pobjedi nad njim da bi se ugodilo Bogu. Ivan XXIII. i Pavao VI. su, naprotiv, željeli Crkvu učiniti privlačnom za modernog čovjeka.

- **Jesu li Ivan XXIII. i Pavao VI. izrazili tu namjeru?**

14. veljače 1960. Ivan XXIII. je izjavio: "Glavni cilj Sabora je predstaviti svijetu Crkvu Božju u njenoj vječnoj snazi života i istine te s njenim zakonodavstvom prilagođenim sadašnjim uvjetima na takav način da bi uvijek bila sve više u skladu sa svojom božanskom misijom i pripravna za potrebe današnjice i sutrašnjice."[3]

Kardinal Montini, budući Pavao VI., izjavio je u travnju 1962.: "Pomoću sljedećeg sabora, Crkva namjerava stupiti u kontakt sa svijetom.... Ona će pokušati biti... ljubazna u svom jeziku i ponašanju.“ I tijekom Sabora, Pavao VI. je izjavio u enciklici *Ecclesiam Suam*: "Crkva ... bi se mogla zadovoljiti istraživanjem zala aktualnih u sekularnom društvu, javno ih osuđujući i vodeći križarski rat protiv njih .... Ali čini nam se da bi vrsta odnosa kakav bi Crkva uspostavila sa svijetom trebala biti više u formi dijaloga" (§78).

- **Znači da je Drugi vatikanski sabor od početka trebao biti sabor otvaranja i dijaloga?**

Zapravo, članovi Pripremne komisije koju je postavio Ivan XXIII. mislili su da trebaju organizirati normalni sabor. Oni su obavili ogromnu količinu posla za izradu shema koje bi mogle poslužiti kao osnova za saborske rasprave. No, u međuvremenu je Tajništvo za jedinstvo kršćana, koje je također ustanovio Ivan XXIII. (u lipnju 1960.), radilo na protivnim namjerama. Na kraju je prevladala stvarna namjera Ivana XXIII.: na početku Sabora odbačene su pripremljene sheme, jer ih se smatralo previše "doktrinarnima", a Sabor je krenuo u smjeru kojega je pripremilo Tajništvo za jedinstvo.

- **Kako je Tajništvo za jedinstvo pripremilo Sabor?**

---

[3] " Scopo primo ed immediato del Concilio è di ripresentare al mondo la Chiesa di Dio nel suo perenne vigore di vita e di verita, e con la sua legislazione aggiornata.... "Ivan XXIII., govor na Općem saboru talijanske Katoličke akcije, 14. veljače 1960. Acta et Documenta Concilio Oecumenico Vaticano II Apparendo, Series I (antepraeparatoria),
Dio I (Acta Summi Pontificis JoannisXXIII), str. 74. Vidi također njegov govor od 3. kolovoza 1959., DC, br. 1311 (1959.), col. 1099.

Pod predsjedanjem kardinala Bee, Tajništvo za jedinstvo je pripremalo Sabor pitajući nekatolike što oni očekuju od Crkve. Uspostavili su kontakte s pravoslavnima, protestantima, Židovima, komunistima i masonima, pa su čak otišli toliko daleko da su ih uvjerili da će sigurno neke od njihovih želja biti ispunjene.

- **Koji su bili zahtjevi pravoslavnih i komunista?**

Da bi dobio nazočnost pravoslavnih promatrača na saboru, Ivan XXIII. je obećao da se tamo neće osuditi komunizam. Monsinjor Roche, prijatelj i pouzdanik kardinala Tisseranta, je svjedočio: "Kardinal Tisserant je dobio službeni nalog za pregovaranje radi sporazuma i za nadzor njegovog točnog izvršenja tijekom Sabora. Zato bi svaki puta kada je neki biskup htio načeti pitanje komunizma, kardinal intervenirao iza svoga stola kao savjetnik moderatora Sabora."[4]

- **Koji su bili zahtjevi Židova?**

U broju 1001. časopisa *Tribune Juive* (25.-31.prosinca 1987.), Lazare Landau je ispričao:

Jedne maglovite ledene zimske večeri 1962.-63., nazočio sam iznimnom događaju u općinskom Centru za mir u Strasbourgu. Židovski učitelji potajno su primili papinskog delegata u podrumu. Na kraju šabata, nas desetak je pozdravilo dominikanca odjevena u bijelo, velečasnog fra Yvesa Congara, kojeg je zadužio kardinal Bea, da nas u ime Ivana XXIII. pita, na pragu Sabora, što očekujemo od Katoličke Crkve....

Židovi, gotovo dvadeset stoljeća držani na rubu kršćanskog društva, često smatrani inferiornima, neprijateljima i bogoubojicama, zatražili su svoju potpunu rehabilitaciju. Kao izravni potomci Abrahama, od kojega je kršćanstvo poteklo, tražili su da ih se smatra braćom, partnerima jednakog dostojanstva, kršćanske crkve....

Glasnik u bijeloj halji, koji nije nosio nikakav znak ni ukras, vratio se u Rim noseći nebrojene zahtjeve koji su osnažili naš narod. Nakon teških rasprava..., Sabor je uvažio naše želje. Deklaracija *Nostra Aetate* br. 4 je predstavljala - otac Congar i tri autora teksta su mi to potvrdila - pravu revoluciju u nauku Crkve o Židovima....

[4] Itineraires, br. 285, str. 157. Što se tiče ovog sporazuma, vidi također *France Nouvelle* (tjednik Francuske komunističke partije), br. 900 od 16.-22. siječnja 1963. str. 15; *La Croix*, 15. veljače 1963., str. 5; *Itineraires*, br 280, str. 1-15; P. Floridi, SJ, *Moscow and the Vatican* [Francuski] (Paris: France-Empire, 1979.), str 142-48; itd

U roku od nekoliko godina, propovijedi i katekizmi su se promijenili.... Od tajnog posjeta oca Congara skrivenoj sobi sinagoge u hladnoj zimskoj noći, nauk Crkve doista je podvrgnut potpunoj promjeni.[5]

- **Koji su bili zahtjevi protestanata i masona?**

U rujnu 1961. u Milanu, kardinal Bea tajno se sastao s pastorom Williamom A. Visser't Hooftom, glavnim tajnikom Ekumenskog vijeća crkava (organizacija protestantskog porijekla i masonskih tendencija). Vjerska sloboda je bila jedna od glavnih tema sastanka. Kasnije, 22. srpnja 1965., uoči posljednjeg saborskog zasjedanja, to isto Ekumensko vijeće crkava objavilo je popis svojih sedam temeljnih zahtjeva u vezi s vjerskom slobodom. Sabor ih je sve uvažio u dokumentu *Dignitatis Humanae*.[6]

- **Koji se zaključci mogu izvući iz politike otvaranja koja je uslijedila nakon Drugog vatikanskog sabora?**

Postaje jasno da Drugi vatikanski sabor nije bio sabor poput ostalih. Dokumenti koje je donio, plod "dijaloga" sa svijetom, više su nalik diplomatskim komunikacijama ili komunikacijama u "odnosima s javnošću" (namijenjenima za njegovanje dobrog ugleda Crkve) nego učiteljskim tekstovima (koji jasno i autoritativno uče istine vjere). Niti jedan od tih dokumenata nije, sam po sebi, nepogrešiv.

27) Koji je bio utjecaj Sabora na krizu u Crkvi?

Liberalne i modernističke snage koje su već podrivale Crkvu uspjele su preuzeti kontrolu nad Saborom. Tako se može reći da je Drugi vatikanski sabor bio iskra koja je zapalila krizu koja se dugo vremena spremala u Crkvi.

- **Koliko daleko ide porijeklo ove krize?**

[5] Vidi također o ovoj temi *Le Sel de la Terre*, broj 34, str. 196-217 (i, osobito, prikaz tajnog posjeta kardinala Bee američkom Židovskom odboru 31. ožujka 1963.). Napomena-Dominikanskih otaca ,

[6] "Tijekom posljednjeg saborskog zasjedanja, biskup Monaka, mons. Rupp, u govoru kojeg su mnogi slušali, zatražio je od Sabora da pristane na usvajanje ovih sedam zahtjeva i da ih potvrdi svojim autoritetom.... Zapravo, Sabor je učinio više. Ne samo da je usvojio, pod jednakim uvjetima, sedam zahtjeva, nego ih je čvrsto uspostavio..." Mons Willebrands, u *Vatican II: Religious Liberty*, zborniku *Unam Sanctam*. (Pariz: Cerf, 1967.), str 241- 42.

Sveti Pio X. već je primijetio u svojoj enciklici *Pascendi* da modernizam više nije neprijatelj izvan Crkve, nego da je prodro unutra, iako njegove pristaše još uvijek skrivaju svoje prave namjere.

- **Nije li se papa Pio X. odlučno borio protiv tih modernista?**

Sveti Pio X. energično je suzbijao modernizam; njegovi nasljednici do Pija XII. su činili isto, više ili manje energično; ali ga nisu mogli stvarno pobijediti. Enciklika *Humani generis* Pija XII. koja je osuđivala ono što se naziva "novom teologijom" (1950.), naizgled je bila prihvaćena, ali zapravo su je mnogi prezirali. Oni su se i dalje zanimali za osuđene teze, a u kućama formacije, ohrabrivalo se buduće svećenike da čine isto.

- **Može li se reći da je Drugi vatikanski sabor bio revolucija u Crkvi?**

Neki od njegovih branitelja sami su glasno i jasno izjavljivali da je Sabor revolucija u Crkvi. Na primjer, kardinal Suenens je napravio paralelu između Sabora i Francuske revolucije, rekavši da je Drugi vatikanski sabor bio 1789.-a godina u Crkvi; fra Yves Congar, saborski teolog, usporedio je Sabor s boljševičkom revolucijom: "Crkva je mirno prošla kroz svoju Oktobarsku revoluciju."[7]

28) Kako su liberali preuzeli Sabor?

Zahvaljujući potpori Ivana XXIII. i Pavla VI., liberalne i neo-modernističke snage bile su u stanju unijeti veliki broj svojih ideja u saborske tekstove. Prije sabora, Pripremna komisija je pomno priredila sheme, koje su bile odjek vjere Crkve. Rasprava i glasovanje su trebali biti oko tih shema, ali one su odbačene na prvoj sjednici Sabora i zamijenjene novim shemama koje su pripremili liberali.

- **Zar na Saboru nije bilo branitelja tradicionalnog nauka?**

Na saboru je bila skupina od oko 250 do 270 biskupa odlučnih braniti Tradiciju Crkve. Oni su na kraju osnovali *Coetus Internationalis Patrum*. No, njima se suprotstavila već postojeća i savršeno organizirana skupina kardinala i biskupa koja se zvala Rajnski savez.

- **Odakle dolazi naziv "Rajnski savez"?**

7 Yves Congar,The Council Day by Day: Druga sjednica [francuski] (Paris: 1964.), str. 215. novinar, fra Ralph Wiltgen, svoju knjigu o Saboru nazvao The Rhine Flows into the Tiber (Rajna se ulijeva u Tiber).

Njegovo ime dolazi od činjenice da su lideri ove liberalne skupine gotovo svi biskupi iz biskupija koje graniče s rijekom Rajnom. Svaki dan bi ova skupina preplavila Sabor ispisanim listovima, u kojima se govorilo biskupima kako bi trebali glasovati. Zato je jedan novinar fra Ralph Wiltgen, svoju knjigu o Saboru nazvao Rajna se ulijeva u Tiber.

- **Jesu li inovatori bili u većini?**

Kao i svaku revoluciju, Drugi vatikanski sabor nije vodila većina, nego aktivna, dobro organizirana manjina. Većina biskupa bila je neodlučna i jednako spremna slijediti konzervativce. Ali kad su vidjeli da su čelnici Rajnskog saveza Papini osobni prijatelji, te da su neki od njih (kardinali Dopfner, Suenens i Lercaro) čak imenovani moderatorima Sabora, oni su ih slijedili.

- **Tekstovi Drugog vatikanskog sabora, dakle, nisu predstavljali razmišljanja većine biskupa na otvaranju Sabora?**

Teolog progresivističke stranke, Hans Küng, zanosno je tvrdio da je san male manjine prevladao na Saboru. "Nitko tko je bio ovdje na Saboru neće se vratiti kući kakav je došao. Nikada nisam očekivao toliko hrabrih i eksplicitnih izjava biskupa na Saborskom podiju."[8]

- **Tko je taj teolog Hans Küng?**

Nakon Sabora, Hans Küng je pokazao svoje pravo lice. Ovaj svećenik negira većinu katoličkih dogmi, uključujući papinsku nepogrešivost i Kristovo božanstvo, u tolikoj mjeri da je čak saborski Rim morao povući njegovo odobrenje za naučavanje.

- **Jesu li drugi heretički teolozi utjecali na Drugi vatikanski sabor?**

Isusovac Karl Rahner (1904.-1984.), iako oprezniji i manje eksplicitan, širio je analogne teze u svojim djelima. Već 1949. Sveti Oficij mu je morao nametnuti šutnju u vezi određenih pitanja. Ipak, on je uživao ogroman utjecaj na Saboru; fra Wiltgen čak ide toliko daleko da ga naziva najutjecajnijim teologom Sabora:

Budući da je europski [Rajnski] savez redovito preuzimao stav biskupa njemačkog jezika, a da je Sabor općenito prihvaćao stavove saveza, mišljenje jednog teologa mogao je prihvatiti cijeli Sabor ako

[8] Citirao vlč Ralph Wiltgen,*The Rhine Flows into the Tiber* (1967. Rockford, III.: TAN Books& Publishers, 1985.), str. 60.

su ga prihvatili biskupi njemačkog jezika. Jedan takav teolog bio je otac Karl Rahner.[9]

- **Ima li koji drugi iskaz o Rahnerovom utjecaju na Saboru?**

Fra Congar je ispričao:

Atmosfera je postala: *"Rahner Dixit, ergo verum est"*[10] Dat ću vam primjer. Doktrinarna komisija je bila sastavljena od biskupa, svaki je uza se imao svoga vlastitog stručnjaka, ali također su bili uključeni neki superiori (dominikanaca ili karmelićana, na primjer). Zatim, na stolu komisije bila su dva mikrofona, ali Rahner je praktički imao jednoga od njih samo za sebe. Rahner je bio pomalo invazivan, a osim toga, vrlo često bi se kardinal iz Beča, Franz König, čiji je Rahner bio stručnjak, okrenuo prema njemu i pozvao ga da intervenira rekavši: „Rahner, *quid*? Naravno, Rahner bi intervenirao...[11]

- **Kakva je bila linija razmišljanja Karla Rahnera?**

Karl Rahner se u potpunosti pobunio protiv tradicionalnog nauka Crkve, koji za njega nije bio ništa drugo nego "monolitizam" i "školska teologija." Pismo koje je napisao, datirano 22. veljače 1962., povodom objavljivanja talijanske verzije njegova rječnika teologije, osvjetljava nam njegove osjećaje prema učiteljstvu Crkve: Talijanska verzija svakako predstavlja poseban problem zbog prisutnosti bonza i čuvara pravovjerja u Rimu. S druge strane, ja sam više nego ikad utvrđen u mojim stavovima. Mogli bismo reći da je ovaj mali leksikon napisan na takav način da ti ljudi ne mogu razumjeti ništa, te stoga neće vidjeti što je napisano protiv njihove uskogrudnosti.[12]

- **Je li Karl Rahner očitovao svoju pobunu protiv Tradicije Crkve i učiteljstva tijekom Sabora?**

Jednog dana tijekom Sabora, kardinal Ottaviani, prefekt Svetog Oficija, izražavao je u govoru svoju uznemirenost nekim inovacijama. On je govorio bez bilježaka jer je bio gotovo slijep, a premašio je dodijeljeno vrijeme. Mikrofon je jednostavno isključen. Rahner je komentirao taj događaj u pismu koje je napisao Vorgrimleru 5.

[9] Isto, str. 80.

[10] "Rahner je govorio, dakle, istina je."

[11] Yves Congar, u *Thirty days* [francuski], br 3, 1993. str. 26. [Engleska verzija: Fra Dominic Bourmaud, *One Hundred Years of Modernism* (Kansas City: Angelus Press, 2003.), str 268-69]

[12] Herbert Vorgrimler, *Karl Rahner Verstehen* (Fribourg: Herder, 1995), str. 175.

studenog 1962. "Bez sumnje ste već čuli da je Alfrink opet prekinuo Ottavianija, jer je govorio predugo. Svi su počeli pljeskati (što nije bilo uobičajeno) Geslo: Nema zadovoljstva poput boli drugog čovjeka."[13]

- **Mogu li se pronaći drugi vidovi Rahnerovih osjećaja u njegovim pismima tijekom Sabora?**

Objavljivanje (1994.) prepiske razmijenjene između fra Karla Rahnera i austrijske pjesnikinje Luise Rinser (1911.-2002.) izazvalo je veliki skandal: u trenutku dok je dominirao Saborom, Karl Rahner je razmjenjivao ljubavna pisma s ovom ženom, u svojoj strasti pisao joj je čak tri puta dnevno (276 pisama samo u godini 1964.).

- **Jesu li drugi loši teolozi utjecali na Drugi vatikanski sabor?**

Možemo imenovati, među ostalima, oca Congara i oca Henri de Lubaca, kojega smo već spomenuli, oca Edwarda Schillebeeckxa, Johna Courtney Murraya, itd

- **Kakav je utjecaj imao fra Congar na Drugi vatikanski sabor?**

Nadbiskup Lefebvre ispričao je ovaj incident:

Na početku Drugog vatikanskog sabora, išao sam na sastanke [francuskih biskupa] kod St. Louis-des-Francais-a. Ali bio sam zapanjen razvojem stvari. Biskupi su se doslovno ponašali poput malih dječaka pred Congarom i ostalim stručnjacima koji su došli. Otac Congar bi otišao do glavnog stola i bez i najmanjeg suzdržavanja rekao: "Vaša Ekscelencijo ta-i-ta, vi ćete intervenirati kod ove teme. Ne brinite, pripremit ćemo tekst za vas, a vi ćete ga samo trebati pročitati. "Nisam mogao vjerovati ni svojim očima ni svojim ušima! I prestao sam ići na te sastanke...[14]

- **Ima li kakvih drugih svjedočanstava o fra Congarovom utjecaju?**

Msgr. Desmazieres, pomoćni biskup Bordeauxa, je ispričao:

U popodnevnim satima, radionice su se nastavljale. Odlazim na svoju, koju vodi otac Congar, o Svetom pismu i tradiciji. Ima nas desetak. Moramo pripremiti intervencije za sljedeći dan. Mole me da preuzmem drugu. Ne odbijam, pod uvjetom da otac Congar pripremi tekst za mene. To je dogovoreno. On će mi ga dodati sutra u autobusu.

[13] Deutsche Tagespost, 10. listopada 1992., str. 2. Na njemačkom: "Schadenfreude ist die reinste Freude"

[14] nadbiskup Marcel Lefebvre, Fideliter, broj 59, str. 53.

Prvi put pogledam tekst u autobusu; odlučujem da neću ništa mijenjati. Stigavši do Svetog Petra, idem se registrirati: Ja sam dvadeset i prvi... [15]

- **Što je otac Congar imao za reći o tome?**

Otac Congar je minimizirao svoj utjecaj na Saboru. Ipak, ovako je sažeo svoje djelovanje: "Pripremom Sabora dominirali su ... ljudi iz kurije i Svetog Oficija .... Radilo se o tome, praktički govoreći, da se od njih napravi manjinu."[16] To je za njega bila pobjeda. Deset godina ranije, kada su ga nadređeni kaznili, napisao je u svom privatnom dnevniku sljedeće odluke:

Nastavi pisati u istom duhu, koristeći svaku priliku. Moja borba je osobito to. Znam (i "oni" znaju) da će prije ili kasnije, sve što kažem i pišem biti negacija sustava. Da, to je moja prava borba: u mom teološkom, povijesnom, ekleziološkom i pastoralnom radu. Razred u kojem trenutno predajem, baš kao da se ništa nije dogodilo, pravi je odgovor; to je moj pravi dinamit pod foteljom Pismoznanaca.[17]
Nakon Sabora, izjavio je:

Sabor je obračunao s onim što bih nazvao "bezuvjetnost" sustava. Pod sustavom mislim na vrlo koherentnu cjelinu ideja koje se prenose po učenju rimskih sveučilišta, kodificiranu kanonskim pravom, a zaštićenu pomnim, prilično učinkovitim nadzorom Pija XII., izvješćima, upozorenjima, dostavom spisa rimskim cenzorima, itd.[18]

- **Tko je otac Murray?**

Otac John Courtney Murray, američki isusovac (1904.-1967.), bio je osuđen 1957. godine od strane Svetog Oficija radi njegove studije *The Problem of Religious Freedom* (Problem vjerske slobode). Ipak je pozvan na Sabor kao stručnjak 1963. Tijekom rasprave o vjerskoj slobodi, ponudio je formuliranje intervencija nekih biskupa i na taj način ostvario znatni utjecaj. Na kraju svog života, pokušao je dokazati da se nauk Crkve o kontracepciji mogao razvijati kao što su se razvijale vjerske slobode.

- **Što se može zaključiti iz svega ovoga?**

---

[15] msgr. Desmazieres, L'Aquitaine (bordoški dijecezanski tjednik), prosinac 1962., str. 580.

[16] Yves Congar, OP,Une vie pour la vérité: Jean Puyo interroge père Congar (Paris: Centurion 1975.), str. 140.

[17] Yves Congar, OP, bilješke u rukopisu od veljače 1954. koje je citirao Francois Leprieur,O.P. Quand Rome condamne (Pariz: Plon / Cerf, 1989.), str. 259.

[18] Congar, Une vie pour la vérité, str. 220.

To da su ljudi poput Künga, Rahnera, Congara, Lubaca, Murraya, itd, mogli utjecati na Sabor ne govori njemu u prilog ni u prilog njegovih reformi. Nažalost, neke izjave pape Ivana Pavla II. ne govore u njegovu korist, poput one koju je dao 1963. (dok je još bio samo biskup):

Nikada prije nije Sabor imao tako opsežnu pripremu, nikada se prije nije katoličko mišljenje tako nadaleko čulo. Nisu samo biskupi, katolička sveučilišta, te superiori zajednica izrazili svoje mišljenje o problemima koje je Sabor razmatrao, nego i veliki postotak katoličkih laika i nekatolika. Tako eminentni teolozi kao što je Henri de Lubac, J. Danielou, Yves Congar, H. Küng, R. Lombardi, Karl Rahner i drugi odigrali su izvanrednu ulogu u pripremnom radu.[19]

29) Bi li trebalo odbaciti sve dokumente Drugog vatikanskog sabora?

Dokumenti Drugog vatikanskog sabora mogu se podijeliti u tri skupine: 1) neki su prihvatljivi, jer su u skladu s katoličkim naukom, kao primjerice uredba o svećeničkoj formaciji; 2) drugi su dvosmisleni, to jest, oni se mogu ispravno shvatiti, ali ih se također može pogrešno tumačiti i 3) neke se ne može razumjeti pravovjerno; po svojoj sadašnjoj formulaciji oni su neprihvatljivi. To je slučaj deklaracije o vjerskoj slobodi. Nejasne tekstove se može prihvatiti ako ih se, po riječima nadbiskupa Lefebvrea, tumači u svjetlu tradicije. Tekstovi treće skupine se ne mogu prihvatiti dok se ne isprave.

- **Tko je odgovoran za dvosmislenost nekih dokumenata Drugog vatikanskog sabora?**

Nejasni govor je namjerno uveden u saborske tekstove da bi se zavaralo konzervativne oce. Njih se moglo prevariti inzistirajući na činjenici da temeljni tekst ne znači ništa drugo nego ono što je Crkva oduvijek učila. Nakon toga se moglo koristiti te odlomke za obranu heterodoksnih teza.

- **Je li bilo dokaza da su te nejasnoće uvedene namjerno?**

Karl Rahner i Herbert Vorgrimler su to potvrdili kada su napisali, na primjer da je: "izvjestan broj nekih važnih teoloških pitanja o kojima

[19] Citirao M. Malinski, *My Friend Karol Wojtyla* [francuski] (Pariz: Le Centurion, 1980.), str. 189.

se nije mogao postići dogovor, ostao otvoren odabirom formulacija koje bi pojedine grupe i teološke tendencije na Saboru mogle različito tumačiti."[20]

- **Kako se moglo opravdati takvu nepreciznost u Saborskim dokumentima?**

Ta namjerna nejasnoća opravdavala se činjenicom da je Drugi vatikanski sabor trebao biti samo pastoralni, te nije bilo potrebno formulirati dokumente teološkom strogošću koja je potrebna za dogmatski sabor.

- **Možete li dati neke primjere tih proračunatih nejasnoća?**

Jedan primjer te dvosmislenosti je poznati izraz *"subsistit in"* kojeg je uvela Dogmatska konstitucija *Lumen gentium,* o Crkvi (I, 8), koja je izjavila da Crkva Kristova "postoji u" *[subsistit in]* Katoličkoj Crkvi.

- **Što je tradicionalno učenje o ovoj temi?**

Tradicionalno učenje izričito kaže da Kristova Crkva *jest* Katolička Crkva. Ova riječ *"est"* i dalje se nalazi u prvim skicama ove konstitucije o Crkvi. Ona je kasnije zamijenjena izrazom „subsistit in". Očito je da ta promjena nije napravljena bez razloga.

- **Zašto je riječ "est" ovdje važna?**

Katolička crkva nije samo određeno utjelovljenje Crkve Kristove: ona *je* Crkva Kristova, što znači da postoji apsolutna identičnost između Crkve koju je Krist osnovao i Katoličke Crkve. Druge crkvene zajednice nikada ne pripadaju Crkvi Kristovoj. Izraz *"subsistit in"* uvodi nejasnoće o tom pitanju.

- **Nije li Kongregacija za nauk vjere dala dobro tumačenje *"subsistit in"* u svojim dokumentima od kolovoza 2000. (Dominus Jesus) i srpnja 2007.?**

Kongregacija za nauk vjere odbacila je najekstremnije modernističko tumačenje ovoga pojma, prema kojemu je Katolička Crkva samo jedna među ostalim Kristovim crkvama. No, vidjet ćemo dalje (pitanje 45) da ipak ne podupire tradicionalni nauk, prema kojemu je Katolička Crkva jednostavno Kristova Crkva. Formula

[20] K. Rahner i H. Vorgrimler, *Kleines Konzilskompendium: Samtliche tekst Zweiten Vatikanums* (Freiburg: Herder, 1986.), str. 21.

"subsistit in", priznaje tezu po kojoj "istinske crkvene stvarnosti" postoje izvan Katoličke Crkve.

- **Je li poznat identitet osobe koja je uvela ovaj novi izraz "subsistit in"?**

Protestantski pastor Wilhelm Schmidt naziva se autorom ovog novog izraza. Evo njegovog svjedočanstva:

U to vrijeme sam bio pastor crkve Svetog Križa u Bremen-Hornu, a tijekom treće i četvrte sjednice, promatrač na Saboru kao predstavnik Evangeličkog bratstva Mihael, po pozivu kardinala Bee. Podnio sam u pisanom obliku formulaciju "*Subsistit in*" čovjeku koji je tada bio teološki savjetnik kardinala Fringsa: Josipu Ratzingeru, koji ga je prenio Kardinalu.[21]

30) Koje su glavne zablude Drugog vatikanskog sabora?

Dvije najštetnije saborske zablude su vjerska sloboda i ekumenizam, koje detaljno obrađujem u dva sljedeća poglavlja. Njima treba dodati učenje o biskupskoj kolegijalnosti. Konačno, u mnogim koncilskim dokumentima pronalazimo naivnu vjeru u napredak i zadivljenost modernim svijetom, koji su doista zastrašujući.

- **Što je biskupska kolegijalnost?**

Načelo biskupske kolegijalnosti suprotstavlja se vršenju vlasti .Papa i biskupi više ne smiju koristiti svoju moć, nego moraju usmjeravati Crkvu kolegijalno ili zajednički. Danas je biskup glava svoje biskupije samo teoretski; u praksi, on je vezan, barem moralno, odlukama Biskupske konferencije, svećeničkih vijeća, i raznih skupova. Rim se više ne usuđuje podržavati svoj autoritet nad biskupskim konferencijama, već uglavnom popušta njihovom pritisku. Nametnuta je ideja o jednakosti koju je proširila Francuska revolucija. Ona se temelji na lažnom Rousseauovom pojmu, koji negira postojanje autoriteta po Božjoj volji, a svu vlast pripisuje narodu. Ova teorija je u suprotnosti s naukom Svetoga pisma: "Svaka duša neka se podlaže vlastima nad sobom. Jer nema vlasti doli od Boga: koje

[21] Pastor Wilhelm Schmidt (ne treba ga miješati s etnologom istog imena), pismom od 3. kolovoza 2000., autoru ovog Katekizma jasno izjavio u svom pismu da "Nema prigovora na objavu ovih informacija.")

postoje, od Boga su postavljene. Stoga tko se suprotstavlja vlasti, Božjoj se odredbi protivi."(Rim 13,1-2).

- **Postoji li veza između kolegijalnosti i dviju glavnih zabluda Sabora (vjerska sloboda i ekumenizam)?**

Ove tri zablude Sabora - vjerska sloboda, kolegijalnost i ekumenizam - odgovaraju upravo načelima Francuske revolucije: sloboda, jednakost, bratstvo. Ovu korelaciju ilustrira izjava kardinala Suenensa da je Drugi vatikanski sabor bio 1789. godina u Crkvi.

- **U kojim koncilskim tekstovima možemo naći naivnu vjeru u napredak?**

Najozbiljniji primjer naivnog vjerovanja u napredak nalazi se u Pastoralnoj konstituciji o Crkvi u suvremenom svijetu, *Gaudium et Spes*. Ona na iznenađujući način pjeva hvalospjev napretku modernog svijeta, iako se on svakodnevno udaljuje od Boga. Čitamo u poglavlju 12: "Prema gotovo jednoglasnom mišljenju kako vjernika tako i nevjernika, sve na zemlji treba biti usmjereno prema čovjeku kao svom središtu i kruni." A u poglavlju 57., kršćane se potiče "da rade sa svim ljudima na izgradnji humanijeg svijeta." Svijet u kojem je čovjek središte i cilj i u kojemu bi svi trebali surađivati u ostvarenju zemaljskog raja odgovara masonskoj ideji o svijetu, a ne katoličkoj.

- **Kakav je kršćanski nauk po tom pitanju?**

Katolički nauk uči da je Bog jedini cilj svih stvorenja i da ne može biti istinskog mira i sreće na zemlji ako se ljudi ne predaju Isusu Kristu i ne slijede njegove zapovijedi.

- **U konačnici, kako se može prosuditi *Gaudium et Spes*?**

Kardinal Josip Ratzinger nazvao je *Gaudium et Spes* protu-syllabusom,[22] i to s pravom. Ovaj saborski dokument zapravo pozitivno promiče ono što je Pio IX. odbio i osudio u katalogu suvremenih zabluda koje je utvrdio 1864. godine, a koji nosi naziv Silabus.

- **Je li kardinal Ratzinger objasnio zašto je opisao *Gaudium et Spes* kao "protu-syllabus"?**

Kardinal je opravdao svoju analogiju objašnjavajući da je u 1960.-ima Crkva prisvojila "najbolje vrijednosti dvaju stoljeća liberalne kulture",

[22] Joseph Ratzinger, *Načela katoličke teologije* (1982., San Francisco: Ignatius Press, 1987.), str. 381.

vrijednosti koje, kako je rekao, "potječu izvan Crkve", ali su sada našle mjesto u njoj.[23]

- **Je li loše za Crkvu što je prisvojila vrijednosti koje potječu izvan nje?**

Pravo pitanje je, zapravo, ima li pravih moralnih vrijednosti izvan Crkve? Crkva je primila od Krista obilje vjerske istine i dobra. Liberalizam je samo iskrivljavanje poludjelih kršćanskih ideja, kako bi to rekao G.K.Chesterton. Sve dobro koje bi on mogao posjedovati ukradeno je iz Evanđelja; a sve što spada u liberalizam ispravno govoreći (neobuzdana sloboda, odbacivanje autoriteta kojega je Bog uspostavio) je, samo po sebi, protu-kršćansko. Zato je Pio IX. više puta osudio liberalizam, a u posljednjoj izjavi svoga Syllabusa osudio je sljedeću zabludu: "Rimski prvosvećenik može se i mora pomiriti i prilagoditi napretku, liberalizmu, i modernoj civilizaciji."[24] Upravo je to pomirenje i to prijateljstvo zastupao Drugi vatikanski sabor u cjelini a osobito *Gaudium et Spes.*

31) Nije Drugi vatikanski sabor nepogrešiv u onoj mjeri u kojoj je on sredstvo redovnog učiteljstva?

Neki tvrde da čak i ako Drugi vatikanski sabor nije donio nikakve akte izvanrednog učiteljstva, on bi trebao posjedovati oznaku nepogrešivosti kao sredstvo redovnog i općeg učiteljstva, budući da su gotovo svi biskupi svijeta bili prisutni. Štoviše, kažu, ekumenizam i vjersku slobodu naučavaju danas biskupi čitavog svijeta, što bi također bio ekvivalent (odgovaralo) vršenju službe redovnog i univerzalnog učiteljstva, koje je nepogrešivo.

Ali ta argumentacija je manjkava. Drugi vatikanski sabor, "pastoralni" koncil, odbio je prizvati svoj autoritet kod bilo koje definicije; nije nametnuo vjersku slobodu i ekumenizam kao istine vjere, a to je razlog zašto ne spada pod izvanredno učiteljstvo. No, po istoj logici, također ne spada pod nepogrešivo redovno učiteljstvo, jer ne može biti nepogrešivosti ako biskupi autoritativno ne potvrde da

[23] Intervju kardinala Ratzingera s talijanskim novinarom Vittoriom Messorijem, objavljenom na engleskom jeziku kao *The Ratzinger Report:An Exclusive Interview on the State of the Church* (San Francisco: Ignatius Press, 1985.), str. 36.

[24] Osuđeni prijedlog, DZ. 1780.

učenje koje šire pripada pologu vjere (ili je s njim nužno povezano), i da mora ostati nepromjenjivo i obvezno.

- **Nisu li neka učenja Drugog vatikanskog sabora predstavljena kao "utemeljena na Objavi", "u skladu s Objavom", "koje je Crkva prenijela", ili "proglasio Duh Sveti"?**

Ovo su pobožne formule, ali nedostatne za osiguravanje nepogrešivosti. Bilo bi potrebno nametnuti taj nauk autoritativno kao nužno povezan s božanskom Objavom, koja je nepromjenjiva i obvezna. No, vjerska sloboda i ekumenizam su novotarije, za razliku od prethodnog crkvenog učenja. U stvari, biskupi ih ne nameću čvrsto i precizno kao nepromjenjive istine. Dok o njima propovijedaju, ne pozivaju se na svoj autoritet kao čuvari pologa objavljenog apostolima, nego ih predstavljaju na liberalni ("pastoralni") način kao plod dijaloga sa suvremenim svijetom i kao odraz onoga što kršćani danas vjeruju. To je dovoljno da se isključi nepogrešivost.[25]

- **Prema tome se ne može pozivati na redovno i sveopće crkveno učiteljstvo u pogledu ekumenizma i vjerske slobode?**

Ne može se pozvati na redovno i sveopće Učiteljstvo *u prilog* ekumenizmu i vjerskoj slobodi, ali se s pravom može tvrditi da su osude proglašene tijekom posljednja dva stoljeća *protiv* vjerske slobode i ekumenizma nepogrešive zbog redovnog učiteljstva.

- **Priznaju li sadašnje crkvene vlasti da Drugi vatikanski sabor nije nepogrešiv?**

Kardinal Ratzinger je izričito naveo 1988. da Drugi vatikanski sabor nije nepogrešiv. "Istina je da sam Sabor nije definirao nijednu dogmu, te se ograničio na skromniju razinu, jednostavno kao pastoralni Sabor. Unatoč tome, brojni su oni koji ga tumače kao da se radi o "super-dogmi" koja je jedina važna."[26]

- **Zašto sadašnja hijerarhija smatra Drugi vatikanski sabor toliko važnim, kad i oni u isto vrijeme priznaju da nije nepogrešiv?**

Naime, od samoga početka, Drugi vatikanski sabor bio je sredstvo zavaravanja. Tijekom Sabora, naglašavao se njegov pastoralni značaj da bi se mogla izostaviti uporaba preciznog teološkog jezika; ali

[25] Vidi o ovoj temi argumente koje je razvio Otac Calderon u *Sel de la Terre*, broj 47, str. 60-69 i 91-95.-Bilješke otaca dominikanaca.

[26] Kardinal Ratzinger, Allocution to the Bishop's Conference of Chile, 13. srpnja 1988. (citiran u *Itineraires*, u veljači 1989., str. 4).

nakon toga, oni koji su inzistirali na njegovoj pastoralnoj naravi pripisivali su saborskom nauku jednak autoritet, ako ne i viši od onoga prijašnjih sabora. Ovaj trik je osudio jedan od sudionika Sabora, nadbiskup Lefebvre, 1976. godine:

Neophodno je, dakle, razbiti mitove koji su izgrađeni oko Drugog. vatikanskog sabora kojega su htjeli učiniti pastoralnim, zbog instinktivnog straha od dogmi, kako bi se olakšalo uvođenje liberalnih ideja u službeni tekst Crkve. Međutim, do trenutka kada je završio, oni su Sabor dogmatizirali, uspoređujući ga s Nicejskim, tvrdeći da je jednak, ako ne i superiorniji od sabora prije njega![27]

[27] Nadbiskup Marcel Lefebvre, *I Accuse the Council* (1976., Angelus Press, 1982.), str x-xi.

V

Vjerska sloboda

32) Je li Isus Kristi kralj civilnog društva?

Isus Krist je ne samo kralj Crkve ili vjernika, nego i svih ljudi i svih naroda. Tako je rekao prije nego što je uzišao: „Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji“ (Mt 28,18). On je kralj cijeloga svijeta i ništa nije izuzeto njegovoj vladavini.

- **Koji su temelji Kristova kraljevanja?**

U enckiklici *Quas primas* papa Pio XI. naučava da Krist polaže dvostruko pravo na kraljevanje: 1) Kralj je po naravi, po urođenom pravu (on je bogočovjek); te 2) Kralj je po pobjedi, stečenim pravom (otkupivši svijet, svojom je krvlju stekao sve ljude).

- **Ne proteže li se Kristovo kraljevanje samo na krštene?**

Odgovarajući na ovaj prigovor, papa Pio XI. citira svog prethodnika Lava XIII.: „Njegova vladavina proteže se ne samo na katoličke narode i one koji, nakon što su propisno oprani vodama svetog krštenja, po pravu pripadaju Crkvi...; ona obuhvaća i sve one koji nemaju kršćansku vjeru, tako da je cijeli ljudski rod doista pod vlašću Isusa Krista.“[1]

33) Nije li Isus Krist rekao da njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta?

Krist je pred Pilatom potvrdio da njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta (Iv 18,36). Time je htio reći da njegovo kraljevstvo ne izvire iz ovoga svijeta i da je njegova narav iznad one koju imaju zemaljska kraljevstva; no ono se izvršava na zemlji. Kraljevstvo Isusa Krista nije od ovoga svijeta, ali jest u ovome svijetu.

- **Je li ovo tumačenje sigurno?**

[1] Lav XIII., enciklika Annum Sacrum (25. svibnja 1899.), &3, citirana od Pija XI. u Quas Primas (11. prosinca 1925.)

Kristove su riječi toliko jasne da jedva da im treba tumačenje. Baš kao što je Gospodin ustvrdio da on nije *od* ovoga svijeta[2], ali da je poslan od Oca *u* svijet,[3] tako je pred Pilatom ustvrdio da njegovo kraljevstvo nije *od* ovoga svijeta, ali da je, kao kralj, došao *u* svijet svjedočiti za istinu.[4]

- **Što o tome vele crkveni oci?**

Crkveni oci ukazuju da Gospodin nije rekao „Moje kraljevstvo nije ovdje“, nego „Moje kraljevstvo nije odavde.“[5] Njegovo kraljevstvo se doista izvršava *u* svijetu.

- **Zašto je onda Isus Krist ustvrdio da njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta?**

Isus Krist odbio je biti proglašen kraljem (Iv 6,15) kako bi odvojio svoje kraljevstvo od lažnih mesijanskih pretenzija Židova (oslobođenje od rimskog jarma i vlast nad svijetom). Obraćajući se rimskom upravitelju, naznačuje da njegovo kraljevstvo, bitno nadnaravno, ne prijeti caru; ne takmiči se sa zemaljskim vladarima, čija ograničenja, ranjivosti i beznačajne ambicije ne dijeli. Kraljevstvo Kristovo obuhvaća sva zemaljska kraljevstva, kao što proglašuje druga antifona večernje za blagdan Krista Kralja: „Kraljevstvo njegovo kraljevstvo je svih vjekova i svi kraljevi služe mu i pokoravaju mu se.“

- **Nije li Kristovo kraljevstvo suštinski duhovno?**

Doista, Pio XI. u *Quas primas* naučava da je kraljevstvo Kristovo „duhovno i tiče se duhovnih stvari“ (§15).

- **Ako je suštinski duhovno, proteže li se Kristovo kraljevstvo nad vremenitim pitanjima?**

U istoj enciklici, Pio XI. u nastavku kaže: „Bila bi velika zabluda, s druge strane, reći da Krist nema nikakvog autoriteta u civilnim

---

[2] Iv 17,17 – *Ego non sum de mundo*. U latinskom, prijedlog *de* naznačuje izvor, točku polazišta.

[3] Iv 17,18 – *Tu me misisti in mundum*. Prijedlog *in* ispred akuzativa naznačuje odredište kretanja.

[4] Iv 18, 36-37 – *Regnum meum non est de hoc mundo... Rex sum ego. Ego in hoc natus sum, et ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati.*

[5] Iv 18,36 – *Regnum meum non est hinc*. Latinski prilog *hinc* označava porijeklo (odgovara na pitanje *unde*, odakle). Prilog *hinc* naznačuje trenutno mjesto. Tu činjenicu izričito naglašavaju sv. Augustin, sv. Ivan Zlatousti i Teofilakt (citirani od sv. Tome Akvinskog u *Catena Aurea* o Iv 18).

pitanjima, jer, po potpunoj vlasti nad svim stvorenjima koju mu je predao Otac, sve su stvari pod njegovom vladavinom“ (§17).

- **Ako i ima tu vlast, nije li Gospodin jasno očitovao da ga ne zanima svjetovna vlast i da želi vladati samo nad dušama?**

Gospodin ponajprije želi spasiti duše i vladati nad njima svojom milošću. Da bi okrenuo ljude u smjeru neba, za vrijeme svoga života na zemlji odbio je izvršavati bilo kakvu zemaljsku vlast. Pažljivo je razdvojio religijsko društvo koje je osnovao (svetu Katoličku Crkvu) od civilnog društva. Zemaljskim je kraljevima ostavio njihovu vlast. Ali Kristovo kraljevstvo svejedno postoji, a vremeniti autoriteti imaju dužnost javno ga priznati jednom kad ga spoznaju.

- **Zašto vladari moraju priznati Kristovo kraljevstvo?**

Za državne glavare, javno priznanje Kristovog kraljevanja je ponajprije dužnost u pravednosti *prema našem Gospodinu* (njegovo kraljevstvo je izvor njihova autoriteta). To je također dužnost *prema njihovim podložnicima*, kojima tako snažno pomažu u spasenju duša i na koje zazivaju osobit Spasiteljev blagoslov. Konačno, to je dužnost *prema Crkvi*, koja mora biti podržana u svom poslanju.

- **Zašto toliko inzistirati na Kristovom društvenom kraljevanju? Nije li dovoljno zaokupiti se glavnom stvari: njegovom vladavinom u dušama?**

Čovjek nije čisti duh. Papa Pio XII. naučava: „Oblik društva utječe dobro ili loše na duše, ovisno o tome je li on u skladu s božanskim zakonom ili nije.“[6]

34) Ima li dakle država dužnosti prema Gospodinu Isusu Kristu i prema religiji?

Baš kao što svi ljudi imaju dužnost štovati Boga svoga Stvoritelja i, da bi to mogli, prihvatiti pravu vjeru jednom kad ju spoznaju (njihovo osobno spasenje ovisi o njihovom prihvaćanju ili odbacivanju Isusa Krista), tako ima i država. „Sreća države proizlazi isključivo iz sreće pojedinaca, pošto grad nije ništa drugo nego skup pojedinaca koji žive u skladu.“[7]

[6] Pio XII., radijska poruka od 1. lipnja 1941.

[7] Sv. Augustin (354.-430.), Pismo 155 Macedoniju, 3, 9, PL 33,670

- **Mora li i samo političko društvo javno štovati Boga? Nije li dovoljno da to čine pojedinci?**

Lav XIII. naučava: „Država, sačinjena kako jest, očito je dužna ravnati se u mnogobrojnim i teškim dužnostima koje ju povezuju s Bogom, javnim ispovijedanjem vjere.“[8]

- **Odakle dolazi ta dužnost javnog štovanja Boga?**

Lav XIII. objašnjava:

„Jer ljudi koji zajedno žive u društvu nisu ništa manje pod vlašću Boga nego pojedinci, i društvo, ništa manje nego pojedinci, duguje zahvalnost Bogu koji mu je dao postojanje... Pošto, dakle, nikome nije dopušteno biti nemaran u dužnoj službi Bogu, i pošto je glavna dužnost svih ljudi držati se religije kako u nauku tako i u praksi (ne takve religije kakvu bi oni željeli, nego religije koju Bog nalaže i koju sigurni i sasvim jasni znakovi pokazuju kao pravu religiju), javni je zločin djelovati kao da Boga nema. Isto tako grijeh je za državu ne mariti za religiju kao nešto izvan njenog djelokruga, ili nešto od čega nema praktične koristi; ili od mnoštva oblika religije usvojiti onaj koji odgovara ćudi.“[9]

- **Da bi javno štovalo Boga, mora li civilno društvo nužno ispovijedati katoličku vjeru?**

Isus Krist, koji je jedinstveni posrednik između ljudi i Boga, nikada nije prepušten slobodnom izboru. A isto tako ni Katolička Crkva, koja je jedina Kristova Crkva. Lav XIII. naučava: „Pod obvezom smo apsolutno štovati Boga na onaj način kako nam je on pokazao da je njegova volja.“[10]

- **No je li država nadležna u vjerskim pitanjima?**

Država nije nadležna donositi zakone o vjerskim pitanjima prema svojim svjetlima. Ali je nadležna prepoznati pravu religiju na temelju sigurnih znakova, i pokoriti joj se. Lav XIII. tvrdi: „Pošto je, dakle, ispovijedanje jedne vjere nužno u državi, mora se ispovijedati ona vjera koja je jedina istinita i koja se može bez poteškoća prepoznati, osobito u katoličkim državama, jer su na njoj, takoreći, uklesani

[8] Lav XIII., enciklika *Immortale Dei* (1. studenog 1885.) o kršćanskom ustroju država, §6.
[9] Isto.
[10] Isto.

znakovi istinitosti. Tu vjeru, dakle, vladari države moraju čuvati i štititi…[11]

- **Ima li država drugih religijskih dužnosti osim javnog štovanja Boga?**

Da, ostajući u svom djelokrugu, država mora promicati vječno spasenje svojih građana.

- **Nije li posao Crkve, a ne države, pomagati ljudima postići vječno spasenje?**

Bog je želio stvoriti osobito religijsko društvo (svetu Katoličku Crkvu), različito od civilnog društva. Čovjek, stoga, treba pripadati ovim obama društvima, no čovjek ima samo jedan konačni cilj. Ne može istovremeno ići u dva smjera: vremeniti život dan mu je kao priprema za vječnost. Država, čiji je djelokrug vremeniti red, ne može organizirati društvo neovisno o njegovom konačnom cilju. Ona nije izravno odgovorna za vječnu sreću svojih građana, ali mora tom cilju doprinositi neizravno. Ako bi država to zanemarila, zanemarila bi najvažniji dio općeg dobra. Takav je nauk crkvenih otaca, sv. Tome Akvinskog i papa.

- **Što crkveni oci imaju reći o tome?**

Sv. Augustin tvrdi:

„Jer čovjek na jedan način služi Bogu po tome što je čovjek, na drugi način po tome što je također i kralj. Kao čovjek, služi mu vjernim životom; no kao kralj, služi mu provodeći s odgovarajućom strogošću takve zakone koji zapovijedaju što je pravedno i kažnjavaju ono što je suprotno. Baš kao što mu je služio Ezekija uništavajući kipove i hramove idola... (2. Kr 18,4), ili kao što mu je služio Jozija čineći isto (2. Kr 23,4-5)..., ili kao što mu je služio Darije prepuštajući idola Danielu da ga razbije... (Dan 3,29). Na taj način, dakle, kraljevi služe Gospodinu, kad kao kraljevi čine u njegovoj službi ono što ne bi mogli činiti da nisu kraljevi.“[12]

Drugdje naučava:

„Postupajući na taj način kraljevi služe Bogu u svojstvu kraljeva: ako u svome kraljevstvu zapovijedaju dobro i zabranjuju zlo, ne samo

[11] Lav XIII, enciklika *Libertas* (20. lipnja 1888.), §21. Isti nauk izložen je i u *Immortale Dei*.

[12] Sv. Augustin, Pismo 185, poglavlje 5, §19, PL 33, stupac 801 [on-line na http://www.newadvent.org/fathers]

u stvarima koje se tiču ljudskog društva, nego i u stvarima koje se tiču prave vjere.“[13]

Drugdje opet:

„Ali kažemo da su [vladari] sretni ako vladaju pravedno;... ako svoju moć stavljaju u službu Njegovog veličanstva koristeći je za najveće moguće širenje njegova štovanja; ako se boje, ljube, štuju Boga...“[14]

- **Što kažu drugi crkveni oci?**

Sv. Ambrozije ovako započinje pismo caru: „Kao što su svi ljudi koji žive pod rimskom vlašću obvezni na vojnu službu pod vama, carevima i prinčevima svijeta, tako ste i vi dužni služiti svemogućem Bogu i našoj svetoj vjeri.“[15]

Sv. Lav Veliki pisao je caru Lavu I: „Kraljevska vlast vam je povjerena ne samo radi vladanja svijetom, nego još više za zaštitu Crkve...“[16]

Sv. Grgur Veliki potvrđuje: „Jer vlast nad svim ljudima dana je s nebesa pobožnosti mojih gospodara s tom svrhom, da se pomogne onima koji teže dobru i da bi put u nebo bio šire otvoren, kako bi zemaljsko kraljevstvo moglo čekati kraljevstvo nebesko.“[17]

Sv. Ivan Zlatousti objašnjava: „Jer ima onih koji slabije shvaćaju, na koje ono što tek ima doći nema takav utjecaj kao ono što trenutno jest. Onaj dakle koji pomoću straha i nagrada priprema dušu većine kako bi postala prikladnija za riječ nauka, s dobrim se razlogom naziva službenikom Božjim.“[18]

- **A što naučava sv. Toma Akvinski?**

U svojoj raspravi o politici, „De regno“, piše: „Pošto je nebesko blaženstvo cilj života vrline koji sada živimo, na kraljevu dužnost spada promicati dobar život mnoštva na takav način da ga učini prikladnim za stjecanjem nebeskog blaženstva, to jest, treba

---

[13] Sv. Augustin, Četiri knjige odgovora gramatičaru Kreskoniju, Retraktacije, poglavlje 51, §56.

[14] Sv. Augustin, O državi Božjoj, knjiga 5, poglavlje 24.

[15] Sv. Ambrozije, Pismo 17, PL, stupac 96 [on-line na http://www.newadvent.org/fathers]

[16] Sv. Lav Veliki [papa 440.-461.], Pismo Lavu Augustu, PL 54, stupac 1130 [on-line na http://www.newadvent.org/fathers]

[17] Sv. Grgur Veliki [papa 590.-604.], Mauriciju Augustu, PL 77, stupac 663 [on-line na http://www.newadvent.org/fathers]

[18] Sv. Ivan Zlatousti, Homilija XXIII o Poslanici Rimljanima [on-line na http://www.newadvent.org/fathers]

zapovijedati one stvari koje vode nebeskoj radosti i, koliko je moguće, zabranjivati suprotno.“[19]

- **Jesu li crkveni naučitelji jednodušni o ovom pitanju?**

Da, crkveni su naučitelji jednodušni o ovom pitanju. Nedugo prije Francuske revolucije koja se zbila 1789., veliki naučitelj moralne teologije sv. Alfons Liguori upotrijebio je isti rječnik kao sv. Augustin:

Pojedinac će spasiti dušu držeći se božanskih zakona; kralj, da bi spasio svoju dušu, mora ih se držati i učiniti da ih se njegovi podređeni drže, to jest, popravljati loš moral i iskorjenjivati skandal. Ovu dužnost mora ispunjavati hrabro i nepokolebljivo... Ne smije oklijevati protjerati iz svoga područja svakog propovjednika bezboštva, niti zaplijeniti na granici djela zaražena zlim naukom. To je njihova zapovjedna dužnost, i zbog neuspjeha u njenom provođenju prinčevi su gubili krune.[20]

- **Jesu li se nedavni pape bavili ovim pitanjem?**

Nakon revolucije 1789., kad je vremenita vlast prestala ispunjavati svoju svrhu, pape su se morali izričito i detaljno pozabaviti ovom problematikom. Grgur XVI. podsjetio je vladare da:

„Vlast im je dana ne samo da bi vladali svijetom, nego osobito za podršku i obranu Crkve... neka budu uvjereni da im stvar vjere treba biti draža od njihova kraljevstva... Postavljeni kao oci i čuvari svojih naroda, osigurat će im istinsku i trajnu sreću, s mirom i obiljem, budu li ponajprije nastojali oko bujanja religije s pobožnošću prema Bogu koji na bedru nosi natpis 'Kralj kraljeva, gospodar gospodara'.“[21]

- **Jesu li nasljednici Grgura XVI. upotrebljavali isti rječnik?**

Svi pape do II vatikanskog sabora su jednodušni. Lav XIII. objašnjava:

„Jer svatko od nas i svi mi rođenjem smo i posvojenjem određeni da uživamo vrhovno i krajnje dobro u nebu, jednom kad završi ovaj krhki i prolazni život... Stoga, civilno društvo, uspostavljeno radi zajedničkog dobra, treba ne samo osiguravati dobrobit zajednice, nego

[19] Sv. Toma Akvinski, *O kraljevstvu*, prijevod Gerald B. Phelan, revidirao I. Th. Eschmann, O.P (Toronto,Institute of Mediaeval Studies, 1949.) [on-line na www.diafrica.org /kenny /CDtexts/ DeRegno.htm#0]

[20] Sv. Alfons de Liguori *Fedelta dei Vassali* (lipanj 1777.), citirano u Augustin Berthe, C.SS.R, *St. Alphonse de Liguori 1697.-1787.* (Paris: Reteaux), II, 440-41.

[21] Grgur XVI., *Mirari Vos* (Kansas City, Angelus Press, n.f.), §29.

i imati na srcu interese svojih pojedinačnih članova, i to tako da ni na koji način ne omete, nego da na svaki način olakša posjedovanje tog vrhovnog i nepromjenjivog dobra za kojim svi trebaju tragati. Zbog toga se mora posebna pažnja posvetiti očuvanju nepovrijeđene i nezapriječene religije čije je prakticiranje veza koja povezuje čovjeka s Bogom.“[22]

- **Dakle Crkva i država ne trebaju biti odvojene?**

Crkva i država su dva različita društva, ali njihovo strogo odvajanje apsurdno je i neprirodno. Čovjek nije podijeljen na kršćanina i građanina. On mora biti kršćanin ne samo u svom privatnom životu, nego u svakom vidu svoga života. Tako mora provoditi kršćansku politiku nastojeći dovesti civilne zakone u sklad s božanskim zakonima.

- **Je li odvajanje Crkve i države bilo osuđeno od papa?**

Pio IX. osudio je tvrdnju da „Crkva treba biti odvojena od države, a država od Crkve“[23], a sv. Pio X. je napisao:

„Tvrdnja da država mora biti odvojena od Crkve je apsolutno pogrešna, najpogubnija zabluda. Zasnovana na načelu da država ne smije priznavati nikakvo štovanje Boga, kriva je ponajprije za veliku nepravdu prema Bogu, jer Stvoritelj čovjeka također je i utemeljitelj ljudskih društava i uzdržava ih u postojanju jednako kao što uzdržava i nas. Dugujemo mu, stoga, ne samo privatno štovanje, nego javno i društveno bogoštovlje kao počast. Osim toga, ova tvrdnja je očito nijekanje nadnaravnog reda. Ona ograničava djelatnost države na potragu za javnim prosperitetom samo za vrijeme ovoga života, što je tek neposredna svrha političkih društava, i ne zanima se ni na koji način (pod isprikom da joj je to strano) za njihovu konačnu svrhu, a to je čovjekova vječna sreća nakon što završi ovaj kratki život.“[24]

35) Kakav bi trebao biti odnos između Crkve i države?

U praksi, odnos između Crkve i države ovisi o vjerskom sastavu stanovništva. Normalno, kad je stanovništvo pretežito katoličko, država bi trebala biti službeno katolička. Ona bi tada trebala pristajati

[22] *Immortale Dei*, §6. Istu ideju papa razvija u *Libertas*.

[23] Osuđena tvrdnja 55 iz Silabusa zabluda (8. prosinca 1864.).

[24] Sv. Pio X, enciklika *Vehementer nos*, o Francuskom zakonu o odvajanju (11. veljače 1906.) §3.

uz katoličku vjeru i proglasiti je državnom vjerom, štititi ju i promicati te učiniti njene blagdane državnim blagdanima. Njezini predstavnici trebali bi u službenoj ulozi sudjelovati u liturgijskim slavljima. Nadalje, trebala bi potpomagati katoličke škole i karitativne ustanove te osigurati da Božje zapovjedi budu zastupljene u civilnim zakonima, poput poštivanja nedjelje i zabrane razvoda, kontracepcije i pobačaja.

- **Jesu li normalni odnosi između Crkve i države uvijek primjenjivi?**

Cjelovita primjena normalnih odnosa između Crkve i države nije uvijek moguća ni razborita. Katkada bi mogla voditi u građanski rat. Okolnosti u kojima se nalazi nacija moraju se razborito uzeti u obzir. Ipak, u najmanju ruku vlada treba štititi slobodu Katoličke Crkve i osigurati poštivanje načela naravnog zakona zabranjujući razvod, pobačaj i druge nemoralne postupke koji su do nedavnih desetljeća bili zabranjeni u većini država.

- **Kako bismo mogli sažeti normalne dužnosti države prema Crkvi?**

Lav XIII. sažeo je te dužnosti ovako: „Svi koji vladaju, stoga, trebaju poštovati sveto ime Božje, a među njihovim glavnim dužnostima je promicati religiju, štititi je i čuvati pod zaštitom zakona, te ni organizirati niti propisivati bilo kakve mjere koji bi mogle ugroziti njenu sigurnost. To je sveta dužnost vladara prema narodu kojim vladaju.“[25]

36) Moraju li u katoličkoj državi građani biti katolici?

Kad je velika većina naroda katolička, katoličanstvo bi trebalo biti državna religija, ali to ne znači da svi građani moraju biti prisiljeni prihvatiti katoličku vjeru. Naprotiv, prisilna obraćenja su strogo zabranjena, jer čin vjere mora biti čin slobodne volje i ne može biti nametnut.

- **Treba li katolička država dopustiti svojim državljanima slobodu u pitanjima religije?**

[25] Lav XIII., *Immortale Dei*, §6.

U principu, država se brine samo o pitanjima društvenog života. Stoga ona nema autoriteta kontrolirati privatno vršenje bogoštovlja. No ne može zanemariti javno vršenje vjerskih aktivnosti.

- **Treba li katolička država zabranjivati javno djelovanje lažnih kultova?**

Lažne religije su zlo od kojega katolička država mora zaštititi svoje građane. Treba stoga zabraniti ili koliko je god moguće ograničiti njihovo javno djelovanje i promidžbu. Međutim može ih (a katkada i mora) tolerirati ako će se time osigurati veće dobro ili izbjeći veće zlo.

- **Što je tolerancija?**

Tolerancija je strpljivo podnošenje zla.

- **Nije li nepravedno trpjeti zlo?**

Pravednost nije vrhovna vrlina. Ona mora biti zauzdana razboritošću i nadahnuta ljubavlju. Tolerancija se ne prakticira u ime pravednosti nego u ime razboritosti i ljubavi.

- **No nije li podnošenje zla nesavršenstvo?**

Ako je uistinu razborito, podnošenje zla je u sebi dobro i pohvalno, ali ono jest rezultat i znak nesavršenstva u društvu. Lav XIII. naučava: „Što je više država potaknuta tolerirati zlo, to je dalje od savršenstva.“[26]

- **Koje su granice tolerancije prema lažnim religijama?**

Prepušteno je razboritosti državnog poglavara uspostaviti, prema okolnostima, manje ili više široke granice prakticiranja lažnih religija. Opće je pravilo da se zlo mora tolerirati samo u onolikoj mjeri koliko to zahtjeva opće dobro. Lav XIII. izjavljuje: „Tolerancija zla koju zahtjeva politička razboritost treba biti strogo ograničena okvirima koje zahtjeva njen opravdavajući uzrok, javno dobro.“[27]

37) Postoji li pravo na slobodno prakticiranje bilo koje religije?

Postoji apsolutno pravo razvoja i slobodnog prakticiranja *istinite religije*, jer se nikome ne smije priječiti služenje Bogu na način kako je to On sam propisao. To je nužan zahtjev naravnog zakona. Ne

[26] *Libertas*, §34.
[27] Isto.

postoji, međutim stvarno pravo na prakticiranje krivih religija, upravo zato što su krive i pogrešne. Zabluda nikada ne može imati nikakvo pravo; samo istina ima prava. Poglavari država, stoga, nisu u pravednosti obvezani (prema naravnom pravu) prakticirati toleranciju prema krivim religijama, ali to mogu činiti iz razboritosti ili kršćanskog milosrđa.

- **Je li sigurno da zabluda nema nikakvih prava?**

Lav XIII. vrlo jasno naučava da zabluda ne može imati nikakva prava: „Premda ne priznaje nikakva prava ičemu osim onome što je istinito i pravedno, [Crkva] ne brani javnim autoritetima toleriranje onoga što nije u skladu s istinom i pravednošću radi izbjegavanja nekog većeg zla, ili radi ostvarivanja ili očuvanja nekog većeg dobra.“[28] Pio XII. naučava da „ono što ne odgovara istini i moralnim standardima, objektivno, nema pravo postojati, poučavati se, niti se činiti.“[29]

- **Dakle tolerancija spram lažnih religija ne može biti zajamčena zakonom?**

Tolerancija lažnih religija može naći izričaj u civilnom zakonu. Katolička država ju može, ako je potrebno, zajamčiti zakonom, no takvo jamstvo bilo bi nešto sasvim različito od naravnog zakona.

- **Možete li detaljnije objasniti razliku između naravnog i civilnog zakona?**

Naravni zakon izravno se temelji na čovjekovoj naravi i dužnostima koje iz nje proizlaze (čin protivan naravnom zakonu je *per se* moralno zao ili nepravedan). No naravni zakon nije u potpunosti dovoljan za ravnanje društvom. Mora biti nadopunjen i konkretiziran civilnim zakonom, proglašenim od strane političkog autoriteta u svrhu općeg dobra konkretnog društva. Pri uspostavi pozitivnog civilnog zakona dolazi do izražaja vrlina razboritosti (neko drugo društvo moglo bi, zbog specifičnih razloga, uspostaviti suprotna pravila, koja ne bi zbog toga bila nepravedna). Zbog promišljenih razloga (ponajprije radi mira), slobodno prakticiranje lažnih religija može u određenim

[28] Isto, §33

[29] Ci Riesce, govor Konvenciji talijanskih katoličkih pravnika, 6. prosinca 1953. [Engleska verzija: mons. Joseph C. Fenton, „Pius XII. and the Theological Treatise on the Church“, The American Ecclesiastical Review on line na adresi www.catholicculture.org /library/view.cfm?recnum=5086]

slučajevima biti zajamčeno civilnim zakonom katoličke države, no ono nikada ne može biti naravno pravo.

38) Što Drugi vatikanski sabor naučava o vjerskoj slobodi?

Deklaracija Drugog vatikanskog sabora o vjerskoj slobodi, *Dignitatis Humanae* (§2) kaže:

Ovaj vatikanski sabor izjavljuje da ljudska osoba ima pravo na vjersku slobodu. Takva se sloboda sastoji u tome što svi ljudi moraju biti slobodni od pritiska bilo pojedinaca bilo društvenih skupina ili bilo koje ljudske vlasti, i to tako da u vjerskoj stvari nitko ne bude primoravan raditi protiv svoje savjesti ni sprječavan raditi po svojoj savjesti, privatno i javno, bilo sam bilo udružen s drugima, unutar dužnih granica.[30]

- **Što treba primijetiti u ovom odlomku iz Drugog vatikanskog sabora?**

1) Prvo, da Drugi vatikanski sabor kaže ne samo da se nikoga ne smije prisiljavati na vjerovanje (što je Crkva oduvijek naučavala), nego tvrdi i da se nikoga ne smije ograničavati u prakticiranju religije koju je izabrao.
2) Zatim, a to je od osobitog značaja, Drugi vatikanski sabor više ne govori samo o toleranciji, nego doista priznaje stvarno naravno pravo pripadnika svih religija da ih se ne priječi u prakticiranju njihove religije.
3) Konačno, to pravo se ne tiče samo privatnog prakticiranja, nego i javnog bogoštovlja i promicanja religije. Tako Drugi vatikanski sabor promiče nešto što je Crkva ranije uvijek osuđivala.

- **Namjerava li Drugi vatikanski sabor doista govoriti o istinskom naravnom pravu čovjeka (a ne tek o običnom civilnom pravu)?**

Na žalost da, Drugi vatikanski sabor predstavlja pravo da se nikoga ne sprječava raditi po svojoj savjesti u religijskim stvarima kao istinsko naravno pravo. Pojašnjava da to pravo ima temelj „u samom dostojanstvu ljudske osobe“ (a ne samo u pozitivnoj juridičkoj

[30] Engleski izvornik preuzet iz Walter M. Abbot, S.J., urednik, *The Documents of Vatican II (New York, The America Press, 1966.), pp. 678-79*; hrvatski prijevod iz Denzinger-Hunermann, Zbirka sažetaka vjerovanja, definicija i izjava o ćudoređu (UPT, Đakovo, 2002.), §4240

odluci); stoga na ovom temelju vjerska sloboda mora također biti priznata i kao civilno pravo (DH2).[31]

- **Ne govori li Drugi vatikanski sabor o „dužnim granicama“ ovoga „prava“?**

Drugi vatikanski sabor spominje“dužne granice“ koje ograničavaju vjersku slobodu, ali narav tih granica nije jasno izrečena u dokumentu. U paragrafu 2, čini se da one uključuju osiguravanje javnog poretka; kasnije, u paragrafu 7 govori se o „objektivnom moralnom redu“, što je bolje, ali iluzorno i u konačnici nedovoljno.

- **Zašto je to spominjanje „objektivnog moralnog reda“ iluzorno?**

Doslovno uzeto, posljedica ograničavanja vjerske slobode na „objektivni moralni red“ jest da samo Katolička Crkva može uživati neograničenu slobodu vjere jer samo ona čuva naravni zakon u cjelini (Islam odobrava mnogoženstvo; protestantizam – pa čak i istočni raskolnici u nekim slučajevima – dopuštaju razvod; itd.). No taj zaključak očito proturječi ostatku teksta. Za Drugi vatikanski sabor, nakon što su zahtjevi strogog naravnog zakona ostavljeni po strani, jedino ograničenje vjerske slobode je javni poredak. Toliko dugo dok kult nije pokriće za terorističke napade, kriminalne mreže, pedofiliju ili kakvu drugu prijetnju „ljudskim pravima“, sve se mora odobriti.

- **Zašto bi se spominjanje „objektivnog moralnog reda“ trebalo smatrati nedovoljnim?**

Čak i striktno protumačeno, ovo ograničenje vjerske slobode na „objektivni moralni red“ nije prikladno jer je ograničeno na naravni red stvari, izbjegavši tako razmatranje nadnaravnog reda. Takvo shvaćanje vjerske slobode ne priznaje društveno kraljevanje našeg Gospodina Isusa Krista, nadnaravna prava njegove Crkve i nadnaravni čovjekov cilj u zajedničkom dobru političkog poretka. Također ne razmatra to da lažne religije, samom činjenicom da drže duše izvan Katoličke Crkve, vode duše u pakao. Jednom riječju, to je naturalizam. Na njega se može primijeniti ono što je sv. Pio X. rekao o odvajanju Crkve i države:

[31] Novi Katekizam Katoličke Crkve potvrđuje: „Pravo na vjersku slobodu nije ni moralna dozvola prianjati uz zabludu,ni uključno pravo na zabludu, *nego naravno pravo ljudske osobe* na građansku slobodu, tj. na zaštićenost od izvanjskog pritiska, unutar dužnih granica, u vjerskoj stvari od strane političke vlasti. To *naravno pravo* treba, u pravnom uređenju društva, tako priznati da postane građansko pravo.“ (§2108, naglasak dodan)

Ova je tvrdnja očito nijekanje nadnaravnog reda. Ona ograničava djelatnost države samo na potragu za javnim prosperitetom tijekom ovog života, što je tek *neposredni cilj* političkih društava, i ne zanima se ni na koji način za njihov *konačni* cilj (pod izlikom da joj je to strano), a to je čovjekova vječna sreća nakon što prođe ovaj kratki život.[32]

- **Proturječi li nauk Drugog vatikanskog o vjerskim slobodama vjekovnom nauku Crkve?**

Vjerska sloboda koju naučava Drugi vatikanski ne samo da proturječi nauku Crkve, nego također, i prije svega, njenoj stalnoj praksi.

- **Kako Drugi vatikanski sabor proturječi stalnoj praksi Crkve?**

Sveci nikada nisu oklijevali razbiti idole, uništiti njihove hramove, ili donositi zakone protiv poganskih ili heretičkih praksi. Crkva je -ne prisiljavajući nikoga da vjeruje ili se krsti - uvijek priznavala svoje pravo i dužnost da štiti vjeru svoje djece i da sprječava, kad god je to moguće, javno prakticiranje i širenje lažnih kultova. Prihvatiti učenja Drugoga vatikanskog sabora znači priznati da su tijekom dva tisućljeća, pape, sveci, oci i naučitelji Crkve, biskupi i katolički kraljevi stalno kršili naravna ljudska prava a da to nitko u Crkvi nije primijetio. Takva je teza je toliko apsurdna koliko je opaka.

- **Možete li navesti neke svece koji bi prekršili "pravo na vjerske slobode", kako ga uči Drugi vatikanski sabor?**

Možemo navesti, među mnogim drugima, sv. Polieukta, sv. Kristinu, sv. Martina, sv. Benedikta, sv. Galla, sv. Petra iz Verone, sv. Luja, sv. Vinka Ferrerskog, sv. Kazimira, sv. Antonina (iz Firence), sv. Pija V., sv. Franju Xaverskog, sv. Luja Bertranda, sv. Franju Saleškog, itd, a da ne spominjemo sve naučitelje crkve koji opravdavaju ovu praksu (sv. Ambroz, sv. Augustin, sv. Toma Akvinski,[33] sv. Alfonz, itd)

- **Zar se ne bi moglo reći da su ovi sveci djelovali pod utjecajem predrasuda njihovoga doba i da su, s vremenom, kasniji naraštaji bolje shvatili duh Evanđelja?**

Takva hipoteza je neodrživa iz najmanje sedam razloga:

[32] sv. Pio X., enciklika *Vehementer Nos* (veljača 1906.), §3.
[33] sv. Toma, vidi osobito ST, II II, Q. 11, čl. 3.

1) Ona uništava nepogrešivost Crkve (koja bi griješila u ozbiljnoj stvari kroz više od dva tisućljeća)

2) Ona vrijeđa njezinu majčinsku blagost (Crkva bi se stoljećima ponašala kao posesivna majka ili čak okrutna maćeha).

3) Ona odbacuje njeno pozivanje na svetost (praktički negira djelovanje Duha Svetoga, koji čisti svece od njihovih previše ljudskih sklonosti ili zamisli, prosvjetljuje ih za pravi smisao Evanđelja, daje im snagu i svetu slobodu potrebnu da se usprotive predrasudama svijeta)

4) Ona baca ljagu na kršćansku ljubav (čija bi naravna sklonost trebala spriječiti kršenje jednog od temeljnih "prava" ljudske osobe stoljećima).

5) Iskrivljuje povijest time što bezrazložno smatra manje ili više nesvjesnom predrasudom nametnutom od vremena u kojem su živjeli ono što je zapravo bilo ozbiljno, čvrsto argumentirano uvjerenje mnogih svetaca. (Sv. Augustin je raspravljao nadugačko s donatistima, koji su bili pristaše vjerske slobode, i duboko razmišljao o tom pitanju; isto se može reći i za teologe iz trinaestog stoljeća u njihovim susretima s nekim Katarima).

6) To čini ono engleski filozofi nazivaju "sustavom koji pobija sam sebe." (Zašto bi naše stoljeće imalo manje predrasuda nego prošla stoljeća? Ako su predrasude vezane za ta stoljeća vršile nesavladivi pritisak čak i na pape i naučitelje Crkve, zašto bi Drugi vatikanski sabor koji nije nepogrešiv lakše izbjegao [liberalne] predrasude našeg vremena nego što su sveci iz prošlosti izbjegli predrasude njihovih dana?)

7) Na kraju, ova teza daje neprijateljima Crkve (donatistima, katarima, humanistima, Enciklopedistima, masonima, itd.) pretjeranu privilegiju da su prodrli u duh Evanđelja po tom pitanju davno prije katoličkih naučitelja (u tom pogledu, Voltaire bi bio bolji katolik od sv. Alfonza de Liguorija i čitavog episkopata toga vremena).

- **Zar nikada nije bilo branitelja vjerske slobode u Crkvi?**

Uvijek je bilo branitelja *istinske* vjerske slobode u Crkvi (sloboda prave religije), kao i kršćanske tolerancije, ali nikada vjerske slobode kakvu propovijeda Drugi vatikanski sabor. Prvi branitelji slobode za sve religije bili su heretici ili neprijatelji Crkve. Njegovi veliki promicatelji bili su engleski filozofi sedamnaestog stoljeća, a zatim francuski filozofi prosvjetiteljstva iz osamnaestog stoljeća. Katolici koji su kasnije mislili da je oportuno tražiti tu slobodu kao odgovor na

progone, tvorili su ono što se naziva "liberalnim katolicima", koje su pape često osuđivali.

- **Koji pape su osudili "liberalne katolike"?**

Tijekom devetnaestog i dvadesetog stoljeća pape su osudile nekoliko uzastopnih valova "liberalnih katolika".

- **Tko je osudio prvi "liberalni katolički" val?**

Prvi val, na čelu s Felicitom de Lamennaisom (1782.-1854.) osudio je Grgur XVI. u enciklici *Mirari Vos* 1832. Lamennais je napustio Crkvu i bio je napušten od strane svojih učenika.

- **Tko je osudio drugi "liberalni katolički" val?**

Drugi "liberalni katolički" val, na čelu s mons. Felixom Dupanloupom (1802.-1878., biskup Orleansa) i grofom Charlesom de Montalembertom (1810.-1870.), osudio je 1864. papa Pio IX. enciklikom *Quanta Cura* i katalogom zabluda (Syllabus), koji ga je pratio.

- **Tko je osudio treći "liberalni katolički" val?**

Treći "liberalni katolički" val razvio se u krugovima koji su odoljeli drugom valu. Na kraju pontifikata Lava XIII. (pogotovo nakon što je pozvao francuske monarhiste da se pridruže Republici 1892.), pod pritiskom suvremenog svijeta a da toga nisu bili ni svjesni, značajan dio mladih francuskih katolika postupno je usvojio ideje protiv kojih su njihovi roditelji borili. "Demokratski svećenici", onda *Sillon* Marca Sangniera (1873.-1950.) bili su na čelu tog pokreta, koji je zakočen Pismom o Sillonu sv. Pija X., *Naš apostolski mandat* (25 kolovoza 1910.).

- **Je li postojao četvrti "liberalni katolički" val?**

Jacques Maritain (1882.-1973.) bio je glavni vođa četvrtog "liberalnog katoličkog" vala u Francuskoj početkom u 1930.

- **Ali nije li Jacques Maritain bio veliki tomistički filozof?**

Baš kao što su na početku povijesti Crkve neki ljudi izdali pravu vjeru nakon što su bili njeni prvaci (Tertulijan, na primjer), isto tako je i Maritain, prvak tomizma, postupno evoluirao prema liberalizmu. Išao je tako daleko da je, pred kraj svoga života, počeo sumnjati u vječnost paklenih muka.[34]

[34] Jacques i Raissa Maritain, *Oeuvres completes* (Pariz: Ed Saint-Paul) XIII, 440-478.

- **Je li ovaj četvrti "liberalni katolički" val osuđen?**

Godine 1953., kardinal Ottaviani, pro-prefekt Svetog oficija, opovrgnuo je neke Maritainove liberalne teze u svečanom govoru na Lateranu; 1958., Sveti Oficij je pripremio dokument kojim osuđuje određene izjave Maritaina ili američkog isusovca Johna Courtneya Murraya, ali smrt Pija XII. je spriječila njegovo objavljivanje. U konačnici, Maritain i Murray su pobijedili na Drugom vatikanskom saboru.

- **Zaslužuje li vjerska sloboda koju je proglasio Drugi vatikanski sabor ove osude "liberalnog katolicizma"?**

Vjerska sloboda koju naučava Drugi vatikanski sabor navlači na sebe nekoliko tih osuda. U *Quanta Cura*, primjerice, blaženi Pio IX. je osudio "to pogrešno mišljenje, najgore po svojim učincima na Katoličku crkvu i spas duša, koje naš Predhodnik, Grgur XVI., naziva ludilom (deliramentum), naime, da je „sloboda savjesti i bogoštovlja svačije osobno pravo, koje bi se moralo zakonski proglasiti i zahtijevati u svakom ispravno uređenom društvu ....“[35] On je jednako osudio sljedeće zablude kao protivne Svetom pismu, Crkvi i svetim ocima: "Najbolje stanje civilnog društva je ono, u kojem se ne priznaje dužnost, koju ima državna vlast, obuzdavanja putem donesenih kazni, prekršitelja protiv katoličke vjere, osim ukoliko to zahtijeva javni mir."[36]

- **Možete li navesti još nekog papu?**

Lav XIII., u *Libertas Praestantissimum,* izrekao je upozorenje ne samo protiv nereligiozne države, nego i protiv države koja bi "postupala s različitim religijama (kako ih zovu) na isti način i promiskuitetno im davala jednaka prava i povlastice", "način djelovanja koji bi završio u bezboštvu." Takva država bi bila grijeh protiv pravde i razuma.[37]

- **Poučavaju li pape dvadesetog stoljeća isti nauk?**

Papa Pio XII. naučavao je 6. listopada 1946: Katolička crkva, kao što smo već rekli, je savršeno društvo i ima kao svoj temelj istine vjere koje je Bog nezabludivo objavio. Iz tog razloga, ono što je protivno istini *jest,* nužno, zabluda i ista prava koja se objektivno priznaju

[35] Pio IX., enciklika *Quanta Cura* (8. prosinca 1864.), §3 (online na www.papalencyclicals.net).
[36] Isto
[37] Lav XIII., *Libertas* (20. lipnja 1888.), §21.

istini, ne mogu se dati zabludi. Na ovaj način, sloboda mišljenja i sloboda savjesti imaju bitne granice u istinitosti Božje objave.[38]

- **Ali zar *Dignitatis Humanae* ne upućuje na papinske izjave?**

Dignitatis Humanae navodi encikliku *Libertas* pape Lava XIII. u prilog vjerskoj slobodi. Evo relevantne stavke (§30): Još jednu slobodu se naveliko zastupa, naime, *slobodu savjesti*. Ako se time misli da svatko može, kako izabere, klanjati se Bogu ili ne, to smo dovoljno pobili već navedenim argumentima. Ali to se također može shvatiti i tako da svaki čovjek u državi može slijediti volju Božju, i iz svijesti dužnosti i slobodan od svake prepreke, slušati njegove zapovijedi. To je, doista, prava sloboda, sloboda dostojna sinova Božjih, koja plemenito održava dostojanstvo čovjeka i koja je jača od svih nasilja ili nepravde - slobode koju je Crkva uvijek željela i smatrala dragocjenom.

- **Koji je smisao ovog odlomka Lava XIII.?**

Nakon što je osudio "slobodu savjesti" kako se obično shvaća u suvremenom svijetu, Lav XIII. kaže da se taj izraz može, ipak, ispravno shvatiti. Govoreći o "slobodi dostojnoj sinova Božjih", on nedvosmisleno misli na slobodu prakticiranja prave vjere (pravo o kojemu govori ima kao svoj cilj Božju volju i ostvarenje Njegovih zapovijedi). Nepošteno je pretvarati se da se ovaj odlomak odnosi na lažne religije.

- **Priznaju li autori *Dignitatis Humanae* da njihov dokument proturječi učenjima prethodnih papa?**

Nekoliko autora **Dignitatis Humanae** bili su dužni priznati da tekst predstavlja neke poteškoće. Glavni inspirator teksta, vlč John Courtney Murray, priznao je to u svom komentaru: "Gotovo točno stoljeće kasnije, čini se da Deklaracija o vjerskoj slobodi potvrđuje kao katolički nauk ono što su Grgur XVI. i Pio IX. držali 'ludilom', ludom zamisli."[39] Fra Yves Congar je priznao: "Ne može se poreći da Deklaracija o vjerskoj slobodi govori nešto bitno drugačije od Syllabusa iz 1864.; ona čak govori potpuno suprotno od tvrdnji (15 i

[38] Pio XII., *Ecco che gia un anno*, 6. listopada 1946. [engleska verzija online na www.geocities.com / Atena / Rhodes / 3543 / liberty.htm.]

[39] Fra John Courtney Murray, SJ, " Towards an Understanding of the Development of the Church's Doctrine on Religious Freedom," Drugi vatikanski koncil. *Religious liberty* [francuski], Unam Sanctam 60 (Paris: Cerf, 1967.), str. 111.

od 77 do 79) ovog dokumenta."[40] Drugdje je rekao: "Surađivao sam na završnim točkama – s kojima sam manje zadovoljan. One su uključivale dokazivanje da je tema vjerske slobode već sadržana u Svetom pismu. Zapravo, toga nema..."[41]

- **Kako je Drugi vatikanski sabor dosegao točku usvajanja deklaracije tako radikalno protivne praksi i nauku Crkve?**

Pripremno Teološko povjerenstvo koje je sastavio papa Ivan XXIII. za pripremu Sabora izradilo je posve tradicionalni dokument, sumirajući nauk Crkve o ovoj temi.[42] Ali Tajništvo za promicanje jedinstva kršćana, predvođeno kardinalom Beom, pripremilo je alternativnu shemu izrađenu s namjerom da ugodi protestantima i masonima. Tijekom pripremnih sjednica održanih 19.-20. lipnja 1962., "tekstovi komisije i Tajništva su predstavljeni zajedno pred Centralnom komisijom, izazivajući najdramatičniji sukob koji je to tijelo ikada doživjelo."[43] Kardinali Ottaviani i Bea žestoko su se sukobili. Uoči Sabora, predložena su dva protivna nauka. Jedan iz neprekinute tradicije Crkve, a drugi prizvan očekivanjima suvremenog svijeta.

- **Je li Tajništvo za jedinstvo kršćana bilo u mogućnosti jednostavno nametnuti ovaj inovativni tekst?**

Tajništvo za jedinstvo je uspjelo nametnuti svoj tekst tek nakon četiri godine lobiranja saborskih otaca. Inovatori su se nadali da će ga dati na glasovanje u 1964.-toj kao svojevrsno kajanje zbog Syllabusa Pija IX., čija stogodišnjica se obilježavala te godine, ali nisu uspjeli. Konačno, Deklaracija o vjerskoj slobodi je izglasana i donesena na kraju zadnje sjednice Sabora 1965. Kako bi se smanjila opozicija, ublažili su ton i dodali brojne naizgled tradicionalne odlomke. No, temeljna orijentacija dokumenta ostala je liberalna i definicija dana "vjerskoj slobodi" bila je protivna trajnom nauku i praksi Crkve.

---

[40] Fra. Yves Congar, OP, *The Crisis in the Church* i Mons. Lefebvre [francuski] (Pariz: Cerf, 1977.), str. 51. 1984., fra Congar je potvrdio: "Deklaracija o vjerskoj slobodi izjavljuje suprotno od nekih tvrdnji Syllabusa iz 1864. "*Ecumenical Essays: The Men, the Movement, the Problems* [Francuski] [Pariz: Centurion, 1984.], str. 85).

[41] Fra Yves Congar, OP, kojega je intervjuirao Eric Vatre u *The Father's Right Hand* : *A Look at Catholic Tradition Today*[francuski] (Pariz: Tredaniel, 1994.), str. 118.

[42] Dokument pod naslovom *De Relationibus inter Ecclesiam et Statum, necnon de Tolerantia Religiosa* [O odnosima između Crkve i države, i vjerskoj toleranciji].

[43] Giuseppe Alberigo, *Histoire du Concile Vatican II*, 1959.-1965. (Pariz: Cerf, 1997.), I, 334.

39) Kako Drugi vatikanski sabor pokušava opravdati vjersku slobodu?

Deklaracija o vjerskoj slobodi se temelji na dostojanstvu ljudske osobe: "Sabor nadalje izjavljuje da se pravo na vjersku slobodu temelji na dostojanstvu ljudske osobe, kako je poznajemo i iz objavljene Božje riječi i iz samoga razuma."[44]

- **Zašto tvorci ovoga dokumenta žele pravo na vjersku slobodu zasnovati na dostojanstvu ljudske osobe?**

Da bi izbjegli prethodne Crkvene osude (osobito protiv ideje da zabluda ima prava), morali su naći novi temelj za vjersku slobodu, pa su pokušali razmotriti stvari s gledišta osoba: da bi mogle slobodno prianjati uz vjersku istinu, treba ih osloboditi od ograničenja u vjerskim pitanjima.

- **Što bismo trebali misliti o toj argumentaciji?**

To je pokušaj odvraćanja pažnje pomoću trostrukog sofizma.

- **Gdje je odvraćanje pažnje?**

Teoretska razlika u utemeljenosti vjerske slobode ne može promijeniti činjenicu da je sama vjerska sloboda izravno u suprotnosti s trajnim naukom i praksom Crkve. Činjenica je da Crkva uvijek nastoji smanjiti (i ako je moguće zabraniti) prakticiranje i širenje lažnih religija. Bez obzira na domišljatost korištenu da bi se vjerskoj slobodi dali novi temelji koji još nisu izrijekom osuđeni, lažno pravo će uvijek ostati lažno pravo (a novi temelji, sofizmi).

- **Koji je prvi sofizam?**

Pod izgovorom da čovjek mora slobodno prianjati uz vjerske istine, Drugi vatikanski sabor će ga osloboditi od bilo kojeg ograničenja po tom pitanju. *Dignitatis Humanae* stoga tvrdi: ...Istina se ne može nametnuti, osim na temelju vlastite istine, koja se razumski prihvaća istovremeno mirno i snažno ....U skladu je s njihovim dostojanstvom kao osoba, to jest, bića obdarenih razumom i slobodnom voljom i stoga povlaštenima snositi osobnu odgovornost - da svi ljudi trebaju biti istodobno po naravi prisiljeni i uz to vezani moralnom obvezom na traženje istine, pogotovo vjerske istine. Oni su također dužni pridržavati se istine, nakon što su je upoznali, i urediti cijeli svoj život

[44] Drugi vatikanski sabor, Deklaracija *Dignitatis Humanae*, 7. prosinca, 1965., 2.

u skladu sa zahtjevima istine. Međutim, ljudi se *ne mogu osloboditi* te obveze, na način koji je u skladu s njihovom naravi, *osim ako oni nisu imuni na vanjsku prisilu* ....Istinu, međutim, treba tražiti na način prikladan dostojanstvu ljudske osobe i njene društvene prirode. Traženje mora biti slobodno, provedeno pomoću poduke ili naputaka, komunikacije i razgovora, tijekom kojih ljudi objašnjavaju jedni drugima istinu koju su otkrili, ili misle da su otkrili kako bi na taj način pomogli jedni drugima u potrazi za istinom. (§§1-3)

- **Je li točno, nakon svega, da se prisila protivi slobodi; gdje je onda sofizam?**

Jedan stručnjak na Saboru, vlč Berto,[45] uredno je razotkrio sofizam: Nije svatko odrasla osoba, a mnogi koji su odrasli po dobi nisu takvi po intelektu. Shema zanemaruje bojažljive; zanemaruje robove grijeha; ignorira pritisak strasti; ignorira širenje zabluda od strane perverznih ljudi i zamišlja nekakvog anđeoskog čovjeka .... Gdje u svijetu, ili na koju planetu, nas ta shema stavlja? Od najnježnije dječje dobi i dostizanja uporabe razuma postoje "moralni problemi" koje treba riješiti, i daleko od toga da dijete ima pravo biti prepušteno samom sebi da ih riješi, dijete ima pravo ne biti prepušteno sebi, nego biti potpomognuto savjetima, zapovijedima, zabranama i nalozima svojih roditelja i odgajatelja da bi ispravno riješilo svoje "moralne probleme." *Dijete ima pravo na ograničavanje njegove slobode*; ima pravo da mu oni koji su odgovorni zapovjede činiti ono što je samo po sebi ispravno. I roditelji i odgajatelji koji su se odrekli zapovijedanja, propisivanja, naređivanja i kažnjavanja, ne uspijevaju u vrlo ozbiljnoj dužnosti i teško terete svoju savjest pred Bogom.

Isto treba reći analogno za većinu ljudi, koji nisu u mogućnosti prevladati čak ni savladive zablude, osim ako oni koji su za njih zaduženi ne drže te zablude daleko od njih tako da oni mogu, takoreći udisati istinu. Baš kao što se bolesne ljude šalje u sanatorij, da bi mogli udisati svježi planinski ili morski zrak da bi obnovili svoju snagu i da bi mogli izbjeći štetni gradski zrak, isto tako ljudski rod, bolestan od istočnoga grijeha i višestrukih trenutnih grijeha, ima pravo, ne na neograničenu "vjersku slobodu", već naprotiv na takvo ograničenje "vjerske slobode", da bi uz pomoć vlastite slobode ljudi prihvatili istinu. To ne znači da su ljudi prisiljeni prigrliti vjeru protiv svoje volje, nego da su oni glupi i slabi smješteni u situaciju u kojoj se

[45] Fra Victor-Alain Berto (1900.-1968.) bio je dominikanski trećoredac i teolog nadbiskupa Lefebvrea za vrijeme Sabora.

može lakše raspoznati i izabrati istinu. Neograničena "vjerska sloboda", osim što je sama po sebi loša, otvara vrata zabludi na veliku štetu prava slabih i neukih.[46]

[Štoviše,] budući da u ovom svijetu zabluda ima takvu moć, svi oni obdareni autoritetom bilo kojeg stupnja - roditelji nad svojom djecom, država nad svojim građanima, Crkva nad krštenicima - imaju vrlo ozbiljnu dužnost, bilo naravnu ili nadnaravnu, štititi one koji su im povjereni od zablude. *Neki kažu da istina može pobijediti zabludu sama od sebe, bez pomoći bilo koje vlasti*. To će biti točno onoga dana kad ljudi više ne budu ljudi, nego nadljudi ili anđeli! Gore sam dovoljno pokazao da zabluda pronalazi svoje pomagače u nama i među nama.[47]

- **Koji je drugi sofizam?**

Pod izgovorom da ne ometa slobodno traženje istine (DH2), Drugi vatikanski sabor promiče slobodno širenje zablude (DH4).

- **Koji je odgovor?**

Ova zabluda pobija samu sebe. Sjetite se da je Pio IX., navodeći Augustina, potvrdio da je neograničena sloboda javnog očitovanja svih vrsta mišljenja "sloboda propasti" (*libertas perditionis*)[48] On također navodi sv. Lava Velikog: "Ako je ljudskim argumentima uvijek dan slobodan prostor za raspravu, nikada neće nedostajati ljudi koji će se usuditi opirati istini, i vjerovati glatkom govoru ljudske mudrosti, dok mi znamo, po samom učenju Gospodina našega Isusa Krista, kako pažljivo kršćanska vjera i mudrost trebaju izbjegavati to najštetnije brbljanje."[49]

- **Koji je treći sofizam?**

Treći sofizam ovisi o "dostojanstvu ljudske osobe": Sabor nadalje izjavljuje da pravo na vjersku slobodu ima svoj temelj u samom dostojanstvu ljudske osobe ..... Stoga pravo na vjersku slobodu ima svoj temelj ne u subjektivnoj sklonosti osobe, nego u samoj njenoj naravi. Kao posljedica toga, pravo na ovaj imunitet nastavlja postojati čak u onima koji ne ostvaruju svoju obvezu traženja istine i prianjanja

[46] Fra Victor-Alain Berto, esej o vjerskoj slobodi pisan 1964. godine za *Coetus Internationalis Patrum* i objavljen u zborniku *La Sainte Eglise Romaine* (Paris: Cedre, 1976.), pp.405-6 (naglasak dodan).

[47] Isto., Str. 396.

[48] Papa Pio IX., enciklika *Quanta Cura* (8. prosinca 1864.), §3.

[49] Isto

uz nju, a ostvarivanje tog prava ne treba ometati, pod uvjetom da se samo pazi na javni red. [DH2)

- **Gdje je sofizam?**

Tu je zbrka između *radikalnog* [ili *ontološkog*] dostojanstva i *operativnog* ili *terminalnog* dostojanstva.

- **Što je radikalno dostojanstvo čovjeka?**

Radikalno dostojanstvo čovjeka povezano je s njegovom ljudskom naravi. Ono proizlazi iz toga što čovjek ima duhovnu dušu, a posljedično je obdaren razumom i slobodnom voljom. Ono također proizlazi iz činjenice da ga je Bog pozvao na nadnaravni cilj: blaženo gledanje.

- **Zašto se zove radikalno dostojanstvo?**

To dostojanstvo se zove *radikalnim* od latinskog korijena riječi, *radix – korijen*, jer po korijenu dobrovoljnih čina čovjek može povećati, umanjiti ili izgubiti svoje dostojanstvo.

- **Što je operativno dostojanstvo?**

Ukoliko čovjek prianja uz dobro i istinito, on postiže svoje savršenstvo; stječe dostojanstvo koje se zove operativnim ili terminalnim.

- **Svi ljudi, onda, ne posjeduju isto dostojanstvo?**

Očito je da ubojica nema isto dostojanstvo kao svetac, i da čovjek gubi svoje dostojanstvo pristajanjem uz zabludu ili zlo. U ovom životu, on ne može izgubiti svoje radikalno dostojanstvo u potpunosti (čak i najgori kriminalac može se obratiti i izmijeniti svoj život); ali u paklu prokleti (koji više nisu sposobni za moralno dobro) su potpuno izgubili svoje dostojanstvo.

- **Gdje se može naći ovo učenje o dostojanstvu čovjeka?**

Rimska liturgija nas podsjeća da je naše ljudsko dostojanstvo ranjeno grijehom i može se obnoviti samo vježbanjem uzdržljivosti.[50]

- **Jesu li Crkveni naučitelji rješavali ovo pitanje?**

Sveti Toma Akvinski, u *Summa Theologica*, objašnjava: 1) da se griješeći, čovjek udaljava od reda pravog razuma i time otpada od

[50] Kolekta za Veliki četvrtak: "Udijeli nam, molimo Te, svemogući Bože, da se dostojanstvo ljudske prirode, okrnjeno neumjerenošću, obnovi vježbom spasonosnog samoodricanja"

svoga ljudskog dostojanstva; i da 2) on time gubi pravo na određenu slobodu.[51]

- **Jesu li pape potvrdile taj nauk?**

Papa Lav XIII. uči u enciklici *Immortale Dei*: Ako um pristaje uz lažna mišljenja, a volja bira i slijedi ono što je krivo, nijedno ne može postići svoju urođenu puninu, nego oboje moraju pasti iz njihovog urođenog dostojanstva u ponor pokvarenosti. Bilo što, dakle, što se protivi vrlini i istini ne može se s pravom zamamljivo stavljati pred ljudske oči, a kamoli pod naklonošću i zaštitom zakona. (§32)

- **U tom svjetlu, kako bismo trebali shvatiti tekst Drugog vatikanskog sabora?**

Tijekom toga Sabora, vlč Berto je objasnio:

Ako razmatramo dostojanstvo ljudske osobe samo u njegovom korijenu [jednostavnu činjenicu da je ljudsko biće obdareno razumom i slobodnom voljom] onda će to razmatranje biti potpuno neodgovarajuće i nedovoljno. Odgovarajuće razmatranje ljudskog dostojanstva zahtijeva uzimanje u obzir čovjekovih djela .... A glupan i učenjak nemaju istu dostojanstvo.

Dostojanstvo nekoga tko slijedi zabludu sigurno nije jednako kao onoga tko prianja uz istinu; niti je jednako kod onoga koji želi dobro i onoga koji želi zlo. Autori, koji su zasnovali svoju shemu na neodgovarajućem pojmu dostojanstva ljudske osobe, samo iz tog razloga su predstavili deformirano djelo izvanredne nestvarnosti; u stvari, htjeli mi to ili ne, ako na odgovarajući način razmišljamo o ljudskim osobama, među njima postoje ogromne razlike u dostojanstvu. A to je još točnije u kontekstu sheme o vjerskoj slobodi; jer, očito, vjerska sloboda je svojstvena osobi, ne na temelju njenog radikalnog ili ontološkog dostojanstva, nego u skladu s njenim operativnim dostojanstvom. Tako sloboda ne može biti ista za dijete i za odraslog, za idiota i mudrog čovjeka, za glupana i znanstvenika, za nekoga koga je zaposjeo đavao i nekoga koga nadahnjuje Duh Sveti itd. Sada to dostojanstvo, kojega nazivamo *operativnim*, ne pripada fizičkom redu, nego, očito, redu razuma i volje. Neuspjeh sheme u

[51] "Griješeći čovjek odstupa od reda razuma, a time se i udaljuje od dostojanstva svoga čovještva, u mjeri u kojoj je po naravi slobodan i postoji za sebe te pada u ropsko stanje zvijeri ... "(II-II, P. 64, čl. 2, ad 3). Ovako sveti Toma opravdava smrtnu kaznu za određene kriminalace.

uzimanju u obzir prosudbenog vida, naime znanja i vrline, predstavlja vrlo ozbiljnu zabludu....[52]

U tom smislu, nadbiskup Lefebvre je napisao: "U onoj mjeri u kojoj se čovjek drži zablude ili pristaje uza zlo, on gubi svoje konačni dostojanstvo ili ga ne doseže i ništa se više ne može na njemu temeljiti!"[53]

40) Nije li vjerska sloboda rezultat čovjekove slobode?

Sloboda nije apsolutna vrijednost. Ona je dana čovjeku, zato da bi on slobodno mogao birati dobro. To da bi mogao izabrati zlo je samo posljedica i istovremeno zloupotreba te slobode. Točnije: sloboda nije dana čovjeku, tako da bi on mogao birati između dobra i zla, nego tako da bi se mogao slobodno usmjeriti prema dobru.

- **Zašto je Bog dao čovjeku slobodu?**

Sloboda volje je posljedica razuma; potrebno je da čovjek bude u stanju ljubiti Boga (što bića bez razuma ne mogu činiti). To daje ljudima veliko dostojanstvo koje ih stavlja visoko iznad stvorenja bez razuma.

- **Ne podrazumijeva li sloboda moć činiti zlo?**

U stvarnom stanju stvari, za čovjeka sloboda podrazumijeva sposobnost činiti zlo, ali ne i pravo (ubojica nema pravo ubiti svoga bližnjega). Čovjek koji odabire zlo zloupotrebljava svoju slobodu.

- **Za čovjeka, što je mjerilo dobra i zla?**

Je li to njegova savjest?

Istina je da čovjek mora djelovati prema svojoj savjesti, ali najprije ima dužnost formirati je, jer savjest nije krajnji kriterij dobra i zla: ona je samo posrednik koji prenosi obvezu koja ne ovisi o njoj.

- **Može li tko snositi krivnju slijedeći svoju savjest?**

Da, čovjek može biti kriv ako slijedi svoju savjest - kriv, ne zato što je slijedio svoju savjest, nego zato što ju je prethodno deformirao (na

[52] Berto "Esej o vjerskoj slobodi" (1964.), str. 387-88. Nadbiskup Lefebvre razvio je istu ideju koju je predstavio Kongregaciji za nauk vjere u listopadu 1985. (Religious Liberty qustioned [Angelus Press, 2002.], str. 19-22, 31-36, 99-100).

[53] Nadbiskup Marcel Lefebvre, *They Have Uncrowned Him* (Angelus Press, 1988.), str. 192-93. Ovo djelo je nesumnjivo najbolja i najtemeljitija studija o vjerskoj slobodi.

primjer, liječnik koji je sebe uvjerio da pobačaj nije zločin), ili zato što je prvenstveno bio nemaran u njenom ispravnom formiranju (na primjer, nevjernik koji se nikada nije brinuo zbog vjerske istine).

- **Zar ne može čovjek imati iskrivljenu savjest a da za to nije kriv?**

Da, čovjek može imati loše formiranu savjest o nečemu ili nekomu (vjerovati da je zao čin dobar) a da to ne bude njegova krivnja. U takvom slučaju se govori o nepobjedivo loše formiranoj savjesti (ili osobi u stanju nepobjedivog neznanja). U tom slučaju, nepoznavanje sprječava čovjeka od toga da bude kriv, ali je čin i dalje po sebi zao.

- **Mora li država poštivati savjest takve osobe?**

Pretpostavimo da je ubojica subjektivno nevin jer mu je lažna religija usadila uvjerenje da je ubojstvo dopušteno u određenim uvjetima. Ipak, to subjektivno uvjerenje mu ne daje objektivno pravo: policajac koji ga sprječava u obavljanju njegovog čina ne čini nepravdu. Netko tko bi tvrdio da je ubojstvo svakako loše, ali da ubojica ima, zbog svog ljudskog dostojanstva, pravo da ne bude spriječen u ubijanju, nazvat će se ludim.

- **Tko tvrdi tako nešto?**

To je upravo ono što tvrdi *Dignitatis Humanae*. Ovaj dokument doista naučava da svi ljudi imaju dužnost tražiti i prihvatiti istinu, no dodaje da, ako netko, svjesno ili nesvjesno, prianja uz zabludu, ima pravo ne biti spriječen djelovati u skladu sa zabludom, u ime ljudskog dostojanstva.

- **Ne zaslužuje li netko tko je pogriješio u dobroj vjeri određeni oprost?**

Netko tko je pogriješio u dobroj vjeri bez sumnje zaslužuje da se s njim postupa s ljubavlju i razboritošću, ali time ne stječe pravo širiti svoju zabludu. Distributer hrane nikada neće imati pravo na distribuciju proizvoda opasnih po zdravlje pod izgovorom da djeluje u dobroj vjeri. Isto tako, budući da je religijska zabluda smrtonosna za duše, normalno je da država sprječava njeno širenje.

- **Je li širenje krivovjerja veliko zlo?**

Crkva s pravom smatra širenje krivovjerja ubojstvom počinjenim protiv duše.

41) Je li nova liturgija zadržala blagdan Krista Kralja?

Novi nauk kojega je uveo Drugi vatikanski sabor prenosi se u liturgiju: u novom misalu (1969.) svetkovina Krista Kralja je premještena iz posljednje nedjelje u listopadu na posljednju nedjelju liturgijske godine, kako bi se naznačilo da vladavina Krista Kralja neće doći do kraja vremena i da se ne može (ili ne smije) ostvariti u ovom trenutku. Oni su uklonili tri strofe iz himna iz Večernje ovoga blagdana koji govore o Kristovoj vladavini nad društvom:

Scelesta turba clamitat	Iako zle gomile opet viču
Regnare Christum nolumus	S mahnite volje, "Krist neće vladati"
Te nos ovantes omnium	Ipak naši radosni glasovi pjevaju,
Regem supremum dicimus.	I slave Tebe, sveopćeg kralja.
Te nationum prsesides	Vladari svih naroda
Honore tollant publico	Past će ti pred noge klanjajući se,
Colant magistri, judices	Svi suci veličat će tvoje ime,
Leges et Artes exprimant.	Svi zakoni i umjetnost prikazuju Ti slavu
Submissa regum fulgeant	Neka kraljevske krune slavnije sjaje
Tibi dicata insignia	Kad posvećeni su, Gospodine, kao tvoji.
Mitique sceptro patriam	Stavi Ti našu zemlju i domove danas
Domosque subde civium.	Pod Tvoju blagu i milostivu vlast.

- **Zašto su crkvene vlasti promijenile narav blagdana Krista Kralja na taj način?**

Lex orandi, lex credendi, kaže izreka. Formule molitve su također izraz vjere. Sada, vjerska sloboda je u potpunoj suprotnosti s ranije ispovijedanim načelima Crkve. To je razlog zbog kojega se promicatelji vjerske slobode ne mogu pozvati u svoju korist, ni na Sveto pismo ni na tradiciju Crkve. Uvijek su neprijatelji Crkve (heretici, racionalisti, i "prosvijetljeni" filozofi, masoni, itd.) glasno tražili vjerske slobode.[54]

[54] Masonski visoki dostojanstvenik Yves Marsaudon, 33. stupnja, ministar Vrhovnog vijeća Francuske starog i prihvaćenog Škotskog obreda, u svojoj knjizi *Ecumenism Seen by a Freemason of Tradition* [francuski] (Paris: Vitiano, 1964.), str. 121, govori o vjerskoj

- **Protivi li se Drugi vatikanski sabor izričito Kristovoj društvenoj vladavini?**

Dignitatis Humanae u potpunosti ignorira Krista Kralja; s obzirom na predmet o kojem se radi, to je vrlo ozbiljan propust. Tekst ne zabranjuje državi ispovijedati katoličanstvo (to bi bilo previše protivno tradiciji), ali je na to uopće ne potiče. Ona tek podnosi javno ispovijedanje katoličke vjere na istoj osnovi kao i ono lažnih religija.[55] U praksi, od 1965., Vatikan je radio na ukidanju Katoličkih država.[56]

- **Kakvo je bilo ponašanje Crkve u tom pogledu prije Drugog vatikanskog sabora?**

Čim Crkva dobiva svoju slobodu [Milanski edikt, AD 313.], ona potiče kraljeve i knezove, pogotovo ako su kršćani, štititi i braniti pravu vjeru. U misijskim zemljama, ona je prvenstveno nastojala pridobiti knezove na katoličku vjeru kako bi se olakšalo osnivanje društva prožeta kršćanskim duhom.

42) Koje su posljedice vjerske slobode?

Prva posljedica vjerske slobode koju je propovijedao Drugi vatikanski sabor je da su države koje su još uvijek službeno katoličke morale mijenjati svoje ustave. Tako je vjerska sloboda dovela do laicizacije države i sve šire dekristijanizacije društva. Budući da su ista prava dana lažnim uvjerenjima, istinska vjera je sve više nestajala. Čovjeku, koji je zbog svoje pale prirode općenito sklon slijediti put manjeg otpora, treba pomoć katoličkih institucija. U društvu obilježenom katoličkom vjerom, više ljudi će spasiti svoje duše nego u društvu u kojem je religija privatna stvar, a prava Crkva mora postojati rame uz rame s bezbrojnim sektama koje imaju ista prava.

---

slobodi kao "revoluciji koju je želio Ivan XXIII." On je inzistirao: "Doista se može govoriti o revoluciji "koja se ", podrijetlom iz naših masonskih loža, predivno proširila do kupole sv. Petra."

[55] Drugi vatikanski sabor se zadovoljava time što kaže: "Ako se, s obzirom na osobite okolnosti koje prevladavaju među narodima, dodjeljuje posebno civilno priznanje jednoj vjerskoj zajednici u ustavnom poretku društva, u isto vrijeme treba priznati pravo svih građana i vjerskih zajednica na vjersku slobodu i učinkovito ga provesti u praksi "(DH6).

[56] Štoviše, Drugi vatikanski sabor namjerava zabraniti diskriminaciju na temelju vjere, a ide tako daleko da je stavlja na istu razinu kao i diskriminaciju zbog rase, boje kože, ili klase: "Crkva kori, kao strano Kristovom duhu, bilo kakvu diskriminaciju ljudi ili proganjanje zbog njihove rase, boje kože, uvjeta života, ili religije "(*Nostra Aetate*, §5. Vidi također *Dignitatis Humanae*, §7).

- **Koje države su morale mijenjati svoje ustave nakon Drugog vatikanskog sabora?**

Karakterističan je primjer Kolumbije. Stanovništvo ove zemlje bilo je 98 posto katoličko, a katolička religija bila je jedina službeno priznata Ustavom. Predsjednik je nevoljko, morao popustiti pritisku Vatikana u ime Sabora i promijeniti Ustav, što je i učinjeno 12. srpnja 1973. Otprilike u isto vrijeme, protestantske sekte, koje su Sjedinjene Američke Države financijski podržavale, krenule su u osvajanje Latinske Amerike. Danas je zemlja preplavljena sektama. Neki gradovi imaju više protestantskih hramova nego katoličkih crkava.[57]

- **Je li Saborska vjerska sloboda nametnuta drugim zemljama?**

Dva švicarska kantona, Tessin i Valais, pod pritiskom apostolskog nuncija, također su morala promijeniti svoje ustave.[58] U Italiji, novi konkordat je potpisan 11. veljače 1984.: lažne religije dobile su jednaki tretman kao Crkva, *itd*,[59] Rim je zahtijevao te promjene!

- **Možete li dati konačni primjer?**

Slučaj Španjolske je posebno zanimljiv jer je konkordat potpisan 27. kolovoza 1953. godine, između Španjolske i Svete Stolice, Pio XII. smatrao uzorom te vrste. Prvi članak je započeo ovako: "Katolička, apostolska i rimska religija i dalje će biti religija španjolskog naroda." Konkordat je ratificirao *Fuero de los Espagnoles* [Španjolska povelja] 13. srpnja 1945. godine, a njegov 6. članak je osobito jasan: Ispovijedanje i prakticiranje katoličke vjeroispovijesti, koja je vjeroispovijest španjolske države, uživat će službenu zaštitu. Nikoga se ne smije uznemiravati zbog njegovih vjerskih uvjerenja ili *privatnog* prakticiranja njegove vjere. Nema odobrenja za *vanjske* svečanosti i manifestacije, osim onih katoličke vjere.“[60]

- **Što se dogodilo nakon 1965. godine?**

Deklaracija *Dignitatis Humanae* otvoreno je proturječila ovom 6. članku. Pod pritiskom Vatikana, 1967. Španjolska je odobrila slobodu drugih religija, izrijekom navodeći Drugi vatikanski sabor:

---

[57] Nadbiskup Marcel Lefebvre, *L'Eglise infiltree par le modernisme* (Brout-Vernet: Fideliter 1993.) str. 111-13.

[58] Vidi DC, broj 1653 (5. svibnja 1974.).

[59] Vidi DC, broj 1872 (15. travnja 1984.); Romano Amerio, *Iota Unum* (Sarto House, 1996.) str 167-72.

[60] Vidi DC, br 948 (30. rujna 1945.), str. 691 [naš naglasak].

Nakon ove izjave Sabora, bilo je nužno izmijeniti članak 6. Španjolske povelje u skladu sa spomenutim načelom španjolske države.

To je razlog zašto je organski zakon države od 10. siječnja 1967. izmijenio spomenuti članak 6. kako slijedi:. "Ispovijedanje i prakticiranje katoličke vjere, a to je vjera španjolske države, uživa službenu zaštitu. Država jamči zaštitu vjerske slobode, koja mora biti zajamčena učinkovitom pravnom odredbom koja će štititi moral i javni red."

Treba napomenuti da je ovu izmjenu odobrila Sveta Stolica prije objavljivanja.[61]

- **Što pokazuje primjer Španjolske?**

Španjolski primjer pokazuje jasno proturječje između tradicionalnog nauka i onoga Drugoga vatikanskog sabora, jer ono što se prije 1965. veličalo postalo je odmah nakon toga vrijedno osude.

- **Što dokazuje primjena dokumenta Drugog vatikanskog sabora o vjerskoj slobodi?**

Godine koje su slijedile nakon Drugog vatikanskog sabora pokazale su istinitost izjave Lava XIII. da vjerska sloboda nužno dovodi do nemorala. U nekad katoličkim zemljama, ne samo da je nestala vjera, nego i kršćanski moral. Brakovi su neuspješni, obitelji se raspadaju, kriminal raste, a jedva se može pronaći nekoga tko bi htio provoditi vlast. Svatko tko iskreno gleda na stvari danas mora priznati da se naše društvo srozava u kaos. Situacija se nikada neće doista promijeniti dok društvo ponovno ne prizna Krista kao svoga kralja i odbije dati slobodu zabludi. Jer, kao što je izjavio kardinal Pie: "Kad On ne kraljuje dobrobitima povezanima s Njegovom nazočnošću, On kraljuje pomoću nesreće koja je neodvojiva od njegove odsutnosti."[62]

[61] Vidi Michael Davies, "*Dignitatis Humanae* i Španjolska" *The Second Vatican Council and Religious Liberty* (Neumann Press, 1992.), str. 275-82.

[62] Kardinal Pie, Govor na Chartresu, 11. travnja, 1858. godine, *Oeuvres Episcopales*, I, 84.

VI

Ekumenizam

43) Što se podrazumijeva pod ekumenizmom?

Riječ *ekumenizam* označava pokret koji je izrastao u 19. st. među nekatolicima i čiji je cilj bio promicati pomirenje i suradnju među različitim kršćanskim vjeroispovijestima. Taj pokret vodio je do utemeljenja svjetskog Vijeća Crkava 1948.[1] Ista ambicija je posljedično vodila pokretu međusobnog razumijevanja s nekršćanskim religijama. I to se naziva međureligijskim dijalogom.

- **Odakle dolazi pojam ekumenizam?**

"Ekumenski" znači "univerzalan". Otac Charles Boyer, iz Družbe Isusove objašnjava: "Obnovljenu uporabu riječi ekumenizam dugujemo činjenici da su protestanti, želeći označiti univerzalnost a vidjevši da riječ katolički već koristi Rimska Crkva, izabrali njezinu istoznačnicu: ekumenski."[2]

- **Zašto su protestanti osjećali potrebu djelovati prema jedinstvu kršćana?**

Odbacivši učiteljski autoritet Crkve, ili crkveno učiteljstvo, koje jedino može jamčiti zajedništvo u pravoj vjeri, protestanti su se vrlo brzo razdijelili u bezbrojne sekte i vjeroispovijesti. Da bi sačuvali neku vjerodostojnost i zadržali svoje članove koje je privlačilo katoličko jedinstvo (trostruko jedinstvo vjere, bogoštovlja i

[1] To vijeće definira samo sebe kao "Zajednica Crkava koja priznaje Isusa kao Boga i Spasitelja". Vjerske denominacije koje njemu pripadaju ostaju neovisnima. Vijeće nema nikakvog autoriteta nad njima; one mogu prihvatiti ili odbaciti njegove odluke prema svojoj volji. Više nije nužno za svakoga člana da prepozna ostale zajednice kao Crkve u strogom smislu te riječi. Katolička Crkva nije član tog Vijeća (WCC,unatoč tome što sve tješnje u tome sudjeluje).

[2] *Dictionnaire de Theologie Catholique*, pojam "Kršćanski ekumenizam" (Francuski)- U svome prvotnom značenju, riječ ekumenski ("univerzalni") se koristio da bi se označili *opći* sabori crkve razlikujući ih od *posebnih* sabora (Vidi 19. pitanje ovoga katekizma). Danas je riječ dobila novo značenje.

upravljanja), trebali su naći drugačiji način ujedinjenja i tako je rođen ekumenski pokret.

- **Kakav je bio stav Crkve prema ekumenskom pokretu?**

U početku je Katolička Crkva jasno držala distancu. Tek tijekom Drugog vatikanskog sabora je ekumenizam službeno ušao u Crkvu.

- **Je li Drugi vatikanski sabor obrađivao pitanje ekumenizma i međureligijskog dijaloga?**

Drugi vatikanski sabor je posvetio poseban dekret ekumenizmu, koji se zove *Unitatis Redintegratio*. Također je izdao deklaraciju *Nostra Aetate*, koja se bavi odnosima između Crkve i nekršćanskih denominacija.

- **Gdje možemo naći pravo katoličko gledište o ekumenizmu?**

Pravo katoličko gledište o ekumenizmu možemo naći u enciklici *Mortalium Animos* (1928.) U njoj, njezin autor, papa Pio XI. opisuje nastojanja "ekumenista" na način koji ostaje relevantan: Naime, budući da smatraju sigurnim kako se vrlo rijetko mogu naći ljudi bez ikakvoga vjerskog osjećaja, čini se da na takvome vjerovanju utemeljuju nadu kako će razni narodi – premda se međusobno razlikuju u stanovitim vjerskim pitanjima – bez većih poteškoća ostvariti bratski sporazum ispovijedajući određene vjerske istine koje oblikuju nešto poput zajedničkoga temelja duhovnoga života. Zbog toga razloga te osobe često priređuju zasjedanja, sastanke i govore kojima prisustvuje velik broj slušatelja, i gdje svi bez razlike bivaju pozvani pridružiti se raspravi – kako nevjernici svake vrste, tako i kršćani, čak i oni koji su nesretno otpali od Krista ili koji tvrdokorno i uporno niječu Njegovu božansku narav i poslanje.[3]

- **Kako je Pio XI. prosudio te ekumenske aktivnosti?**

On nastavlja: Naravno, katolici ni na koji način ne mogu odobriti ovakve pokušaje, budući da se temelje na krivome mišljenju koje smatra sve vjere više-manje dobrima i hvalevrijednima, jer svaka od njih na svoj način očituje i označava onaj osjećaj koji nam je svima urođen te nas dovodi k Bogu i poslušnome priznavanju Njegove vlasti. Oni koji imaju takvo mišljenje su ne samo u zabludi i obmanuti,

[3] Pio XI., Enciklika *Mortalium Animos* (6. siječanj 1928., 2. engleska verzija : Angelus Press, 1998.).

nego štoviše, iskrivljujući ideju istinite vjere oni je odbacuju, te malo-pomalo upadaju u naturalizam i ateizam,...[4]

- **Kako Papa to zaključuje?**

On zaključuje ovako: "Otuda jasno proizlazi da tko god podržava one koji zastupaju te teorije i pokušavaju ih ostvariti, potpuno napušta od Boga objavljenu vjeru."[5]

44) Kakvu prosudbu trebamo donijeti o ekumenizmu s obzirom na Katoličku vjeru?

Budući da je Katolička Crkva jedina Crkva koju je ustanovio Krist i jedini posjednik punine istine, jedinstvo kršćana može jedino biti ponovno uspostavljeno obraćenjem i povratkom u njeno okrilje sve odijeljene braće i zajednica. Takvo je učenje pape Pija XI. u *Mortalium Animos*: "Postoji samo jedan način na koji se može promicati jedinstvo kršćana, a taj je potpomaganjem povratka u jedinu pravu Kristovu Crkvu onih koji su se od nje odijelili; jer su od te iste Crkve u prošlosti daleko otpali."[6] Takva prosudba je jednostavno logična posljedica tvrdnje da Crkva jedina posjeduje istinu, i zato pravo vjersko jedinstvo može postojati samo u pravoj vjeri.

- **Prije Drugog vatikanskog sabora, je li Crkva bila nezainteresirana za odijeljene zajednice?**

Crkva je uvijek težila vratiti članove odvojenih kršćanskih zajednica u jedinstvo Mističnog Tijela. Češće su ta nastojanja bila na individualnoj razini, ali ponekad su bila usmjerena i na cijele odijeljene zajednice. Za vrijeme Sabora u Lyonu (1245.-1274.) i Firenzi (1439.), na primjer, hijerarhija je bila odlučna u tome da obnovi jedinstvo s Istočnim raskolnicima odijeljenima od Crkve od 1054. godine. Za vrijeme sazivanja Prvog vatikanskog sabora 1869. papa Pio IX. je pozvao odijeljene kršćane da stanu na kraj sa šizmom i da se vrate u okrilje Crkve;[7] Lav XIII. je uputio sličan poziv svim kršćanskim konfesijama 1894.[8]

- **Kako su se te inicijative razlikovale od današnjeg ekumenizma?**

---

[4] Isto.
[5] Isto.
[6] Isto. §15.
[7] Pio IX., Pismo *Iam Vos Omnes* (13. rujna 1868.).
[8] Lav XIII., Pismo *Preclara Gratulationis* (20. lipnja 1894.).

Te inicijative su se razlikovale od današnjeg ekumenizma jer su bile popraćene čvrstim uvjerenjem da nije Crkva ta koja se treba mijenjati, već oni koji su se odijelili od nje. Crkva je uvijek bila spremna olakšati njihov povratak, ali nikad na račun prave vjere.

45) Koje je novo shvaćanje ekumenizma?

Na Drugom vatikanskom saboru Crkva je prihvatila novi stav koji odgovara novom nauku. Katolička Crkva se više ne predstavlja kao jedinstveno vjersko društvo koje vodi spasenju; druge kršćanske konfesije, pa čak i nekršćanske religije se smatraju drugim izričajem (nesumnjivo manje savršenim, ali svejedno valjanim) božanske religije, putovima koji stvarno vode Bogu i vječnom spasenju. Više nije pitanje obraćenja nekatolika u Katoličku Crkvu, već dijaloga i religioznog pluralizma.

- **Možete li nam dati primjer tog novog stava?**

Dekret o ekumenizmu koristi riječ "Crkve" da bi označio druge kršćanske zajednice, gdje se to prije uvijek izbjegavalo. Kada se govori o "Crkvama", mislilo se na lokalne Crkve, kao Crkve (odnosno biskupije) Lyona ili Milana.

- **Zar se nije riječ "Crkva" koristila da bi se označilo Istočne raskolnike?**

Riječ "Crkva" se ponekad koristila u širokom smislu da bi se označilo raskolničke konfesije koje su očuvale apostolsko nasljeđe i sve sakramente, ali postojao je čvrsti nauk o tome da postoji samo jedna Crkva u strogom smislu, jer naš Gospodin ima samo jednu Zaručnicu. Heretički disidenti su dobili naziv *konfesija* ili *zajednica*, ali im nije dodijeljen naslov *Crkve*. Danas, pak, je to postalo sasvim uobičajeno.

- **Koje je teološko utemeljenje tog novog stava?**

Teološko utemeljenje tog novog stava je već navedeno u 29. pitanju: to je izraz "subsistit in" iz *Lumen Gentium*-a.[9]

Umjesto da se kaže da Kristova Crkva *jest* Katolička Crkva, dokument Drugog vatikanskog sabora kaže da Kristova Crkva "postoji u" (subsistit in) Katoličkoj Crkvi.[10]

[9] Treba upamtiti da je otac tog izraza "*subsistit in*" Protestant: Pastor Wilhelm Schmidt

- **Zašto je Drugi vatikanski sabor uveo taj izraz "*subsistit in*"?**

Izrazom "*subsistit in*", Drugi vatikanski sabor postavlja razliku između Kristove Crkve i Katoličke Crkve (dok su u tradicionalnoj teologiji ta dva pojma sinonimi; Kristova Crkva, to jest nadnaravno društvo koje je ustanovio naš Gospodin Isus Krist za spasenje čovječanstva, *je* Katolička Crkva).

- **Što točno znači izraz "*subsistit in*" za Drugi vatikanski sabor?**

Drugi vatikanski sabor je zaista spreman priznati da Kristova Crkva ima svoje savršeno ostvarenje (svoje "postojanje") u Katoličkoj Crkvi,[11] ali on uvodi ideju da ona nije identična Katoličkoj Crkvi: Kristova Crkva će se protegnuti izvan nje, nesavršeno, zahvaljujući elementima Crkve prisutnima u ostalim kršćanskim konfesijama.

- **Je li to zaista ispravno tumačenje "*subsistit in*"?**

To tumačenje je službeno potvrdila Kongregacija za nauk vjere u Deklaraciji *Dominus Jesus* 6. kolovoza 2000.:

Izrazom *subsistit in*, Drugi vatikanski sabor je težio uskladiti dvije doktrinarne izjave; s jedne strane da Kristova Crkva unatoč podjelama koje postoje među kršćanima, nastavlja u potpunosti postojati jedino u Katoličkoj Crkvi, i s druge strane da se "izvan njene strukture mogu pronaći mnogi elementi posvećenja i istine,"[12] odnosno u onim crkvama i crkvenim zajednicama koje još nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom Crkvom.

- **Što je u ovom tekstu vrijedno istaknuti?**

Prije svega, treba istaknuti da ovaj odlomak označava heretičke i raskolničke zajednice kao "crkvene zajednice koje još nisu u punom zajedništvu s Katoličkom Crkvom." To znači da su one ipak u djelomičnom ili nesavršenom zajedništvu.

- **Je li izraz "puno zajedništvo" nov?**

---

[10] Drugi vatikanski sabor, Konstitucija *Lumen Gentium* o Crkvi, I, 8. Isti izraz je upotrebljen u Deklaraciji o vjerskim slobodama, *Dignitatis Humanae* 1: "Vjerujemo da ta jedna prava religija postoji u Apostolskoj i Katoličkoj Crkvi."

[11] Napomena 56 Deklaracije Dominus Jesus (6. kolovoza 2000.) navodi da Crkva Kristova jedino ima to konkretno ostvarenje (ima svoj "opstanak") u Katoličkoj crkvi.

[12] Drugi vatikanski sabor, Dogmatska konstitucija *Lumen Gentium*, 8, vidi Ivan Pavao II., Enciklika *Ut Unum Sint,* §13. Vidi također *Lumen Gentium*, 15 i dekret o ekumenizmu, *Unitatis Redintegratio*, §3.

Razlikovanje između punog i nesavršenog zajedništva je velika inovacija Drugog vatikanskog sabora.[13]

- **Kakav je tradicionalni nauk Crkve o ovoj temi?**

Nauk Crkve je vrlo jednostavan: za spasenje je potrebno pripadati Crkvi, bilo *in re* (*u stvarnosti*, to jest, ispunjavanjem triju klasičnih uvjeta: krštenje, katolička vjera, podložnost hijerarhiji), ili barem *in voto* (željom, izrečenom ili prešutnom).[14] Prema tome, oni koji nemaju katoličku vjeru ili koji nisu podložni hijerarhiji, i koji, štoviše, nemaju ni prešutnu želju za promjenom svoga stanja, ne pripadaju Crkvi uopće. Oni ne mogu osigurati svoje spasenje tim stavovima.

- **Koja je novotarija Drugog vatikanskog sabora?**

Sabor je pokušao pronaći neka srednja stanja između pripadnosti Crkvi i nepripadnosti. Nekatolički kršćani bili bi u "nesavršenom zajedništvu" s Crkvom (*UR* 3*; LG* 15) a svi ljudi, čak i nekršćani bi „na različite načine bili povezani s Božjim narodom“ (*LG* 16). To znači da bi oni mogli biti sigurni u svoje spasenje bez želje (barem prešutne) za promjenom svoga stanja i pripadanjem Crkvi.

- **Kako mogu krivovjerne ili otpadničke zajednice biti, prema Drugom vatikanskom saboru, u "nesavršenom zajedništvu" s Crkvom?**

Tvrdeći da su kršćani i zajednice odvojene od Crkve u "nesavršenom zajedništvu" s njom, Sabor se poziva, kao kardinal Ratzinger [u *Dominus Jesus]*, na "elemente posvećenja“ koje oni sadrže, a po kojima bi bili u zajedništvu s jedinstvenom Crkvom Kristovom.

- **Nije li istina da raskolničke zajednice, ili čak i krivovjerne zajednice, čuvaju neke elemente posvećenja?**

Istina je da su protestanti sačuvali Sveto pismo (više ili manje promijenjeno), a da su istočni raskolnici sačuvali sakramente. No, tradicionalna teologija nije označila ove stvarnosti ukradene iz

[13] Ova novotarija se pojavljuje u dokumentu *Unitatis Redintegratio* [UR] §3; vidi također *Lumen gentium* §14, koji govori o "punom ujedinjenju."

[14] Oni koji nisu uključeni u Crkvu *in re* (stvarno) mogu, u određenim okolnostima, to biti *in voto* (željom: to je ono što se ponekad naziva pripadnošću *duši* Crkve). Ta želja može biti ili *eksplicitna* (primjerice kod katekumenske pripreme za krštenje) ili *implicitna* (na primjer, kod osobe odgojene u herezi, ali koja se samo drži toga krivovjerja iz neznanja bez krivice: ona ne posjeduje sredstva kojima bi razabrala da je Katolička Crkva jedina prava vjera, ali je temeljno spremna to prihvatiti).

Katoličke crkve kao "elemente posvećenja" ili "elemente Crkve", nego kao "tragove" prave religije.

- **Je li zamjena pojma "tragovi" pojmom "elementi Crkve" važna?**

Ova promjena rječnika nije bezazlena, jer je riječ *tragovi* izražavala važnu istinu: elementi koje su odvojene zajednice ukrale iz Katoličke crkve samim time prestaju biti živa stvarnost. Oni postaju "ruševine".

- **Ipak sakrament krštenja podijeljen u zajednici odvojenoj od Crkve može biti valjan. Nije li izraz "element posvećenja" prikladniji od "ruševine"?**

Ovdje moramo pažljivo razlikovati između valjanog sakramenta i plodonosnog sakramenta. Sakrament može biti valjan bez plodonosnosti, to jest, kad ne daje milost, ako u duši nalazi prepreku za tu milost.

- **Možete li to pojasniti dajući primjer razlike između valjanog sakramenta i plodonosnog sakramenta?**

Sakrament braka bi valjano, ali ne i plodonosno primila osoba u stanju smrtnog grijeha. Ona bi bila zaista oženjena, ali ne bi primila milosti koje obično daje taj sakrament (i, štoviše, počinila bi svetogrđe).

- **Na koji se način ova razlika između valjanog sakramenta i plodonosnog sakramenta tiče heretičkih ili otpadničkih zajednica?**

Razlika između valjanog sakramenta i plodonosnog sakramenta je važna jer je prianjanje uz raskol ili herezu *per se* zapreka za milost. To znači da sveta stvarnost, čak i sveto samo po sebi, ne može biti "element svetosti", budući da je u zajednici odvojenoj od Crkve. Zajednica je, sama po sebi, prepreka za učinkovitost posvećenja elementa kojega je uzela.

- **Ipak, zar ne postoje slučajevi da sakramenti podijeljeni izvan Crkve mogu biti plodonosni (to jest, dati milost)?**

Sakramenti dani izvan Crkve mogu biti plodonosni samo u slučajevima gdje se osoba koja ih prima ne pridržava formalno hereze ili raskola. (To je slučaj, na primjer, kod djece mlađe od doba razuma, ili kod ljudi koji su u onom što se zove stanje "nepobjedivog neznanja.") U tom slučaju, čak i ako je primila materijalno sakrament

od zajednice odvojene od Crkve, osoba ga prima plodonosno jedino zato što po svojoj nakani (*in voto*) ona izlazi iz te zajednice.

- **Je li to siguran i tradicionalan nauk u Crkvi?**

Sveti Augustin objašnjava da se sva dobra koja su u Crkvi, mogu naći, u određenoj mjeri, izvan Crkve, osim milosti po kojoj su ta dobra spasonosna:

Boga se u njegovom jedinstvu može štovati izvan Crkve; vjeru koja je jedna može se naći i izvan nje; krštenje, koje je jedinstveno, može se valjano davati izvan njezina krila. Pa ipak, upravo kao što postoji samo jedan Bog, jedna vjera, jedno krštenje, postoji samo jedna nepropadljiva Crkva: ne jedina u kojoj se časti pravoga Boga, nego jedina u kojoj Ga se časti pobožno; ne jedina u kojoj je jedna prava vjera sačuvana, nego jedina u kojoj se čuva s ljubavlju; ne jedina u kojoj postoji pravo krštenje, nego jedina u kojoj ono postoji radi spasenja.[15]

- **Možete li navesti još nekog Crkvenog oca na tu temu?**

Sveti Beda Časni, u svom *Komentaru prve poslanice sv. Petra*, izražava tu istinu na upečatljiv način. Govoreći o analogiji koju je sv. Petar povukao između potopa i krštenja (1. Pt 3,21), on objašnjava da za one koji su kršteni izvan Crkve, voda krštenja nije sredstvo spasenja, nego prokletstva: "Činjenica da poplavne vode ne spašavaju, nego ubijaju one koji se nalaze izvan arke bez najmanje sumnje slikovito predočava to da svaki heretik, iako posjeduje sakrament krštenja, ne zapada u pakao po drugim vodama nego istim onima koje podižu arku do neba.“[16]

- **Nije li pretjerano reći da bi krštenje primljeno izvan Crkve bilo uzrok prokletstva?**

Aktivno sudjelovanje u vjerskoj svečanosti heretičke ili raskolničke zajednice je samo po sebi, po samoj svojoj prirodi, čin pristanka na vjeru te zajednice. Dakle, čak i krštenje postaje, u tim okolnostima, grešno i povodom skandala. Zato sveti Beda Časni kaže da je sama voda krštenja u ovom slučaju uzrok prokletstva.

- **Protivi li se Drugi vatikanski sabor tom učenju?**

[15] Ad *Cresc,* BK. I, pogl. 29.
[16] PL, 93, 60

Da, Drugi vatikanski sabor se protivi tom učenju tvrdeći da su heretičke ili otpadničke zajednice u nesavršenom zajedništvu s Crkvom, što znači da postoji određena (nesavršena) prisutnost Crkve Kristove u kršćanskim zajednicama odvojenima od Katoličke crkve.

- **Je li ta ideja (nesavršene) prisutnosti Crkve Kristove u zajednicama odvojenim od Crkve Kristove objavljena izrijekom?**

Ivan Pavao II. je potvrdio u svojoj enciklici *Ut Unum Sint* (§11):

Doista, elementi posvećenja i istine prisutni u drugim kršćanskim zajednicama, u mjeri koja se razlikuje od jedne do druge, predstavljaju objektivni temelj zajedništva, iako nesavršenog, koje postoji između njih i Katoličke crkve. *U mjeri u kojoj se ti elementi nalaze u drugim kršćanskim zajednicama, jedna Kristova Crkva je učinkovito prisutna u njima.*

- **No, može li se ova ideja naći u dokumentima Drugog vatikanskog sabora?**

Čitamo u dekretu *Unitatis Redintegratio* (§15), u vezi s raskolničkom istočnom Crkvom: "Dakle, kroz slavljenje euharistije u svakoj od tih crkava, Crkva Božja [!] se izgrađuje i raste u veličini a kroz koncelebraciju, zajedništvo jednih s drugima postaje očito. "Smatra se da zajednica odvojena od prave Crkve pripada "Crkvi Božjoj."

- **Što Drugi vatikanski sabor misli o nekršćanskim religijama?**

Čak i prema nekršćanskim religijama Sabor nastoji imati najpozitivnije moguće gledište. Saborska deklaracija *Nostra Aetate* pjeva hvalospjeve hinduizmu, budizmu, islamu i judaizmu.

- **Kako se može okarakterizirati ta promjena stava prema nekršćanskim religijama?**

Dok je nekada Crkva nastojala evangelizirati sljedbenike poganskih religija, poslijesaborska Crkva se upušta u "dijalog" s njima.

- **Je li ova promjena stava javno priznata?**

Dokument *Dijalog i misija* Papinskoga vijeća za međureligijski dijalog izrijekom navodi u svojim uvodnim redcima: "Drugi

vatikanski sabor označio je novu fazu u odnosima Katoličke crkve s vjernicima drugih religija .... Ovaj novi stav se naziva dijalogom."[17]

- **Što riječ dijalog znači u jeziku Sabora?**

Dokument *Dijalog i misija* objašnjava u dubinu značenje riječi *dijalog*: "To označava ne samo činjenicu uključivanja u razgovor, nego i cjelinu pozitivnih, konstruktivnih međureligijskih odnosa između pojedinaca i zajednica različitih uvjerenja radi dobrobiti međusobnog upoznavanja i uzajamnog obogaćivanja."[18] Isti dokument daje ovu definiciju dijaloga u svom §13: "Dijalog [je] susret kršćana s vjernicima drugih vjerskih tradicija, tako da oni mogu raditi zajedno u potrazi za istinom [!] i surađivati u djelima koja su od zajedničkog interesa."[19]

- **Što trebamo zaključiti iz tih tvrdnji?**

Ako katolici rade s nekršćanima u potrazi za istinom i to je pitanje uzajamnog obogaćivanja, jasno je da Crkva više ne tvrdi da jedina posjeduju istinu!

- **Jesu li se pobornici saborskog ekumenizma izričito odrekli cilja preobraćenja nekatolika?**

Brojni pobornici saborskog brenda za ekumenizam su se odrekli namjere preobraćanja nekatolika. Čitali smo, primjerice, u Ekumenskom katekizmu uvod preuzvišenog Degenhardta, nadbiskupa Paderborna, kojega su vrlo hvalili neki biskupi: "Cilj je ne povratak, nego zajedništvo sestrinskih crkava, jedinstvo u pomirenoj različitosti, jedinstvo crkava. Crkve ostaju, ali postaju jedna jedina Crkva."[20]

46) Jesu li nekatoličke kršćanske vjeroispovijesti zaista djelomična ostvarenja Kristove Crkve?

Kršćanske vjeroispovijesti odijeljene od Katoličke crkve su disidenti i ne pripadaju joj. Čak i ako su zadržale neke kršćanske istine, pa čak i valjano krštenje, one ostaju odvojene od mističnog Tijela Kristova. Prema tome, nitko ne može biti spašen tko, nakon što

[17] DC, br. 1880 (2. rujna 1984.), str. 844. Ovaj dokument je odobren od strane pape Ivana Pavla II. 10. lipnja, 1984.

[18] Isto.

[19] Isto., str. 845.

[20] Heinz Schiitte, *Glaube im ekumenischen Verstandnis: Okumenischer Katechismus* (Paderborn 1994.), str. 33.

je priznao da je Katolička Crkva jedina prava Kristova Crkva, ne uđe u nju i ostaje u heretičkoj ili raskolničkoj zajednici.

- **Kako netko pripada pravoj Kristovoj Crkvi?**

U *Mystici Corporis*, papa Pio XII. uči da su potrebna tri elementa za pripadnost pravoj Kristovoj Crkvi - krštenje, prava vjera i podložnost legitimnom autoritetu: "Zapravo samo oni mogu biti uključeni u članstvo Crkve koji su kršteni i ispovijedaju pravu vjeru, a koji nisu bili tako nesretni da bi se odvojili od jedinstva Tijela, ili bili isključeni od strane legitimne vlasti zbog teških počinjenih pogrešaka"(§22).

- **Onda, iako su zadržali sedam sakramenata i slažu se s Katoličkom crkvom u većini točaka vjere, raskolničke Crkve ne pripadaju pravoj Kristovoj Crkvi?**

Raskolničke Istočne Crkve, čak i ako su zadržale sakramente te su u dogovoru s Katoličkom Crkvom oko većine vjerskih pitanja, nisu prava Crkva Kristova, jer odbijaju priznati primat i nepogrešivost Petrovog nasljednika, a Krist je rekao da onoga tko odbija slušati Crkvu treba smatrati poganinom i carinikom (Mt 18,17).

- **Što treba reći o heretičkim zajednicama?**

Ako raskolničke zajednice ne pripadaju jednoj Kristovoj Crkvi, to još više vrijedi za heretičke zajednice (protestante, na primjer), koji odstupaju od prave vjere po brojnim točkama.

- **Dovodi li se ta istina u pitanje u Crkvi?**

Nažalost, ta je istina često bila dovedena u pitanje. 6. svibnja 1983., zajedničko Luteransko-rimokatoličko povjerenstvo sastalo se u Kloster Kirchbergu u Würtembergu i objavilo izjavu koja se odnosi na heretika Luthera:

Zajedno ga počinjemo prepoznavati kao svjedoka evanđelja, kao učitelja u vjeri, kao glasnika duhovne obnove .... Uzimajući u obzir povijesno uvjetovane naravi našeg načina izražavanja i mišljenja jednako se doprinijelo širem priznanju u katoličkim krugovima Lutherove misli kao legitimnog oblika kršćanske teologije ...[21]

47) Jesu li nekatoličke kršćanske vjeroispovijesti i nekršćanske religije sredstva spasenja?

[21] DC, broj 1855 (3. srpnja 1983.), str. 694-95.

Nekatoličke kršćanske vjeroispovijesti i nekršćanske religije nisu sredstva spasenja, nego radije propasti. Dakako, sljedbenici lažnih religija mogu biti spašeni *u* njima, ako, živeći po svojoj savjesti i nastojeći ispuniti volju Božju u onoj mjeri u kojoj to znaju, primaju od Boga teološke vrline; ali samo Bog zna kada se to događa. Možemo samo reći da netko može biti spašen *u* lažnim religijama, ili, bolje rečeno, unatoč njima ali nikada *pomoću* ***njih***.

- **Nekatoličke kršćanske zajednice (protestanti, na primjer) pružaju svojim članovima određena dobra korisna za spasenje (krštenje, Sveto pismo, itd.); nisu li po tome one sredstva spasenja?**

Sve što se može naći istinitoga i dobroga u protestantizmu ili u raskolničkim Crkvama pripada po pravu Crkvi. Čak i saborski Dekret o ekumenizmu, *Unitatis Redintegratio*, morao je uključiti izjavu u tom smislu u svom §3, na izričiti zahtjev pape Pavla VI.

- **Kako je primljen ovaj dodatak, kojega je papa nametnuo?**

Lako se može zaključiti da su liberalni teolozi bili nezadovoljni. Rahner i Vorgrimler su komentirali:

Izjava da ta dobra pripadaju po pravu (*jure*) crkvi Kristovoj je jedna od devetnaest preinaka koje je Papa napravio i koje su u studenom 1964. dodane tekstu koji je već bio izglasan, te one, zbog svoje ograničenosti, ostavljaju dojam nepovoljniji od onoga koji se odobrava naukom sadržanim u dokumentu (ovdje aludiramo samo na promjene koje su posebno uvrijedile nekatolike).[22]

- **Dakle Drugi vatikanski sabor ponavlja katolički nauk po tom pitanju?**

Isti paragraf §3 uredbe *Unitatis Redintegratio* na žalost sadrži "monstruoznost", dobar primjer kontradikcija Sabora: "Jer se Kristov Duh nije suzdržavao koristiti ih (odvojene crkve i zajednice) kao sredstva spasenja."

- **Konkretno, ne primaju li kršćani odijeljeni od Crkve kroz svoje krivovjerne ili otpadničke zajednice određena sredstva spasenja (čak i ako ta sredstva pripadaju, *per se*, Katoličkoj crkvi)?**

Posvećene stvarnosti koje krivovjerne ili otpadničke zajednice neopravdano zadržavaju mogu dati milost i spasenje samo utoliko

[22] Karl Rahner i H. Vorgrimler, *Kleines Konzilskompendium* (Fribomg: Herder, 1986.), str. 220.

ukoliko oni koji ih primaju, odbijaju (iako implicitno) formalno prianjanje uz krivovjerje ili raskol; drugim riječima: samo u mjeri u kojoj bježe od tih zajednica po najdubljoj nakani svoje volje. Daleko od toga da budu "sredstva spasenja", te zajednice, same po sebi, čine sterilnim sve što su uzele od Katoličke crkve, čak i sakramente (koji su ipak, *per se*, sredstva spasenja u punom smislu riječi).

- **Zajednice odvojene od Crkve i nekršćanske religije, dakle, ne mogu biti redovna sredstva spasenja?**

Ne samo da lažne religije nisu *redovna* sredstva spasenja, one nisu ni *izvanredna* sredstva; one su samo prepreke spasenju.[23] Ako su neki od njihovih članova u stanju milosti, to je jedino zato što su u stanju neznanja i stoga nisu krivi za svoje odvajanje od tijela Crkve. Prema tradicionalnom nauku, oni mogu pripadati *duši* Crkve. Ali oni pripadaju pojedinačno, a ne u i po njihovim zajednicama. Lažne religije su daleko od toga da vode ljude u Katoličku crkvu, one ih odvraćaju od nje. Njih Bog ne želi.

- **Što bismo trebali misliti o rasuđivanju onih koji tvrde da su odvojene zajednice sredstva spasenja, zbog elemenata posvećenja koji se nalaze u njima?**

Ovakvo razmišljanje je sofizam, jer se temelji na nečemu što se događa *per accidens* (slučajno), zbog osobnih sklonosti ovog ili onog člana zajednice, iz kojih se izvlači zaključak o vrijednosti društva u cijelini [*per se*). Tako razmišljajući, moglo bi se reći da je Juda svetac i da je učinio nadasve zaslužan čin izručenjem Krista, jer je na taj način dopustio da se dogodi otkupljenje ljudskog roda!

- **Što bismo trebali misliti o pozitivnim ocjenama hinduizma, budizma, islama i židovstva koje je dao Drugi vatikanski sabor, a nalaze se u *Nostra Aetate*, Deklaraciji o nekršćanskim religijama?**

Saborska deklaracija *Nostra Aetate* je namjerno djelomična. Njen službeni izvjestitelj je javno izjavio da je izrađena u skladu s odlukom da se ne kaže cijela istina o tim religijama, nego samo ono što bi

[23] Kardinal Joseph Ratzinger, u *Ratzinger report*, intervjuu s Vittoriem Messori o stanju Crkve [engleska verzija: Ignatius Press, 1985.], osporava ideju da nekršćanske religije mogu biti *redovna* sredstva spasenja, ali priznaje da one mogu biti *izvanredna* sredstva.

moglo pomoći da izgledaju kompatibilne s kršćanstvom.[24] Ovo namjerno krivo tumačenje tih religija je jednostavno čin izdaje protiv Gospodina našega Isusa Krista.

- **Nije li Deklaracija *Nostra Aetate* iskupljena tvrdnjom da Crkva „naviješta i uvijek mora naviještati, Krista „put, istinu i život" (Iv 14,6), u kojemu ljudi mogu naći puninu religioznog života, u kojemu je Bog pomirio sa sobom sve stvari" (§ 2)?**

Naš Gospodin Isus Krist, ne samo što nam daje "puninu" vjerskog života; On je *jedini* posrednik između Boga i ljudi (1.Tim 2,5), jedini veleposlanik kojega Bog prima i koji zagovara neprestano za nas (Heb 7,25.). "Tko je lažac, ako ne onaj koji tvrdi da Isus nije Krist? Antikrist je onaj tko niječe Oca i Sina. Svaki koji niječe Sina, nema ni Oca". (1.Iv 2, 22-23). "Nema uistinu pod nebom drugoga imena dana ljudima, po kojemu se možemo spasiti" (Dj 4,12). Svaka religija koja odbija ovo posredovanje je istinski zla. Proturječno je pretvarati se da naviještamo Krista, dok se razmećemo (makar i djelomično) religijama koje ga odbacuju.

- **Usprkos svemu tome, sigurno ove religije sadrže neke dobre elemente?**

Čak i u materijalnom redu, prosudba je li kolač dobar ili loš ne ovisi samo o njegovim sastojcima, nego o kolaču u cjelini. Dobri sastojci, po sebi izvrsni, pomiješani u pogrešnim omjerima mogu ga pokvariti; unošenje jednog trulog sastojka može ga učiniti nejestivim, a dodatak nekoliko kapi otrova će imati veći utjecaj na konačni rezultat nego puno dobrog maslaca, brašna i čokolade. U duhovnom redu, to važi još više. Religija nije samo materijalna aglomeracija "elemenata"; ona čini cjelinu (baš poput znanstvenog ili filozofskog sustava ili demonstracije, itd.). Ta cjelina je dobra ili loša, točna ili netočna, kao cjelina. A ako je loša u cjelini, onda dobri elementi malo znače.

- **Unatoč tome, može li se ne naglasiti elemente istine koje ove religije sadrže?**

Svaki pogrešan sustav sadrži elemente istine; očita glupost ne bi imala pristaša. No, ovi elementi istine su zarobljeni u lažnom sustavu koji ih koristi (upotrebljava njihovu sličnost s istinom i privlačnost za

[24] *Acta Synodalia Sacrosancli Conalii Oecumenici Drugi vatikanski sabor,* sv. IV, periodus Quarta, pars IV (Typis polyglottis Vaticanis, 1977.), str. 698 (odgovor na drugi modus) i str. 706 (odgovor na modus 57).

svoju korist). Osim toga, ovi elementi istine su i sami falsificirani, jer su povezani sa zabludama koje ih iskrivljuju.

- **Možete li dati primjer za to?**

Islam se predstavlja kao monoteistička religija. To pravedno i razumno načelo (ukradeno od prave religije) daje mu mnogo od svoje snage. Ali taj monoteizam je žestoko protiv Trojstva. Dok je u sebi istinit, opovrgava ga pogrešni sustav u kojega je upleten.

- **Može li se tvrditi da, ipak, postoje stupnjevi zablude, te da je religija koja, iako lažna, priznaje postojanje jednog Boga i nameće svojim sljedbenicima određeni moralni kod, bolja nego doktrinarni ateizam i apsolutna amoralnost?**

Postoje stupnjevi zablude, ali, paradoksalno, moglo bi se reći da je sustav koji sadrži mnoge istine opasniji od onog koji ih sadrži manje. Stolica sa samo tri noge je opasnija od one s dvije na koju nitko ne bi ni pomislio sjesti. Vrlo dobro krivotvorena novčanica je opasnija nego nevješto napravljena krivotvorina.

- **Možete li dati primjer?**

Rečeno je sasvim opravdano "Islam je religija koja je, nakon što je upoznala Krista, odbila priznati Njegovo božanstvo. Ako je istina da je najgori oblik laži onaj koji najmanje proturječi istini, onda je laž koja tvrdi sve moguće dobro o Kristu, osim da je On Bog, najstrašnija."[25] Zapravo, misionari su uvijek imali mnogo više problema obratiti muslimane nego animiste.

- **Što bismo trebali napraviti s argumentom da je Bog na djelu u nekršćanskim religijama, jer tamo se može naći dobro, a dobro može doći samo od Boga?**

Ovakvo razmišljanje je sofizam koji se oslanja na nemogućnost razlikovanja između naravnog i nadnaravnog reda, jer je očito da kad govorimo o Božjem djelovanju u religiji, podrazumijevamo djelovanje koje vodi do spasenja. Bog spašava po nadnaravnoj milosti, a dobro koje se spominje u drugim religijama (barem u nekršćanskim religijama) je samo naravno dobro. U tim slučajevima, Bog djeluje kao Stvoritelj koji daje život svim stvarima, a ne kao Spasitelj. Želja Drugog vatikanskog sabora da zanemari razliku između naravnog i nadnaravnog reda daje svoje najgore plodove u području ekumenizma.

[25] Joseph Hours, "The Christian Conscience before Islam“ [francuski], *Itineraires*, 60, 121.

Ljudi počinju misliti da bilo koja religija može dati najveće darove dobroga Boga. To je ogromna obmana.

- **Potičući čovjekov religiozni osjećaj, ne čine li sve te religije ipak dobro?**

Što je dobro u tome da nekoga nagovaramo na krivi put? Daleko od toga da dovode do Boga i vječnog života, nekršćanske religije odvraćaju ljude od njih.

- **Odvraća li hinduizam ljude od vječnog spasenja?**

Propovijedajući reinkarnaciju, hinduizam uklanja ozbiljnost našeg zemaljskog postojanja. To više nije odlučujući test o kojem ovisi naša vječnost, nego jednostavna pozornica budući da se duša mora reinkarnirati - u štakora, psa, ili neku drugu stvar - onoliko često koliko je potrebno da bi okajala svoje mane. Iz istog razloga je hinduizam lišen milosrđa (čak i ako danas pokušava imitirati dobrotvorna djela kršćanstva). On hladno prolazi pokraj siromaha i patnika, smatrajući da s pravom nose težinu svojih prošlih grijeha.

- **Odvraća li budizam ljude od vječnog spasenja?**

Budizam je religija bez Boga. Čovjek vjeruje da može spasiti sam sebe, a to se spasenje sastoji u ulasku u ništavilo, nirvanu. Budizam se ne raduje vječnom životu u zajedništvu s Bogom, nego samo kraju patnje po raspadanju samog postojanja.

- **Odvraća li islam ljude od vječnog spasenja?**

Islam odbacuje kao huljenje Presveto Trojstvo, a time i Kristovo božanstvo. On potiče okrutnost (hvaleći ubojstvo kršćanina kao dobro djelo) i senzualnost (potičući poligamiju i obećavajući muškarcu raj senzualnih užitaka). Da bismo dali neke primjere, navedimo nekoliko odlomaka iz Kur'ana:

Kršćani kažu, "Mesija je Sin Božji." To je izričaj njihovih usta, u skladu s nevjernicima prije njih. Bog ih uništio! Kako su izopačeni![26] Kada sretnete nevjernike, pobijte ih, onda, kada ste napravili veliki pokolj među njima, čvrsto ih vežite; a zatim ih oslobodite, bilo po milosti ili otkupu, dok se ne digne teret rata.[27]

[26] *The Koran Interpreted*, prijevod A.J. Arberry (verzija online na arthursclassicnovels.com), Sura IX, 30.

[27] Isto., Sura XLVII, 4.

Što se tiče raja, osim "ljepookih hurija što sliče skrivenim biserima" (Sura LVI, 22, *itd*) tamo će se naći i besmrtni mladići.[28]

- **Može li se uistinu reći da judaizam odvraća ljude od vječnog spasenja?**

Današnji Židovi također odbijaju Gospodina našega Isusa Krista. Prije Kristova dolaska, Judaizam je bio prava religija, ali to više nije jer nije uspio prepoznati svoj poziv i odbio je Spasitelja. Pravi Židovi obratili su se Kristu, jer je, nakon Njegovog dolaska, religija Starog zavjeta izgubila svoju svrhu. Stoga je u suprotnosti s vjerom tvrditi, kao što je to učinio kardinal Walter Kasper (predsjednik Papinskog povjerenstva za vjerske odnose sa Židovima), da se Židovi ne moraju obratiti na kršćanstvo da bi bili spašeni.

- **Je li kardinal Kasper zaista to rekao?**

U svom govoru od 6. studenog 2002, u Centru za kršćansko-židovsko učenje Sveučilišta u Bostonu, kardinal Kasper je započeo tvrdnjom da je Isus Krist Spasitelj svih ljudi. Zatim je nastavio:

Ovaj dokument ne znači da Židovi, kako bi se spasili moraju postati kršćani; ako oni slijede svoju vlastitu savjest i vjeruju u Božja obećanja, onako kako ih shvaćaju u svojoj vjerskoj tradiciji, oni su u skladu s Božjim planom, koji se za nas povijesno završava u Isusu Kristu."[29]

- **Što je katoličko vjerovanje na ovu temu?**

Sveti Pavao govori izričito o židovskoj nevjeri (Rim 11,20) i njihovoj sljepoći (Rim 11,25; 2.Kor 3,15; itd); on tvrdi da se, u ovom stanju, oni "ne sviđaju Bogu", nego su predmet njegove srdžbe (1.Sol 2,14-16). Blagi sveti Ivan govori o "onima koji se nazivaju Židovima, a nisu, nego su sinagoga Sotonina" (Otk 2,9). Sveti Petar im kaže u lice na dan Pedesetnice: "Pouzdano dakle neka znade sav dom Izraelov da je toga Isusa kojega vi razapeste Bog učinio i Gospodinom i Kristom, ... Obratite se i svatko od vas neka se krsti u ime Isusa Krista, da vam se oproste grijesi" (Dj 2,36-38). Sv. Toma objašnjava

[28] Sura LXXVI, 19; III, 24; LVI, 17. Vidi J. Bertuel, *L'Islam, ses veritables origines* (Pariz: NEL, nd), str. 187.

[29] Audio snimka govora je online na http://forum-network.org/lecture/crucial-endeavor-catholic-jewish-relations (s početkom u 43:40 min govora).

da je prakticiranje židovske vjere danas grijeh, jer očituje odbijanje Mesije koji je već došao.[30]

- **Kako je napadnut tradicionalni nauk Crkve o židovstvu?**

Tradicionalni nauk Crkve o židovstvu napadnut je deklaracijom *Nostra Aetate* (Drugog vatikanskog sabora), koja je otvorila vrata inovatorima;[31] a također i izmjenom molitve za Židove na Veliki petak.

- **Kako glasi molitva za Židove na Veliki petak?**

Tradicionalni tekst molitve (koja se nalazi već u sakramentarima iz sedmog stoljeća) je kako slijedi:

Molimo također i za otvrdnute Židove (perfidis = nevjerne njihovom savezu s Bogom), da Bog i Gospod naš skine zastor s njihovih srdaca da oni priznaju Gospodina našega Isusa Krista. Pomolimo se: Svemogući i vječni Bože, ti ne odbijaš Tvoje milosrđe čak i nevjeri Židova [perfidiam judaicam]; čuj molitve koje prinosimo za sljepoću tog naroda, tako da oni priznaju svjetlo Tvoje istine, koja je Krist, i budu izbavljeni iz svoje tame.

- **Što je vrijedno zapaziti u ovoj molitvi?**

Riječi "perfidis" i "perfidiam" jasno pokazuju da pripadnost židovskoj vjeri danas ne predstavlja vjernost, nego, naprotiv, nevjernost Božjem savezu (jer je on bio usmjeren prema Kristu). Također treba napomenuti trostruko spominjanje sljepoće Židova ("zastor [na] njihovim srcima", "sljepoća tih ljudi", "njihova tama").

- **Nisu li izrazi ove molitve bili preoštri i ne potiču li možda antisemitizam?**

---

[30] Sveti Toma [ST, III, P 103, Art. 4) ponavlja nauk otaca Crkve: židovska religija, koja je istekla na Veliki petak (to jest, izgubila je svoju vjersku vrijednost kada je naš Gospodin uspostavio novi Savez po svojoj Žrtvi i kada je hramski zastor rastrgan), je, štoviše, smrtonosna (to jest, stvar smrtnog grijeha) barem od uništenja jeruzalemskog hrama u 70. godini (lišeni hrama, svećenika i žrtve, Židovi su imali u to vrijeme sve mogućnosti da prepoznaju gubitak svoje vjere i vjerodostojnost Krista, koji je prorekao ovo uništenje.)

[31] Nakon što su se otvorila vrata, napad na tradicionalni nauk Crkve o židovstvu napredovao je u fazama, od kojih možemo razlikovati četiri: (1) od 1965. do 1975., politika i praksa *[engrenage]* dijaloga; (2) od 1975. do 1985., autocenzure; (3) od 1985. do 2000., isprike (koja je kulminirala u ceremoniji isprike od 12 ožujka 2000., u Rimu); i (4) od godine 2000, suradnje. Te četiri faze je detaljno analizirao Michel Laurigan u svom radu *Chronologie d'un engrenage* (Editions du Sel, 2008.).-*Ed*.

Apostoli, koji su bili Židovi, bili su prvi koji su govorili o sljepoći svoga naroda (Rim 11,25) i o "zastoru" koji ih sprječava u razumijevanju pravog smisla Biblije (2.Kor 3,15). Devetnaest stoljeća kasnije, te slike "zastora" spontano se sjetio mladi Židov Alphonse Ratisbonne opisujući svoje čudesno obraćenje (20. siječnja 1842.): "Sve što mogu reći je, da je u trenutku kada je Blažena Djevica dala znak rukom, pao zastor s mojih očiju; samo ne jedan zastor, nego svi zastori koji su bili omotani oko mene nestali su, baš kao što se snijeg topi pod sunčanim zrakama. Izašao sam iz groba, iz ponora tame ...."[32]

- **Kako je promijenjena molitva na Veliki petak?**

Ivan XXIII. cenzurirao je riječi "perfidis" i "perfidiam" 1959. Pavao VI. je opet promijenio molitvu 1965. (ukidajući tri spomena židovske sljepoće[33]). Zatim ju je 1969. zamijenio potpuno novom molitvom koja govori protivno od one stare (ona traži od Boga da Židovi "mogu nastaviti rasti u ljubavi prema Njegovom imenu i u vjernosti Njegovom Savezu"). Budući da na misal iz 1962. nisu utjecale odluke Pavla VI., Benedikt XVI. je promijenio tekst u veljači 2008.

- **Koja je nova molitva iz 2008.?**

Molitva Benedikta XVI. je:

Pomolimo se također za Židove: da Bog i Gospodin naš prosvijetli njihova srca, da priznaju da je Isus Krist Spasitelj svih ljudi. Pomolimo se. Kleknimo. Ustanimo. Svemogući vječni Bože, koji želiš da se svi ljudi spase i dođu do spoznaje istine, milostivo nam udijeli da kada punina naroda uđe u Crkvu, sav Izrael bude spašen. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

- **Ova molitva, dakle, traži od Boga obraćenje Židova?**

Da, molitva iz 2008. traži obraćenje Židova (za razliku od molitve iz Misala Pavla VI.). S druge strane, poput molitve iz 1965., ukida tri spomena njihove sljepoće.

- **Je li tako važno spomenuti sljepoću Židova?**

---

[32] *Conversion of Marie-Alphonse Ratisbonne: Original Narrative of Theodore de Bussiere*, uredio vlč W. Lockhart, Reda Charity (New York: TW Strong Catholic Publishing House , nd). Prisutni na www.todayscatholicworld.com/conv-ratisbonne.pdf.

[33] Molitva "da skine zastor s njihovih srca" zamijenjena je s "neka lice Gospodina i Boga našega zasja nad njima" (Dekret Svete kongregacije za bogoslužje od 7. ožujka 1965., AAS, 57, 412- 13, na engleskom jeziku: Bouscaren & O'Connor, *Canon Law Digest*,, 6, 108-109).

Pitanje na koje treba odgovoriti je treba li moderni judaizam promatrati na isti način kao i judaizam Staroga zavjeta (to jest, kao religiju Bogu ugodnu, iako nesavršenu), ili, naprotiv, kao religiju koja je postala lažna zbog njenog odbijanja Mesije. Tradicionalna molitva je jasno odgovorila na to pitanje govoreći o "perfidis“ Židovima (nevjernima njihovom savezu s Bogom). Nakon što ta riječ izostavljena, trostruki podsjetnik židovske sljepoće je nastavio ukazivati da su oni još uvijek u zabludi. Ali nakon izostavljanja ovog trostrukog spomena, otvoren je put za ideju da je židovska religija još uvijek ugodna Bogu (iako lišena punog svjetla). Tako se potiče zabluda koja je vrlo česta i danas.

- **Treba li modernu židovsku religiju, poput islama ili budizma, smatrati lažnom religijom?**

Da, moderna židovska religija je, zbog odbijanja Krista i njenog ustrajanja u praksama koje su imale značenje samo prije dolaska Mesije, danas lažna religija. Štoviše, mnoga njena uvjerenja i prakse su daleko od Starog zavjeta. Suvremeni judaizam se više temelji na Talmudu nego na Bibliji.

- **Na kraju, što se može reći u vezi s tim nekršćanskim religijama?**

Trebalo bi neumorno ponavljati riječi svetog Petra: "Nema uistinu pod nebom drugoga imena dana ljudima po kojemu se možemo spasiti" (Dj 4,12).

- **Smijemo li se nadati, unatoč svemu, spasenju nekršćana?**

Crkva je uvijek priznavala da nekršćani mogu imati implicitno krštenje željom (ako su u stanju zablude bez osobne krivnje i prihvaćaju milost Božju), ali ona nije optimistična u vezi s brojem spašenih na ovaj način. Blaženi papa Pio IX. osudio je kao zabludu ovu tvrdnju: "Mi moramo imati barem dobru nadu glede vječnog spasenja svih onih koji nikako nisu u pravoj Kristovoj crkvi."[34]

48) Štuju li nekršćanske religije pravoga Boga?

Nekršćanske religije ne štuju pravoga Boga. Pravi Bog je, ustvari, Trojedini Bog koji se otkrio u Starom Zavjetu a posebno u Novom Zavjetu po svom Sinu Isusu Kristu. "Svaki koji niječe Sina, nema ni Oca" (Iv 2,23). "Nitko ne dolazi k Ocu, osim po meni" (Iv 14,6).

[34] Syllabus of Errors, Proposition 17 (DS 2917, DZ. 1717).

- **Ne bi li se moglo reći da Židovi i Muslimani imaju ispravanu, ali nepotpunu ideju o Bogu, te da stoga časte pravog Boga?**

To je bio slučaj Židova u Starom zavjetu. Njima se Presveto Trojstvo još nije očitovalo. Oni nisu vjerovali u ovu dogmu izrijekom, ali nisu je ni odbacivali. Danas, Muhamedanci i Židovi izričito negiraju Sveto Trojstvo koje nam je otkrio Gospodin naš Isus Krist. Oni se mole Bogu koji bi bio samo jedna osoba. No, takav Bog ne postoji.

- **Ipak, Židovi i muslimani žele častiti jednog Boga koji postoji, Onoga koji je stvorio nebo i zemlju, Onoga koji se objavio Abrahamu, Izaku i Jakovu; zar se oni pritom ne obraćaju pravome Bogu?**

Nekršćani mogu imati određenu prirodnu spoznaju o Bogu kao stvoritelju prirode, pa čak i kao autoru nekih objava (Abrahamu, Izaku i Jakovu, *itd*) uz koje oni prianjaju čisto ljudskom vjerom. Ali po tom posve prirodnom znanju ostaju Bogu stranci. Samo nadnaravna vjera omogućuje onome koji je posjeduje zaviriti u Božju blizinu i ući u bliski odnos s njim.

- **No, nije li u jedanaestom stoljeću, papa Grgur VII. pisao muslimanskom kralju da kršćani i muslimani imaju istog Boga?**

Doista, u pismu kralju Anziru,[35] papa sv.Grgur VII. je napisao: "Mi i vi, koji, iako na drugačiji način, vjerujemo i ispovijedamo jednoga Boga, koji ga svakodnevno hvalimo i štujemo kao Stvoritelja i vladara svijeta...."[36]

- **Što točno ovaj odlomak znači?**

Ova rečenica pape Grgura VII. znači ovo: kršćani i muslimani vjeruju, ispovijedaju, hvale i štuju jednoga Boga, ali u slučaju kršćana, vjera i ljubav su nadnaravne vrline koje ih približavaju Bogu, dok kod muslimana, to uključuje vrlinu prirodne religije koja ih ostavlja daleko

[35] Taj Berberski princ (En Nacir Ibn Alennas) vladao je bivšom rimskom provincijom Mauritanijom ... 1062-88. Grgur VII. je mogao smatrati da je bio pod utjecajem kršćanstva svojih predaka, a možda čak i potajno kršćanin, jer je princ poslao darove Papi, zamolio da ga posveti za biskupa i pustio kršćanske zatvorenike, kako je objasnio na početku pisma. Papa Grgur VII. je možda napisao pismo da ispita kraljevo mišljenje, što bi objasnilo njegov neobičan obrat od rečenica (to je jedino pismo ove vrste prije Drugog vatikanskog).

[36] "Nos et vos ... qui unum Deum, licet diverso modo, credimur i confitemur, qui eum creatorem huius mundi quotidie laudamus i venemmur .... "

od pravoga Boga.[37] Tako se može reći u određenom smislu da jedino kršćani posjeduju ili dolaze do pravoga Boga, i da Ga jedino oni doista časte, jer su u bliskom odnosu s Njim.

- **Ne čini li osoba koja se moli Bogu na temelju pukog prirodnog znanja o Njemu, nešto dobro?**

Takva molitva bi bila dobar čin sam po sebi (iako bez nadnaravne vrijednosti) ako ne bi bila pomiješana sa zabludama ili praznovjernim obredima koji, ne samo da ne časte Boga, nego ga vrijeđaju. Musliman koji nekoliko puta dnevno tvrdi da Bog ne rađa niti je rođen, huli Boga pretvarajući se da ga časti. U konačnici, može biti opravdan zbog ove hule radi svoga nepobjedivog neznanja, jednako kao i netko tko se upušta u lažno bogoštovlje, ali, zapravo, ne izvodi čin vjere, nego praznovjerja (pa čak i idolopoklonstva).

- **Jesu li ove temeljne istine bile dovedene u pitanje nakon Drugog vatikanskog sabora?**

Tijekom duhovnih vježbi koje je kardinal Wojtyla, budući Ivan Pavao II., držao u Vatikanu 1976. za papu Pavla VI., on je razvio apsolutno modernističko poimanje vjere, a potom i tezu prema kojoj se svi ljudi, bez obzira na religiju kojoj pripadaju, mole pravome Bogu.

- **Možete li navesti ove modernističke izjave kardinala Wojtyle?**

Kardinal Wojtyla je izjavio: "*Itinerarium mentis in Deum* izranja iz dubine stvorenih stvari i iz čovjekovog najintimnijieg bića. Moderni mentalitet probijajući svoj put pronalazi potporu u ljudskom iskustvu, i u afirmaciji transcendencije ljudske osobe."[38]

- **Što čini ove izjave modernističkima?**

Ove izjave su modernističke jer se vjera ne shvaća kao čovjekov odgovor na Božje objave, nego kao traženje Boga koje proizlazi iz dubine čovjekove duše.[39]

- **Što je kardinal Wojtyla rekao o molitvi u lažnim religijama?**

Malo dalje, kardinal kaže: ...Toga Boga ispovijeda u svojoj šutnji trapist ili kamaldolijanac. Njemu se pustinjski beduin obraća u svom

[37] Osim za one koji su možda primili krštenje željom, u kojem slučaju ne bi više djelovali kao muslimani, nego kao kršćani.

[38] Karol Wojtyla, *Sign of Contradiction* (New York: Seabury Press, 1979.), str 15-16.

[39] Vidi pitanje 11.

satu molitve. A možda također i budist, uronjen u razmatranje dok pročišćava svoju misao, pripremajući put do nirvane. Bogu u njegovoj apsolutnoj transcendenciji, Bogu koji apsolutno nadilazi sve stvoreno, sve što je vidljivo i shvatljivo.[40]

- **Što se može reći o tim izjavama?**

Ovaj način razmišljanja je potpuno stran Svetom Pismu. Stari zavjet je pun gnjeva Božjega protiv lažnih religija; izabrani narod često je kažnjen zbog štovanja lažnih bogova.

- **Gleda li Novi zavjet jednako na te stvari?**

Sveti Pavao piše u oštroj izreci: "Naprotiv, da pogani vrazima žrtvuju, ne Bogu" (Kor 10,20).

- **Onda nekršćanin ne može častiti pravoga Boga?**

Bog je sigurno osjetljiv na raspoloživost koju Židovi, muslimani, ili pogani imaju kad žele moliti. Moguće je čak da, potaknuti milošću, neki od njih stvarno časte Boga u svojim srcima, ali to se događa *unatoč* lažnim idejama koje im daje njihova religija. Sama lažna religija se ne obraća Bogu, nego iluziji; sama po sebi, ona ne vodi svoje pristaše Bogu, nego ih udaljuje od njega.

49) Što bismo trebali misliti o teoriji "anonimnih kršćana"?

Za Karla Rahnera, nekršćanske religije su anonimno kršćanstvo. Oni su načini spasenja "po kojima ljudi pristupaju Bogu i Njegovom Kristu."[41] Naravno, oni ne ispovijedaju vjeru u Krista kao kršćani, ali ga traže. Ovo mišljenje je potpuno netočno. Točnije, nekršćanske religije *sprječavaju* ljude vjerovati u Krista i krštenje. Kada islam proglašava da je svetogrdno reći da Bog ima Sina, on sprječava svoje pristaše da prigrle istinsku vjeru.

- **No, nisu li crkveni oci priznali da poganske religije sadržavaju "sjeme Riječi"?**

Ivan Pavao II. je to tvrdio, u skladu s Drugim vatikanskim saborom.[42] Ali Crkveni oci nisu gledali tako. Odlomci sv Justina i

[40] Wojtyla, *Sign of Contradiction*, str. 16.

[41] Karl Rahner, *Schriften zur Theologie* (Einsiedeln, 1978.), III, 350.

[42] Ivan Pavao II. napisao je u svojoj prvoj enciklici, *Redemptor hominis* (4. ožujak 1979.): "Crkveni oci s pravom su vidjeli u različitim religijama mnoge odraze jedne istine 'sjemena

Klementa Aleksandrijskog navedeni u ovom kontekstu zapravo ne govore o poganskim religijama, nego o filozofima i pjesnicima. I sv. Justin još navodi da to "sjeme" koje se proširilo po cijelom ljudskom rodu jest ono (prirodnog) razuma, što on pažljivo razlikuje od nadnaravne milosti.

- **Dakle, ne postoje "anonimni kršćani"?**

Ako bi to bilo apsolutno nužno, moglo bi se nazvati "anonimnim kršćanima" one koji su, unatoč lažnim naucima svoje vjere, iznutra raspoloženi po posebnoj Božjoj milosti primiti sve što je Bog objavio. No, bilo bi bolje koristiti tradicionalni izraz koji opisuje ovaj slučaj, "krštenje implicitnom željom."

50) Jesu li svi ljudi automatski spašeni po Kristu?

Krist je umro za sve ljude, u smislu da svi imaju mogućnost zadobiti spasenje. Nitko nije isključen. No, kako bi se spasio, čovjek zapravo mora prihvatiti milost koju je Krist zaslužio za njega i koju mu nudi. Ako odbije, on je i dalje izgubljen i bit će vječno proklet (osim ako se ne obrati prije smrti).

- **Gdje možemo naći zabludu sveopćeg spasenja?**

Čini se da je zabludu sveopćeg spasenja, to jest tezu po kojoj su svi ljudi primili od Krista ne samo mogućnost spasenja, nego i stvarno spasenje, poučavao kardinal Wojtyla na korizmenoj duhovnoj obnovi 1976. koju je držao papi Pavlu VI. i njegovom kućanstvu. Evo što on kaže:

Tako se rođenje Crkve, u vremenu mesijanske i otkupljujuće Kristove smrti, poklapa s rođenjem "novoga čovjeka" - bio čovjek ili ne svjestan takvog ponovnog rođenja i prihvatio on to ili ne. U tom trenutku čovjekovo postojanje je dobilo novu dimenziju, koju je vrlo jednostavno izrazio sv. Pavao kao "u Kristu."[43]

I dodaje: "Sve ljude je, od početka svijeta sve do njegova svršetka, otkupio Krist i njegov križ."[44]

- **Što znače ove riječi kardinala Wojtyle?**

Riječi"(§11). U bilješci se navode sv. Justin i sv. Klement Aleksandrijski, ali posebno dokumenti Drugog vatikanskog sabora koji je pokrenuo tu ideju: *Ad gentes* 11 i *Lumen*

[43] *Karol Wojtyla*, Sign of Contradiction (New York: Seabury Press, 1979.), str. 91.

[44] Isto., Str. 87.

Ako je svaki čovjek, "bio čovjek toga svjestan ili ne i prihvatio on to ili ne," u Kristu i opravdan je, iz toga slijedi da su, u skladu s kardinalom, svi spašeni i nitko nije proklet.

- **Je li Ivan Pavao II. i dalje nastavio podržavati tu zabludu nakon svoga izbora za papu?**

Postavši papa, Ivan Pavao II. je napisao u svojoj prvoj enciklici, *Redemptor hominis*:

Radi se o "svakom" čovjeku, jer svaki je uključen u otajstvo Otkupljenja, i sa svakim od njih se Krist zauvijek ujedinio kroz ovu tajnu ... čovjekom u svoj punini otajstva u kojem je on postao dionikom u Isusu Kristu, otajstva u kojem je svatko od četiri milijarde ljudi koji žive na našoj planeti postao dionikom od trenutka kad je začet pod srcem svoje majke.[45] Ako je svaki čovjek sjedinjen s Kristom od prvoga trenutka svoga začeća, zbog čega je još potrebno krštenje i članstvo u Crkvi?

- **Trebamo li uistinu shvatiti da je Ivan Pavao II. namjeravao propovijedati sveopće spasenje?**

Trebamo samo uzeti u obzir činjenicu da je ovaj papa želio podići na kardinalsku čast Hansa Ursa von Balthasara, teologa koji je mislio da je pakao prazan.

- **Kako znamo da pakao nije prazan?**

Sveto pismo govori o paklu u brojnim odlomcima. U prispodobi o posljednjem sudu, Krist je jasno rekao da će ljudi ići u pakao: „Odlazite od mene, prokleti, u oganj vječni koji pripremljen đavlu i anđelima njegovim!" (Mt 25,41).

- **Hoće li jako mnogo ljudi ići u pakao?**

Čini se da će zaista mnogi ići u pakao: "Jer široka su vrata i prostran put koji vodi u propast, i mnogo ih je koji njime idu." (Mt 7,13).

Crkva je uvijek bila uvjerena da su mnogi ljudi izgubljeni. To uvjerenje je bilo poticaj za njeno misionarsko djelovanje i mnogi katolici su prihvatili neopisive poteškoće da bi išli i propovijedali evanđelje i na taj način spasili najveći mogući broj duša.

- **Ipak, nije li Ivan Pavao II. često govorio o evangelizaciji? Od kakve su koristi Crkva i evangelizacija, ako su svi ljudi spašeni?**

[45] Redemptor hominis, III, 13.

Ako su svi ljudi već spašeni, poslanje je u tome da se ljudima kaže: Donosim vam dobre vijesti; iako to ne znate, Krist vas je već spasio!

- **Postoje li naznake da je Ivan Pavao II. shvaćao evangelizaciju na taj način?**

Ustvari, na taj način je kardinal Wojtyla objasnio tekst *Gaudium et Spes* 22, koji tvrdi: "Krist, zadnji Adam, ... potpuno otkriva čovjeka samom čovjeku." To bi značilo da Krist očituje čovjeku ono što se već dogodilo s njim, naime, da on već posjeduje "bivanje u Kristu": "Ovo otkriće ... sastoji se zapravo – u činjenici da se po svom utjelovljenju Sin Božji ujedinio sa svakim čovjekom."[46]

- **Što se može reći o ovom tumačenju?**

Crkva nikada nije shvaćala svoje poslanje na ovaj način. Biti misionar je oduvijek značilo donositi spasenje ljudima propovijedanjem evanđelja i dijeljenjem sakramenata. To nikad nije značilo naviještati da oni već posjeduju spasenje. "Tko povjeruje i pokrsti se, spasit će se, a tko ne uzvjeruje, osudit će se" (Mk 16,16).

51) Kako bi trebalo prosuditi molitveni susret religija u Asizu?

Molitveni susret religija održan u Asizu 27. listopada 1986, bio je neviđeni skandal uvođenja duša u zabludu.[47] To je ujedno bio i grijeh protiv prve zapovijedi Božje: „Ja sam Gospodin, Bog tvoj, nemoj imati drugih bogova uz mene.“ Nikada Crkva nije bila toliko ponižena kao kada se Papa stavio na istu razinu s poglavarima svih religija i sekti. Pritom je izgledalo da je Katolička Crkva samo jedna vjerska zajednica među mnogim drugima koje moraju raditi zajedno kako bi se uspostavio mir na zemlji, kao da bi mogao postojati drugačiji mir osim obraćenja ljudi Kristu i njegovoj Crkvi! "Ne ujarmljujte se s nevjernicima. Ta što ima pravednost s bezakonjem? Ili kakvo zajedništvo svjetlo s tamom? Kakvu slogu Krist s Belijarom? Ili kakav dio vjernik s nevjernikom? Kakav sporazum hram Božji s idolima?" (2. Kor 6,14-16)[48]

[46] Wojtyla, *Sign of Contradiction*, str. 102.

[47] Ista vrsta međureligijske svečanosti ponovljena je u Asizu u siječnju 1993., u Rimu 1999., a zatim ponovno u Asizu, u Papinoj nazočnosti, u siječnju 2002.

[48] Knox verzija.

- **Kako se Papa stavio na istu razinu kao i poglavari svih lažnih religija i sekti?**

U pozdravnom obraćanju, koje se odvijalo u bazilici Notre Dame, Papa je sjedio na istoj vrsti stolice kao poglavari drugih religija. Izbjegavalo se sve što je moglo ostavljati dojam Papinog prvenstva; svi su morali izgledati jednaki.

- **Nije li Papa ispovjedio svoju vjeru u Isusa Krista u Asizu?**

Papa je dao svjedočanstvo svoje *osobne* vjere u Isusa Krista; ali, usprkos zapovijedi koju je Krist dao šaljući svoje apostole u njihove misije, on nije tražio od predstavnika tih religija obraćenje Kristu. Naprotiv, on ih je pozvao da se mole svojim lažnim bogovima: Mi ćemo otići odavde svatko na svoje posebno mjesto molitve. Svaka religija će imati vremena i prilike izraziti se u svom tradicionalnom obredu. Onda ćemo s tih odvojenih mjesta molitve, hodati u tišini prema donjem Trgu svetog Franje. Nakon okupljanja na trgu, opet će svaka religija moći iznijeti svoju molitvu, jedna iza druge.

Nakon što smo tako molili odvojeno, razmišljat ćemo u tišini o vlastitoj odgovornosti u radu za mir. Onda ćemo simbolički izjaviti svoju predanost miru. Na kraju dana, ja ću pokušati izraziti ono što je ova jedinstvena proslava rekla mom srcu, kao vjerniku u Isusa Krista i prvom sluzi Katoličke Crkve.[49]

- **Nakon toga, je li bilo nastojanja da se obrati Kristu predstavnike različitih religija?**

Ne samo da se ništa nije radilo u Asizu za obraćenje nekršćana, nego je kardinal Etchegaray čak proglasio na trgu Bazilike sv. Franje da je vrlo važno da pripadnici različitih religija ostanu vjerni svojoj lažnoj vjeri:

Mi dolazimo iz brojnih religijskih tradicija diljem svijeta; susrećemo se zajedno u potpunoj vjernosti vlastitim religijskim tradicijama, sasvim svjesni identiteta uključenosti svakoga u svoju vjeru. Okupili smo se ovdje, bez ikakvog traga sinkretizma. To je ono što čini ovaj molitveni susret bogatim i vrijednim.[50]

- **Je li se nekršćansko vjersko bogoslužje održavalo tijekom Svjetskog dana molitve u Asizu?**

[49] Ivan Pavao II., govor od 27. listopada 1986., u bazilici Svete Marije od Anđela.
[50] Kardinal Etchegaray, DC, broj 1929 (7. prosinac 1986.), str. 1074

Ne samo da se nekršćansko bogoslužje održavalo javno, nego su mjesta katoličkog bogoslužja stavljena na raspolaganje lažnim religijama. Kad se uzme u obzir da je Katolička crkva sveto mjesto posvećeno jedino štovanju Presvetog Trojstva, ne možemo ne pomisliti na "grozotu pustoši", koju je najavio Krist (Mt 24,15).

- **No, nije li Vatikan ipak savjesno izbjegao zajedničku molitvu kršćana s nekršćanima, i naveo da nije stvar zajedničkog moljenja, nego zajedničkog okupljanja da bi se molilo?**[51]

Ova formula izgleda više kao privremeni ustupak napravljen protivnicima susreta u Asizu, nego izraz Papine misli. Već 1979., u svojoj inauguralnoj enciklici *Redemptor hominis*, Ivan Pavao II. je najavio svoju namjeru o ustanovljenju "zajedničke molitve" s članovima drugih religija.[52] U svakom slučaju, jednostavna činjenica javnog promicanja prakse lažnih religija, a koja podrazumijeva da su ugodne Bogu, već je ogroman skandal, čak i ako se ne sudjeluje u njemu izravno. Bog je često pokazao da smatra lažne religije odvratnima, a osobito idolopoklonstvo, *summum* svih praznovjerja.

- **Može li se reći da je Ivan Pavao II. ohrabrio te molitve i bogoslužje kao izraz prirodne religije, a ne kao lažnih religija?**

Okupljanje u Asizu nije stvar individualne molitve, čovjeka u njegovu osobnom odnosu s Bogom, nego molitve raznih religija kao takvih, s njihovim vlastitim obredima koji se obraćaju njihovim pojedinim božanstvima. Ti kultovi su, budući da su javna izražavanja lažnih vjerovanja, sami po sebi, uvrede upućene Bogu. Štoviše, Sveto pismo, i Staroga i Novoga zavjeta, uči da je jedina Bogu ugodna molitva, molitva Onoga kojega je postavio za jedinoga posrednika između Sebe i ljudi, Gospodina našega Isusa Krista, i da se ta molitva može naći jedino u pravoj vjeri.

- **Nije li Ivan Pavao II. pokušao opravdati svoju inicijativu u Asizu?**

Ivan Pavao II. je pokušao nekoliko puta opravdati susret u Asizu, osobito u govoru kojim se obratio kardinalima 22. prosinca 1986.

- **Što je najupečatljivije u govoru od 22. prosinca?**

[51] To je izraz Ivana Pavla II. (DC, broj 1929, str. 1071).
[52] Ivan Pavao II., *Redemptor hominis*, §6.

Ono što je najupečatljivije u ovom govoru je da Papa navodi Drugi vatikanski sabor trideset pet puta, ne spominjući nijedan drugi dokument učiteljstva. On prije svega tvrdi da se "odgovarajući ključ za razumijevanje tako velikog događaja nalazi u učenju Drugog vatikanskog sabora."[53] I dalje razrađuje: "Događaj Asiza se tako može smatrati vidljivom ilustracijom, demonstracijom, katehezom koju svi razumiju, pretpostavki i značenja našeg opredjeljenja za ekumenizam i međureligijski dijalog kojeg preporuča i promiče Drugi vatikanski sabor."[54]

- **U tom govoru, kako je Ivan Pavao II. opravdao teološko međureligijsko okupljanje u Asizu?**

Osim trideset pet upućivanja na Drugi vatikanski sabor, Ivan Pavao II. opravdava međureligijski molitveni susret u Asizu, tvrdeći: "Svaka autentična molitva nadahnuta je Duhom Svetim, koji je tajanstveno prisutan u srcu svakog čovjeka"

- **Što se može reći o ovoj izjavi?**

Ova izjava sadrži dvije tvrdnje, od kojih je prva dvoznačna ("Svaka autentična molitva je nadahnuta Duhom Svetim"), a druga je očito lažna ("Duh Sveti je tajanstveno prisutan u srcu svakog čovjeka").

- **Zašto je dvoznačno tvrditi da je svaka autentična molitva nadahnuta Duhom Svetim?**

Rečenica je dvoznačna, jer njezina istinitost ili neistinitost ovisi o značenju riječi "autentičan". Ako se pod "autentičnom molitvom" misli na molitvu u kojoj osoba stvarno uzdiže svoje srce i um jedinom pravom Bogu, onda je ta rečenica nesumnjivo istinita. Ali ako ona označava "bilo koju iskrenu molitvu", to je ozbiljna zabluda (molitva Budista pred Budinim idolom, kao i animističkog čarobnjaka ili terorističkog muslimana, može biti iskrena, ali nikako ne znači da je nadahnuta Duhom Svetim).

- **Zašto je krivo reći da je Duh Sveti tajanstveno prisutan u srcu svakog čovjeka?**

U jeziku katoličke teologije, kao u Svetom pismu, izraz "prisutnost Duha Svetoga" ili "prebivanje Duha Svetoga" označava *nadnaravnu* prisutnost Boga po posvetnoj milosti. Sada, čak i ako riječ

[53] Ivan Pavao II., "State of the World and the Spirit of Assisi," Govor kardinalima i kuriji, 22. prosinca 1986.; DC, broj 1933 (1. veljače 1987.), str. 133.

[54] Isto, str. 134.

"tajanstveno" može navesti neke na drugačije mišljenje, sigurno je da Duh Sveti nije tako prisutan u srcu svakog čovjeka.

- **Što o tome kaže tradicija Crkve?**

Tijekom krštenja, svećenik zapovijeda đavlu: "Odlazi od njega, nečisti duše, i daj mjesto Duhu Svetome, tješitelju."[55] To zasigurno znači da Duh Sveti nije obitavao u toj duši.

- **Što možemo zaključiti o toj temi?**

Očito je da je lažna tvrdnja temelj opravdanosti molitvenog susreta religija u Asizu.

- **Ako je Ivan Pavao II. pokazao veliko poštovanje prema lažnim religijama u Asizu, jesu li ove religije pokazale jednako poštovanje prema katoličanstvu?**

Muslimani su besramno iskoristili susret u Asizu da bi ispovijedili svoju vjeru u Allaha kao jedini ispravni put. Ovo je molitva koju su prinijeli za mir:

Tebi se klanjamo, Tebe molimo. Vodi nas pravim putem, putem onih kojima si podario blagoslove, a ne onima koji Te srde ili lutaju.

Slijedi Sura 11:36 Kurana:

Recite: Mi vjerujemo u Allaha i (u) ono što nam je otkriveno, i (u) ono što je objavljeno Abrahamu i Jišmaelu i Izaku i Jakovu i plemenima, i (u) ono što je dano Mojsiju i Isusu , i (u) ono što je dao prorocima njihov Gospodin. Mi među njima ne pravimo razliku, i Njemu se podlažemo.

Muslimanska molitva za mir završila je Surom 112, koju su na arapskom recitirali svi prisutni muslimani:

U ime Allaha, Dobrotvornog, Milosrdnog. Reci: On, Allah, je Jedini. Allah je onaj od kojega svi ovise. On ne rađa, niti je rođen.

I nitko nije kao On.[56]

- **Što je osobito u muslimanskim molitvama?**

Izričiti cilj tvrdnji da Bog ne rađa, niti je rođen te da oni ne prave razliku među prorocima je protivljenje katoličkoj vjeri koja ispovijeda da Isus Krist nije prorok kao i ostali, nego pravi Sin Božji, rođen od Oca prije svih vremena.

- **Kako je završio susret u Asizu?**

[55] Exi ah eo, immunde Spiritus,eti da locum Spiritui Sancto Paraclito.
[56] DC, broj 1929 (7. prosinac 1986.), str. 1076-1077.

Kada su sve delegacije završile svoja zasebna bogoslužja za mir, vratili su se u tišini, poput hodočasnika u baziliku sv. Franje, gdje je svaki izrekao molitvu za mir. U govoru na kraju dana, Papa je aludirao na ovu povorku:

Dok smo hodali u tišini, razmišljali o putu kojim naša ljudska obitelj kroči: ili u neprijateljstvu, ako ne uspijemo prihvatiti jedni druge u ljubavi; ili zajednički putujući prema našoj uzvišenoj sudbini, ako shvatimo da su drugi ljudi naša braća i sestre. Sama činjenica da smo došli u Asiz s raznih strana svijeta sama po sebi je znak tog zajedničkog puta na koji je čovječanstvo pozvano. Ili ćemo naučiti hodati zajedno u miru i slozi, ili ćemo se otuđiti i uništiti sebe i druge. Nadamo se da nas je ovo hodočašće u Asiz iznova potaklo da budemo svjesni zajedničkog podrijetla i zajedničke sudbine čovječanstva. Trebamo u njemu vidjeti anticipaciju razvoja povijesti čovječanstva kakvu bi Bog želio: bratsko putovanje u kojem ćemo pratiti jedni druge prema transcendentnom cilju kojeg je on za nas postavio.[57]

- **Što se može reći o ovom govoru?**

Prepustit ćemo komentar visokom dostojanstveniku masonstva-Armandu Coroni Velikom majstoru Velike lože proljetnog ekvinocija (Italija):

Naša međureligioznost zaslužila nam je izopćenje koje je proglasio Klement XI. 1738. god. Ali Crkva je sigurno bila u krivu, ako je istina da je 27. listopada 1986., trenutni Papa u Asizu okupio ljude svih vjeroispovijesti na zajedničku molitvu za mir. Što su drugo naša braća tražila kada su se okupljala u našim hramovima, ako ne bratsku ljubav, toleranciju, solidarnost, obranu dostojanstva ljudske osobe; smatrajući se jednakima, iznad političkih uvjerenja, vjerskih uvjerenja, i boje kože?[58]

Ekumenizam Asiza djeluje u skladu s masonskim planom: uspostavljanje velikog hrama univerzalnog bratstva iznad religija i vjerovanja, "jedinstva u različitosti", tako dragog pokretu New Agea i globalizmu.

52) Koji su rezultati ekumenizma?

[57] Papa Ivan Pavao II., Govor predstavnicima kršćanskih Crkava i crkvenih zajednica svjetskih religija u Bazilici svetog Franje u Asizu, 27. listopada 1986.

[58] Primjedbe objavljene u *Hiram*-u, biltenu Velikog Orijenta Italije, u travnju 1987.

Rezultati ekumenizma su religiozni indiferentizam i propast misija. Danas je među katolicima raširenо mišljenje da se dušu može spasiti jednako dobro u bilo kojoj religiji. Misionarski rad više nema smisla, a često se događa da svećenici odbijaju primati pripadnike drugih religija u Katoličku crkvu usprkos njihovim molbama. Misijska aktivnost postaje potpora socioekonomskog razvoja. To je u očitoj suprotnosti s Gospodinovom zapovijedi: "Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!" (Mt 28,19).

- **Možete li navesti primjer stvarnog odbijanja preobraćanja nekatolika?**

Jedan nezamisliv primjer tog ekumenizma je deklaracija Balamanda, potpisana 23. lipnja 1993., po završetku sastanka Rimokatoličke Crkve i Pravoslavne crkve.[59]

- **U kojem kontekstu je održan taj sastanak u Balamandi, u Libanonu?**

Potrebno je shvatiti da se nakon grčkog raskola, nekoliko dijelova Istočne crkve ponovno ujedinilo s Rimom. Iako su zadržale svoj istočni obred, one priznaju papinski primat, kako je to činila cijela Istočna crkva prije raskola. Ove Istočne katoličke crkve su doživjele veliku ekspanziju nakon političkih promjena koje su se dogodile u Sovjetskom Savezu (mnogi pravoslavni su bili u raskolu samo kao rezultat vanjskih pritisaka a željeli su se ujediniti s Petrovom stolicom). Shvatljiv je bijes pravoslavnih vlasti, koje su zaprijetile prekidom ekumenskih odnosa. Konferencija Balamanda je pokušaj spašavanja ekumenizma.

- **Što kaže Deklaracija Balamanda?**

U 8. stavku Deklaracije, Istočne katoličke crkve se nazivaju "izvorom sukoba i patnje." On navodi radi opravdanja svoga "prozelitizma" – to jest, svojih napora kako bi raskolnike vratila natrag u katoličko jedinstvo - "Katolička crkva razvila je teološku viziju prema kojoj ona sebe predstavlja kao jedinu kojoj je povjereno spasenje" (§10). Drugim riječima, konstantno učenje Crkve, prema kojem svi kršćani moraju biti sjedinjeni s Papom, Nadpastirom, svodi se na jednostavno teološko mišljenje koje se razvilo radi opravdanja sebičnih interesa.

[59] Tekst je javno objavilo Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana 15. srpnja 1993.

- **Kako sporazum Balamanda poima odnose između Katoličke crkve i raskolnika?**

Istočne otpadničke Crkve od sada se smatraju sestrinskim Crkvama:

U tom smislu katoličke i pravoslavne crkve priznaju jedne druge kao sestrinske Crkve, zajednički odgovorne za održavanje Crkve Božje u vjernosti božanskoj svrsi, posebno u onome što se odnosi na jedinstvo. Prema riječima pape Ivana Pavla II., ekumenski rad sestrinskih Crkava Istoka i Zapada, utemeljen na dijalogu i molitvi, je potraga za savršenim i potpunim zajedništvom koje nije ni apsorbiranje ni fuzija, nego susret u istini i ljubavi (usp. *Slavorum Apostoli*, 27) (§14).

- **Koje su posljedice praktičnih pravila dogovorenih u deklaraciji Balamanda?**

Katolička Crkva se izričito odriče pokušaja obraćenja istočnih šizmatika (§12). Čak je suglasna odreći se stvaranja katoličkih organizacija protiv volje Pravoslavne crkve ondje gdje nikakva ne postoji (§29). Deklaracija zaključuje:

Isključujući u budućnosti sav prozelitizam i sve želje katolika za širenjem na račun pravoslavne crkve, komisija se nada da je prevladala prepreke koje su nagnale neke autokefalne crkve da prekinu svoje sudjelovanje u teološkom dijalogu i da će pravoslavna crkva moći nastaviti teološke radove koji su već tako uspješno započeli. (§35)

- **Kako se može sažeti sporazum Balamanda?**

Ukratko, Istočne katoličke crkve smatraju se preprekom ekumenizmu. Budući da, na žalost, one postoje, barem im treba zabraniti da se razvijaju. Ova politika predstavlja izdaju svih kršćana koji su stoljećima podnosili jake patnje pa čak i mučeništvo da bi ostali vjerni Petrovoj stolici. Crkveni ljudi žrtvuju svoju braću u vjeri isključivo zato da bi spriječili stagniranje ekumenskog dijaloga s pravoslavnima.

- **Kakva je realna procjena ekumenskog dijaloga u cjelini?**

Nakon svega što se reklo i učinilo, ekumenski dijalog uvijek se okreće na štetu Katoličke crkve. To je uvijek Crkva koja se povlači i popušta, dok se druge vjeroispovijesti i religije raduju ustupcima Crkve a da nisu napravile ni korak prema istini.

53) Nije li ekumenizam potreban radi bratske ljubavi?

Ekumenizam kakvog je propovijedao Drugi vatikanski sabor nije zahtjev bratske ljubavi, nego zločin počinjen protiv nje. Istinska ljubav traži da se i želi i čini dobro bližnjemu. U vjerskim pitanjima, to znači voditi bližnjega do istine. Čin istinske ljubavi je bio kada su nekadašnji misionari napuštali svoje zemlje, svoje obitelji i prijatelje da bi išli i propovijedali Krista u stranim zemljama usred neizrecivih opasnosti i truda. Mnogi su položili svoje živote, svladani bolešću ili nasiljem. Ekumenizam, naprotiv, ostavlja ljude u njihovim lažnim religijama, pa čak ih i potvrđuje u njihovim zabludama. On ih ostavlja u zabludi i u velikoj opasnosti da izgube duše. Dok ekumenizam može biti svojim pristašama ugodniji nego misionarski apostolat, on nije znak ljubavi, nego lijenosti, ravnodušnosti i ljudskog obzira. Ekumenski teolozi se ponašaju kao liječnici koji potiču samoobmanu teškog bolesnika umjesto da ga upozore na težinu njegovog stanja i da ga liječe.

VII

NOVA MISA

54) Što je sveta Misa?

Sveta Misa je obnavljanje i prikazivanje žrtve na Križu. Posredstvom svećenika, Krist prinosi svome Ocu na nekrvni način svoje Tijelo i Krv, koje je prinio na križu. Prema tome Misa je prava žrtva po kojoj se zasluge žrtve na Križu primjenjuju na nas.

- **Gdje se može naći nauk Crkve o svetoj Misi ?**

Tridentski sabor nas uči:

On je, dakle, naš Bog i Gospodin ... na Posljednjoj večeri, one noći kad je bio predan, da bi mogao ostaviti svojoj ljubljenoj zaručnici Crkvi vidljivu žrtvu (kakvu čovjekova narav zahtijeva), koja bi mogla predstavljati krvnu žrtvu jednom dovršenu na Križu, i spomen na nju ostati sve do kraja svijeta a njene se spasonosne milosti primijeniti na oproštenje onih grijeha koje svakodnevno činimo ... prinio Bogu Ocu svoje Tijelo i Krv ....[1]

- **Je li sigurno da je Misa strogo uzevši prava žrtva?**

Tridentski sabor je eksplicitan: "Kanon 1. Ako netko kaže da se u Misi ne prinosi prava i istinska žrtva Bogu ... neka bude izopćen"[2]. Isti sabor izjavljuje da je riječima "Ovo činite meni na spomen", Krist je postavio apostole za svećenike Novoga zavjeta i dao im moć slavljenja ove žrtve.[3]

- **Kakav je točno odnos između Misne žrtve i žrtve Križa?**

Misna žrtva ima istu žrtvu, istog svećenika, iste nakane kao i žrtva na Križu; to je ista žrtva, ali prinesena na različiti način.[4]

---

[1] Tridentski sabor, sjednica XXII, Ch. 1 (Dz. 938).
[2] Isto. (Dz. 948).
[3] Isto. (Dz. 938).
[4] Isto. (Dz. 940).

- **Koja žrtva se prinosi na Misi?**

Naš Gospodin Isus Krist je žrtva u Misi kao što je žrtva na Križu; On je taj kojeg se u biti prinosi u Misi, a ne kruh i vino, koji prestaju postojati tijekom posvete.

- **Može li se reći da je naš Gospodin prisutan u svetoj Euharistiji kao žrtva?**

Da, naš Gospodin Isus Krist je kao **žrtva** prisutan u svetoj Euharistiji.

- **Kako naš Gospodin, čije tijelo je sada proslavljeno, može biti prisutan u stanju žrtve?**

Naš Gospodin je u stanju žrtve u svetoj Euharistiji, jer se u njoj Njegovo tijelo i krv sakramentalno razdvajaju da bi se prikazalo fizičko odvajanje ostvareno Mukom.

- **Ipak, nije li naš Gospodin u potpunosti prisutan -Tijelo, Krv, Duša i Božanstvo - pod prilikama i kruha i vina?**

Budući da je naš Gospodin Isus Krist sada živ (uskrsnuo i slavan), prisutnost njegova Tijela ili njegove Krvi zahtijeva prisutnost cijele Njegove osobe (Tijela, Krvi, Duše i Božanstva); Njegovo Tijelo i Krv se više ne mogu fizički odijeliti. Pa ipak, *per se, snagom* riječi posvete, Tijelo postaje prisutno pod prilikama kruha, a Krv pod prilikama vina; Tijelo i Krv Kristova su na određeni način odijeljeni sakramentom (zbog dvostrukog posvećenja).

- **Predstavlja li to sakramentalno odvajanje Tijela i Krvi Gospodina našega Isusa Krista žrtvovanje?**

Sakramentalno odvajanje Tijela i Krvi našega Gospodina predstavlja žrtvovanje po tome što ono predstavlja fizičko odvajanje koji se dogodilo za vrijeme Njegove Muke i, prema Spasiteljevoj volji, primjenjuje njene plodove.

- **Onda je to u Misi zaista žrtva?**

U Misi je žrtva, sakramentalna žrtva. Tridentski sabor potvrđuje da je u Misi, Krist "prisutan i žrtvovan na nekrvni način."[5]

- **Tko je svećenik Misne žrtve?**

[5] Isto.. (Dz. 940). Vidi također Dz. 938.

Pravi svećenik Misne žrtve je Gospodin naš Isus Krist, kao što je bio na Križu. Jedina razlika je u tome što je Krist sebe prinio na Križu, dok na Misi On koristi osobu svećenika, koji djeluje kao Kristovo sredstvo.

- **Koje su nakane Misne žrtve?**

Kao i žrtvu Križa, Misnu žrtvu prinosi naš Gospodin Isus Krist na četiri velike nakane: klanjanje Bogu, zahvala za milosti, zadovoljština za prekršaje počinjene protiv njega (u tom smislu zove se žrtva pomirenja ili zadovoljštine), te dobivanje milosti za ljude.

- **Na koji način se Misa prinosi drugačije od one na Križu?**

Na Križu, Krist je žrtvovan na krvni način, dok je u Misi žrtvovan na nekrvni način.

- **Je li to nauk Crkvenih Otaca?**

Sv. Augustin uči da je "Krist žrtvovan jednom u sebi samome, a ipak se On žrtvuje svakodnevno u sakramentu"[6]; i sv. Ambrozije uči da je "baš kao što je ono što se prinosi posvuda jedno tijelo, a ne mnoga tijela, tako je to samo jedna žrtva."[7]

55) Tko je negirao da je Misa žrtva?

Tijekom više od tisuću godina, nitko se nije usudio zanijekati da je Misa žrtva. Katolici su uživali miran posjed te istine. Tek su je u dvanaestom stoljeću neke sekte počele napadati. Ali osobito su Martin Luther i protestantizam naveli brojne kršćane na odbacivanje ove dogme.

- **Kako nam je Bog otkrio da je Misa žrtva?**

Činjenica da je Misa žrtva proizlazi jasno iz Svetoga pisma. U Starom zavjetu je Bog, preko proroka Malahije, najavio buduću žrtvu ovim riječima: "Jer od istoka do zapada veliko je Ime moje među narodima, i na svakom mjestu prinosi se kâd i žrtva čista Imenu mojemu, jer veliko je Ime moje među narodima – govori Jahve nad Vojskama" (Mal 1,11).

[6] Sveti Augustin, citirao sv. Toma u ST, III, Q. 83, čl. I.

[7] Izjava se pripisuje sv Ambroziju, navodi sv. Toma, Isto, ad 1: "Sicut enim quodubique offertur unum est corpus et non multa, ita et unum Sacrificium"

- **Što je vrijedno uočiti u ovom Malahijinom proroštvu?**

Židovi su imali pravo prinositi žrtvu samo na jednom mjestu: u Hramu u Jeruzalemu. Ipak, prorok proriče čistu žrtvu koja će se slaviti na svakom mjestu. Od samog početka, kršćani su prepoznavali u ovoj izjavi Misnu žrtvu.

- **Ima li kakvih drugih proročanstava o Misi u Starom zavjetu?**

U Starom zavjetu, Melkisedek predstavlja Kristovo svećeništvo (Pavao kaže da je Isus Krist "veliki svećenik po redu Melkisedekovu"[8]). Melkisedek se samo spominje u Bibliji zbog toga što je ponudio žrtvu kruha i vina (Post 14,18). To je slika Mise, koju je Krist ustanovio i prinosi je pod prilikama kruha i vina.

- **Govore li Evanđelja o Misi kao žrtvi?**

Tijekom ustanovljenja Mise na Veliki Četvrtak, Krist koristi riječi koje označuju žrtvu: "Ovo je moje tijelo, koje će se za vas predati" (1. Kor 11,24.); "Ovo je krv moja, krv saveza, koja se za mnoge prolijeva za oproštenje grijeha" (Mt 26,28).

- **Postoje li drugi tekstovi iz Svetog pisma koji se mogu navesti?**

U prvoj poslanici Korinćanima, Pavao suprotstavlja "stol vražji" "stolu Gospodnjemu" (1. Kor 10,18-21). Kao što izraz "stol vražji" označava žrtve koje pogani prinose idolima, izraz "stol Gospodnji" na taj način označava kršćansku žrtvu. Slično tome, Poslanica Hebrejima tvrdi: "Imamo žrtvenik s kojega nemaju pravo jesti služitelji Šatora [židovskog bogoslužja]" (Heb 13,10). Pa, po definiciji je oltar izrađen za prinošenje žrtve.

- **Što rani Crkveni Oci kažu o Misi?**

***najstariji crkveni spisi govore o Euharistiji kao žrtvi. Moglo bi se navesti, između ostalog, Didache (oko 100.), papu sv.Klementa (d. 101) i sv.Ciprijana Kartaškog (d. 258). Što Didache naučava?**

Didache, jedan od prvih kršćanskih spisa, izjavljuje: "Ali svakog dana Gospodnjega okupite se zajedno i lomite kruh i zahvaljujte nakon što ste priznali svoje prijestupe, da vaša žrtva bude čista."[9]

[8] Hebrejima 6,20.

[9] »Didache, Poglavlje 14 engleska verzija: dostupna online na www.newadvent.org/fathersl.

- **Što papa Klement uči?**

Sveti Klement Rimski (Papa 92.-101.) je napisao: "Gospodin je propisao da se žrtve i liturgijski čini održavaju u određenim godišnjim dobima i vremenima."[10]

- **Kako Sveti Ciprijan govori o Misi?**

Sveti Ciprijan iz Kartage (d. 258) posvećuje svoje 63. pismo Misnoj žrtvi. U njemu se navodi da je Krist prinio svoje tijelo i krv kao žrtvu Ocu (n.4), da je On naredio da se ova žrtva slavi u znak sjećanja na njega (n.14), te da svećenik djeluje kao Kristov predstavnik.

- **Možete li navesti nekog drugog crkvenog oca koji govori o Misi?**

Sveti Grgur Nazijanski (d. 390) potiče svećenika ovako: "Ali, najčasniji prijatelju, nemoj prestati moliti i zagovarati za mene kada privučeš Riječ svojom riječju, kada beskrvnim rezom odvojiš Tijelo i Krv Gospodinovu, koristeći svoj glas kao mač."[11]

- **Što zapažamo u ovom odlomku svetog Grgura Nazijanskog?**

Grgur vrlo jasno spominje nekrvnu žrtvu Kristovu koja se ostvaruje odvajanjem Njegovoga Tijela i Krvi pomoću dvostrukog posvećenja.

- **Što možemo zaključiti iz svih ovih odlomaka iz Svetoga pisma i crkvenih otaca?**

Navedeni odlomci i mnogi drugi jasno pokazuju da se ne može poreći da je Misa u biti žrtva, a da se time ne iznevjeri Kristovo učenje.

- **Je li ova istina o Misnoj žrtvi vrlo važna?**

Sve istine koje je otkrio naš Gospodin Isus Krist su važne i nijednu od njih se ne može zanemariti nekažnjeno. Ali Misna žrtva je doista u središtu cijelog kršćanskog života. Zabluda po tom pitanju imala bi katastrofalne posljedice.

- **Kako je Misna žrtva u središtu kršćanskoga života?**

Židovska religija starog zavjeta već je bila usmjerena na žrtve koje se prinose u hramu. Bilo bi čudno da te brojne žrtve nemaju

[10] Sv. Kliment Rimski, Prva poslanica Korinćanima, poglavlje 14.

[11] Pismo 171, Amphilochium [engleska verzija: dostupna online na www.newadvent.org/fathers].

odgovarajući pandan u Novom zavjetu. U stvari, naš Gospodin je došao na zemlju da bi se prinio kao žrtva svome Ocu. U ime cijelog čovječanstva, On je prinio ovu savršenu žrtvu klanjanja, zahvale, zadovoljštine za grijeh i molitve. Bit našeg kršćanskog života mora biti ujedinjavanje nas samih, iz dana u dan, s tom žrtvom. Po Misi upravo to činimo.

- **Tako je kršćanstvo bez Mise nezamislivo?**

Čak i u naravnom redu, žrtva je bitni element štovanja koje pripada Bogu. Sve drevne religije imaju svoje žrtve (jedan od dokaza ništavosti židovske vjere je sama činjenica da se od 70. godine, datuma razaranja Hrama, ne mogu više vršiti njegovi žrtveni obredi). U moderno doba, protestanti su pokušali izmisliti kršćanstvo bez Mise; rezultat je potpuno deformiranje kršćanske vjere i morala, koje je prilično brzo dovelo do suvremenog humanizma. Kada čovjek prestane prinositi žrtve Bogu, ubrzo počinje sam sebe smatrati Bogom.

- **Ne niječu li protestanti osobito stvarnu Prisutnost našega Gospodina u Presvetom oltarskom sakramentu ?**

Luther nije zanijekao neku vrstu stvarne Kristove prisutnosti u sakramentu euharistije, čak i ako je on to shvaćao na heretički način. Međutim, on je odbacio nauk o Misnoj žrtvi i užasno ju je pogrđivao.

- **Što je Luther rekao o svetoj Misnoj žrtvi?**

Luther je jasno najavio da želi uništiti Misu kako bi napao srce Crkve. Na primjer, on je rekao: Kad jednom srušimo Misu, srušit ćemo cijelo papinstvo. Uistinu je na Misi kao na stijeni izgrađen cijeli papinski sustav, sa svojim samostanima, svojim biskupijama, njima pridruženim crkvama, svojim oltarima, svećeničkom službom, svojim naukom, odnosno, sa svim što mu pripada. Sve to se mora pretvoriti u prah jednom kad nestane njihova svetogrdna i odvratna Misa.[12]

- **Ali zar Luther ne priznaje da se Misa može, u određenom smislu, nazvati žrtvom?**

[12] Luther, Contra Henricum regem Anglia(1522), Werke, X, 220. [engleska verzija: Michael Davies, *Cranmer's Godly Order* (Ft Collins, Colorado: Roman Catholic Books, 1995.), str. 55-56.]

Luther priznaje, a ponekad i koristi termin *žrtva* kako bi označio Misu, ali samo u širem smislu ("sveta stvar"). On tvrdoglavo odbija vjerovati da je Misa doslovno žrtva: "Glavni element njihovog bogoštovlja, Misa, nadmašuje svaku bezbožnost i grozotu; oni čine od njega žrtvu i dobar posao."[13]

- **Što je, onda, Misa za Luthera?**

Za Luthera je Misa jednostavno *spomen čin* muke. Njegov cilj je poučiti vjernike, podsjetiti ih na žrtvu Kalvarije kako bi potaknuo unutarnji čin vjere. Ako on govori o žrtvi, to je isključivo u smislu žrtve hvale i zahvaljivanja, bez otkupiteljske vrijednosti.

- **Što Luther apsolutno odbija u katoličkom nauku o Misi?**

Luther apsolutno odbija nauk da Misa ima vrijednost *pomirenja* ili *zadovoljštine*, to jest, da ona stvarno i djelotvorno primjenjuje na naše duše plodove žrtve Križa, time isplaćujući dug koji je nastao prema Bogu zbog naših grijeha.

- **Što točno znače riječi pomirenje i zadovoljština?**

Za Misnu žrtvu se kaže da je *pomirbena* jer umilostivljuje Boga, čini ga naklonjenim prema nama, uništavajući razloge za srdžbu koju bi On mogao osjećati prema nama zbog naših grijeha. Zove se žrtvom zadovoljštine jer zadovoljava božansku pravdu, to jest, čini dovoljno da je (*satis* facere = učiniti dovoljno) ublaži.

- **Što Luther ima za reći na tu temu?**

Luther uči:

Misa nije žrtva ili djelovanje onoga koji žrtvuje. Smatrajmo je sakramentom ili testamentom. Nazovimo je blagoslovom, Euharistijom, ili sjećanjem na Gospodina.[14]

Presveti Sakrament nije ustanovljen zato da bi se pretvorio u pomirbenu žrtvu ... nego da služi buđenju naše vjere i da umiri savjest; ...Misa nije žrtva prikazana za druge, bilo žive ili mrtve, za oproštenje njihovih grijeha, nego ... zajedništvo u kojem svećenik i vjernici primaju sakrament, svaki za sebe.[15]

---

[13] Luther , *De votis* monasticis *judicium* (1521), Werke, VIII, 651.

[14] Luther, Sermon for the First Sunday of Advent, *Werke,* XI, 774.

[15] The Confession of Augsburg, Art. 24, "Of the Mass."

Sramotna je i bogohulna zabluda prikazivati ili primijeniti Misu za grijehe, kao zadovoljštinu za njih, ili u ime pokojnika....[16]

- **Koje su bile liturgijske posljedice Lutherovih zabluda o Misi?**

Za Luthera, "liturgija Riječi" mora imati prvo mjesto, a Pričest drugo. Postupnim mijenjanjem tradicionalnih obreda i forme Mise, Luther je namjeravao navesti vjernike na postupnu promjenu njihove vjere. On je savjetovao svoje suradnike revolucionare da ne idu prebrzo: "Da bi se do cilja stiglo sigurno i uspješno, neki obredi drevne Mise moraju se čuvati za dobrobit slabih, koji bi se sablaznili prenaglom promjenom."[17]

- **Jesu li protestanti namjerno uvodili svoje novo uvjerenje na proračunat način, mijenjajući liturgiju malo po malo?**

Osobito su anglikanci usvojili ovu lukavu strategiju,[18] ali Luther je to vrlo jasno rekao: "svećenik može vrlo dobro upravljati na taj način da čovjek iz naroda još uvijek ne bude svjestan promjene koja se dogodila i može posluživati kod Mise, a da ne primijeti ništa što ga sablažnjava."[19]

- **Koje promjene Luther uveo u liturgiju?**

Luther je napadao Ofertorij, kojega je ukinuo i Kanon, kojega je znatno izmijenio. Zadržao je vanjski izgled Mise, ali je vješto izbrisao bitno. Na Božić 1521., Luteransko bogoslužje se sastojalo od Confiteora, Introita, Kyrie, Glorie Poslanice, Evanđelja, propovijedi, bez Ofertorija, Sanctus-a, izvještaja o ustanovi euharistije naglas na narodnom jeziku, Pričesti pod obje prilike (na ruku i iz kaleža) bez prethodne ispovijedi, Agnus Dei, Benedicamus Domino. Latinski je trebao nestati malo po malo.

---

[16] Luther, De Captivitate Babylonica (1520.), WerkeVI521

[17] Isto, XII., 212.

[18] Vidi Cranmer's Godly Order by Michael Davies. Prva anglikanska Knjiga molitve (1549.) ukinula je Ofertorij, promijenila Kanon, a usvojila luteransku verziju izvještaja o ustanovljenju: ne spominje se pomirbena žrtva, ali se ni ne poriče izrijekom. To je bila samo prva faza: nakon što je opće prihvaćena, objavljena je druga Knjiga molitve (1552.), koja je više sličila kalvinskoj večeri.

[19] Luther, kojeg je citirao Jacques Maritain u *Three Reformers* (New York:Charles Scribner's sons,1934.), str. 181-2.

- **Što se može reći i za mržnju kojom je Luther progonio katoličku Misu?**

Luther je bio u pravu u vezi jedne stvari: Cijeli kršćanski život počiva na žrtvi Kalvarije koja se obnavlja na nekrvni način na oltaru. Mijenjanje Mise je jedan od najučinkovitijih načina uništenja Crkve. Nekoliko katoličkih autora je navelo da će to biti djelo Antikrista.

- **Možete li navesti neke od tih autora?**

Sv. Alfons Liguori nas upozorava: "Misa je ono najbolje i najljepše u Crkvi.... Zato je đavao uvijek nastojao lišiti svijet Mise kroz djelovanje heretika, čineći ih pretečama Antikrista."[20]

Dom Guéranger daje isto upozorenje: "Kad bi nestalo Mise, brzo bismo ponovno upali u stanje izopačenosti u koje su potonuli poganski narodi: a to je djelo Antikrista. On će poduzeti sve moguće načine kako bi spriječio slavlje Svete Misne Žrtve, tako da kad ova velika protuteža bude uklonjena, Bog će nužno stati na kraj svim stvarima, budući da njihov daljnji opstanak više neće imati smisla."[21]

- **Nagovješćuje li Sveto pismo da će Antikrist napasti Svetu Misnu Žrtvu?**

Što se tiče Antikrista, prorok Daniel, kaže: "Vojska se digla na žrtvu svagdašnju zbog opačine" (Dan 8,12).

56) Umanjuje li nauk Crkve o svetoj Misi važnost žrtve Križa?

Misa ni na koji način ne umanjuje važnost žrtve Križa, jer ona u potpunosti o njoj ovisi i iz nje crpi svu svoju učinkovitost. Cijela njena vrijednost se sastoji u tome da je uprisutnjuje kroz njen spomen i da primjenjuje na ljude milosti koje je Krist zaslužio za njih na križu.

- **Tko je optužio Misnu žrtvu da umanjuje važnost žrtve Križa?**

Protestanti su optuživali Misu da je ona uvreda protiv žrtve Križa. Po njima, katolici misle da žrtva na Križu nije dostajala za spas čovječanstva i da je potrebna još jedna vječna žrtva.

---

[20] Oeuvres du B. Alphonse de Liguori (Avignon: Seguin, 1827.), str. 182.

[21] Dom Prosper Guéranger, OSB, Objašnjenje Svete Mise(1885., pretisak: Loreto publications, nd), str. 109.

- **Kako bi trebalo odgovoriti na protestantske optužbe?**

Protestanti su potpuno pogrešno shvatili nauk Crkve. Na Križu, Krist je zaslužio sve milosti potrebne za spasenje svih ljudi svih vremena.[22] Misna žrtva nije nešto *drugo* od one Križa, nego ista žrtva uprisutnjena za sve kršćane. Njena svrha nije stjecanje novih milosti, nego primjena na sve ljude milosti već zasluženih na Križu.

- **Zašto je Misna žrtva potrebna za primjenjivanje na nas milosti zasluženih na Križu?**

Po Kristovoj volji, plodovi otkupljenja se ne podjeljuju automatski, nego su povezani sa sakramentima: "Tko uzvjeruje i pokrsti se, spasit će se" (Mk 16,16); "ako ne jedete tijela Sina Čovječjega i ne pijete krvi njegove, nemate života u sebi" (Iv 6,54).

- **No, zašto je žrtva potrebna za udjeljivanje plodova otkupljenja?**

Kršćanski život je sudjelovanje u Kristovu životu. Ali On se utjelovio kako bi mogao prinijeti u samoj svojoj osobi, a u naše ime, savršenu žrtvu Svome Ocu. Bitni čin našeg kršćanskog života mora biti ujedinjavanje nas samih s Kristovom žrtvom, prema Pavlovim riječima: "[Ja] i u svom tijelu dopunjam što nedostaje mukama Kristovim, za Tijelo njegovo, za Crkvu" (Kol 1,24). U Misi, Crkva, svećenik i vjernici neprestano ujedinjuju svoj život s Kristovom žrtvom; oni daju same sebe i primaju milosti da se mogu sve više davati.

57) Je li sveta Misa također objed ili večera?

U samoj svojoj biti, Misa nije ni objed, niti objed koji uključuje žrtvu, nego jednostavno žrtva. Sveta Pričest, koju bi se strogo uzevši moglo nazvati objedom, je plod te žrtve, ali ne spada u njenu bit.

- **Što crkveno učiteljstvo kaže o ovoj temi?**

Tridentski sabor jasno potvrđuje da je Misa žrtva. Nikada ne kaže da je ona također objed. Tezu prema kojoj bi Sveta Misa, po svojoj suštinskoj prirodi, bila i žrtva i objed izrijekom je osudio papa Pio XII:

[22] "Ali Krist ... ne po krvi jaraca ili junaca, nego po svojoj, uđe jednom zauvijek u Svetinju i nađe vječno otkupljenje" (Heb 9,12).

Oni, dakle, skreću s puta istine koji ne žele slaviti Misu ako se vjernici ne pričešćuju; a još više su u zabludi oni koji, smatrajući da je vrlo potrebno za vjernike primati Pričest, jednako kao i za svećenika, iznose lukav argument da se tu radi ne samo o žrtvi, nego žrtvi i večeri bratske zajednice, i smatraju opću Pričest svih nazočnih vrhuncem cijele proslave.

Stoga se ne može pretjerano naglasiti da je euharistijska žrtva po svojoj prirodi nekrvno žrtvovanje božanske Žrtve, koje se očituje na mistični način odvajanjem svetih prilika i njihovim prinošenjem vječnom Ocu. Pričest se odnosi na cjelokupnost Mise i na sudjelovanje u uzvišenom sakramentu; no, dok je ona obvezna za svećenika koji govori Misu, za vjernike se samo iskreno preporučuje.[23]

- **Postoji način da se na praktičnoj razini kaže da Misa nije u suštini večera?**

Crkva je nametnula obvezu pohađanja svete Mise svake nedjelje, ali nikada nije tražila da vjernici primaju svetu Pričest tjedno. Kad bi Sveta Misa bila u biti večera, nazočni vjernici bi se svi trebali pričestiti jer onaj koji dolazi na objed a ne jede ništa, nije sudjelovao!

- **Dakle, moguće je zaista sudjelovati u svetoj Misi bez primanja svete Pričesti?**

Da, vjernici stvarno mogu sudjelovati u Svetoj Misi bez pričešćivanja (iako, očito, pričešćivanje povećava nečije sudjelovanje). Tridentski sabor je izjavio: "Ako netko kaže da su Mise u kojoj se jedino svećenik pričešćuje sakramentalno, nedopuštene i zato se trebaju ukinuti: Neka bude izopćen."[24]

- **Postoje li drugi dokazi da Misa nije u suštini večera?**

Obred same Mise pokazuje da Misa nije u suštini objed. Kako bi čudan bio objed u kojem se nakon tako dugih obreda i ceremonija, poslužuje tako sitan zalogaj! Kad bi Misa bila objed, oni koji bi željeli organizirati Misu u obliku prave večere bili bi u pravu.

58) Tko uči da je Misa i žrtva i večera?

[23] Pio XII, enciklika *Mediator Dei,* 20. studenoga 1947., §§ 114-115.
[24] DZ. 955.

Teoriju da je Misa večera tijekom koje se događa žrtva danas zastupaju mnogi "katolički" teolozi. Prema njima, Misa je najprije objed, ali obuhvaća i žrtvu, jer nam Krist daje sebe kao hranu. Kristovo davanje samog sebe na večeri daje Misi njen žrtveni karakter. No, taj pojam nema nikakve veze s katoličkom teologijom, jer potpuno izvrće stvarnost. Žrtva se sastoji od prinosa Bogu, a ne ljudima. Na križu, Krist je prinio sebe svome Ocu, a ne nama. Kada bi ova nova teorija bila istinita, Misna žrtva bi se prinosila nama a ne Bogu.

- **Gdje se mogu naći te nove teorije o naravi Mise?**

Ovu teoriju se iznosi, na primjer, u Zajedničkoj deklaraciji luteransko - rimokatoličke zajedničke komisije koja je radila od 1976.-1982.

- **Tko su bili katolički sudionici u komisiji?**

Među katoličkim članovima ove komisije bili su budući kardinali Karl Lehmann i Walter Kasper te kardinali Hermann Volk i Joseph Ratzinger.

- **Što je Luteransko-rimokatolička deklaracija izjavila?**

Luteransko-rimokatolička deklaracija glasi: Vidljivi znak prinošenja Isusa Krista u euharistijskom slavlju i naše uključenosti u tu žrtvu je ... večera. To znači da se, u ostvarenju ove večere, uprisutnjuje i ostvaruje žrtva kojom je Isus Krist samog sebe prinio. Zbog toga tradicionalnu razliku, koja se uobičajila tek nakon Sabora u Trentu, prema kojoj se u Euharistiji razlikuju sakrament i žrtva, teologija ne može zadržati jer ona krivotvori temeljnu strukturu. U činjenici da On prinosi Sebe kao hranu Isusova žrtva pronalazi svoj izraz u liturgiji.[25]

- **Što se može reći o tom učenju?**

Ova teorija zapravo predstavlja novi nauk koji implicira odbacivanje tradicionalne teologije. Zato ju se mora čvrsto odbaciti.

59) Je li Tridentska Misa ukinuta?

[25] Lehmann Schlink, *Das Opfer Jesu Christi und seine Gegenwart in der Kirche* (Herder, 1983.), str. 223.

Od uvođenja Nove Mise (Misa Pavla VI., 1969.), Rim je nastojao da ljudi povjeruju da je tradicionalna Misa ukinuta, a njeno slavljenje zabranjeno. No, u svom motu propriju *Summorum Pontificum* (7. srpnja 2007.), papa Benedikt XVI. je javno priznao da ona nikada nije bila ukinuta. Svi oni koji su bili optuženi za neposluh tijekom gotovo četrdeset godina zbog njihove vjernosti ovoj Misi doista su pretrpjeli progon zbog pravednosti.

- **Je li tradicionalna Misa mogla biti ukinuta?**

Slavljenje tradicionalne Mise nije moglo lako biti zabranjeno, jer Crkva je uvijek poštivala davno ustanovljene obrede, a nije ih zabranjivala. Štoviše, u promicanju Tridentskog Misala (po Buli *Quo primum* od 14. srpnja 1570.), sv Pio V. je odobrio vječnu povlasticu po kojoj se nijednog svećenika nikada ne može spriječiti da bude vjeran tom obredu slavljenja Mise.

- **Nije li odredbe Bule *Quo primum* sv Pija V. opozvala apostolska konstitucija *Missale Romanum* Pavla VI. (3.travnja,1969.) proglašenjem Nove Mise?**

Teško je odrediti točan pravni opseg konstitucije *Missale Romanum* Pavla VI. zbog nejasnoća koje sadrži. Ono što je sigurno je da ona nije ni pokušala ukinuti privilegiju koju je odobrio sv Pio V. Branitelji tradicionalne Mise su to odmah vidjeli i rekli tako, ali su biskupi, pa čak i papa Pavao VI., pokušali uvjeriti vjernike da je nova Misa obvezna.

- **Dakle, Rimu je trebalo skoro četrdeset godina da zamijeti da tradicionalna Misa nije ukinuta?**

Rimske vlasti su bile svjesne, barem od 1986., da tradicionalna Misa nije bila ukinuta. No, bilo je potrebno čekati više od dvadeset godina da ta činjenica postane službena. Prema izvješću kardinala Sticklera:

Godine 1986, papa Ivan Pavao II. je postavio komisiji od devet kardinala dva pitanja. Prvo: Je li papa Pavao VI. ili bilo koje drugo nadležno tijelo zakonom zabranilo opće (raširenо) slavljenje Tridentske Mise u današnje vrijeme?

Kardinal je objasnio, "Ja mogu odgovoriti, jer sam bio jedan od kardinala."

Nastavio je: "Odgovor koji su dala devetorica kardinala 1986. bio je: „Ne, Misa sv Pija V. (Tridentska Misa) nikada nije bila ukinuta.“

U odgovoru na drugo pitanje, Može li biskup zabraniti bilo kojem svećeniku dobrog ugleda slavljenje Tridentske Mise?, kardinal Stickler je odgovorio: "Devet kardinala jednoglasno su se složili da nijedan biskup ne može zabraniti katoličkom svećeniku služenje Tridentske Mise .... Ne postoji službena zabrana, a ja vjerujem da je Papa nikada neće izdati ... upravo zbog riječi Pija V., koji je kazao da će to biti valjana Misa zauvijek."[26]

60) Je li novi obred Mise adekvatan izraz katoličkog nauka o svetoj Misnoj žrtvi?

Po prosudbi kardinala Ottaviania i Baccia, novi obred Mise ustanovljen 1969. "predstavlja, kako u cjelini, tako i u detaljima, upečatljiv odmak od katoličke teologije Mise."[27] Sve promjene nastoje ušutkati bilo kakvo spominjanje pomirbene žrtve u korist protestantske večere.

- **Kako, konkretno, nova Misa nalikuje protestantskoj večeri?**

Najozbiljnije promjene bile su one koje se tiču Ofertorija i kanona. Moglo bi se reći da su Lutherovi zahtjevi, koji su tražili ukidanje Ofertorija i kanona, u značajnoj mjeri zadovoljeni u Novom redu.

- **Što je Luther rekao o Ofertoriju?**

Luther je potvrdio: "Ta grozota se naziva Ofertorij, a od te točke gotovo sve smrdi na žrtvu."[28]

- **Zašto je Luther tako mrzio Ofertorij Mise?**

Drevni Ofertorij jasno izražava da je Misa žrtva ponuđena kao pomirnica za grijehe. Svećenik moli:

Primi, sveti Oče, svemogući vječni Bože, ovu neokaljanu žrtvu (hostiju), koju ja, Tvoj nedostojni sluga, prikazujem Tebi, Bogu

[26] Cardinal Alphonse Stickler, Latin Mass Magazine, May 1995.

[27] Kardinali Ottaviani i Bacci, pismo papi Pavlu VI. od 29. rujna 1969., uz Kratki kritički pregled Novog reda Mise, koju je napisala skupina teologa. [Na engleskom jeziku, je poznata kao The Ottaviani Intervention, pr. Fra Anthony Čekada (Rockford, III.:TAN Books & Publishers, 1992.).]

[28] Luther u *Formula Missae et Communionis* (1523), XII, 211.

svome živome i istinitome, za nebrojene grijehe, uvrede i nemarnosti svoje, i za sve koji ovdje stoje; kao i za sve vjerne kršćane, žive i pokojne: da meni i njima bude na spasenje u život vječni. Amen.

- **Što se dogodilo s ovim Ofertorijem u Novom obredu?**

U Novom obredu, Ofertorij je ukinut i zamijenjen pripremom darova, čiji tekst je preuzet iz židovskog blagoslova stola:

Blagoslovljen si , Gospodine, Bože svega svijeta. Od tvoje dobrote primismo kruh koji ti prinosimo, on plod zemlje i rada ruku čovječjih postat će nam kruhom života.

- **Što se može zamijetiti u ovoj novoj molitvi?**

Osim njenog izrazitog naturalističkog tona (nema aluzija na nadnaravne istine koje je Bog objavio), ova molitva potpuno poništava pojmove žrtve i naknade. Ona je ekvivalent jednostavne molitve prije jela.

- **No, nije li najvažnija stvar da je kanon Mise - vrlo drevni i časni rimski kanon očuvan?**

Stvarno se ne može reći da je rimski kanon zadržan u novoj liturgiji. Kao prvo, on je izgubio svoj karakter *kanona*, to jest, fiksno, obvezno pravilo: on je sada jedna opcija među ostalima (on je postao "I euharistijska molitva," uz ostale tri "euharistijske molitve "uvedene 1969. koje se često preferiraju, inače jedna od mnogih drugih koje je odobrila Sveta Stolica). Kao drugo, čak i "I. euharistijska molitva" iskrivljuje rimski kanon.

- **Nije li "I. euharistijska molitva" ista kao Rimski kanon?**

Na prvi pogled "I euharistijska molitva" nove liturgije može izgledati kao drevni rimski kanon, ali zapravo je uvedeno nekoliko modifikacija. Među njima je važno zapaziti sljedeće: **1)** glasno čitanje (što dovodi do desakralizacije kanona); **2)** izmjena formule posvećenja (tako da nalikuje na luteranski obred); **3)** banaliziranje formule posvećenja (otada glasno izgovarana, a ne uobičajeno tihim glasom); **4)** ukidanje svećenikova poklecanja između posvećenja i podizanja (što pogoduje herezi koja uči da je vjera okupljenih, a ne riječi posvećenja, uzrok stvarne prisutnosti); **5)** uklanjanje brojnih znakova križa; **6)** dodavanje dvosmislene aklamacije nakon posvećenja.

- **Jesu li ti novi načini zaista jako loši?**

Gledano pojedinačno, te prakse nisu nužno loše same po sebi (poneka od njih se čak može naći u istočnom obredu). No, uzeti zajedno, u usporedbi s onim što se prije radilo, svi oni teže prema slabljenju vjere.

- **Jesu li ostale tri "euharistijske molitve" također sporne?**

Tri nove "euharistijske molitve" dodaju još nekoliko teških nedostataka nedostatcima prve, što fra Roger Calmel sažima ovako:

One počinju stavljajući veći dio *Preces Eucharisticae* nakon posvete, s vrlo kratkim zazivom Duha Svetoga između *Sanctus*a i izvještaja o ustanovljenju. Svakako žele požuriti svećenika u posvećenje ne ostavljajući mu potrebno vrijeme da se usredotoči na ono što će učiniti, ne dopuštajući mu da se pripremi za beskrajno otajstvo koje će ostvariti .... I na kraju, ako su, unatoč svemu, zadržane neke ideje iz rimskog kanona o naravi Mise i njenih učinaka, one se sustavno oslabljuju dobro sračunatim propustima: Gospodina Boga kome se prinosi žrtva više se ne zaziva pod nazivom Svemogućega ili Beskrajno milosrdnoga, ne govori se ni riječ o našem stanju slugu i grešnika, ovim koji su ovim dvama nazivima prinuđeni na prinos svete žrtve; ništa o Crkvi kao Katoličkoj i apostolskoj ....[29]

- **Nisu li te kritike ipak preoštre?**

Te kritike su *istinite*. Moglo bi se nabrojiti mnogo više propusta zajedničkih trima novim "euharistijskim molitvama": nikad se ne potvrđuje izrijekom *pomirbena* svrha Mise (čak i kad se riječi *žrtvovati* i *žrtva* pojavljuju u molitvama III. i IV.); sve vrste i slike Kristove žrtve (Abel, Abraham, Melkisedek) su nestale; Djevica Marija *nikada* se ne naziva djevicom; zasluge svetaca se ignoriraju (sami sveci se svode na anonimnost: čak se ni Sveti Petar ne imenuje); pakao nikada ne spominje, *itd.*

- **Nije li "II. euharistijska molitva" vrlo stara?**

"II Euharistijska molitva" zaslužuje poseban spomen zato što, kao što je napisano: "svećenik koji više ne vjeruje ni u transsupstanciju ni

[29] Fra Roger-Thomas Calmel, OP "Apologija za rimski kanon" [francuski | Itineraires, broj 157, studeni 1971., str. 38. U ostatku članka, fra Calmel u potpunosti razvija činjenice ovdje nabrojene.

u žrtveni karakter Mise mogao bi ju savršeno mirne savjesti recitirati," a "protestantski pastor ... bi ju isto tako mogao koristiti u svojem slavlju."[30] Ni jednom se ne pojavljuje pojam žrtve, ali ona se najčešće koristi jer se smatra drevnom i časnom, a pogotovo zato što je najkraća od četiri (njen nadimak je "mini-kanon").

- **Nije li ta II. euharistijska molitva kanon sv Hipolita (treće stoljeće)?**

Neki tvrde da je ova molitva drevni Hipolitov kanon, ali: **1)** u najboljem slučaju, to je samo skraćena verzija tog kanona (primjerice, izostavljen je odlomak koji tvrdi da se Krist dragovoljno predao na muku da bi "uništio smrt, razbio đavolske okove, zgazio pakao i prosvijetio pravedne"[31]); i **2)** zaboravlja se da je Hipolit bio drugi Antipapa i da uopće nije sigurno da se njegova liturgija ikada slavila u Katoličkoj crkvi.

- **No, nije li taj Hipolit svetac?**

Otac Roguet, kojeg se ne može sumnjičiti za neprijateljstvo prema novoj liturgiji, objašnjava:

Hipolit ne daje svoj tekst kao kanon, to jest fiksno, obvezno pravilo, već kao model za improvizaciju; njegov tekst se vjerojatno nikada nije izgovarao kako je napisan. Konačno, on je bio vrlo reakcionarna osoba, toliko suprotstavljen rimskoj hijerarhiji da je glumio Antipapu (što je iskupio mučeništvom), a vrlo je vjerojatno da je on iznio svoju anaforu u suprotnosti prema euharistijskoj molitvi koju je tada rabio Rim.[32]

- **Koje su posljedice manjkavosti tih novih euharistijskih molitava?**

Fra Calmel je zapazio:

Kao rezultat tih promjena i manipulacija, neiscrpno, ali dobro definirano bogatstvo obreda posvete se više ne pokazuje na pravi način. Unutrašnje raspoloženje potrebno za primanje nadnaravnih plodova svete žrtve više se ne njeguje kako bi trebalo. Izgleda da su

[30] Ottaviani i BACCI, *The Ottaviani Intervention*, Poglavlje VI.

[31] Vidi Hipolit Rimski, *La Tradition apostolique, texte Latine* , uredio Dom Botte, OSB, Sources Chretiens (Pariz: Cerf, 1946.), str. 32.

[32] Amon-Marie Roguet, O.P., *Pourquoi le canon de la messe en francais?* (Pariz: Cerf, 1967.), str. 23.

neizbježne posljedice toga da su svećenici i laici prestali sagledavati značenje mise i katolička Misa više nalikuje protestantskoj večeri.[33]

- **Jesu li svi nedostaci nove Mise slučajni, ili oni odgovaraju nekoj sveobuhvatnoj ideji?**

Nova liturgija je nositelj vlastitog duha, a to je novi duh. Njen glavni autor, fra Annibale Bugnini, izjavio je: "slika liturgije koju je dao Sabor potpuno je drugačija od one kakva je bila prije."[34]

- **Kako bismo mogli sažeti duh koji je nadahnuo uređivanje nove Mise?**

Duh koji je nadahnuo uređivanje novog obreda mise je jasno vidljiv u Općem uvodu u novu Misu. To se posebno očituje u 7. članku, u kojem se navodi:

Gospodnja večera ili Misa je sveti skup ili sastanak Božjega naroda, zajedno sa svećenikom koji predsjeda, kako bi proslavili spomen Gospodnji. Iz tog razloga obećanje Kristovo se posebice odnosi na lokalnu zajednicu Crkve: "Gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, tu sam ja među njima" (Mt 18,20).

- **Što se ističe u 7. članku?**

Opis Mise koji daje 7. članak nema ništa konkretno katoličko i lako bi se mogao primijeniti na protestantsku večeru. Ako se 7. članak uzima kao definicija, mora se smatrati čak i heretičkim.

- **Kako 7. članak proturječi crkvenom učenju?**

7. članak proturječi crkvenom učenje u tri bitne točke koje razlikuju katoličku od protestantske večere:

1) Misa je u suštini (pomirbena) žrtva, a ne skup vjernika koji su se sastali kako bi proslavili "spomen."

2) svećenik je u suštini (slobodno i dragovoljno) sredstvo kojim Krist obnavlja svoju žrtvu, a ne samo predsjedavajući skupa.

3) Naš Gospodin je prisutan u Euharistiji svojim tijelom i krvlju, i to ne samo na duhovni način (kao kad se okupe dvije ili tri osobe u Njegovo ime).

- **Ipak, je li istina da je Misa okupljanje vjernika?**

[33] Calmel," Apology for the Roman Canon, "Itineraires, str. 38.

[34] Annibale Bugnini, DC, broj 1491, 4. siječnja 1967., col. 824.

Prisutnost vjernika nije potrebna za slavljenje sv. Mise (čak i ako je poželjna). Treća euharistijska molitva favorizira zabludu po tom pitanju tvrdeći: "i neprestano okupljaš svoj narod … da prinosi čistu žrtvu imenu tvome.“

- **Je li to loše prikazivanje Mise svojstveno 7.članku ili se može naći u cijeloj Općoj uredbi novog misala?**

Ovo loše prikazivanje Mise prisutno je u cijeloj Općoj uredi misala iz 1969., kojega je Članak 7 savršen sažetak:

1) Riječ žrtva pojavljuje se nekoliko puta u 341. članku ove Uredbe s nejasnim značenjem, ali nikada se ne govori o pomirbenoj žrtvi (misa se predstavlja radije kao gozba, slavlje, itd).

2) Činjenica da je svećenik - i jedino on - sredstvo kojim naš Gospodin obnavlja svoju žrtvu za vrijeme posvete nikada se ne spominje.[35]

3)Također je odsutan izraz "stvarna prisutnost". Spominje se " prisutnost "Krista u euharistiji, ali na isti način kao što se govori o njegovoj "prisutnosti" u Svetom pismu. A pojam transsupstancije, jedine riječi koja nedvosmisleno izražava katoličku vjeru, također se izostavlja.[36]

- **Sigurno da sama činjenica da se riječ transsupstancija ne pojavljuje u Općoj uredbi misala iz 1969. nije dovoljna za zaključak da njeni autori u nju ne vjeruju.**

Ne radi se o prosudbi osobne vjere autora novog misala, nego o tome da se objektivno vidi, izražava li on katoličku vjeru. 1794., Pio VI. osudio je prijedlog jansenističke sinode u Pistoji, koja je ispravno izrazila katolički nauk o euharistiji, samo zato što nije upotrijebila riječ transsupstancija. Samo taj propust bio je dovoljan da Pio VI. izjavi da prijedlog pogoduje hereticima.[37] Onda je Opća uredba misala

---

[35] Pio XII. je učio vrlo jasno: "Tu nekrvnu žrtvu kod riječi posvećenja, kada.se Krist uprisutnjuje na oltaru u stanju žrtve, ostvaruje svećenik i i jedino on, kao predstavnik Krista, a ne kao predstavnik vjernika" (*Mediator Dei*, §92). Opći uvod, međutim, tvrdi da u Misi svećenik govori ponekad u ime naroda, a ponekad u svoje ime. (Članak 13), ali ne kaže da je u bitnom trenutku, kod posvećenja, on predstavnik samog Krista.

[36] Ako je neophodno, neki protestanti će prihvatiti pojam "prave prisutnosti", ali ne "transupstancijacije", koji vrlo precizno određuje promjenu cijele tvari kruha u tvar proslavljenog tijela našega Gospodina, dok ostaje jedino vanjski izgled.

[37] DZ. 1529

iz 1969. puno nejasnija o ovoj temi nego sinoda u Pistoji; a istovremeno, novi misal ukida mnoge tragove poštovanja prema Presvetom Oltarskom Sakramentu. To je očito opasno za vjeru.

- **Nije li Opća uredba novog misala naknadno ispravljena?**

Opća uredba misala, a osobito njen 7. članak, izazvao je takvo negodovanje da je izmijenjen već 1970. Dodane su riječi transupstancija i *pomirbena* (jednom, tako da se više ne može reći da su bile odsutne) u "tipično" (to jest, službeno) izdanje novog misala, objavljeno 26. ožujka 1970, od strane rimske Kongregacije za bogoštovlje. No, sam novi obred, čiji duh 7. članak savršeno odražava, nije se promijenio. On i dalje daje vjernicima koji su sudjelovali u njemu istu ideju o Misi: zboru naroda Božjega koji slavi spomen pod predsjedanjem svećenika. To je gotovo protestantska koncepcija.

61) Je li protestantizacija novog obreda Mise namjerna?

Član Francuske akademije Jean Guitton, veliki prijatelj i pouzdanik Pavla VI., izjavio je da je Papa namjeravao ukloniti iz Mise sve što bi moglo smetati protestantima. Zapravo, Pavao VI. je zamolio šest protestantskih pastora za suradnju kod izrade Nove Mise. Poznata fotografija ga pokazuje u društvu tih protestantskih pastora. Jedan od njih, Max Thurian, član protestantske monaške zajednice iz Taizéa, kasnije je objasnio: "Ne postoji ništa u ovoj obnovljenoj Misi što bi moglo stvarno smetati evangeličkim protestantima."[38] Kasnije, 1988., je on zaređen za svećenika, a da se prethodno nije odrekao protestantizma.

- **Kada je Jean Guitton otkrio ovu namjeru Pavla VI.?**

Tijekom radijskog programa posvećenog Pavlu VI. (19. prosinca 1993., na radiju Courtoisie), Jean Guitton opisao je sljedećim riječima namjeru koju je Pavao VI. imao pri osmišljavanju novog obreda:

Prije svega, Misa Pavla VI. je predstavljena kao gozba, te mnogo više ističe sudionički aspekt gozbe, a mnogo manje pojam žrtve, ritualne žrtve pred Bogom sa svećenikom koji pokazuje samo svoja leđa. Dakle, ne mislim da sam pogriješio u tvrdnji da je namjera Pavla

[38] Quoted in La Croix, May 30, 1969.

VI. i nove liturgije koja nosi njegovo ime bila tražiti od vjernika veće sudjelovanje na Misi; više prostora za Sveto pismo i manje mjesta za sve ono... neki bi rekli magiju, drugi za transsupstanciju, što je katoličko. Drugim riječima, Pavao VI. je pokazivao ekumensku namjeru izbrisati, ili barem ispraviti, ili oslabiti ono što je previše katoličko, u tradicionalnom smislu, na Misi i približiti Misu, ponavljam, Kalvinističkoj večeri.

- **Ima li drugih svjedočanstava o ekumenskoj orijentaciji nove liturgije?**

Glavni autor liturgijske reforme, fra Annibale Bugnini (1912.-1982.) nikada nije tajio svoje ekumenske namjere. On je izrekao vrlo značajno priznanje već 1965., u upečatljivoj rečenici koju vrijedi dvaput pročitati: "Crkvu vodi ljubav prema dušama i želja da se učini sve kako bi se olakšao put sjedinjenja, da se ukloni svaki kamen koji bi mogao predstavljati čak i sjenu opasnosti od kamena spoticanja ili nekog nezadovoljstva za našu odijeljenu braću."[39]

Pročitajmo je ponovo: ukloniti svaki kamen (1) koji bi mogao predstavljati (kondicional) (2) i *sjena* (3) *rizika* (4) *nezadovoljstva*.

- **Kako su protestanti shvatili Novu Misu Pavla VI.?**

Mnogi protestanti, koji su očito odbijali tradicionalnu Misu, izjavili su da ne vide ubuduće nikakvih poteškoća u korištenju novog obreda za slavljenje svoje protestantske večere. Osim Maxa Thuriana (*La Croix*, 30. svibnja 1969.), može se citirati G. Siegvalta (*Le Monde*, 22. studenog 1969.); Rogera Mehla (*Le Monde*, 10. rujna 1970.); Ottfrieda Jordahna (konferencija 15. lipnja 1975., u Maria Laachu); i na kraju, službenu izjavu Vrhovnog konzistorija crkve Augsburške ispovijesti iz Alsacea i Lorraine, 8. prosinca 1973.

- **Jesu li protestanti jedini nekatolici koji su utjecali na pripremu nove liturgije?**

Osim utjecaja protestanata, na liturgijsku reformu 1969. je utjecala masonerija.

- **Kako su masoni vršili svoj utjecaj na liturgijske reforme 1969.?**

[39] *L'Osservatore Romano*, 17.ožujka 1965.

Masoni su utjecali na liturgijsku reformu na prvi pogled neizravno, zahvaljujući otvaranju prema svijetu koje je propovijedao Drugi vatikanski sabor u samom trenutku kad su civilnim društvom počeli dominirati masonski slogani: napredak, kult čovjeka, slobode, sekularizacija, tolerancija, jednakost, itd. Sve što izražava božansku transcendenciju, osjećaj za sveto i poštivanje autoriteta, prezir prema svijetu, priznanje našeg stanja kao grešnika, važnost duhovne borbe, potrebu žrtve i nadoknade, ili jednostavno jasno priznavanje nadnaravnog reda, izgledalo je loše prilagođeno "modernom čovjeku", pa je bilo uklonjeno ili razvodnjeno.

- **Možete li navesti neke primjere tih promjena?**

Nova liturgija je izmijenila ili očistila tekstove koji govore previše jasno o *paklu* ili *đavlu* (*Dies irae* u misi za mrtve, zborne molitve 17. nedjelje nakon Duhova i blagdane sv Nikole, Sv. Kamila de Lellia, itd) ; *o istočnom grijehu* (zborna molitva Krista Kralja); *o pokori* (zborne molitve sv Raymonda od Penaforta, Sv. Ivana Marije Vianneya, Arškog župnika, četvrtak nakon Pepelnice); *o preziranju zemaljskih stvari* (zborna molitva svetoga Franje Asiškog, popričesna molitva druge nedjelje Došašća, na tajnu treće nedjelje poslije Uskrsa); potrebi zadovoljštine za grijehe (zborna molitva Presvetog Srca); *o neprijateljima* Crkve (Pričesna molitva blagdana Uzvišenja Svetog Križa, te zborne molitve sv Pija V., Svetog Ivana Kapistrana, itd); *o opasnostima od zabluda* (molitva za obraćenje heretika i šizmatika na Veliki petak, i zborna molitva Sv. Petra Kanizija, Sv. Roberta Bellarmina, i svetog Augustina Kanterberijskog); čudima svetaca (zborne molitve, Sv. Franje Ksaverskog, Sv. Raymonda od Penaforta, svetog Ivana od Boga, sv. Franje Rimskog, itd.).[40]

- **Jesu li ta ukidanja zapravo izraz novog duha?**

Iste godine 1969., Pavao VI. je izjavio: "Nakon Sabora val mira i optimizma preplavio je Crkvu, poticajno i pozitivno kršćanstvo, prijatelj života, svjetovnih vrijednosti .... [što je rezultat] namjere da se kršćanstvo učini prihvatljivim i dopadljivim, popustljivim i otvorenim,

[40] Ovdje smo saželi studiju Dom Edouarda Guilloua, OSB, "Les oraisons de la nouvelle Messe et l'esprit de la reforme liturgique," *Fideliter*, broj 86, 1992., 58ff ožujak-travanj. Ona pruža cjelokupni tekst tih molitava i nekih komplementarnih primjera.

slobodnim od svakog traga srednjovjekovne strogosti ili pesimističnog pogleda na ljude i moral."[41]

- **Je li bilo izravnog utjecaj masonstva na liturgijske reforme 1969.?**

Godine 1975., veliki arhitekt Nove Mise Annibale Bugnini, tužen je Pavlu VI. kao mason; svećenik koji ga je optužio dostavio je dokaze i zaprijetio da će obavijestiti javnost o tom pitanju. Pavao VI. shvatio je to vrlo ozbiljno i, kako bi se izbjegao skandal, odmah smijenio mons. Bugninija s njegovih funkcija kao tajnika Kongregacije za bogoštovlje prije nego što ga je imenovao apostolskim nuncijem za Iran (siječanj 1976.).[42] Godine 1976. i 1978., ime Annibala Bugninija se pojavilo na listama masonskih prelata koje je objavio talijanski tisak.[43]

62) Je li proglašenje obreda obuhvaćeno nepogrešivošću Crkve?

Ponekad se tvrdi da donošenje novog obreda ili objava univerzalnog zakona (primjerice, liturgijskog zakona) automatski dolazi pod nepogrešivost Crkve, tako da u tome ne bi moglo biti ništa lažno ili štetno za Crkvu. No, to nije istina. Isto pravilo vrijedi i za liturgiju kao za papinski nauk. Baš kao što nije svaka papinska riječ nepogrešiva, već je on nepogrešiv samo pod određenim uvjetima, tako nije svako liturgijsko pravilo nepogrešivo samo po sebi. Ono će biti nepogrešivo samo u slučaju kada ga crkvena vlast proglašava svom težinom svoje ovlasti i zaziva svoju nepogrešivost.

- **Je li se ikad dogodilo u prošlosti da je Sveta Stolica objavila liturgijske knjige koje bi mogle promicati zabludu?**

Da, dogodilo se (iako iznimno) da Sveta Stolica objavi liturgijske knjige koje promiču zabludu.

---

[41] Papa Pavao VI., DC, broj 1538 (20. listopada 1969.), col. 1372.

[42] Vidi, između ostalog, nadbiskup Bugnini u svojim memoarima [*Reforma liturgije*, 1948-1975 [1983.;Liturgical Press, 1990.], str. 91-95) i istraživanje Michaela Daviesa, *Liturgijska revolucija*, sv. Ill:. *Nova Misa Pape Pavla* (1980., Angelus Press, 2009.), str 533-37.

[43] Popisi objavljeni u *Panorami*, broj 538 (10. kolovoz 1976.) te u *Osservatore politico* Mina Pecorellija (12. rujna 1978.). Imajte na umu da je novinar Mino Pecorelli i sam mason. Na njega su pucali i ubili ga nekoliko mjeseci kasnije (20. ožujka 1979.). Usp Profesor Carlo-Alberto Agnoli studija, *La Maconnerie La conquete de l'Eglise* (Versailles: Publikacije du Courrier de Rome, 2001.).

- **Možete li dati primjer?**

Kroz duže vrijeme Rimski pontifikal sadržavao je rubriku koja je preporučivala da, tijekom svećeničkog ređenja, biskup osigura da ređenik dotakne kalež i patenu, budući da se na taj način dodijeljivalo svećeništvo. Ova rubrika je ukinuta nakon proglasa pape Pija XII. (*Sacramentum Ordinis,* 1947.) s pojašnjenjem da jedino polaganje ruku predstavlja bitnu stvar kod svećeničkog ređenja.

- **Možete li dati još jedan primjer?**

Rimski pontifikal od trinaestog stoljeća sadržavao je još čudniju zabludu: on je tvrdio da bi se posvećivanje vina u krv Kristovu moglo obaviti i bez riječi posvećenja pukim kontaktom vina s posvećenom hostijom.

- **Kako se može objasniti prisutnost takvih zabluda u liturgijskim knjigama koje je odobrila Sveta Stolica?**

Te zablude su moguće, jer odobravajući te rubrike, Sveta Stolica nije imala namjeru dati im vrijednost dogmatskih definicija. To je jasno svima. (Teolozi su raspravljali o pitanjima sakramenta sv. reda do vremena Pija XII., nisu smatrali rubrike dovoljnima za odluku o tom pitanju.)

- **Što možemo zaključiti iz tih primjera?**

Ovi primjeri jasno pokazuju da Sveta Stolica uvijek ne uključuje svoju nepogrešivost u liturgijskim pitanjima; kako bi se utvrdilo u kojoj mjeri je nepogrešivost uključena, mora se pažljivo razmotriti narav, bitan sadržaj, okolnosti i stupanj ovlasti službenih odluka.

- **Nije li čudno da Crkva ne uključuje uvijek svoju nepogrešivost u liturgiji?**

Čak su saborski i papinski dokumenti daleko od angažiranja nepogrešivosti u svakom od njihovih dijelova, čak i kada im je izravni i primarni cilj učiti doktrinu. Stoga je logično da je ni liturgijski obredi, koji poučavaju samo posredno, ne uključuju uvijek.

- **Ako liturgija uvijek ne uključe nepogrešivost, može li se onda slobodno kritizirati uspostavljenu crkvenu liturgiju?**

Iako ona uvijek ne uključuje nepogrešivost (a time iznimno može sadržavati zablude), liturgiju koju je Crkva ustanovila mora se častiti i

poštivati. Bilo bi nesmotreno, skandalozno i uvredljivo za pobožne uši pretvarati se da se nju načelno podvrgava osobnoj prosudbi.[44]

- **Moraju li se disciplina i bogoslužje koje je ustanovila Sveta Stolica uvijek prihvatiti, čak i kad ne uključuju nepogrešivost?**

Kao opće pravilo, da, disciplinu i bogoslužje koje je ustanovila Sveta Stolica uvijek se mora prihvatiti cjelovito (baš kao što se mora pridržavati cijelog njenog učenja a ne ograničavati se samo na vjerovanje u nepogrešive dogme). U slučaju iznimne krize, međutim, ako se posjeduje dokaze da odluka koja nije nepogrešiva ugrožava nečiju vjeru, može se, pa čak i *mora*, oduprijeti.

- **Onda je moguće da papa može zahtijevati proglašenje liturgije koja je opasna za vjeru?**

Sadašnja situacija, na žalost, pokazuje da bi, u vremenu izuzetne krize, papa mogao objaviti liturgiju koja je, iako ne zaista heretička, opasna za vjeru. Takvu katastrofu olakšava liberalni mentalitet poslijesaborskih papa, koji očito bježe od upotrebe svoje nepogrešivosti. Međutim, nemoguće je da bi takvu liturgiju mirno prihvatila cijela Crkva (što bi značilo da su je vrata pakla nadvladala[45]). Ustvari, štetan karakter nove liturgije svečano je osudio sam Rim po kardinalima (među kojima je kardinal Ottaviani, koji je bio pro-prefekt Svetoga Oficija, stoga drugi čovjek u Vatikanu, pod tri pape uzastopno); diljem svijeta, biskupima, svećenicima i vjernicima koji su je javno odbili slaviti ili imati veze s njom.

- **Može li se biti siguran da nova liturgija Pavla VI. ne uključuje papinsku nepogrešivost?**

---

[44] U buli *Auctorem fidei*, papa Pio VI. osudio je jansenističku Sinodu u Pistoji (1786.), koja je izjavila da, u disciplini koju je uspostavila i odobrila Crkva, potrebno je razlikovati "ono što je nužno ili korisno ... od onoga što je beskorisno ili preveliki teret ..., a još više od onoga što je čak i opasno i štetno i dovodi do praznovjerja i materijalizma. "Pio VI. proglasio ovaj prijedlog " lažnim, nesmotrenim, skandaloznim ... "(DS 2678, DZ. 1.578).

[45] Pio VI., u konstituciji *Auctorem fidei* (28. kolovoza 1794.), osudio je janseniste, koji su govorili "kao da bi Crkva kojom upravlja Duh Božji mogla uspostaviti disciplinu koja ne samo da je beskorisna i teška, nego i opasna i štetna ..." (DZ.1578). Ovaj tekst, koji nema ni autoritet ni preciznost dogmatske definicije, pokazuje vrlo dobro da crkvene vlasti uživaju određenu nepogrešivost u stegovnim i liturgijskim pitanjima, ali se ne navode uvjeti njenog provođenja niti njene točne granice. Dok se čeka da Crkva o tome odluči, teolozi su svedeni na hipoteze o tom pitanju.

Što se tiče nove Mise, papa Pavao VI. je sam izjavio da njegovi obredi mogu dobiti različite teološke ocjene:

... nijedan konkretan obred ili rubrika sami po sebi ne dostižu dogmatsku definiciju. Takve stvari su predmet teološkog vrednovanja, a razlikuju se prema njihovom kontekstu u liturgiji. To su sve geste i riječi koje se odnose na vjersku aktivnost koja je živjela i živi zbog neizrecivog otajstva, božanske prisutnosti, a provodi se na razne načine. Takva vjerska aktivnost je od vrste koju samo teološka kritika može analizirati i artikulirati doktrinarnim formulama koje zadovoljavaju logiku.[46]

- **Što bismo trebali zaključiti?**

Tvrdnja da je nova Misa predmet nezabludivosti Crkve ne može se održati.

63) Što trebamo misliti o slavljenju Mise prema narodu?

Svrha slavljenja mise prema narodu je da ju se predstavi kao objed (oltar za takve mise obično ima oblik stola); svećenik je u ovom slučaju onaj koji je na čelu stola, i naravno, on se okreće prema narodu. No, budući da Misa nije u biti objed, tu praksu treba odbaciti.

Štoviše, slavljenje prema narodu daje dojam čisto svjetovne svečanosti u kojoj je čovjek u središtu. Molitva postaje teža, jer to ljudsko licem u lice nije usmjereno prema Gospodinu (*ad Dominum*).

- **Nije li Misa prema narodu povratak na običaje rane Crkve?**

Zaista se može sumnjati u to da je Misa služena prema narodu tijekom kršćanske starine. No, čak i kad bi to bio slučaj, povratak davno napuštenim liturgijskim formama ne bi bilo dobra stvar. Takav stav ide protiv istinske tradicije (koja se veže za ono što se *prenosi* ⌈na latinskom, tradere⌋, a ne na ono što je odbačeno). To je ono što je Pio XII. u svojoj enciklici *Mendiator Dei* osudio kao arheološko, "pretjerani i besmisleni arhaizam."

[46] Pavao VI., Govor na općoj audijenciji o novom Redu Mise koji će uskoro biti uvedena 19. studenog 1969., AAS61 (1969.), 777-780; Engleska verzija: Dokumenti o liturgiji, 1963.-1979., *Koncilski, papinski i kurijalni tekstovi* (Collegeville, Minesota: Liturgical Press, 1982.), str. 539.

- **Je li Pio XII. detaljno izložio svoju osudu "arhaizma"?**

Pio XII. je objasnio: liturgija prvih vremena je vrijedna štovanja; ali drevni običaj se ne treba smatrati boljim, bilo u sebi ili u odnosu prema kasnijim vremenima i okolnostima, samo zato što ima okus antike .... Želja za vraćanjem svega bez razlike u svoje staro stanje nije ni pametna ni hvale vrijedna. Bilo bi pogrešno, na primjer, željeti da se oltar vrati na svoj drevni oblik stola; željeti ukloniti crnu iz liturgijskih boja i ukloniti slike i kipove iz naših crkava; zahtijevati raspela koje ne predstavljaju gorke patnje božanskog Otkupitelja .... (§66)

... Baš kao što je očito nerazumna i pogrešna revnost onoga koji bi se u pitanjima liturgije vratio obredima i običajima antike, odbacujući nove obrasce uvedene rasporedom Božje providnosti koji bi odgovarali promjenama okolnosti i situacije. (§63)

Također treba dodati da su liturgijski obredi starine samo djelomično poznati. Oni koji se pretvaraju da se vraćaju na njih, riskiraju pad u mnoge zablude.

- **Ne dokazuje li orijentacija rimskih bazilika izvan svake sumnje da se u ranoj kršćanskoj eri Misa slavila prema narodu?**

Naprotiv, vrlo je vjerojatno da slavljenje prema narodu nikada nije postojalo u antici. Istina je da neke bazilike ostavljaju dojam da je svećenik slavio Misu okrenut prema narodu. U stvari, on je bio okrenut prema istoku, a ne narodu. Ako je bazilika bila okrenuta prema zapadu, svećenik bi se okrenuo prema istoku tijekom kanona jer se izlazeće sunce smatralo simbolom uskrslog Krista. Svećenik je doista imao narod ispred sebe, ali su se i oni također okrenuli prema istoku i tako imali svećenika iza njih. Svi su molili zajedno prema Gospodinu (*ad Dominum*).

- **Može li se, dakle, reći da u kršćanskoj antici nije bilo slavljenja Mise prema narodu?**

Ono što je sigurno je da **1)** to nije bilo opće pravilo, i **2)** ako se to ikada dogodilo, to nije učinjeno s namjerom da svećenik i vjernici budu okrenuti licem u lice. Ideja da svećenik mora biti okrenut prema narodu je luteranskog podrijetla; ona se ne pojavljuje ranije.

64) Je li nova Misa valjana?

Valjanost Mise ovisi o valjanosti posvete (transsupstancije kruha u tijelo Kristovo i vina u njegovu krv).

Nova Misa je valjana ako je slavi *valjano zaređeni* svećenik koji koristi *zahtijevanu* tvar (pšenični kruh i vino), dok izgovara potrebne *riječi* (one posvete) i ima potrebnu *nakanu*. Svećenik doista mora željeti učiniti ono što Krist i Crkva čine tijekom slavljenja mise (on mora biti svjesno sredstvo u njihovoj službi). Ako se on namjerno protivi nakani Crkve (ako, na primjer, odbija slaviti žrtvu ili ako nema namjeru slaviti spomen Posljednje večere), Misa će biti nevaljana.

Međutim, već samom činjenicom da se novi obred lako može shvatiti u protestantskom smislu, također ga lako može koristiti svećenik koji više nema potrebnu nakanu za slavljenje Mise. Takva mogućnost nije uopće nevjerojatna s obzirom na potpuno lažnu sliku Crkve, svećenstva i Mise koja se prenosi mnogim budućim svećenicima u novim sjemeništima. Štoviše, korištenje bilo kojeg kruha osim beskvasnog kruha, ili bilo kojeg vina napravljenog od nečeg drugog osim roda trsova, odnosno izostavljanje riječi posvete će također učiniti Misu nevaljanom.

- **Ne bi li činjenica da su riječi posvete izmijenjene u novom misalu mogla baciti sumnju u valjanost nove Mise?**

Ova izmjena posvetne formule, koja se približava luteranskom bogoštovlju, je žalosna, ali nije dovoljna da baci sumnju na valjanost nove Mise (sačuvano je bitno značenje riječi posvete). S druge strane, neki prijevodi su problematični.

- **Bi li neki prijevodi riječi posvete mogli izazvati sumnju u valjanost nove Mise?**

Problem proizlazi iz činjenice da su u nekoliko zemalja riječi za posvećenje vina loše prevedene. Latinski tekst glasi: "Moja krv, koja će se proliti za vas i *za mnoge* [*pro multis*]."Francuski jezik je usvojio dvosmislen prijevod: "Za vas i za mnoštvo." No, za prijevod na mnoge jezike, osobito engleski, usvojen je očito krivi prijevod: "Moja Krv, koja će se proliti za vas i za sve. "Ali ovaj prijevod mijenja smisao teksta. Riječi: "za sve" ne pojavljuju se u recitiranju izvještaja o ustanovi euharistije u Svetom pismu, a niti u riječima posvete ijedne tradicionalne liturgije.

- **No, nije li istina da je Isus Krist prolio svoju krv za sve ljude?**

Doista je istina da je Krist prolio svoju krv za sve i da je zbog toga moguće da se svi spase (spasenje se nudi svima). No, u Misi se radi o novom savezu ("Jer ovo je kalež moje krvi, novoga i vječnoga saveza"), a ne pripadaju svi ljudi tom savezu, nego samo mnogi, naime, oni koji primaju spasenje. Na Misi se ne radi o ponudi spasenja, nego o njegovom stvarnom prihvaćanju.

- **Ima li taj pogrešan prijevod posljedice?**

Očito je taj pogrešan prijevod vezan za suvremene teorije univerzalnog spasenja (nitko nije proklet). Taj loš prijevod, koji je činjenična pogreška, pogoduje pravoj herezi!

- **Čini li taj pogrešan prijevod Misu nevaljanom?**

Nije sigurno da taj pogrešan prijevod čini posvetu nevaljanom (osobito jer bi svećenik mogao shvatiti "za sve" na način koji se ne protivi vjeri, naime, da je spasenje *ponuđeno* svima). Ali to čini ovu valjanost barem dvojbenom (pogotovo ako svećenik razumije formulu u heretičkom smislu: svi ljudi su spašeni).

- **Ne preuveličava li taj prigovor važnost male pogreške u prijevodu?**

Prijevod nije rezultat male pogreške, nego namjerne izmjene kojoj sami inovatori pridaju veliku važnost. U Mađarskoj je, primjerice, prije nekoliko godina bilo još misala s prijevodom "za mnoge." Nakon pada željezne zavjese, novi misali objavljeni su s formulom "za sve." Ako se inovatori toliko trude radi jedne riječi, to je zato što misle da je važno.

- **Ima li drugih znakova važnosti koju inovatori pridaju zamjeni izraza "za mnoge" sa "za sve"?**

Jedan pokazatelj važnosti koju inovatori pridaju ovoj pogrešnoj formulaciji je da, nakon što su je pokušali nametnuti pomoću lošeg prijevoda, oni su se potrudili falsificirati sam latinski. Latinski tekst nove Mise još uvijek je imao formulu *"pro multis"* (za mnoge). No, ova formula je zamijenjena s *"pro omnibus"* (za sve) u *latinskom* tekstu Ivana Pavla II. u enciklici *Ecclesia de Eucharistia* (17. travnja 2003. §2), kako su je širile novinske agencije Svete Stolice (i vatikanska web stranica).

- **Sigurno je takvo falsificiranje izazvalo negodovanje?**

To falsificiranje je izazvalo takvo negodovanje da je, konačno, službena verzija (koja je objavljena u *Acta Apostolica Sedis*) korigirana i sadrži izraz *"pro multis."*[47] Ali ta epizoda ostaje i dalje značajna. Sljedbenici univerzalnog spasenja namjeravaju izmijeniti liturgiju prema svojoj herezi. Oni su već djelomično uspjeli s novom misom iz 1969. (koja ukida ili smanjuje spominjanje pakla), a i dalje se trude.

65) Je li dopušteno sudjelovati u novoj Misi?

Čak i ako je nova Misa valjana, ona vrijeđa Boga budući da je ekumenska i protestantska; štoviše, ona predstavlja opasnost za našu vjeru u svetu Misnu Žrtvu. Stoga mora biti odbačena. Tko god je shvatio problem nove Mise ne smije je više pohađati, jer bi namjerno ugrožavao svoju vjeru, a u isto vrijeme poticao i druge da čine isto tako jer bi izgledalo da pristaje na reforme.

- **Kako može valjana Misa vrijeđati Bogu?**

Čak i bogohulna Misa koju bi slavio otpali svećenik da bi izrugao Krista bila bi valjana, iako jasno uvredljiva za Boga i u njoj ne bi bilo dopušteno sudjelovati. Isto tako, Misa raskolničkog svećenika bizantskog obreda (valjana i slavljena prema časnom obredu) nije ugodna Bogu budući da se slavi u protivljenju prema Rimu i jednoj Kristovoj Crkvi.

- **Sigurno netko može prisustvovati novoj Misi kada je predano i pobožno slavi katolički svećenik apsolutno neupitne vjere?**

Nije u pitanju celebrant, nego obred koji koristi. Nažalost, činjenica je da je novi obred dao mnogim katolicima lažnu ideju o Misi, puno bližu protestantskoj večeri nego svetoj žrtvi. Nova Misa je jedan od glavnih izvora trenutne krize vjere. Stoga je neophodno da se čovjek distancira od nje.

66) Smije li se prisustvovati novoj Misi u nekim okolnostima?

[47] AAS, 7.srpnja 2003., str. 434

Pravila analogna onima koja uređuju dolazak na nekatoličke obrede trebalo bi primjenjivati i za dolazak na novu Misu. Može se nazočiti iz obiteljskih ili profesionalnih razloga, ali bez aktivnog sudjelovanja; i naravno, ne ići na Pričest.

67) Što bi trebalo učiniti kada nije moguće nazočiti tradicionalnoj Misi svake nedjelje?

Onaj za koga sudjelovanje na tradicionalnoj Misi nije moguće slobodan je od obveze prisustvovanja na nedjeljnoj Misi. Zapovijed slušanja nedjeljne Mise odnosi se samo na sudjelovanje na pravoj katoličkoj Misi. Mora se, međutim, u ovom slučaju barem pokušati nazočiti tradicionalnoj Misi u redovitim intervalima. Štoviše, čak i ako se oslobodi obveze pohađanja Mise (što je Crkvena zapovijed), ne može se osloboditi od poštivanja Božje zapovijedi ("Sjeti se da svetkuješ dan Gospodnji"). Dakle, Misa na kojoj se ne može prisustvovati mora biti zamijenjena nečim; primjerice, čitanjem teksta Mise iz misala, usmjeravanjem pažnje za vrijeme Mise prema Misi koja se slavi na drugom mjestu, ujedinjujući se duhovno.

68) Kako bi trebalo primati Svetu Pričest?

Pričest se mora primati s poštovanjem, jer sadrži našega Gospodina Isusa Krista, Tijelo, Krv, Dušu i Božanstvo. Najbolji način izražavanja tog štovanja je primanje Pričesti na jezik iz ruku svećenika, dok se kleči.

- **Je li sam Isus Krist kazao da je stvarno prisutan u Euharistiji?**

Da, Isus Krist je svečano potvrdio svoju *stvarnu* prisutnost u Euharistiji: "Tijelo je moje jelo istinsko: krv je moja piće istinsko. Tko jede moje tijelo i pije moju krv, ostaje u meni i ja u njemu." QN. 6: 56-57).

- **Je li naš Gospodin još neki put izrazio tu istinu?**

Naš Gospodin je jasno izrazio što je sveta Euharistija tijekom njenog ustanovljenja, kada je slavio prvu Misu na Posljednjoj večeri:

I dok su blagovali, uze Isus Kruh, izreče blagoslov pa razlomi, dade svojim učenicima i reče: “Uzmite i jedite! Ovo je tijelo moje!“ I uze čašu, zahvali i dade im govoreći: “Pijte iz nje svi! Ovo je krv moja,

krv Saveza koja se za mnoge prolijeva na otpuštenje grijeha.“ (Mt 26, 26-28)

- **Tko je nijekao stvarnu nazočnost Kristovu u Presvetom Oltarskom Sakramentu?**

Kroz petnaest stoljeća, s nekoliko vrlo rijetkih iznimaka (primjerice, heretik Berengarije iz Toursa u jedanaestom stoljeću, koji se u konačnici odrekao svoje zablude), kršćani su jednoglasno vjerovali u stvarnu nazočnost Kristovu u Presvetom oltarskom sakramentu. Držali su taj sakrament u velikoj časti, smatrajući ga najdragocjenijim Gospodnjim darom. Jedino su tijekom šesnaestog stoljeća vođe protestantske pobune uspjeli povući mnoštvo u odbacivanje vjere u Presveti Oltarski Sakrament.

69) Je li Pričest na ruku dostojan način primanja Pričesti?

Onako kako se danas primjenjuje, Pričest na ruku ne poštuje našega Gospodina Isusa Krista stvarno nazočnoga u hostiji. To ometa vjeru u stvarnu Nazočnost, i zato se mora odbaciti. Štoviše, ona nikada nije postojala u ovom obliku u Crkvi.

- **Nije li dijeljenje Pričesti na ruku praksa prve Crkve?**

Pričest se doista dijelila na ruku u nekim dijelovima prve Crkve, ali sasvim drugačije nego se to danas čini. Pričesnik bi se naklonio da je primi i, barem u nekim mjestima, ruka mu je morala biti pokrivena. Svećenik bi stavio hostiju na desnu ruku, a vjernik bi je prinio ustima ne dodirujući je drugom rukom.

- **Jesu li te razlike u detaljima uopće važne?**

Ove razlike otkrivaju drugačiji stav od onoga koji sada prevladava. Način uzimanja hostije koji je danas uobičajen nalikuje činu uzimanja u posjed ili dominacije, što ne dolikuje primanju Tijela Kristova.

- **Pokazuje li se ova razlika u stavu između prakse rane Crkve i trenutne prakse na još neki način?**

Razlika u stavu otkriva se u vrlo velikoj pažnji koja se nekad poklanjala česticama hostije. Sveti Ćiril Jeruzalemski poticao je

vjernike da paze da ni najmanja čestica ne padne na zemlju: "Pazite da ništa ne padne na tlo. Ono što biste dopustili da padne bilo bi kao gubitak jednog od vaših udova. Recite mi: Ako bi vam netko dao zlatni prah, ne biste li ga sakupili tako pažljivo da ništa od njega ne bude izgubljeno na vašu štetu? Ne biste li onda trebali puno više paziti da se ne izgubi ni mrvica, koja je mnogo dragocjenija od zlata ili dijamanata?"[48]

- **Što pokazuje poticaj sv. Ćirila?**

Sve u njemu odiše poštovanjem! Gdje se danas može čuti takvo upozorenje? Kod Pričesti na ruku, mnoge čestice padaju na tlo a da to nitko ne primijeti. To je objektivni nedostatak poštovanja prema Kristu.

- **Ali ako se Pričest na ruku prakticirala prije u Crkvi, kako se može sada odbaciti?**

Ovaj argument se oslanja na jedan od glavnih sofizama liturgijske revolucije: sofizam *arheologizma*, kojega je već obznanio i osudio Pio XII.[49]

- **Na koji način je ovaj argument sofistički?**

Ovaj argument pretpostavlja da je ono što je bilo dobro u kršćanskoj antici nužno bolje sada i treba izabrati to radije nego ono što je Crkva pokrenula tijekom stoljeća. To je očito krivo. Ono što je bilo u početku bez opasnosti zahvaljujući žaru prvih kršćana i zato što još nije bilo nikakve hereze protiv stvarne Nazočnosti, moglo bi postati opasno zbog protestantskog nijekanja transsupstancije. Štoviše, ljubav je domišljata i progresivni razvoj je zakon života kod stvorenja. Tako je normalno da je Crkva trebala razviti tijekom vremena izraz svoje vjere i poštovanja prema Presvetom Oltarskom Sakramentu. Želja za povratkom na (materijalne) prakse prve Crkve zapravo izdaje njen duh, jer to znači odbijanje razvoja kojeg je nosila u sebi, i kojem je dala poticaj.

- **Ne bi li se danas moglo reći da je odbijanje Pričesti na ruku jednako odbijanju poticaja i progresivnog razvoja koji je prirodan za Crkvu?**

[48] Sveti Ćiril Jeruzalemski, Fifth Mystagogical Catechesis, 21; PG, XXXIII, 1126.
[49] Vidi gore pitanje 63.

Promjena se može kvalificirati kao "napredak" jedino u odnosu na skup kriterija po kojima se ocjenjuje. (Anarhično širenje stanica u živom organizmu označava svojevrsni napredak, ali raka, a ne života.) Pravi su kriteriji, u ovom slučaju: očitovanje vjere i poštovanja prema našem Gospodinu. Očito je da je Pričest na ruku ne predstavlja napredak, nego nazadovanje. Štoviše, ova praksa je u Crkvu uvedena na revolucionarni i subverzivni način.

- **Zašto kažete da je Pričest na ruku uvedena u Crkvi na revolucionarni i subverzivni način?**

Pričest na ruku se prvi put davala bez ikakvog odobrenja u nekoliko vrlo progresivnih grupa protiv izričitih pravila Crkve. Dana 29. svibnja 1969., dokument *Memoriale Domini* je uzeo na znanje ove neposlušnosti i detaljno ponovio prednosti Pričesti na jezik. Izvijestio je da je anketa biskupa latinskog obreda pokazala da je vrlo velika većina njih protiv uvođenja Pričesti na ruku.[50] Zaključeno je da tradicionalni običaj treba zadržati i snažno poticao biskupe, svećenike i vjernike da pažljivo poštuju običaj.

- **Kako se Pričest na ruku proširila nakon što je bila tako osuđena?**

Pričest na ruku se proširila, jer je ovaj dokument (kojeg su u ime Pavla VI. izradili kardinali Gut i sveprisutni Annibale Bugnini) bio liberalan. Nakon što je protumačio sve razloge za zadržavanje tradicionalnog načina i nakon što je izjavio Papinu želju da ga zadrži, na kraju je dopustio suprotno! Baš kada je izgledalo da je pitanje riješeno svim onim što je prethodno rečeno, autori su dodali da, u onim mjestima gdje je već formirana navika davanja Pričesti na ruku (to jest, gdje je već bilo nepoštivanja Crkvenih pravila), biskupske konferencije mogu odobriti ovu novu praksu pod određenim uvjetima, ako vjernici to zatraže.

- **Koja je bila posljedica ovog dokumenta *Memoriale Domini*?**

Dokument *Memoriale Domini* zapravo je dozvolio Pričest na ruku, iako se pretvarao da je zabranjuje. U zapadnoj Europi i Sjevernoj Americi, posljedice su bile neposredne: nova praksa, koju je Papa

[50] Od 2115 važećih odgovora, 1.233 biskupa [više od 58] posto su kategorički protiv uvođenja Pričesti na ruku, dok je samo 567 [manje od 27 posto] to odobrilo bezuvjetno.

samo dopustio s rezervom i zbog tolerancije i pod pritiskom potražnje vjernika, nametnuta je gotovo svugdje vjernicima koji to nikada nisu tražili, u ime poslušnosti prema Papi.

70) Koje su posljedice Pričesti na ruku?

Osim što daje prigode za svetogrđe, Pričest na ruku (primljena u stojećem stavu) je barem djelomično odgovorna za gubitak vjere mnogih katolika u Kristovu stvarnu Nazočnost u Presvetom Oltarskom Sakramentu. Onaj koji ozbiljno vjeruje da prima Bogočovjeka u Pričesti, ne može pristupiti tom sakramentu ne pokazujući poštovanje. Pričest na ruku tako najprije vodi do mlakosti i ravnodušnosti, a zatim do gubitka vjere.

- **Može li se gubitak vjere u Stvarnu Nazočnost našega Gospodina ispravno pripisati Pričesti na ruku?**

Pričest na ruku vjerojatno nije jedini uzrok. Pogreške ili nedostaci u katehezi i propovijedanju sigurno dijele krivnju budući da se stvarna Nazočnost često predstavlja kao simbolična nazočnost, negirajući stvarnu promjenu kruha u Tijelo Kristovo. No, Pričest na ruku pripremila je vjernike za prihvaćanje ovih lažnih učenja, jer ako je hostija samo simbol Krista, ne čudi što ljudi primaju Pričest bez posebnog znaka poštovanja.

71) Je li potrebno slaviti Misu na latinskom jeziku?

Baš kao što dolikuje presvući radnu odjeću za neku važnu svečanost, isto tako dolikuje da se jezik svete liturgije razlikuje od jezika svakodnevnog života. Narodni jezik nije prikladan za svete čine. Na zapadu, latinski je bio liturgijski jezik stoljećima. No, u ostalim dijelovima Crkve, pa čak i u brojnim nekršćanskim religijama, postoji i sveti jezik.

- **Koriste li nekatolici također sveti jezik?**

Uspostava fiksnog liturgijskog jezika, dok se zajednički jezik razvija, čini se kao konstanta čovječanstva. Otpadnički Grci koristili su starogrčki u svojoj liturgiji; Rusi su koristili slavenski. U Kristovo vrijeme Židovi su već koristili drevni hebrejski za liturgiju, koji više nije bio zajednički jezik (a ni Isus ni apostoli to nisu kritizirali). Isto se pronalazi u islamu (književni arapski, jezik molitve, najširi slojevi

više ne razumiju) i u nekim istočnjačkim religijama. Rimski pogani su u svom bogoštovlju također imali arhaične formulacije koje su postale nerazumljive.

- **Kako se može objasniti taj univerzalni običaj uporabe svetog jezika za bogoštovlje?**

Čovjek prirodno ima osjećaj za sveto. On instinktivno razumije da bogoštovlje ne ovisi o njemu, da ga mora poštivati i prenositi onako kako ga je primio, ne dopuštajući da ga išta poremeti. Korištenje fiksnog, svetog jezika u vjeri u skladu je s ljudskom psihologijom, kao i nepromjenjivom naravi božanskih stvarnosti.

72) Zar vjernici ne razumiju Misu bolje kada se slavi na njihovom vlastitom jeziku?

Misa sadrži neizrecive tajne koje nitko ne može savršeno razumjeti. Ova tajanstvena narav nalazi svoj izraz u korištenju tajanstvenog jezika kojega odmah ne razumiju svi. (Zbog toga se neki dijelovi mise izgovaraju tihim glasom.)

Narodni jezik, naprotiv, daje površinski dojam razumijevanja koji u stvarnosti ne postoji. Ljudi misle da razumiju Misu jer se slavi na njihovom materinjem jeziku. U stvari, oni uglavnom ne razumiju ništa od suštine svete žrtve.

- **Je li funkcija latinskog, dakle, postaviti barijeru između vjernika i svetih tajni?**

Svrha nije izgraditi neprozirni zid koji bi sve prikrio, nego radije, bolje shvatiti perspektive; a za to je potreban određeni odmak. Kako bi se pomalo ušlo u otajstvo Mise, prvi uvjet je ponizno priznanje da se radi o misteriju, nečemu što nas nadilazi.

- **Ako je tajanstvena narav latinskoga tako korisna, treba li vjernike odvraćati od toga da ga uče, a žaliti one koji ga razumiju?**

Upotrebu latinskoga u liturgiji prati osjećaj tajanstvenosti čak i za one koji znaju taj jezik. Sama činjenica da se radi o posebnom jeziku, različitom od nečijeg materinjeg jezika i uobičajenog govora (jeziku kojega, samog po sebi, ne razumiju odmah svi, čak i ako ga zapravo razumiju), dovoljna je za stvaranje određenog odmaka koja potiče

poštovanje. Treba srdačno poticati učenje kršćanskog latinskog jezika. Napor koji to zahtijeva pomaže podići učenike prema otajstvu, dok liturgija na narodnom jeziku ima tendenciju spustiti ih na ljudsku razinu.

- **Ne riskira li upotreba latinskog to da neki od vjernika ostaju u neznanju o svetoj liturgiji?**

Tridentski sabor nametnuo je svećenicima dužnost da često propovijedaju o Misi i da objasne njene obrede vjernicima. Osim toga, vjernici imaju misal u kojem su latinske molitve prevedene, tako da mogu imati pristup prekrasnim liturgijskim molitvama a da ne izgube prednosti latinskoga. Iskustvo također pokazuje da je u latinskim zemljama, razumijevanje liturgijskoga latinskog (ako ne u svim detaljima, onda barem globalno) relativno lako za svakoga tko je zainteresiran. Pažnja koju to zahtijeva potiče istinsko sudjelovanje vjernika u liturgiji: i to uma i volje; dok narodni jezik, dapače, potiče lijenost.

- **Ne uvodi li korištenje svetog jezika u liturgiju proizvoljni prekid između svakodnevnog života ("profanog") i duhovnog života, dok bi uloga kršćana trebala biti, naprotiv, da sve posvete Bogu (čak i svakodnevni jezik)?**

Da bi zadržali duh molitve u svim našim aktivnostima, moramo se ponekad i otrgnuti od tih aktivnosti kako bi se posvetili molitvi. Isto vrijedi i ovdje: ponekad će upotreba svetog jezika, radi dubljeg shvaćanja Božje transcendencije biti pomoć, a ne prepreka, trajnoj molitvi.

73) Koji drugi razlozi govore u prilog korištenja latinskog u liturgiji?

Još tri razloga govore u korist korištenja latinskog: **1)** njegova nepromjenjivost (ili, u najmanju ruku, njegova vrlo velika stabilnost); **2)** njegova gotovo dva tisućljeća duga upotreba u liturgiji i **3)** činjenica da simbolizira i potiče jedinstvo Crkve.

- **Na koji način je nepromjenjivost latinskog prednost?**

Nepromjenjiva vjera traži proporcionalno jezično oruđe; naime, jezik koji je koliko je to god moguće nepromjenjiv i koji može

poslužiti kao referenca. Latinski, koji više nije moderan jezik, više se ne mijenja (ili rijetko). U modernom jeziku, naprotiv, riječi mogu brzo pretrpjeti značajne promjene značenja ili tona (one mogu dobiti pogrdan ili podrugljiv prizvuk kojeg prije nije bilo). Korištenje takvog jezika može tako lako dovesti do pogrešaka ili nejasnoća, dok uporaba latinskog čuva i dostojanstvo i pravovjernost u liturgiji.[51]

- **Na koji način je gotovo dva tisućljeća korištenja latinskog jezika u liturgiji prednost?**

Korištenjem u liturgiji tijekom gotovo dvije tisuće godina, latinski jezik je, može se reći, posvećen. Utješno je moći moliti istim riječima kojima su naši preci i svi svećenici i redovnici molili stoljećima. Osjećamo konkretno kontinuitet Crkve kroz vrijeme i ujedinjujemo našu molitvu s njihovom. Vrijeme i vječnost konvergiraju.

- **Kako latinski simbolizira jedinstvo Crkve?**

Latinski očituje ne samo jedinstvo Crkve u vremenu, nego i u prostoru.[52] Čuvajući jedinstvo s Rimom (njegova uporaba sačuvala je Poljsku od slavenskog raskola), također objedinjuje sve kršćanske narode jedne s drugima. Prije Sabora, Misa rimskog obreda se svugdje slavila na istom jeziku. Na pet kontinenata, vjernici bi našli Misu kakva se slavila u njihovoj župi. Danas je ova slika jedinstva razbijena. Nema više jedinstva u liturgiji, ni u jeziku ni u obredima. To je u tolikoj mjeri točno da je nekome tko pohađa Misu slavljenu na nepoznatom jeziku teško čak i razlikovati glavne dijelove mise.

- **Kako netko može sumirati korisnost latinskog?**

---

[51] "Korištenje latinskog jezika, uobičajenog u znatnom dijelu Crkve, je ... učinkoviti protuotrov za bilo kakvo mijenjanje doktrinarne istine" (papa Pio XII., *Mediator Dei*, §60) .- "Za nepromjenjivu dogmu, potreban je nepromjenjivi jezik, koji će jamčiti da se formulacija tih istih dogmi neće se mijenjati .... protestanti i svi neprijatelji Katoličke Crkve su uvijek oštro prigovarali njenoj uporabi latinskog jezika. Oni osjećaju da nepokretnost ovog oklopa čudesno brani od ikakvih izmjena starih kršćanskih tradicija čije svjedočanstvo njih ruši. Oni bi željeli razbiti obrazac kako bi udarili u srce. Zabluda rado govori promjenjivo, mijenja jezik "(mons. De Segur).

[52] "upotreba latinskog jezika, uobičajenog u znatnom dijelu Crkve, očit je i lijep znak jedinstva ..." (Papa Pio XII., *Mediator Dei*, §60).

Naša Crkva je jedna, sveta, katolička i apostolska. Latinski jezik na svoj način pridonosi svakoj od tih značajki.[53] Po svom urođenom svojstvu (carski jezik), svom hijeratičnom karakteru ("mrtvi" jezik), i, pogotovo, po posveti koju je dobio, zajedno s hebrejskim i grčkim, po natpisu na križu,[54] on savršeno služi svetosti liturgije; po svom sveopćem, nadnacionalnom korištenju (to više nije jezik nijednog naroda), on objavljuje katoličtvo; po svojoj živoj vezi s Rimom svetog Petra i s tolikim ocima i naučiteljima Crkve koji su bili i odjek apostola i tvorci liturgijskog latinskog (oni su kovali ne samo svoje molitve, himne i odgovore, nego sam kršćanski latinski, koji je, u mnogim aspektima, kompletna obnova klasičnog latinskog), on je jamstvo da je ona apostolska; po službenoj uporabi, konačno, koja ga čini referentnim jezikom učiteljstva, kanonskog prava i liturgije, on pridonosi učinkovito trostrukom jedinstvu Crkve: jedinstvu vjere, jedinstvu vlasti i jedinstvu bogoštovlja.

[53] "za Crkvu, upravo zato što obuhvaća sve narode i predodređena je da izdrži do kraja vremena, a budući da u potpunosti isključuje jednostavne vjernike iz svoje vlasti, po samoj svojoj naravi zahtijeva jezik koji je univerzalan, nepromjenjiv, i nenarodni "(Papa Pio XI., apostolsko pismo *Officiorum Omnium*, 1. kolovoza 1922.).

[54] "Bilo je napisano: Isus Nazarećanin, kralj židovski .. ..a bilo je napisano hebrejski, latinski i grčki" (Iv 19,19-20).

VIII

Katoličko svećenstvo

74) Tko je katolički svećenik?

Katolički svećenik je poslanik na zemlji velikog vječnog svećenika, Isusa Krista, jedini posrednik (*pontiff*: graditelj mostova) između Boga i ljudi. Po svom svećeničkom ređenju, on ima sudioništvo u Njegovim ovlastima. Samo on je sposoban valjano slaviti Svetu Misnu Žrtvu, opraštati grijehe, blagoslivljati i posvećivati. Svećenik zbog toga nije samo prvi i najvažniji predsjedatelj skupa; on posjeduje sposobnosti koje običan vjernik ne posjeduje. Jer Krist je rekao samo apostolima, a ne svim učenicima: "Ovo činite meni na spomen" (Lk 22,19).

- **Gdje se može naći definicija svećenstva?**

Poslanica Hebrejima nas uči: "Svaki, naime, veliki svećenik, uzet između ljudi, postavlja se na korist ljudima u njihovu odnosu s Bogom, da prinosi i darove i žrtve za grijehe" (Heb 5,1).

- **Što ta definicija pokazuje?**

Ova definicija pokazuje da je svećenik izabran između ljudi i tako izdvojen da bude posvećen Bogu; on je zaređen za ljude i tako mu je dana javna funkcija: odnos vjernika s Bogom; on je posvećen kao onaj koji prinosi žrtvu.

- **To znači da je svećenik u biti posrednik?**

Da, svećenik je u biti *mediator*, posrednik, između Boga i vjernika. (Apsurdno je tvrditi, kao što je Luther tvrdio, da su svi vjernici svećenici!)

- **Koja je svećenikova najvažnija funkcija?**

Svećenik je iznad svega čovjek žrtve, kao što poslanica Hebrejima kaže. Dakle, postoji samo jedna djelotvorna žrtva u Novom Zavjetu: ona našeg Gospodina Isusa Krista, koju svećenik kao poslanik može

prikazati u Njegovo ime slaveći Misu. Svećenik je prvenstveno čovjek Mise.

- **Gdje je ta istina izražena?**

U obredu ređenja, biskup govori novozaređenom svećeniku dok mu daje kalež i patenu: "Primi ovlaštenje da prinosiš Bogu žrtvu i da slaviš Misu za žive i mrtve" (Rimski pontifikal).

- **Zašto se toliko inzistira na vezi između svećenika i žrtve?**

Od Drugog vatikanskog sabora, katoličko svećenstvo je pretrpjelo pravu krizu identiteta. Mnogi svećenici više ne znaju zašto su zaređeni. Kriza može jedino biti prevladana ako se inzistira na bitnome: svećenik je izdvojen od ostalih ljudi i zaređen da bi po Misnoj žrtvi, dao (izrazio) Bogu klanjanje koje Mu pripada i da bi vjernicima dijelio, po sakramentima, plodove te žrtve - ponajprije opraštanje grijeha.

Kako svećenici mogu opraštati grijehe? Ovlaštenje da opraštaju grijehe je dano od Krista apostolima i njihovim nasljednicima poslije Njegovog uskrsnuća:

"Mir vama! Kao što je mene poslao Otac, tako i ja šaljem vas." Poslije tih riječi dahne u njih i reče im: "Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, oprošteni su im; kojima zadržite, zadržani su im." (Iv 20,21-23)

- **Tko danas napada katoličko svećenstvo?**

Katoličko svećenstvo se nažalost napada iz samih njedara Crkve, čak od svećenika! Jedan svećenik, Otac Pesch, je napisao: "Mnoge stvari koje se nama danas čine očitim nisu bile poznate prvim Kršćanskim zajednicama. Nije bilo pape, ni biskupa, ni svećenika, ni viših ni nižih redova. Nije bilo povezanosti između valjanosti Mise ili otpuštanja grijeha i određenih redova."[1]

- **Jesu li ti napadi protiv katoličkog svećenstva novi?**

Nema ništa originalno u tim heretičkim tvrdnjama, jer su protestanti to isto govorili u šesnaestom stoljeću. Sabor u Trentu je svečano osudio njihove pogreške:

[1] *Zur Zeit*, časopis njemačkih redemptorista, srpanj-kolovoz 1980., str.91.

Ako itko izjavi da red ili sveto zaređenje nije zaista i propisan sakrament ustanovljen od Krista Gospodina, ili da je to neki ljudski izum, smišljen od ljudi nekvalificiranih za crkvene stvari, ili da je to samo određeni obred za biranje služitelja riječi Božje i sakramenata: neka bude izopćen.[2]

Ako itko izjavi da u Katoličkoj Crkvi hijerarhija nije ustanovljena po Božanskoj naredbi, koja se sastoji od biskupa, svećenika, i službenika: neka bude izopćen.[3]

- **Možemo li uopće kriviti Drugi vatikanski sabor za sadašnju krizu svećenstva?**

Drugi vatikanski sabor je doprinio krizi svećenika svojim pretjeranim inzistiranjem na "zajedničkom svećenstvu vjernika."

- **Zar je netočno da po svom krštenju svi kršćani sudjeluju u Kristovom svećenstvu?**

Izraz "sudjeluju u Kristovom svećenstvu" može označavati dvije potpuno različite stvari: 1) *imati korist* od učinaka tog svećenstva; biti sposoban ući u Kristovu žrtvu *da bi bili prikazani* s Njim i *da bi se primili plodovi* te žrtve. To je uglavnom pasivno sudjelovanje koje ne zahtjeva svećenstvo (u pravom smislu te riječi). 2) *izvršavanj*e tog svećenstva kao služitelja; biti stvarno sposoban *prinijeti* Kristovu žrtvu i *dodijeliti* njene plodove. To je aktivno sudjelovanje, ono svećenika u strogom smislu te riječi.

- **Da li je ta razlika između aktivnog sudjelovanja i pasivnog sudjelovanja u Kristovom svećenstvu tradicionalna?**

Sv. Toma Akvinski objašnjava:

Klanjanje Bogu se sastoji ili u primanju Božanskih darova, ili u njihovom dijeljenju drugima. Za ove obje svrhe potrebne su određene ovlasti; da bi se nešto dodijelilo drugima, potrebne su aktivne ovlasti; a da bi se primile, potrebne su nam pasivne ovlasti... Ali sakramentu reda pripada posredovanje sakramenata: ovim sakramentom muškarci bivaju ovlašteni podijeljivati sakramente drugima: dok se sakrament

[2] Tridentinski sabor, XXIII. sjednica, kanon 3. (Dz. 963)

[3] Isto, 6. kanon (Dz. 966)

Krštenja odnosi na primatelje, jer on podjeljuje čovjeku vlast primanja drugih sakramenata; zato se ono naziva "vrata sakramenata."[4]

- **Ali zar vjernici ne trebaju izvršavati neke aktivnosti?**

Vjernici se trebaju aktivno pripremati da se sjedine s Kristovom žrtvom radeći na svojoj vlastitoj žrtvi: tako oni imaju za izvršavati jednu važnu *aktivnost,*[5] ali ona nije ista kao ona svećenikova. Oni ostaju pasivni u odnosu na bitan čin klanjanja Bogu, koji je žrtva Kristova: njihovu vlastitu žrtvu *je preuzeo na sebe* Krist a da ona nije imala utjecaja na Njega. Međutim, zaređeni svećenik kao namjesnik, stvarno i aktivno prinosi Kristovu žrtvu.

- **Ali zar ne prikazuju i vjernici također Božansku Žrtvu na Misi?**

Naš Gospodin se prinosi u ime Njegovog Mističnog Tijela; prinoseći sebe s Njim i na iste nakane, vjernici sudjeluju u Njegovom prinošenju samoga sebe; u tom smislu se može reći da oni sudjeluju u prinošenju Božanske Žrtve. Ali u pravom smislu riječi, jedino svećenik, Kristov namjesnik, prinosi žrtvu; samo on je djelatno (posredničko) sredstvo. Papa Pio XII. je podsjetio na te istine u enciklici *Mediator Dei* iz 1947.

- **Može li se reći da vjernici izvršavaju neku vrstu svećenstva?**

U strogom smislu, nije točno da vjernici izvršavaju svećeničku službu (riječ *izvršavati* nagoviješta aktivnost, a vjernici samo pasivno izvlače korist od Kristovog svećeništva). Usprkos tome, ponekad je dozvoljeno govoriti figurativno. Mi kažemo, na primjer, da je hrabar čovjek "lav", ili da je kršćanin koji vodi asketski život "pravi redovnik"; način govora nije pogrešan ako ga se točno razumije: jednostavno kao način govora, metaforu, sliku, a ne točnu definiciju. Isto vrijedi za ono što se nekada naziva "svećenstvom vjernika". Budući da je svaki kršćanin pozvan slaviti Boga i činiti žrtve (koje se moraju uvrstiti u onu Kristovu), mi vidimo da, gledajući iz tog kuta, on djeluje *kao* svećenik.

---

[4] ST, III, Q. 63, umjetnost. 2 i 6 (Engleska verzija otaca dominikanaca, online na newadvent.org/summa).

[5] „Zaklinjem vas, braćo, milosrđem Božjim: prikažite svoja tijela za žrtvu živu, svetu, Bogu milu - kao svoje duhovno bogoslužje“(Rim 12, 1).

- **Zar nema "svećenstvo vjernika" neku utemeljenost u Svetom Pismu?**

"Svećenstvo vjernika" je utemeljeno na Svetom Pismu u nekoliko tekstova koji su baš metafore. Tako, sv. Petar uspoređuje kršćane sa živim kamenjem hrama i sa "kraljevskim svećenstvom": to su ekspresivne slike, ali ipak samo slike kao što kontekst pokazuje.[6]

- **Kako je Drugi vatikanski sabor pretjerao sa "zajedničkim svećenstvom vjernika"?**

Drugi vatikanski sabor je pretjerao s naglaskom na "zajedničkom svećenstvu vjernika" u samom nacrtu dogmatske konstitucije o Crkvi, *Lumen Gentium*. Prije nego što govori o hijerarhiji i svećenstvu u pravom smislu, saborska konstitucija se bavi "narodom Božjim" i njegovim sveopćim svećenstvom (2. poglavlje). Tek se kasnije (3. poglavlje), govoreći o određenim pozivima i funkcijama unutar Crkve, bavi ministerijalnim svećenstvom kao posebnim oblikom sveopćeg svećenstva kojeg bi laici (4. poglavlje) također bili poseban oblik!

- **Što redoslijed iznošenja u *Lumen Gentiumu* označava?**

"Redoslijed" u *Lumen Gentiumu* je u stvarnosti velika zbrka jer se svećenstvo u strogom smislu te riječi stavlja na istu razinu kao svećenstvo u metaforičkom smislu, kao da su to dvije vrste istog roda. To, jasno, služi općoj pomutnji.

- **Da li je to pretjerivanje Drugog vatikanskog sabora sa "zajedničkim svećenstvom vjernika" imalo ikakve posljedice?**

Pretjerani naglasak Drugog vatikanskog sabora na "zajedničkom svećenstvu vjernika" je odaslan na široko i na daleko propovijedanjem i poučavanjem, ali također i novom Misom (1969.), novim Zakonikom kanonskog prava (1983.) i novim Katekizmom (1993.). Stoga je imao strahovite posljedice.

- **Kako je nova Misa naglasila "zajedničko svećenstvo vjernika"?**

[6] „pa se kao živo kamenje ugrađujte u duhovni Dom za sveto svećenstvo da prinosite žrtve duhovne, ugodne Bogu po Isusu Kristu..... A vi ste *rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod stečeni da naviještate silna djela* Onoga koji vas iz tame pozva k divnom svjetlu svojemu“ (1. Pt 2, 5. 9). Slično tome, sv. Ivan dva puta navodi u Otkrivenju da nas je Isus Krist učinio „*kraljevstvom, svećenicima* Bogu i Ocu svojemu“(Otk 1,6 i 5,10).

Jedna od vodećih ideja nove Mise je upravo ta da pokaže da je liturgija čin cijelog naroda Božjeg", a ne samo klera. Moralo se promicati "aktivno sudjelovanje" vjernika. Ali taj izraz je nejasan, kao što smo vidjeli (vjernici se trebaju *aktivno predati da bi bili sjedinjeni* s Kristovom žrtvom, kojoj je jedino svećenik služitelj). Zapravo, umjesto njegovanja *duhovnog* i nadnaravnog sudjelovanja vjernika, nova liturgija inzistira na njihovom vanjskom sudjelovanju, i zadužuje ih se za funkcije koje su prije bile pridržane za svete služitelje (čitanje, *itd*.) Svećenik je više delegat i dirigent zbora nego služitelj našega Gospodina Isusa Krista.

- **Promiče li novi katekizam također ovu pogrešku?**

Novi Katekizam Katoličke Crkve (1992.) prihvaća ideje Drugog vatikanskog sabora. On također tvrdi: "Tako je u slavljenju sakramenata cijeli skup *leitourgos*, svako prema svojoj funkciji." (1144). Dakle, riječ *leitourgos* je grčka riječ, i u Bizantskoj liturgiji ona se jedino odnosi na biskupe, svećenike i đakone, a nikad na skup.

- **Pretjeruje li novi Zakonik kanonskog prava također sa "zajedničkim svećeništvom vjernika"?**

Novi je Zakonik kanonskog prava (1983.) predstavio Ivan Pavao II. kao "veliki trud da se prevede taj isti nauk, odnosno saborska ekleziologija, u kanonski jezik, „osobito" nauk, nadalje, prema kojem svi članovi Naroda Božjega, na način koji svakom od njih odgovara, sudjeluju u trostrukoj službi Kristovoj: svećeničkoj, proročkoj i kraljevskoj."[7]

- **U novom Zakoniku, kako je taj naglasak na "zajedničkom svećenstvu vjernika" preveden u praksu?**

Nacrt novog Zakonika (također i nacrt konstitucije *Lumen Gentium*) je vrlo poučan. Tradicionalni Zakonik, nakon prve knjige koja nam predstavlja općenita pravila, obrađuje osobe u svojoj drugoj knjizi.

[7] Ivan Pavao II., Apostolska konstitucija *Sacrae Disciplinae Leges* (25. siječnja 1983.), objavljuje novi Zakonik kanonskoga prava. Papa dodaje: " Doista se može se reći da odavde proizlazi da postoji karakter komplementarnosti koji Zakonik predstavlja u odnosu na učenja Drugog vatikanskog sabora, s posebnim osvrtom na dvije konstitucije, dogmatsku konstituciju *Lumen gentium* i pastoralnu konstituciju *Gaudium et spes*. Stoga slijedi da ono što čini značajnu 'novost' Drugog vatikanskog sabora, u skladu sa zakonodavnom tradicijom Crkve, osobito u pogledu ekleziologije, čini isto tako 'novost' novog zakona."

Ona je bila podijeljena u tri djela: klerici, redovnici i laici. Novi Zakonik također posvećuje svoju prvu knjigu općenitim pravilima, ali naslov druge knjige je "Narod Božji". Ona se u prvom redu bavi svim vjernicima općenito, onda hijerarhijom, i na kraju redovnicima.

- **Označava li ta promjena nacrta stvarno promjenu nauka?**

Promjenu redoslijeda u novom Zakoniku objašnjava kanon 204. (koji je prvi kanon u II. Knjizi)

Kršćani vjernici su oni koji, ukoliko su krštenjem ucijepljeni u Krista, čine narod Božji. Zbog toga su, jer su na svoj način postali dionicima u Kristovoj svećeničkoj, proročkoj i kraljevskoj funkciji, pozvani da vrše poslanje koje je Bog povjerio Crkvi da ispuni u svijetu, u skladu sa stanjem svakoga od njih.

- **Što pokazuje definicija dana u kanonu 204?**

Kao i konstitucija *Lumen Gentium*, novi Zakonik počinje tvrdnjom da su svi kršćani svećenici, premda na raznolike načine. Ministerijalno svećenstvo (vlastito svećenicima) bilo bi samo osobit oblik univerzalnog svećenstva. Isto tako, svi kršćani se predstavljaju kao sudionici u moći vladanja ("kraljevska funkcija"), a uloga hijerarhije se tek kasnije predstavlja kao "služba" predana zajednici.

- **Je li taj novi način predstavljanja stvari zaista u suprotnosti s Tradicijom?**

Dovoljno ga je usporediti s učenjima sv. Pija X:

Slijedi da je Crkva u biti društvo *nejednakih*, odnosno društvo koje se sastoji od dvaju kategorija osoba, pastira i stada, onih koji zauzimaju položaj u različitim stupnjevima hijerarhije i mnoštva vjernika. Toliko su različite te kategorije da samo pastoralno tijelo ima potrebno pravo i autoritet promicanja cilja društva i usmjeravanja svih svojih članova prema tom cilju; jedina obveza mnoštva je dopustiti da ga se vodi, i kao poslušno stado, slijediti Pastire.[8]

- **Koje su posljedice tog pretjeranog inzistiranja na "svećenstvu vjernika"?**

[8] Sv. Pio X. enciklika *Vehementer nos* (11. veljače 1906.), §8.

Pretjerano inzistiranje na "svećenstvu vjernika" očito promovira oskudicu svećenika. Koji mladi čovjek bi prigrlio tako zahtjevan poziv ako nije na časak spazio njegovu veličinu?

75) Mogu li se službenici protestantskih zajednica usporediti sa svećenicima?

"Službenici slavljenja" protestantskih zajednica nisu svećenici, već laici. To vrijedi i za anglikance. Ti službenici slavljenja zato nemaju ovlasti pretvaranja kruha i vina u Tijelo i Krv Kristovu, ni opraštanja grijeha.

- **Zašto kažete da protestantski službenici nisu svećenici?**

Svećeničke ovlasti su podijelili apostoli svojim nasljednicima i tako biskupima i svećenicima današnjice. To se zove apostolska sukcesija. Jednom kad je taj niz prekinut, kao što se dogodilo s protestantima, te ovlasti su izgubljene.

- **Kako je apostolska sukcesija prekinuta među protestantima?**

Apostolska sukcesija je prekinuta među protestantima jer su prestali vjerovati u to (negirajući da je ređenje sakrament ustanovljen od našega Gospodina Isusa Krista) i tako su prestali namjeravati to prenositi. Zapravo, oni su napustili liturgijske obrede po kojima se daje pravo.

- **Je li apostolska sukcesija također prekinuta kod anglikanaca?**

Neki anglikanci danas vjeruju u svećenstvo i tvrde da je ono bilo sačuvano. No, ritual koji su anglikanci prihvatili 1550. je obred ređenja modificiran do te mjere da on više ne izražava posebnu milost koju bi trebao dodjeljivati. Takva zaređenja su zbog toga nevaljana, i Rim ih je javno osudio kao takve u to vrijeme.

- **Jesu li anglikanci ispravili svoj obred ređenja?**

Čak i da su te ispravke adekvatne, one su se svejedno dogodile prekasno, nakon izumiranja hijerarhije. *Nemo dat quod non habet*, kao što izreka kaže (nitko ne može dati ono što nema), a u to vrijeme anglikanci su već bili bez svećenstva.

- **Je li nepostojanje anglikanskog svećenstva apsolutno pouzdano?**

O nepostojanju anglikanskog zaređenja se prepiralo u devetnaestom stoljeću, pa je Papa Lav XIII. zatražio istragu koja je zaključila njihovu nevaljanost. To je izdao u pismu *Apostolicae Curae* 13. rujna 1896. koja je definitivno riješila to pitanje.[9]

- **Jesu li te istine danas pod udarom?**

Vladajuća ekumenska klima koja je na djelu od Drugog vatikanskog sabora je povela skandalozne napade na te elementarne istine. U proljeće 1977., 124 klerika iz Biskupije Rottenburg su napisali pismo svojim protestantskim "kolegama" (muškarcima i ženama) evangeličke crkve u Wurtembergu u kojem su ih priznali kao "eklezijastima koji imaju iste ovlasti i iste odgovornosti". Jasno je da ti "teolozi" više nisu imali katoličko shvaćanje svećeništva.

- **Kakvo su shvaćanje svećeništva imali ti klerici iz Rottenburga?**

Potpisnici iz Rottenburga su izjavili:

(Crkva) je napustila teoriju žrtve koja bi mogla dati dojam da Kristova žrtva na križu treba nanovo prinositi ili obnavljati za naše pomirenje s Bogom.... U suštini, mi mislimo da danas imamo inteligentnu praksu večere zasnovanu na Svetom Pismu, koja je mogla postojati prije reformatora.

- **Što ta deklaracija očituje?**

Mi vidimo vezu povezivanja svećenstva sa svetom Misnom Žrtvom: tko god napusti žrtvu u korist protestantske večere više ne može imati pravilnu ideju o svećeništvu, niti vidjeti ikakvu razliku između katoličkih "predsjedatelja" i protestantskih pastora.

- **Je li hijerarhija sankcionirala potpisnike Rottenburga?**

"Teolozi" Rottenburga su objavili hereze koje smo gore naveli. Biskup je samo primijetio da su minimalizirali katoličku doktrinu, ali nije poduzeo nikakve korektivne mjere.[10]

---

[9] Dz. 1963-66. U to vrijeme, neki su anglikanski biskupi pokušali sami biti nanovo zaređeni od otpadničkih (ali pravih) biskupa, kako bi "obnovili" apostolski slijed, za kojeg su, samom činjenicom da su ga željeli ponovo steći, utvrdili da je izgubljen. Opće pravilo ipak ostaje ono koje je objavio Lav XIII., pa bismo trebali smatrati svako anglikansko ređenje *a priori* nevaljanim bez formalnog dokaza da je u određenom slučaju drukčije.

[10] Vidi Rudolf Kraemer-Badoni, *Revolution in der Kirche: Lefebvre und Rom* (Munich: Herbig, 1980.), str. 91.

- **Tko je još napao te istine?**

Skandal je još veći kada te istine napada sam papa, ali to je ono što je papa Ivan Pavao II. učinio nekoliko puta izvršavajući liturgijsku funkciju u društvu protestantskih službenika odjevenima u svećeničku ili biskupsku odjeću. Značajan je 29. svibanj 1982. kada je dao blagoslov u isto vrijeme kao i "Monsignor" Runcie, anglikanski nadbiskup od Canterbury-a, noseći svoju pontifikalnu insigniju. Što se tiče kardinala Ratzingera, on je 3. veljače 1998. u Hamburgu predsjedao "ekumenskom večerom" zajedno s protestantskim "biskupom" noseći štolu.

76)Može li žena biti zaređena za svećenicu?

Samo kršteni muškarac može valjano primiti svećenički red. To je jasno iz Svetog Pisma, Tradicije i učiteljstva Crkve. Crkva ne može odobriti zaređenje žena jer ona nema ovlasti oko bitnih uvjeta sakramenata.

- **Kako znamo da samo muškarci mogu biti valjano zaređeni za svećenika?**

To je neporeciva činjenica, određena Svetim Pismom, da je Krist pozvao jedino muškarce da budu Njegovi apostoli. Crkva ne može promijeniti taj odabir.

- **Ne može li se činjenica da je Krist izabrao jedino muškarce objasniti poštivanjem običaja onoga vremena?**

Isus Krist, koji je Bog i koji je ustanovio Crkvu određenu da traje do kraja svijeta, ne bi Sebi mogao dopustiti da bude podređen konvencijama bilo kojeg vremena. Ustvari, On je uvijek Sebe pokazivao kao savršeno slobodnog od društveno usvojenih pravila ponašanja i nije se ustručavao opirati se nekima od njih u nekoliko navrata (u odnosu na Sabat, opraštanje grijeha, stav prema javnim grješnicima, itd.) Da je htio osnovati ženske apostole, ništa Ga ne bi zaustavilo. Sama činjenica da Blažena Djevica Marija nikad nije bila smatrana "svećenicom" je dovoljan dokaz da ne može biti svećenica u Crkvi koja je ustanovljena od Isusa Krista.

- **Zabranjuje li Sveto Pismo jasno uspostavu "ženskih svećenika"?**

Sveti Pavao piše Korinćanima:

...kao i u svim crkvama svetih, žene neka na sastancima šute! Njima se ne dopušta govoriti, već neka se pokoravaju kako im Zakon propisuje. Ako žele što naučiti, neka kod kuće pitaju svoje muževe, jer ne dolikuje ženi da govori na sastanku. Ili je možda od vas izišla riječ Božja? Ili je samo k vama došla? Ako tko misli da je prorok ili obdaren duhovnim darovima, neka promisli da je ovo što vam pišem zapovijed Gospodnja! (1. Kor 14,33-37)

Ženama dakle nije dopušteno govoriti niti vršiti dužnosti za vrijeme vjerskih obreda. Sveti Pavao izričito opravdava svoje uvjeravanje općom praksom Crkve ("u svim crkvama svetaca"), zakonom Starog Zavjeta ("kako im Zakon propisuje"), pristojnošću ("ne dolikuje ženi"), i iznad svega zapovijeđu Gospodnjom.

- **Što Crkvena Tradicija kaže o tome?**

Postoji jednoglasni konsenzus u Crkvenoj Tradiciji o toj temi. Tertulijan (d.ca. 220) je napisao: "Zabranjeno je ženama govoriti u crkvi. One nemaju pravo propovijedati, krstiti, prinositi žrtvu, težiti za položajem muškaraca i još manje za svećeničkom službom."[11]

- **Zar stvarno nikad nije bilo zaređivanja žena u Crkvi?**

Kada su, u četvrtom stoljeću, žene zaista bile zaređene u sekti koliridijanaca, sveti Epifanije (d.403) je žestoko reagirao:

U jednoj nedopuštenoj i bogohulnoj ceremoniji oni zaređuju žene i po njima prinose žrtvu u Marijino ime. To znači da je cijela ta stvar bogohulna i bezbožna; ona je alteracija poruke Duha Svetoga; u stvari, cijela ta stvar je dijabolička i djelo je nečistog duha...[12]

Nigdje nije žena ispunjavala službu svećenika.[13]

I zaista, nikada nije bilo svećenica u Katoličkoj Crkvi.

- **Ako nije bilo svećenica, je li bilo đakonica u Crkvi?**

Đakonice, koje su postojale jedno vrijeme, nisu ispunjavale liturgijske funkcije đakona; zapošljavane su isključivo da obavljaju pomazanje uljem žena prije krštenja i da se brinu o bolesnim ženama. Prema Apostolskoj konstituciji: "Đakonica ne blagoslivlja, niti

[11] Tertullijan, De Virginibus Velandis, 9, 1.

[12] Sveti Epifanije, Adversus Haereses, 78, 13, PG 42, 736.

[13] Isto., 79, 2, PG 42, 744,

izvršava išta što pripada službi prezbitera ili đakona, već je tu jedino da čuva vrata, i da pomaže prezbiterima u krštenju žena, zbog pristojnosti."[14]

- **Postoje li neki noviji dokumenti o nemogućnosti ređenja žena?**

Objedinjavajući učenja različitih sinoda, Zakonik kanonskog prava navodi načelo: "Samo kršteni muškarac (vir) prima valjano sveti red."[15] U svome Apostolskom pismu *Ordinatio Sacerdotalis* od 22. svibnja 1994. papa Ivan Pavao II. također ponovno izražava tradicionalni nauk:

Zato, da bi sva sumnja vezana za stvar od velikog značenja bila otklonjena, stvar koja se odnosi na samu Crkvenu božansku konstituciju, u moći moje službe učvršćivanja braće (usp. Lk 22,32) izjavljujem da Crkva nema nikakav autoritet dodijeliti svećeničko ređenje ženama i da se tog suda trebaju držati svi Crkveni vjernici.[16]

- **Koji je autoritet tog poučavanja?**

Kao i svi pape nakon Drugog vatikanskog sabora, Ivan Pavao II. se nerado obavezivao svojim nepogrešivim autoritetom. Unatoč određenim istupanjima, on to nije ni ovdje učinio. On je ponovno izrazio tradicionalni nauk, ali pozivajući se na autoritet redovitog učiteljstva Crkve umjesto da osobno upotrebi dar nepogrešivog poučavanja kojim je bio obdaren kao papa.

- **Je li to poučavanje onda bilo pogrešivo ili nepogrešivo?**

Nauk Crkve o nemogućnosti zaređivanja žena je zaista nepogrešiv, ali njegov nepogrešiv karakter dolazi od činjenice da je ta istina uvijek bila predmet redovitog učiteljstva, a ne dokumenta pape Ivana Pavla II.[17]

77) Koji je temeljni razlog zašto žene ne mogu biti svećenice?

Temeljni razlog zašto žene ne mogu biti svećenice ima izvor u redoslijedu stvaranja. Odnos između muškarca i žene odražava

[14] Apostolska konstitucija, VIII, XXVIII, 6 [online na www.newadvent.org/fathers/].
[15] broj 1917 kanona 968, 1 (broj 1983 kanona 1024).
[16] "O pridržanosti svećeničkog ređenja samo za muškarce."
[17] O redovnom i univerzalnom učiteljstvu Crkve, pogledajte pitanje 19. ovog katekizma.

redoslijed stvaranja. Muškarac je simbol Boga, a žena stvaranja. Posljedično, žena po samoj svojoj prirodi nije sposobna biti ovlašteni predstavnik Boga.

- **Nije li takva pozicija diskriminatorna prema ženama?**

To nije pitanje ustanovljenja principa *a priori* (kao diskriminacije ili ne diskriminacije), već promatranja stvarnosti i djelovanja u skladu s tim. Samo ideolozi odbijaju priznati razlike koje postoje između spolova.

- **Kakve veze imaju razlike između muškaraca i žena s božanskim štovanjem?**

Nepristranom promatraču je jasno da muškarac ima aktivniju, poduzetniju i zapovjednu prirodu. Njegov dio je da djeluje na svijet i da ga preobražava. Zbog toga je njegova uloga da vlada i usmjerava društvo. Ženina priroda je naprotiv, pasivnija i prijemljivija. Njena domena je ponajprije uski krug obitelji i djece; njen zadatak je više da bude usmjeravana nego da usmjerava. Zbog toga sv. Pavao kaže: "Jer je muž glava žene" (Efežanima 5,23) Zbog toga se u Svetom Pismu Bog prikazuje sa značajkama muškarca.

- **Bog nadilazi odlike spola: On Sam niti je muško niti žensko. Zar ne bi također mogao biti prikazan s odlikama žene?**

U stvari, u Svetom Pismu, Bog je prikazan s muževnim odlikama. On je Otac i Zaručnik Izabranog Naroda. Moleći, "Majko naša ", kao što se to radi na nekim mjestima, ide se protiv Objave i svetogrdno se parodira Evanđelje. Sve religije koje vjeruju u Boga stvoritelja imaju muževnu predodžbu o Njemu, barem u smislu primarnog božanstva. Ženska božanstva se mogu naći, naprotiv, u panteističkim religijama koje ne razlikuju između Boga i svijeta. Nije slučajno da je utjelovivši se, Bog postao muškarac, a ne žena.

- **Povlači li činjenica da je Isus Krist muškarac za sobom to da svećenici moraju biti muškarci?**

Od Adamovog pada, koji je kao vođa ljudske rase nju povukao dolje u vrijeme svoje straže, Isus Krist je jedini posrednik između Boga i ljudi, jedini graditelj mostova (Pontif), jedini Veliki Svećenik. Svećenici Novog Zavjeta su samo instrumenti koje je On izabrao da nastave Njegov posao, i koje On združuje sa Svojim svećenstvom. Iz

činjenice što se, da bi On postao "novi Adam", Riječ Božja utjelovila u muškoj prirodi, jedino muškarci mogu sudjelovati u Njegovom svećenstvu.

- **Što otkrivaju suvremeni zahtjevi žena da budu zaređene?**

Polemike oko zaređenja žena otkrivaju krivu ideju o svećenstvu koja danas prevladava. Ako se svećenik smatra samo socijalnim vođom koji predsjeda na lokalnim skupovima naroda Božjeg, tješi ožalošćene i potiče religiozne osjećaje vjernika, onda ne postoji dobar razlog zašto žena ne može ispunjavati njegovu ulogu. Ali svećenik je nešto posve drugačije: on je *alter Christus* (drugi Krist).

78) Zar ne može Crkva biti optužena za držanje žena u inferiornom položaju?

Žene su držane u inferiornom položaju u poganskim društvima. To je još uvijek slučaj među Židovima i Muslimanima. Kršćanstvo je naprotiv uvijek davalo ženama plemenitost: ona uživa isto dostojanstvo kao muškarac, čija je ona - pogotovo u braku - suradnica, a ne sluškinja. Ali to priznanje ne isključuje da je ona različita od njega i da ima druge dužnosti za izvršiti.

- **Ali zar nije rečeno da muškarac simbolizira Boga, a žena stvorenje?**

Ovdje se radi, kao što riječ pokazuje, o jednostavnom simbolu. Po svojoj prirodi, muškarac je jednako stvorenje kao i žena, i tako se mora, poput nje, naučiti poslušnosti i podložnosti.

- **Kako je Crkva pružila ženi njeno dostojanstvo?**

Katolička Crkva poštuje ženu preko svake mjere u osobi Marije, djevice i Majke Božje. Ona ju časti kao kraljicu svih svetih, uzdiže ju iznad svakoga stvorenja - apostola, biskupa, papa, i čak iznad svakog reda anđela. Poštovanje koje se pokazuje Mariji prirodno se prelijeva svim ženama - u onoj mjeri u kojoj one sliče Mariji.

- **U tom raspoloženju što bi se posebno moglo reći o časti koja se iskazuje Blaženoj Djevici?**

Marijin glavni slavni naslov koji joj dopušta da bude čašćena iznad svakog stvorenja je posebno *ženstven*: ona je *majka* Božja (i

posljedično, majka svih ljudi koji su pozvani biti pritjelovljeni njenom Sinu Isusu Kristu). Za razliku od "feministkinja", Crkva uzdiže ženu u onome što određuje njezinu žensku prirodu, a ne negirajući je. S druge strane, Marija nije svećenica. Papa Inocent III. je napisao pismo na tu temu biskupu Purgosa: "Iako je Blažena Djevica iznad svih apostola zajedno, Gospodin je povjerio ključeve kraljevstva nebeskog njima, a ne njoj."[18]

- **Što se može reći o suvremenom feminizmu?**

U svojem takozvanom "ženskom oslobođenju", suvremeni feminizam u stvarnosti manifestira krajnji prijezir prema ženskom rodu jer ga pokušava uklopiti u mušku ulogu umjesto da razvija prikladne ženstvene vrijednosti. Zaista, žena se onda nalazi u gubitku: od žene će uvijek biti loš muškarac!

79) Zašto Crkva od svećenika zahtjeva da žive u celibatu?

Kao drugi Krist, svećenik mora potpuno pripadati Bogu i našem Gospodinu Isusu Kristu. Budući da ide za oltar svaki dan prinositi žrtvu božanske ljubavi, on također mora prinositi svoje srce Bogu u nepodijeljenoj ljubavi. Dodatni razlog je da svećenik mora biti na raspolaganju svim dušama, kao otac i brat sviju, što ne bi bilo moguće ako se mora brinuti za svoju vlastitu obitelj. Katolički svećenici tako savršeno nalikuju Kristu, koji također nije bio oženjen, i koji je živio potpuno u ljubavi prema Svome Ocu i besmrtnim dušama.

- **Postoje li drugi razlozi zašto bi svećenici trebali živjeti u celibatu?**

Naš Gospodin, koji je živio djevičanski, je želio da oboje, i sv. Josip i naša Gospa, s kojima je On živio trideset godina žive djevičanski; da Njegov prethodnik sv. Ivan Krstitelj živi djevičanski; da učenik kojega je volio sv. Ivan također živi djevičanski. Iz tog pravila se može zaključiti da osoba mora živjeti u čistoći da bi mogla bliže prići Gospodinu. Dakle, svećenik je službenik Svete Euharistije.

- **Nije li celibat velika žrtva za svećenika?**

[18] Dekretski *Nova quaedam*, X.

Celibat je nesumnjivo žrtva, ali žrtva je zakon prirodnog života (ništa se ne može odabrati, a da se baš zbog toga ne odrekne nečega drugoga) i još više nadnaravnog života i plodonosnosti. Kao što je Krist otkupio svijet Svojom mukom, tako svećenik ne bi mogao puno učiniti za Crkvu i za spasenje duša ako ne živi život žrtve. Naše doba, tako sklono vidjeti ljudsku ljubav i seksualnost kao jedine radosti života, iz tog razloga ima veliku potrebu za primjerom svećenika i redovnika koji će podsjećati ljude na više vrijednosti i ideale.

80) Nije li celibat nehumano ograničenje protiv prirode?

Prema nauku Novog Zavjeta, celibat koji se živi za Boga je uzvišen ideal. Krist je rekao da uz one koji nisu sposobni za ženidbu, postoje oni koji se uzdržavaju od braka zbog kraljevstva nebeskog (Mt 19,12). "Tko može shvatiti, neka shvati."

- **Pa opet nije li ženidba slika sjedinjenja između duše i Boga?**

Ženidba je slika ljubavi koja bi trebala postojati između Boga (ili Krista) i duše. Ali upravo tako, samo slika, a ne stvarnost. Zbog toga ženidba završava smrću. U raju više neće biti ženidbe (Mt 22,30); onda će svi živjeti jedino u ljubavi Božjoj, koja je za posvećene duše i sada jedina ljubav. Celibat je tako iščekivanje onoga kakav će život biti u vječnosti.

- **Ali zar ženidba ne odgovara intenzivno potrebama ljudske prirode?**

Ljudska priroda također daje čovjeku razumijevanje i slobodnu volju koja mu dozvoljava da vlada svojim strastima i da se ponekad bori protiv njih zbog viših ideala. Kako god čovjek može (i često mora) odbiti zadovoljstvo svojih osjetilnih strasti za veće dobro. Ako on to ne učini, tone na razinu životinje.

- **Zašto se apsolutni celibat svećenika ne može naći izvan Katoličke Crkve?**

Kada se mladići odreknu sreće osnivanja obitelji tako da bi se potpuno predali Bogu, oni daju prekrasan dokaz vitalnosti Crkve i entuzijazma koji vjera može prenijeti. Ako zajednice koje su se

odvojile od Crkve brzo napuštaju celibat, to je zato jer ne mogu prenijeti tu snagu svojim pristašama.

81) Zar ne bi ukidanje celibata pomoglo u nestašici svećenika?

Ukidanje celibata bi moglo dovesti kratkoročno do povećanja u broju zaređenja, ali problem ne bi tako bio riješen; to bi samo značilo kapitulaciju pred njim. Mnogi bi bili zaređeni koji nisu stvarno pozvani od Boga, ili koji ne bi dovoljno iskoristili sredstva da odgovore na Njegov poziv. Radije se trebamo pitati zašto je prije bilo dovoljno muškaraca spremnih učiniti žrtvu celibata, dok to danas više nije slučaj.

- **Zar ipak celibat ne ostaje prepreka?**

Celibat je vrlo korisna prepreka za one koji nisu pozvani. Bez nje, mnogi muškarci bi stremili svećenstvu iz ispraznih razloga: siguran posao koji uživa dobar ugled; socijalna promocija (to je slučaj u mnogim zemljama Trećeg svijeta), itd. Zbog većeg dobra Crkve i vjernika, ti se ljudi drže dalje od svećenstva, barem u većem dijelu, obavezom celibata.

82) Da li celibat ima apostolsko porijeklo?

Celibat ima apostolsko porijeklo (to je barem vrlo vjerojatno); on je posljedično bio pravilo u Crkvi od početka. Na početku Crkve, oženjeni muškarci su mogli postati svećenici i biskupi, ali su morali apstinirati od ženidbe poslije svojega zaređenja; ako još uvijek smiju živjeti sa svojom suprugom, to može biti samo kao brat i sestra.

- **Zar sv. Pavao ne govori eksplicitno o biskupovoj ženi?**

Kada sv. Pavao navodi između kvaliteta koje su potrebne biskupima i đakonima činjenicu da budu "muževi jedne žene" (1.Tim 3,2, 3,12), to ne znači da đakoni i biskupi mogu nastaviti živjeti u braku nakon svojega zaređenja. To jedino znači to da se činjenica da su se ponovno ženili smatrala znakom nesposobnosti da žive u uzdržljivosti. Onaj koji još osjeća potrebu da se ponovno ženi nakon smrti prve supruge ne doima se da može živjeti u celibatu. Ta odredba ne može imati niti

jedno drugo značenje, jer kada bi svećenici mogli nastaviti koristiti svoja bračna prava, drugi brak ne bi mogao biti prepreka zaređenju.

- **Da li su se Oci osvrnuli na to pitanje?**

Jedan Otac Crkve, sv. Epifanije Salaminski (oko 315.-403.), svjedoči: "Svećenici su izabrani prvo između nevinih muškaraca, ili između drugih redovnika: ali ako osobe prikladne za izvršavanje te službe nisu nađene među redovnicima, svećenici se po običaju biraju između onih koji žive u uzdržavanju sa svojim suprugama ili koji su, nakon jedne ženidbe, postali udovci."[19]

- **Da li je to pravilo svugdje bilo vidljivo?**

Isti Otac Crkve jadikuje da se to pravilo ne vidi svugdje i daje ovaj komentar: "Na nekoliko mjesta, svećenici, đakoni i subđakoni još uvijek začinju djecu. Odgovaram da to nije u skladu s pravilom, već se događa zbog nerazboritosti muškaraca."[20]

- **Zar zakoni koji se tiču eklezijastičkog celibata ne datiraju iz četvrtog stoljeća?**

Prvi *eksplicitni* zakoni za koje znamo o celibatu klera su zaista proglašeni u četvrtom stoljeću. No treba primijetiti da oni nisu bili predstavljeni kao novost, već kao podsjetnik na drevnu disciplinu. Oci Afričkog sabora iz 390. su se pozvali eksplicitno na apostolsku tradiciju kada su iznova podučavali obavezu celibata.[21]

- **Pa zašto onda neki autori datiraju svećenički celibat u dvanaesto stoljeće?**

Nametanje da je celibat izum dvanaestog stoljeća sadrži jedan element istine: 1139. godine je drugi Lateranski sabor odlučio da ženidbe sklopljene od klera koji je već prije primio glavne redove ne samo da će biti *nedopuštene*, već i zbog toga *nevaljane*. (Prije toga, ženidba svećenika ili đakona je bila ozbiljno grješna, ali svejedno valjana).

---

[19] *Expositio Fidei*, 21; PG 42, 824.

[20] *Adversus Hareses*, 54, 9; PG 41, 1024.

[21] Vidjeti nadalje izvrsnu knjigu fra . Christiana Cochinija, SJ, *Origines apostoliques du celibat sacerdotal* (Paris-Namur: Lethielleux, 1981).

83) Zašto je svećenicima katoličkih istočnih obreda dozvoljeno da se žene?

Istočna Crkva je, na saboru koji je održan u Konstantinopolu u sedmom stoljeću (sabor u Trullu 691.) učinila ustupak već raširenoj praksi: ona je dozvolila svećenicima da nastave živjeti u braku koji su sklopili prije zaređenja. Taj Sabor je zadržao drevnu disciplinu celibata samo za biskupe. Posljedično, to je pravilo onda tolerirano od papa za svećenike istočne Katoličke Crkve koja se vratila u zajedništvo s Rimom.

- **Istočnjačka praksa je onda samo toleriranje?**

Istočnjačka praksa je samo toleriranje, i ona označava prekid s prvobitnim idealom. Crkve istočnog obreda su ipak zadržale neke tragove tog ideala: Đakon ili svećenik mogu nastaviti živjeti u braku kojega su sklopili prije zaređenja, ali ne mogu sklopiti brak nakon. Ako njegova žena premine, on onda mora živjeti u celibatu. Većinu vremena se biskupi biraju između redovnika, jer su oni uvijek u celibatu. Da bi oženjeni čovjek mogao postati biskup, ipak bi se morao odvojiti od svoje žene.

- **Što vi mislite o tim oženjenim svećenicima?**

Vjernici istočnih Katoličkih Crkava su često smatrali oženjene svećenike inferiornijima od svećenika - redovnika. Oni osjećaju više ili manje da svećenik koji je u celibatu savršenije ostvaruje ideal svećenstva, i oni radije idu na ispovijed kod njih.

IX

SAKRAMENTI

84)Što je sakrament?

Sakrament je vidljivi znak koji je Isus ustanovio da bi nam dao Svoju milost.

- **Zašto bi Isus davao milost pomoću vidljivih znakova?**

Isus Krist je povezao davanje (nevidljive) milosti s vidljivim znakovima jer je On uzeo u obzir ljudsku prirodu. Sve što čovjek zna dolazi kroz njegovih pet osjetila. Čovjeku su potrebni opipljivi, vanjski znakovi čak i za shvaćanje i prenošenje duhovnih stvarnosti.

- **Jesu li sakramenti simboli milosti?**

Sakramenti su simboli, ali ne samo simboli; jer oni zaista djeluju na dušu onako kako pokazuju po vanjskim znakovima.

- **Možete li dati primjer tog sakramentalnog djelovanja?**

Kod krštenja, voda koja se polijeva po čelu označava da je duša oprana od grijeha. Ali u isto vrijeme, krštenje djeluje na pročišćavanje duše dajući još posvetnu milost. Ono čini osobu djetetom Božjim.

- **Koliko je sakramenata Isus Krist ustanovio?**

Isus Krist je ustanovio sedam sakramenata: krštenje, potvrdu, svetu Euharistiju, pokoru, posljednje pomazanje, sveti red i ženidbu.

85) Shvaćaju li se danas sakramenti drugačije?

U modernim katehezama sakramenti se rijetko smatraju djelotvornim uzrocima milosti. Oni su izmišljeni da bi bili znakovi koji pokazuju otkupljenje i činjenicu da smo opet prijatni Bogu. Nitko više sa sigurnošću ne može reći da li oni zaista prenose milost otkupljenja ili da li nas samo podsjećaju na ono što je već učinjeno u

nama. Prema tom konceptu, krštenje, na primjer, nema takvo djelovanje da nas oslobađa istočnog grijeha i čini sve nas djecom Božjom: Ono je samo znak da nam je Bog oprostio naše grijehe u Kristu Isusu i da nam je još jednom postao sklon. Tako krštenje više nije potrebno za prenošenje milosti otkupljenja jer su *već* svi ljudi spašeni (teorija univerzalnog spasenja).

- **Tko je prvi osporio djelotvornost sakramenata?**

Protestanti su bili prvi koji su osporavali djelotvornost sakramenata. Općenito, oni su ih smatrali samo sredstvima izražavanja i jačanja vjere. Modernisti, osuđeni od Sv. Pija X. na početku dvadesetog stoljeća, su zagovarali sličnu teoriju. Oni su smatrali da su sakramenti jednostavno izraz vjere i način kako je održati.

- **Da li moderni teolozi također osporavaju djelotvornost sakramenata?**

Ono što Rahner kaže o sakramentima ne čini se nimalo drugačijim, iako je jezik kompliciraniji:

Kada Crkva, suočena sa egzistencijalno odlučujućim ljudskim situacijama, potpuno sebe obaveže proglašavajući sebe pradavnim sakramentom i osnovnim i pobjedničkim odgovorom Boga za svijet i za svakog čovjeka, to je ono što u Kršćanskom jeziku zovemo sakramentima.[1]

Govoreći o ispovijedi, isti Rahner piše sljedeće:

Ta riječ oprosta (Boga u Isusu Kristu) je ponovno obećana od Crkve svakome na poseban način svaki put kada netko - ostajući grješnik čak i nakon krštenja i sposoban da ponovno upadne u teške krivnje- ispovijeda svoju veliku krivnju i jad Crkvi pred njenim predstavnikom; ili, u posebnim okolnostima, ih dovodi pred Boga i njegovog Krista u kolektivnoj ispovijedi zajednice (ovdje on priča o službama pokore). Kada je ta riječ Božanskog oprosta proglašena od ovlaštenog predstavnika Crkve nakon ispovijedi krštene osobe, to djelovanje riječi Božje, koja udjeluje oproštenje, mi nazivamo podjeljivanjem sakramenta pokore.[2]

- **Što treba primijetiti u tim Rahnerovim odlomcima?**

[1] Karl Rahner, *Grundkurs des Glaubens* (Freiburg: Herder, 1976.), str. 398.
[2] Isto.

Ovdje je to posebno pitanje obveze i obećanja. Bog se u Isusu Kristu obvezao prema svijetu, a Crkva obnavlja njegovo obećanje prema ljudima. Događa li se nešto stvarno u čovjeku nije rečeno. Čak štoviše, u gornjem citatu, služba pokore i ispovijed su zapravo stavljeni na istu razinu. Napokon, čini se da svećenik ne oprašta grijehe kao predstavnik Crkve, već Krista u čije ime on proglašava riječ oprosta.

- **Je li Rahner razradio te iste ideje negdje drugdje?**

Rahner nije uvijek lagan za razumjeti, ali uvijek se mogu naći iste ideje. Čitamo, na primjer, pod riječju „sakrament“ u leksikonu *Sacramentum Mundi* (čiji je Rahner koautor):

(Sakramenti) su stvarni osobni i konkretni simboli osobnog života koji proizlazi vječno iz Boga Oca, daje sebe čovjeku po Božjoj riječi i Duhu i čovjek ih mora osobno prihvatiti u Crkvi i na njih odgovoriti sa zahvalnošću. To je „razmjena“ između Boga i čovjeka „pomoću“ sakramenata. Zahvaljujući događaju - Kristu, svako biće i život moraju se analizirati i shvatiti u svjetlu vjere u ovaj događaj. To dovodi do teološke fundamentalne istine da je sva stvarnost stvorenog bića - „naravno“ i „nadnaravno“- sačinjena kao da dolazi od Oca po Riječi Božjoj i kao upućena Ocu po Duhu Svetomu. Od tada, dakle, ona postoji po Riječi i u Riječi, i u sebi je - sudioništvom - riječ i kao takvo svako stvorenje „simbolizira“ i „proglašava“ i sebe i druge (osobe i stvari) na različite osobite načine, konačno simbolizirajući i proglašavajući samog Boga. Događaj - Krist označava misterij otkupljenja a to pretpostavlja stvaranje, milost izvorne pravednosti i grijeha, sve u sklopu povijesti spasenja.“[3]

- **Što taj odlomak znači?**

U tom mlaćenju prazne slame mi nalazimo ideju da su sakramenti simboli putem kojih ljudi trebaju prepoznati i doživjeti da su opet Bogu ugodni. A to znamo li jesu li sakramenti djelotvorni u tom povratku u milost Božju nije određeno. Ali to je prije upitno budući da su sakramenti samo posrednici među mnogim drugima.

86) Jesu li sakramenti slavlja zajednice?

[3] Encyclopedia of Theology: *The Concise Sacramentum Mundi* (New York: Seabury Press, 1975.), str 1481-82.

Naravno, kršćanstvo ima kolektivistički karakter. Kršćani, članovi Mističnog Tijela Kristovog, su zbog tog razloga intimno sjedinjeni jedan s drugim. Iz činjenice da nas ti sakramenti kaleme u Tijelo Kristovo i ujedinjuju nas sve intimnije s njim, oni također održavaju zajedništvo među kršćanima. Ali osnovno djelovanje je najprije jedinstvo s Kristom, iz kojega proizlazi jedinstvo Kršćana.

Taj poredak je danas često izokrenut. Sakramenti se prvenstveno smatraju slavljima zajednice, koja kao kolektiv, preferira jedinstvo ljudi s Bogom. Oni će, na primjer, reći da je osnovno djelovanje krštenja primanje krštene osobe u župnu zajednicu, što je krivo.

- **Jesu li te nove teorije jako raširene?**

Mi čitamo ove iznenađujuće riječi iz pera Kardinala Ratzingera: "Koncept sakramenata kao sredstva milosti koje primam kao nadnaravni lijek da bi, kao da je to tako, osigurao samo svoje vlastito vječno zdravlje je glavno pogrešno shvaćanje onoga što sakrament zaista jest."[4]

- **U čemu je onda ova rečenica Kardinala Ratzingera iznenađujuća?**

Ova rečenica je iznenađujuća jer su sakramenti zdrava i dobra nadnaravna sredstva namijenjena za naše iscjeljenje i duhovno zdravlje, čak i kada nisu u ovoj karikiranoj formi. Ali ruganje je uvijek najlakši način kako nešto prikazati u lošem svijetlu kada nedostaju čvrsti argumenti.

- **Ima li Kardinal Ratzinger pogrešan koncept o sakramentima?**

Kardinal Ratzinger naglašava kolektivistički karakter sakramenata, kao što pokazuje sljedeći navod:

Ali sjedinjenje s njim (Bogom) je, prema tome, neodvojivo od i ujedno posljedica je našeg uzajamnog jedinstva.... Milost je uvijek početak sjedinjenja. Kao liturgijski događaj, sakrament je uvijek djelo zajednice; on je, kao takav, kršćanski način slavljenja, garancija radosti koja proizlazi iz zajedništva i iz punine snage koja je u njemu stečena.[5]

- **Jesu li ti odlomci sumnjivi?**

[4] Joseph Ratzinger, *Principles of Catholic Theology* (1982; Ignatius Press, 1987.), str. 49.
[5] Isto, str. 49-50, 51.

Naglasak je krivo smješten, jer je rezultat učinjen glavnim elementom. Jedinstvo jednog kršćanina s drugim i radost vjere i spasenja, itd. su posljedice, a ne suština milosti koja sjedinjuje duše s Bogom.

87)Može li Crkva ukinuti ili dodati sakramente?

Sam Isus Krist je ustanovio sedam sakramenata. Crkva tako nema autoritet ukinuti bilo koji od njih sedam ili dodati nove. Oni su pod obvezom Kristove naredbe.

- **Jesu li sakramenti ukinuti ili dodani nakon Drugog vatikanskog sabora?**

Iako nije bio izričito ukinut, može se reći da je sakrament ispovijedi, u praksi, u mnogim dijelovima Crkve na samrti. Također, iako se ne predstavlja izričito kao sakrament, neki ljudi su uveli u Crkvu pentekostalni obred izlijevanja Duha (ili "krštenje Duhom"), koji se daje polaganjem ruku i neobično sliči osmom sakramentu.

- **Zar se sakrament ispovijedi danas ne provodi u obliku pokorničke službe?**

Pokornička služba koja se, na mnogim mjestima, pretvara da zamjenjuje ispovijed nije identična sakramentu. Taj obred nema moć otpuštati grijehe, pogotovo smrtne grijehe.

- **Zašto ne mnogu kolektivna odrješenja za vrijeme pokorničke službe otpuštati smrtne grijehe?**

Koncil u Trentu je svečano definirao da je potrebno priznati u detalje smrtne grijehe počinjene nakon krštenja da bi se dobilo odrješenje za njih, i da ta obaveza dolazi od Boga Samoga (Crkva to zato ne smije mijenjati): "Ako itko kaže da u sakramentu ispovijedi nije potrebno po božanskom zakonu za oproštenje grijeha priznati sve smrtne grijehe... neka bude izopćen."[6]

- **Zar otpuštenje nikad ne može biti dano kolektivno (bez pojedinačne ispovijedi)?**

Kolektivna otpuštenja su jedino moguća u slučajevima ozbiljne potrebe. Oni koji ga primaju jedino primaju otpuštanje samo onih

[6] Tridentinski sabor, sjednica 14., Kanon 7 (DZ. 917).

njihovih grijeha koje bi bili spremni i voljni ispovjediti svećeniku individualno da mogu (i iz tog razloga, ostaju obavezni tako učiniti ako izbjegnu opasnosti koja opravdava kolektivno otpuštanje).

- **Koji su to slučajevi ozbiljne potrebe koji opravdavaju kolektivno otpuštanje?**

Slučajevi ozbiljne potrebe koji opravdavaju kolektivno otpuštanje uglavnom uključuju neposrednu smrtnu opasnost (na brodu koji tone, na primjer ili na bojištu). Za vrijeme II. svjetskog rata, uzimajući u obzir prevrate tog vremena (deportacija ili zarobljenici bez pristupa svećeniku), Apostolska pokorničarna je dozvolila davanje kolektivnog otpuštanja masama koji su, bez vlastite krivice, inače riskirali da će dugo vremena biti (i potom umrijeti) bez sakramenata. [7]

- **Zar nisu pokorničke službe današnjice jednostavno proširenje te dozvole koja je dana 1944.?**

Kolektivna otpuštanja grijeha mogu jedino biti valjana u slučajevima ozbiljne i hitne potrebe kada je individualno ispovijedanje zaista nemoguće. Samo potreba može, po učinku, dijeliti božansku zapovijed. Zasljepljujuće je očito da suvremena pokornička služba ne spada pod stanje potrebe. U upozorenju 25. ožujka 1944. koje smo gore spomenuli je čak povučeno učenje već dano od Inocenta XI. u 1679.: čak i velike mase vjernika (za vrijeme blagdana, na primjer) nisu dovoljan razlog za davanje otpuštenja pokornicima koji se nisu individualno ispovijedali, čak ni polovici onih koji su se ispovjedili.[8]

- **Odakle je došla ta potreba za ispovijedanje osobnih grijeha da bi se dobio oprost?**

Da bi se izbjeglo da ljudi površno postupaju prema grijehu i da im se omogući da dobiju prikladan savjet, naš Gospodin Isus Krist je ustanovio svećenike kao suce i liječnike duše (Iv 20,22-23). Da bi se dobio oprost, potrebno je doći i njima objelodaniti stanje svoje duše.[9]

- **Zar nisu pokorničke službe barem sposobne opraštati lake grijehe, dok oni koji su učinili smrtne grijehe mogu biti pozvani ispovjediti ih individualno kod svećenika?**

---

[7] Napomena Svetog Pokorničara od 25. ožujka 1944. AAS, 1944. str. 156.

[8] Uredba od 2. ožujka 1679. (Dz. 1209).

[9] Sveti Toma Akvinski, dodatak. Q.6, čl. 1.

Takav poziv na ispovijedanje posebno ozbiljnih grijeha privatno će nužno imati obeshrabrujuće posljedice. Nakon takve najave, tko bi još imao hrabrosti otići i kleknuti u ispovjedaonicu, tako otkrivajući u očima svih da je počinio posebno teške pogrješke?

- **Koje su posljedice tih novih pokorničkih službi?**

Možemo se sigurno bojati da brojni katolici ostaju u stanju smrtnog grijeha i riskiraju biti vječno izgubljeni.

- **Otkuda je došlo to opće nezadovoljstvo prema ispovjedi?**

To opće nezadovoljstvo prema ispovjedi je došlo velikim dijelom iz činjenice da današnji katolici više nemaju osjetljivost za grijeh.

- **Zašto katolici više nemaju osjetljivost za grijeh?**

Katolici više nemaju osjetljivost za grijeh jer ga vrlo često više nemaju ni njihovi svećenici ni biskupi. Umjesto da obznane ozbiljnost prijestupa protiv Boga, propovijedaju pokoru, i ohrabruju bijeg od ozbiljnih prilika za grijeh, oni su sve sveli na ljudsku razinu (samo prijestupi protiv ljudskog dostojanstva se računaju), ne mare za Božju pravednost, minimaliziraju posljedice grijeha, i zaboravljaju na potrebu činjenja zadovoljštine.

- **Možete li dati jedan primjer kako svećenici i biskupi uništavaju tu osjetljivost za grijeh?**

Za vrijeme sastanka Dekanskog vijeća u Wangenu, u regiji Allgaü (17.listopada 1983.), kanonik Hubert Bour je održao konferenciju na temu "Grijeh i oprost". On je posebno tvrdio: "Pojam smrtnog grijeha je bio jako zloupotrijebljen; puke sitnice su učinjene smrtnim grijesima. Smrtni grijeh nije uobičajen slučaj. Na pitanje o učestalosti smrtnih grijeha, vrlo poznati teolog je odgovorio da se možda počini jednom dnevno u Parizu i jedan s vremena na vrijeme u našoj biskupiji."[10]

- **Jeli sakrament pokore izričito napadnut?**

Na istoj konferenciji, kanonik Bour je izjavio da poziv na pokoru i obraćenje ne igraju "centralnu ulogu" u Isusovim učenjima; da Isus nije "izričito ustanovio sakrament pokore čak i ako dva odlomka u

[10] Izvješće o sastanku dekanata Vijeća Wangen od 22. studenoga 1983.

Novom zavjetu vode u to vjerovanje"; da se odlomak iz Evanđelja sv. Ivana koji se tradicionalno shvaća kao ustanovljenje sakramenta pokore ("Kojima oprostite grijehe, oprošteni su im...." Iv 20,23) odnosi prije na krštenje.

- **Koje je učenje Crkve o tim točkama?**

Evo osuda koje je Koncil u Trentu izdao.

Kanon 1. Ako itko kaže da u Katoličkoj Crkvi pokora nije zaista i propisan sakrament ustanovljen od Krista našeg Gospodina da bi pomirio vjernike, koliko god često padnu u grijeh nakon krštenja: neka bude izopćen."

Kanon 2. Ako itko, brkajući sakramente, kaže da je krštenje samo sakrament pokore, kao da ta dva sakramenta nisu zasebni, i da se zato pokora pravedno ne zove "druga daska (spasa) nakon brodoloma (gubitka milosti)": neka bude izopćen.

Kanon 3. Ako itko kaže da ove riječi Gospodina Spasitelja: "Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, oprošteni su im; kojima zadržite, zadržani su im. "(Iv 20,22), ne treba shvatiti kao moć otpuštanja i zadržavanja grijeha u sakramentu pokore...: neka bude izopćen.

- **Kakav je to obred poznat kao "krštenje u Duhu"?**

Obred "krštenje u Duhu"[11] je izvorno bio karakteristična oznaka protestantske sekte pod imenom pentekostalci. To je polaganje ruku u svrhu davanja opipljivog doživljaja Duha Svetoga i sudjelovanje u karizmatičnim darovima prvih kršćana, pogotovo govorenje u jezicima.

- **Koje je porijeklo tog pentekostalnog obreda?**

Pentekostalizam je rođen za vrijeme noći 31. prosinca 1900.-1.siječnja 1901. u gradu Topeka u Kanzasu.[12] U nadi za ponovnim

[11] Pentekostalci navode riječi Ivana Krstitelja: "Ja sam vas krstio vodom, a on će vas krstiti Duhom Svetim" (Mk 1,8.). No, zapravo je Ivan Krstitelj govorio ovdje o sakramentu krštenja kojega će ustanoviti naš Gospodin i koji će, za razliku od krštenja Ivana Krstitelja - krštenja kajanja - dati Duha Svetoga. Razlika između ova dva krštenja jasno se navodi u Djelima apostolskim (19, 3-6).

[12] Također je u SAD-u rođen spiritizam 1847., kada su djevojke obitelji Fox u selu Hyderville (u državi New York) pokušale stupiti u kontakt s priviđenjem koje se pojavljivalo u njihovoj kući. Deset godina kasnije, spiritizam broji više od deset milijuna sljedbenika.

zadobivanjem karizmi apostola (pogotovo govorenje u jezicima), Metodistički pastor Charles Parham (1873.-1929.) je položio ruke na djevojku imena Agnes Ozman.[13] Ona je smjesta počela pričati nepoznatim jezikom, koji je jedan Čeh prepoznao drugi dan kao svoj materinji jezik. Iskustvo se nastavilo sljedećih dana, i pastor Parham je krenuo propovijedati o svojem otkriću. Pastor Parham je kasnije bio uhapšen zbog moralnih zločina (bio je optužen za sodomiju), te su ga zasjenili neki od njegovih učenika, poput William Seymoura (1873.-1929-).[14]

- **Kako se raširio novi pentekostalni obred?**

"Pentekostalci" su najprije bili odbačeni čak i od protestanata (zvali su ih "vibracijskim uređajima" zbog njihovih previjanja i "valjanja" jer su se neki od njih valjali po podu za vrijeme službe). Oni su ustanovili svoje kapelice i organizirali se u vrlo ograničene grupe. Tek 30-ih godina 20. stoljeća u Europi i 50-ih godina 20. stoljeća u Sjedinjenim Državama je njihov obred korišten izvan strogo pentekostalnih crkava te je prožeo sve kršćanske denominacije. Pastor David du Plessis (1905.-1987.) je bio glavni arhitekt "ekumenskog" širenja "krštenja u Duhu". Na kraju 20. stoljeća bilo je oko 100 milijuna pentekostalaca u svijetu.

- **Postoje li presedani pentekostalnog fenomena?**

Obred nazvan „krštenjem u Duhu“ je nov, ali heretičke sekte su tijekom cijele svoje povijesti imale slična iskustva. Krajem sedamnaestog stoljeća val iluminizma je potresao protestantske kamisare s juga Francuske; ljudi su tvrdili da osjećaju Duha Svetoga, govorili su u jezicima i obilno plakali. Iste ekscentričnosti dogodile su

[13] Agnes Ozman je zatražila da se na nju polože ruke na temelju Djela apostolskih (8, 17-19; 09,17; 19,6).

[14] Budući da im ne odgovara osoba Charlesa Parhama, koji je bio član Ku Klux Klana, neki pentekostalci danas vole navesti kao početak njihovog pokreta Seymourovo propovijedanje u Los Angelesu, 9. travnja 1906. Te večeri, publika je primila "krštenje u Duhu "i počela govoriti u jezicima, smijati se, plakati, pjevati, pljeskati rukama i udarati nogama tako žestoko da se stara kuća u kojoj su se sastali, urušila. Drugo pentekostalno prosvjetljenje (analogno prvom, ali neovisno) dogodilo se u Velikoj Britaniji 1904., a znatno je utjecalo na francuski protestantizam. No, "katolička" karizmatika, čak i u Francuskoj, povezana je s američkim pentekostalizmom. Pogledajte Arnaud de Lassus, *Le Renouveau charismatique aujourd'hui* (Karizmatska obnova danas), dopunu Action Familiale et Scolaire, br 162, str. 48, 61-65, 135.

se 1731. U Parizu, na groblju sv. Medarda na grobu jansenističkog đakona: gomile ljudi su bile zahvaćene frenetičnim grčevima, ekstazama, govorom u nepoznatim jezicioma, „proroštvima“,itd.

- **Kako se ta vrsta fenomena može objasniti?**

Taj čudan fenomen može se djelomično objasniti prirodnim uzrocima (nekontroliranom nervozom, morbidnim psihičkim uzvišenjem, halucinacijama), ali je vrlo vjerojatno da đavao često intervenira. Prvi znak dijaboličkog posjednuća na koji ukazuje tradicionalni Obred egzorcizma je da osoba priča u jezicima koje nikad prije nije učila.[15]

- **Može li đavao zaista manipulirati ljudima koji zazivaju ime Kristovo s takvim žarom?**

Naš Gospodin sam je rekao: Čuvajte se lažnih proroka, ... Neće svaki koji mi govori: "Gospodine, Gospodine!" ući u kraljevstvo nebesko, nego onaj koji vrši volju moga nebeskog Oca. Mnogi će mi u onaj dan reći: "Gospodine, Gospodine, zar nismo u tvoje ime prorokovali, u tvoje ime izgonili zle duhove, u tvoje ime mnoga čudesa činili?" Tada ću im izjaviti: "Nikad vas nisam poznavao: Odlazite od mene, zlotvori!" (Mt 7,15,21-23)

- **Kako je pentekostalni obred prodro u Katoličku Crkvu?**

Pentekostalni obred krštenja u Duhu se raširio po Katoličkoj Crkvi preko takozvanih katoličkih "karizmatika". "Karizmatska obnova" se može definirati kao "katolički ogranak pentekostalne struje."[16]

- **Koje je porijeklo "katoličkog" karizmatizma?**

"Katolički" karizmatizam je rođen u Sjedinjenim Državama u Pittsburgu, Pennsylvaniji, 20.veljače 1967. kada su dva katolička studenta sa Fakulteta Duquesne prihvatili polaganje ruku u molitvenoj grupi koju je vodio protestantski svećenik te počeli govoriti u jezicima. Onda su oni koristili isti obred da bi prenijeli drugim katolicima moći koje su tako primili. 18. veljače 1972. jedan je inženjer koji se vraćao u Francusku iz Sjedinjenih Država prenio

[15] Rituale Romanum, pogl. XI, c. 1, §3: "Signa autem obsidentis dwmonis sunt: ignota lingua loqui pluribus verbis ...."

[16] Ovu definiciju daje časopis Tychique (pregled karizmatske zajednice "Chemin Neuf" [Novi Put] u njihovom izdanju so srpnja 1984. (br 50).

krštenje u Duhu Pierru Goursatu, koji je 1973.[17] osnovao zajednicu Emanuel (glavnu Francusku karizmatsku zajednicu).

- **Koji su bili prvi učinci pentekostalnog obreda na prve katolike koji su ga primili?**

Polaganje ruku je proizvelo iste učinke na katoličkim studentima fakulteta Duquesne kao i kod protestanata. Jedan od njih je ispričao: "Tako sam bio radostan da sam se jedino mogao smijati dok sam ležao na podu. "Drugi je posvjedočio: "Osjećaj prisutnosti i ljubavi Božje je bio tako jak da se jedino sjećam da sam sjedio na podu u kapelici pola sata samo se smijući od radosti zbog ljubavi Božje. "I treći je rekao: "Kada su ruke bile položene na mene, odmah sam imao osjećaj kao da mi se cijeli prsni koš pokušava dići u glavu. Usne su mi počele drhtati, a mozak mi se počeo preokretati. Onda sam se počeo ceriti i nisam si mogao pomoći."[18]

- **Što te reakcije dokazuju?**

Njihove nedolične reakcije otkrivaju dijaboličko uplitanje. Dok Sveti Duh daje red i kraljuje razboritost, zli duh, čak i kad je prerušen u anđela svijetla, uglavnom otkriva sebe nekom grotesknošću.[19]

- **Može li onda đavao rasplamsati u dušama ljubav prema Bogu?**

---

[17] Osnivači drugih francuskih karizmatskih zajednica primili su "krštenje u Duhu" izravno od protestanata (Gerard Croissant, nazvan "Brat Efrajim," utemeljitelj Zajednice Blaženstava) ili posredstvom američkih karizmatika (Laurent Fabrea, osnivač Novog puta, primio ga je od američkog isusovca.)

[18] Svjedočanstva navedena u djelu Kevina i Dorothy Ranaghan, katoličkih pentekostalaca (Paramus, N.J.: Paulist Press, 1969), str. 28, 64, 67.

[19] Engleski mistik iz četrnaestog stoljeća koji je napisao Oblak neznanja (jedan od temeljnih tekstova kartuzijanskih novaka) napisao je: Prate ih mnoge divne geste da bi se prevarili u tom lažnom radu. Neki se sve više smiješe i smiju pri svakoj drugoj riječi koju govore, kao da su lakoumne djevojke ili komičari s glupim dvosmislicama kojima nedostaje dobro ponašanje. Mnogo bolje bi bilo čedno lice, s trijeznim i stidljivim držanjem tijela i čestitom radošću u ponašanju. Ne kažem da su sve te neprikladne geste po sebi veliki grijesi, ni da su svi oni koji ih čine sami veliki grešnici. Ali kažem da ako te neprikladne i neuredne geste upravljaju tim čovjekom koji ih čini, u tolikoj mjeri da ih on ne može izostaviti kad hoće: Kažem da su to znakovi .... I to je jedini razlog zašto sam toliko mnogo tih prijevara ovdje zapisao, da bi duhovni radnik po njima ispitao svoj rad. [Hrvatska verzija: t. Otac Augustin Baker, O.S.B. (London: Burns, Oates i Washbourne, 1924), Ch. 53.]

Đavao ne može rasplamsati u dušama ljubav prema Bogu, ali može *dati taj dojam* onima koji prejako žude za tim da *osjete* djelovanje milosti:

Vrag ima moć da hini neku lažnu svjetlost ili zvukove, slatkaste mirise u njihovim nosovima, divne okuse u njihovim ustima, i mnoge neobične vrućine i žarenja u njihovim tjelesnim grudima ili u crijevima, u njihovim leđima i bubrezima i njihovim udovima.

A opet oni u toj fantaziji misle da imaju mirnu kontemplaciju svoga Boga bez ikakve smetnje ispraznih misli; i zasigurno imaju na neki način, jer su toliko ispunjeni obmanom da ih uobraženost ne može uznemiravati. A zašto? Zato što je on, taj isti krvni neprijatelj koji im daje te isprazne misli da su na dobrom putu, glavni djelatnik u ovom dijelu. I dobro znaj da on sebe neće osujetiti. Misli o Bogu on neće od njih otkloniti, iz straha da ne bi počeli sumnjati u njega.[20]

- **Mogu li se slična upozorenja naći u spisima svetaca?**

Sv. Vinko Ferrerski, u svojoj "Raspravi o Duhovnom životu", uči:

Prvo sredstvo protiv duhovnih napasti koje đavao zasadi u srcima mnogih osoba u ovim nesretnim vremenima, je da nemaju želju pripremiti se molitvom, meditacijom ili bilo kakvim drugim dobrim djelima, za ono što se naziva otkrivenjima, ili duhovnim iskustvima, izvan onoga što se događa u redovitom tijeku stvari, takva želja za stvarima koje nadilaze uobičajen red ne može imati nikakav drugi korijen ili temelj osim ponosa, preuzetnosti, uobražene znatiželje u onom što se smatra Božjim stvarima, i ukratko vrlo slabe vjere. Zato da kazni tu zlu želju Bog napušta tu dušu, i dozvoljava joj da padne u iluzije i napasti đavla, koji je zavodi, i predstavlja joj lažne vizije i isprazne objave. Ovdje imamo izvor većine duhovnih kušnji koje prevladavaju u sadašnjim vremenima; kušnje koje duh zla sadi u dušama onih koji bi se mogli nazvati pretečama Antikrista...[21]

---

[20] Prikazuje Oblak neznanja, Poglavlje 52. Isti autor objašnjava:Oni osjećaju lažnu toplinu koju izaziva đavao, njihov sablasni neprijatelj, prouzročenu njihovim ponosom i putenošću i znatiželjom njihove pameti. A ipak, možda oni smatraju da je vatra ljubavi primljena i zapaljena milošću i dobrotom Duha Svetoga .... Ova prijevara lažnog osjećaja i lažnog znanja koje ga slijedi, ima raznolike i nevjerojatne varijacije, prema raznolikosti stanja i suptilnih uvjeta onih koji su se prevarili. (pogl. 45)

[21] sv. Vinko Ferrerski, "Rasprava o duhovnom životu", vlč Andrewa Pradela, ili, sv. Vinko Ferrerski Reda propovjednika: Njegov život, duhovno učenje, i praktična pobožnost,

- **Odnosi li se taj dolomak sv. Vinka Ferrerskog na pentekostalizam i karizmatizam?**

Upravo zato da bi mogla "govoriti u jezicima" Agnes Ozman je tražila pastora Parhama da položi ruke na nju. A i zato da se okoriste izvanrednim "karizmama" koje očituju pentekostalci katolici su u Duquesneu tražili to isto polaganje ruku.

- **Je li karizmatska obnova postigla nešto dobro, vraćajući određeni broj duša običajima katoličanstva i njegujući pobožnost nekih drugih?**

Đavao u svojoj pronicljivosti zna kako izgubiti nekolicinu da bi dobio mnoštvo:

Zanosi, vizije, i otkrivenja nisu siguran argument za nazočnost ili podršku Božju u duši. Kolike smo vidjeli da su bili zavedeni takvom vrstom vizija? Iako su bile razlog za obraćenje ili čak spasenje nekih duša, one su svejedno strategija zlog duha, koji je zadovoljan da izgubi nekolicinu da bi dobio mnoštvo.[22]

- **Koju korist može đavao naći u tim iskazima pobožnosti?**

Pentekostalizam ne samo da je oživio i revitalizirao protestantizam na samrti, koji je riskirao ostaviti Katoličkoj Crkvi otvoreno polje, već mu danas dopušta postupno preuzeti Latinsku Ameriku[23]; đavao pronalazi očite koristi. Također, "katolički" karizmatizam ovjekovječuje u zagrljaju Crkve pogrješke koje ju uništavaju.

- **Nije li karizmatski pokret protiv post-sinodalne desakralizacije Crkve?**

---

preveo s francuskog vlč T.A. Dixon, O.P. (London: R. Washbourne, 1875), str. 181 [dostupni online putem Google / knjige].

[22] Blažena Marija od Utjelovljenja (Madame Acarie), citirao Lassus, Le renouveau Charismatique aujourd'hui (Karizmatska obnova danas), str. 154. Blaženi Jordan Saski (1190.-1236.) morao je egzorcizirati izvjesnog Brata Bernarda. Opsjednut đavlom, propovijedao je na tako prodoran način, s takvim dirljivim naglaskom, tako pobožnog izgleda i takvim dubokim riječima da je doveo do suza sve koji su ga čuli. Međutim, nakon što je opsjednutost otkrivena, promijenio je ton i govorio samo prostote. Kada ga je Blaženik upitao: "Gdje su vaši lijepi govori?" odgovorio je: "Budući da je moja varka otkrivena, želim se pokazati kakav jesam." (Jordan Saski, ili, *Libellus de principiis ordinis praedicalorum*, §110-119.)

[23] Vidi gore, Pitanje 1.

Baš zato što reagira protiv nekih prestupa karizmatski pokret privlači katolike koje muči kriza, ali samo da bi ih ponovno vratila na saborske pogrješke! (na isti način kako pentekostalizam vraća u protestantizam one koje su pobjegli u mnoštvu od njegove pretjerane krutosti).

- **Možete li nam dati jedan primjer?**

Karizmatska katolička zajednica Emanuel je ponovno uvela na mnogim mjestima klanjanje Presvetom Sakramentu, Krunicu, ispovijedi, itd. Te su "konzervativne" pobožnosti skupile mnoge vrlo dezorijentirane katolike. Ali taj konzervatizam samo služi da sačuva .... saborske novitete! Tko može negirati da su sentimentalne scene koje karizmatici znaju tako dobro inscenirati glavna poluga koja drži novu liturgiju?

- **Koja je veza između Drugog vatikanskog sabora i karizmatskog pokreta?**

Drugi vatikanski sabor je potpuno odgovoran za uvođenje pentekostalnog obreda unutar katolicizma. Ne samo zato što je Ivan XXIII. zaželio "nove Duhove"[24], ili što je pentekostalni pastor David du Plessi - koji je tako efikasno radio na tome da ubaci "krštenje Duhom" u sve protestantske ispovijest - bio pozvan na Sabor kao promatrač (on je bio utjecajan u predstavljanju nekoliko odlomaka o karizmama u saborske dokumente)[25] već posebno zbog dekreta Drugog vatikanskog sabora o ekumenizmu, *Unitatis Redintegratio*, koji je naveo katolike fakulteta Duquesne da prime "krštenje Duhom".

- **Kako je taj dekret mogao katolike navesti na "krštenje Duhom"?**

Govoreći o zajednicama koje su odvojene od Katoličke Crkve, Dekret *Unitatis Redintegratio* tvrdi da se "Duh Kristov ne uzdržava od

[24] Ivan XXIII., Apostolska konstitucija Humane salutis službeno sazivanje Drugog vatikanskog sabora (25. prosinca 1961.).

[25] Konstitucija Lumen gentium (o Crkvi), §12: Duh Sveti posvećuje i vodi Božji narod i obogaćuje ga krepostima ne samo po sakramentima i služenju Crkve, nego "dodjeljujući darove svakome kako hoće," On dijeli posebne milosti među vjernicima svakog staleža. Ovim darovima on ih čini sposobnima i spremnima preuzeti razne zadatke i službe koje pridonose obnovi i izgradnji Crkve, prema riječima apostola: "Darovi Duha dati su svima na izgradnju." Te karizme, bilo da su izvanredne ili obične i posvuda raširene, treba primiti sa zahvalnošću i utjehom jer su savršeno pogodne i korisne za potrebe Crkve.

toga da ih koristi kao sredstva spasenja."[26] On također kaže da "što god je stvoreno po milosti Duha Svetoga u srcima naše odvojene braće može doprinijeti našoj vlastitoj poduci."[27] Ti odlomci su obrlatili katolike fakulteta Duquesne da traže od protestanata polaganje ruku 20.veljače 1967.[28]

- **Kako karizmatizam promovira pogreške Drugog vatikanskog sabora?**

Poput Drugog vatikanskog sabora, karizmatski pokret doprinosi zagovaranju lažnog ekumenizma (karizmatizam niče iz ekumenizma), brkanju redoslijeda naravi i milosti na svakom području, slabljenju hijerarhijskog autoriteta željenog od Boga, i zaboravljanju asketske strane duhovnog života.

- **Kako karizmatizam doprinosi brkanju naravi i milosti?**

Želja da *se osjeti* milost (koja je po prirodi neopipljiva) znači izlaganje sebe opasnosti da se pobrka vjera i religiozni osjećaj (kao što ga brkaju modernisti[29]), kao i božansko nadahnuće i maštu, teološku vrlinu nade i optimizam, život milosti i psihološku dobrobit. Psihologija, kako se to obično događa, zauzima važno mjesto u karizmatskim zajednicama.[30]

---

[26] Uredba Unitatis Redintegratio (o ekumenizmu), §3, u dokumentima Drugog vatikanskog sabora, Walter M. Abbott, SJ, urednik (New York: The America Press, 1966.), str. 346. Vidi gore pitanje 47.

[27] Isto., § 4, str. 349.

[28] "Kao katolike, uvjerio ih je Sabor, koji je izjavio: "Što god se događa po milosti Duha Svetoga u srcima naše odijeljene braće može pridonijeti našoj izgradnji. Nakon što su proučili stvar, odlučili su zamoliti skupinu pentekostalaca da mole za njih i nad njima." Mario Panciera u Presence Chretienne, broj 12 (travanj 1989.), navedeno u Courrier de Rome (SiSiNoNo), broj III (veljača 1990.), str. 2.

[29] Zbrka između vjere i religioznog osjećaja je temeljna zabluda modernizma koju je osudio sv. Pio X. Vidi gore, Pitanje 11.

[30] Članovi zajednice Well of Jacob (Jakovljev Zdenac) održavaju PHR sjednice (Osobnost i ljudski odnosi) u duhu američkog psihologa Carla Rogersa, koji je igrao važnu ulogu u razradi tehnika grupne dinamike (Lassus, Le renouveau charismatique, str. 69-70). Zajednica Novi put, koja pronalazi mnoge sljedbenike među zdravstvenim djelatnicima, predlaže lijek kombiniran s duhovnošću. Zajednica Blaženstava je također jako uključena u psihoterapiju. Paradoksalno je to što, da bi se proširio pokret koji se identificira kao "karizmatski", trebalo bi specijalizirati ljudsku psihologiju, a kojega bi karizme Duha Svetoga, naprotiv, trebale moći proširiti same i bez napora.

- **Što se može reći, u zadnjoj analizi, o obredu krštenja u Duhu?**

Karizmatici sami ne znaju baš dobro objasniti što se događa kod obreda krštenja Duhom. On ne može biti sakrament jer ih je Isus Krist ustanovio samo sedam. Tako da ga oni vide kao sredstvo obraćenja, reaktivaciju sakramenata krštenja i potvrde, ili inače kao religiozno iskustvo. Ali niti jedno od ovih objašnjenja ne može objasniti *djelovanje* obreda koje naizgled djeluje kao sakrament.

- **Može li krštenje u Duhu stvarno biti uspoređeno sa sakramentom?**

Povezujući duhovne efekte s određenim obredom, krštenje u Duhu sliči na sakramente. Ali sakramenti predaju milost koja nije osjetna (oni nas ostavljaju u poretku vjere), dok ovaj obred tvrdi da se kod njega djelovanje Boga može osjetiti. Zbog toga može biti opisano kao karikatura sakramenata koji predaje, ne milost Božju, već primjetnu iluziju te milosti. Mi znamo da đavao ima moć stvarati iluzije u onima koji traže da fizički iskuse božansko djelovanje.

- **Treba li se karizmatike smatrati opsjednutima od đavla?**

Oni koji prime krštenje u Duhu se ne trebaju iz toga razloga smatrati opsjednutima od đavla, niti čak nužno krivima za smrtni grijeh (zbog određenog neznanja o tome što rade). Ali oni sami sebi svejedno otvaraju dijaboličkim utjecajima koji ih utvrđuje u iluziji, riskiraju falsificirati svoj duhovni život i učiniti sebe slijepima za krizu u Crkvi i za njihovu vlastitu odgovornost.

Neki napuste kršćanski život kada, u kasnijim godinama, opsjene nestanu.

- **Trebaju li se izlječenja i izvanredni događaji koje čine karizmatici pripisati đavlu?**

Đavao ne može činiti čuda precizno govoreći (koja pokazuju apsolutnu moć nad prirodom), ali on može proizvoditi izvanredne događaje (koji domišljato koriste zakone prirode). Neporeciva čuda se ne mogu naći među karizmaticima. Oni sami priznaju da dobar broj izlječenja koja se dogode za vrijeme okupljanja ne traju.[31] Osim toga,

[31] Jedan od njih je objasnio ovako: "Mi ponekad vidimo da netko počinje ozdravljati, ali onda recidivira nekoliko dana kasnije; ta osoba više voli bolest i to da joj drugi pomažu nego zdravu samostalnost, te inače, odbija učiniti napor da bi ustrajala i napredovala prema

ta izlijevanja nepoznatih jezika za vrijeme nekih karizmatskih susreta identificirali su kao svetogrđe ljudi koji bi prepoznali jezike kojima su govorili.

88)Može li Crkva mijenjati obred sakramenata?

Crkva ne može dirati bitni dio sakramenata (to jest, ono što je nužno za njihovu valjanost). Ona može modificirati sporedne obrede, ali to se treba činiti u svrhu jasnijeg izražavanja bîti sakramenata i olakšavanja njihovog dostojnog primanja.

- **Zašto Crkva ne može dirati bitni dio sakramenata?**

Pio XII. je objasnio:

Jer je ove sakramente ustanovio Krist naš Gospodin, Crkva ih kroz stoljeća nije nikad zamijenila drugim sakramentima, niti to može učiniti, jer kao što Tridentski sabor naučava (Tridentski sabor, VII. sjednica, kanon 1., De sacram, in genere), svih sedam sakramenata Novog Zakona ustanovio je Isus Krist naš Gospodin, i Crkva nema moći nad "suštinom sakramenata", odnosno nad onim stvarima, koje je, kako je dokazano iz izvora božanskog otkrivenja, Krist Gospodin Sam ustanovio da budu sačuvane kao sakramentalni znakovi.[32]

- **U koju svrhu može Crkva izmijeniti sporedne obrede?**

Tridentski sabor izjavljuje:

Crkva je uvijek imala vlast, da u podjeljivanju sakramenata, čuvajući njihovu suštinu, može odrediti ili promijeniti sve što smatra da je prikladnije za dobrobit onih koji ih primaju ili za poštivanje sakramenata, prema različitim okolnostima, vremenima, i mjestima.[33]

- **Koji su to sakramenti čiji su obredi promijenjeni nakon Drugog vatikanskog sabora?**

---

kompletnom zdravlju, fizičkom, psihičkom, ili duhovnom. "(Yves Jehanno, *L'Enjeu du renouveau charismatique* [Pariz: Fayard, 1988.], str. 93.) Ne može se jasnije pokazati da se ne radi o čudima, nego o čudnovatim događajima (koja pomažu naravi proizvesti neki učinak, ali nemaju moć nad njim).

[32] Pio XII., Sacramentum Ordinis, § 1.

[33] Tridentinski sabor, sjednica XXI., glava 2.; DZ. 931.

Svi sakramenti su promijenjeni nakon Drugog vatikanskog sabora. Tu su novi obred Ređenja (1968.),[34] Nova Misa (1969.),[35] novi obred Krštenja (1969.),[36] novi obred Ženidbe (1969.),[37] novi obred Potvrde (1971.),[38] novi obred Posljednjeg pomazanja (1972.),[39] i novi obred Pokore (1973.),[40] i naravno tu su novi Misal (1970.),[41] novi kalendar (1969.)[42], nova sveta ulja (1970.)[43] i novi Zakonik kanonskog prava (1983.),[44] novi Križni put (1991.),[45] novi Katekizam (1992.),[46] novi obred Egzorcizma (1998.),[47] nova Martirologija (2001.),[48] i nova Krunica (2002.),[49] da ne spominjemo "novu Evangelizaciju"[50] ili, u Francuskoj, novi Oče naš, novo Vjerovanje (izraz "istobitna s Ocem" je zamijenjeno sa "iste naravi kao Otac"),[51] nova "Raduj se, o Djevice

---

[34] Apostolska konstitucija od 18. lipnja, 1968. Izmijenjeni su oblici svećeničkog ređenja i biskupskog posvećenja.

[35] Novus Ordo Missae koji je uveden 3. travnja 1969.

[36] 15. svibnja 1969; AAS, LXI, 548. Za krštenja odraslih, 6. siječnja 1972. godine; AAS, LXIV, 252.

[37] ožujak 1969. No, novi obred vjenčanja je također objavio 1990. Ivan Pavao II.

[38] Apostolska konstitucija *Divinae Consortium Naturae* od 15. kolovoza 1971. godine; Uredba od 22.kolovoza, 1971., AAS, LXIV, 77.

[39] Apostolska konstitucija 30. studenog 1972. godine; Dekret od 7. prosinca 1972., AAS, LXV, 275.

[40] Dekret od 2. prosinca 1973., AAS, LXVI, 172.

[41] Apostolska konstitucija *Laudis Canticum*, 1. studenoga, 1970. Dekret 11. travnja 1971., AAS, LXIII, 712.

[42] Motu proprio *Mysterii Paschalis* od 14. veljače 1969. godine.

[43] Dekret od 3. prosinca 1970., AAS, LXIII, 711.

[44] Apostolska konstitucija *Sacrae Disciplinae Leges*, 25. siječnja 1983.

[45] Otvorio Ivan Pavao II. 1991. Godine. Ovaj novi Križni put ima petnaest postaja umjesto četrnaest, od kojih su neke promijenjene. Bio je korišten za Jubilej 2000. godine.

[46] Apostolska konstitucija *Fidei Depositum* od 11. listopada 1992. godine.

[47] Vidi DC, broj 2198, str. 159-160.

[48] Objavljen 29. lipnja 2001. godine, ovaj novi martirologij sadrži imena 6,538 svetaca i blaženika, od kojih je 1.717 (gotovo trećinu) proglasio sam Ivan Pavao II.

[49] Enciklika Rosarium Virginis Mariae od 16.listopada,2002.

[50] Pokrećući "novu evangelizaciju" 3. ožujka 1983. (u obraćanju američkom biskupskom Vijeću), Ivan Pavao II. je objasnio da bi trebala biti nova, ne samo u gorljivosti, nego i "u metodama i izražavanju" (DC br 1850 (1983.), 438). Svjetski dani mladih su tipičan primjer te "nove evangelizacije."

[51] U srpnju 1965., filozof Etienne Gilson objavio je u France Catholique članak s provokativnim naslovom "Jesam li ja otpadnik?" u kojem je doveo u pitanje ovaj loš prijevod. Članak je izazvao uzbuđenje, ali ništa nije promijenilo. Vratio se na tu temu 1967.: Novi Simbol ne potvrđuju jedinstvo Trojstva. On ga ne poriče, svakako, ali ga ni ne naučava i nametanjem ovog propusta vjernicima, sprječava ih se da ga i dalje ispovijedaju kao što su to uvijek činili još od Nicejskog sabora. Jer, ako je Sin iste naravi kao i Otac, On

Marijo" itd. Drugi vatikanski sabor je sve stvari učinio novima, kao da je osnivao novu religiju.

89)Izražavaju li novi obredi bolje suštinu sakramenata?

Daleko od toga da su sakramentalno djelovanje učinili razumljivijim i pomogli njihovo važno prihvaćanje, novi obredi čine suprotno: oni relativiziraju istine vjere, svete misterije čine banalnim, i oslabljuju dužno poštovanje prema sakramentima.

- **Utječu li nedostaci novih obreda na sve sakramente?**

Nedostaci novih obreda utječu ne samo na sve sakramente (više ili manje), već i na druge ceremonije poput sahrana i egzorcizama (koji nisu sakramenti već sakramentali).[52] Tako da ne bismo bili predugi u našoj diskusiji, ograničit ćemo naše razmatranje na četiri primjera: novi obred krštenja, posljednje pomazanje, egzorcizam, i pogreb.[53]

- **Koje su promjene napravljene u novom obredu krštenja?**

Novi obred minimalizira one elemente zbog kojih se prisjećamo nadnaravnog djelovanja sakramenta; on ukida nekoliko pripremnih obreda, poglavito trostruki egzorcizam koji autoritativno istrgava kandidata od utjecaja đavla.

- **Zašto krštenje zahtjeva pripremne ceremonije?**

"Tko god namjerava mudro uraditi svoj posao, najprije ukloni prepreke svom radu, jer je pisano (Jr 4,3) „Prokrčite sebi prljuše, ne

---

je Bog poput njega, ali ako on nije iste biti ili istog bića kao otac, on bi mogao biti drugi Bog, baš kao što bi Duh Sveti mogao biti treći .... Za [židovstvo i islam], kršćanstvo je politeističko. Do sada kršćanin je mogao poreći optužbu, budući da su tri božanske osobe samo jedan te isti Bog; on to više ne može učiniti ako je on Francuz, jer ako tri osobe imaju samo zajedničku narav, a ne i njihovu bit ili biće, svaki od njih je Bog kao i druga dva. Baš kao što su otac i sin dva čovjeka iste naravi, Otac i Sin su dva Boga .... Cilj simbola nije učiniti otajstvo razumljivim, već definirati ga. On nije definiran time što se kaže da je Sin iste naravi kao i Otac, jer to vrijedi za svakog sina. Nedokučiva tajna bi bio sin, koji nije iste naravi kao njegov otac. Potvrđujući da oni jesu, ne kaže se ništa .... (Etienne Gilson, La Societe de masse et sa culture. [Pariz: Vrin, 1967.], str 128-129)

[52] Za razliku od sakramenata (koje je ustanovio naš Gospodin Isus Krist) sakramentale je ustanovila Crkva. Oni sami ne uzrokuju milost izravno, nego pogoduju njenom primanju.

[53] Za proučavanje Svete Euharistije (napadnute pričešću na ruku, smanjenjem oznaka klanjanja, skraćenjem euharistijskog posta, itd.), pogledajte Poglavlje 7 Nove Mise.

sijte po trnjacima.“[54] Velike transformacije zahtijevaju velike pripreme. Zbog toga su katekumeni prvih stoljeća bili ne samo podučeni u Vjerovanju, već su bili i podvrgnuti razdoblju kušnje, ispitivanja i nizu obreda i egzorcizama kroz razdoblje njihovog napredovanja.[55] Sve to je bilo uključeno u tradicionalni obred krštenja.[56]

- **Jesu li pripremne ceremonije za krštenje djelotvorne same po sebi ili samo simboliziraju ono što krštenje temeljito radi?**

Nekoliko pripremnih obreda krštenja, pogotovo egzorcizam, su djelotvorne same po sebi, odvojeno od samog krštenja. Tako da, kaže sv. Toma, njih treba izvršiti na onima koji su kršteni na brzinu, i zbog toga ih nisu mogli primiti.[57]

- **Koje je specifično djelovanje pripremnih obreda za krštenje?**

Pripremne ceremonije otklanjaju prepreke primanju potpunog djelovanja krštenja: vanjsku prepreku - đavla, koji posjeduje određenu moć nad prirodom; i unutarnju prepreku - otpor koji se pruža prema stvarnosti spasenja zbog neuredne senzibilnosti (osjetila su, naime, zatvorena za nadnaravno).[58]

- **Koje ceremonije uklanjaju te prepreke?**

Eksuflacija (s naredbom:"Odstupi od njega, nečisti duše, i daj mjesta Duhu Svetome, Utješitelju") i dva druga svečana egzorcizma, koji naređuju đavlu ne samo da iziđe već i da odstupi od osobe koja se treba krstiti, djelotvorno otklanjaju zle duhove.[59] Stavljanje soli (na

---

[54] Sveti Toma Akvinski, ST, III, P. 71, čl. 2.

[55] Usp Dom Bernarde Marechaux, O.S.B., Le bapteme (Krštenje).

[56] To je upravo ono što su inovatori nastojali uništiti: Annibale Bugnini se hvalio da je "prvi put u povijesti katoličke liturgije, "obred za krštenje dojenčadi bio pripremljen tako da nije bio "skraćeni oblik krštenja odraslih "(DC 1544 [1969.], 676). To je stvar primjene koncilskih konstitucija na liturgiju, koje su tražile da se obred za krštenje dojenčadi prilagodi " okolnosti da su oni koji se krste, u stvari, djeca" (Sacrosanctum Concilium, §67).

[57] ST, III, P. 71, čl. 3.

[58] Isto.

[59] Pomazanje (koje se čini prije krštenja na prsima, a između ramena s uljem katekumena) je i svečanost za borbu. Katekumena se pomazuje poput boksača kako bi se pripremio za borbu protiv đavla (dok pomazanje po glavi, nakon krštenja sa svetom krizmom izražava posvećenje kršćanina: "Krist" = pomazanik). Pogledajte sv. Tomu, ST, III, Q. 66, Art. 10, Ad 2. U novom obredu, pomazanje katekumena se više ne čini između ramena, nego samo na prsima.

jezik), sline (na nosnice i uši- "*Efata*"), polaganje ruku (na glavu) i znak križa (na čelo i prsa) pridonose tome da je osoba prijemljivija za misterije spasenja.

- **Koje ceremonije se ukidaju novim obredom krštenja?**

U novom obredu, svećenik ne nosi ljubičastu stolu da bi susreo kandidata na crkvenim vratima. Izostavlja se eksuflacija, dva dodatna egzorcizma, i blagoslov soli. Više se ne obnavlja gesta Gospodina u liječenju gluhonijemog Svojom slinom govoreći mu "*Efata*".

- **Što simbolizira svećenikovo nošenje ljubičaste stole kod ulaza u crkvu?**

Ta dobrodošlica simbolizira da nekršteni ne mogu ući u kuću Božju a da se prije ne pročiste od svojih grijeha. Ali u naše doba ekumenizma i univerzalnog spasenja, nitko to ne želi čuti.

- **Što simbolizira blagoslov soli?**

Sol, simbol mudrosti, štiti našu narav od korupcije grijehom, dok u isto vrijeme otkriva okus nadnaravnih stvarnosti. Ali taj simbolizam zahtjeva duh vjere. Inovatori su tako to eliminirali.

- **Što *Efata* koja prati stavljanje sline simbolizira?**

Efata znači "budi otvoren". Taj obreda pomaže percipirati "dobar miris Isusa Krista" i otvoriti uši duše učenju vjere (učenju koje dolazi od slušanja, kaže sv. Pavao,[60] odnosno od izvanjskog podučavanja). Ali za moderniste, istine vjere, naprotiv, dolaze iz dubine svijesti.

- **Kojim je još promjenama obred krštenja bio podvrgnut u novom ritualu?**

Umjesto obraćanja budućem kršteniku kroz kumove (N., što tražiš od Crkve Božje?; N., odričeš li se Sotone?; N. , želiš li biti kršten?), novi ritual upućuje pitanja roditeljima (Što tražite za N. od Crkve Božje?).

- **Nije li to obraćanje roditeljima više u skladu sa stvarnošću?**

Iako novorođenče ništa ne čini svojom voljom u primanju krštenja, usmjerenje njegove volje se mijenja sakramentom. Njegova duša zadobiva moralno određenje nekoga tko bi dobrovoljno uzmaknuo od

[60] Fides ex auditu (Rim 10,17).

grijeha da bi ostao vjeran Isusu Kristu. U tom smislu, sve što kumovi kažu u njegovo ime se ostvaruje u duši novorođenčeta (jednako kao što je već preuzeo stanje nekoga tko se već odvratio od Boga makar nije osobno počinio čin istočnog grijeha). To je tajanstvena i nadnaravna promjena koju Crkva očituje time što kumovi govore u ime krštene osobe. Novi ritual napušta tu apsolutno nadnaravnu viziju za isključivo površnu.

- **Možete li dati posljednji primjer promjena koje su učinjene u obredu krštenja?**

U tradicionalnom obredu svećenik čini znak križa na djetetovom čelu i prsima, govoreći: "Primite znak križa na svoje + čelo i u svome + srcu. Prigrlite vjeru sa njenim božanskim naukom. Živite tako da stvarno budete hram Božji." U novom obredu, znak križa se čini samo na čelu, i svećenik deklamira: "N., kršćanska zajednica ti želi dobrodošlicu sa velikom radošću. U njezino ime, označavam te križem koji je znak Krista, našeg Spasitelja. I vi, roditelji, ćete ga obilježiti nakon mene istim znakom."

- **Što ovaj posljednji primjer pokazuje?**

Ovaj posljednji primjer pokazuje jednaku tendenciju za oslabljivanje izražavanja nadnaravnih stvarnosti koji sakrament proizvodi u duši da bi se naglasio površni aspekt ceremonije (ovdje: radost zajednice koja sa dobrodošlicom dočekuje novog člana).

- **Je li sakrament posljednjeg pomazanja isto promijenjen?**

U tradicionalnom obredu posljednjeg pomazanja, pet osjetila je pomazao svećenik, koji u isto vrijeme moli da se Bog udostoji oprostiti grijehe koje su ta osjetila počinila: "Kroz ovo sveto pomazanje i kroz Njegovo najnježnije milosrđe, neka Gospodin oprosti tebi koje god si grijehe počinio vidom (sluhom, govorom, itd.)." Ta simbolička radnja je uništena u novom obredu.

- **Kako je novi obred posljednjeg pomazanja pokvario tu simboliku?**

U novom obredu, samo čelo i ruke se pomazuju, riječi sakramenta samo spominju grijeh u općenitom smislu.

Koje su druge promjene načinjene posljednjem pomazanju u novom obredu?

Novi Ritual također nastoji učiniti posljednje pomazanje grupnim slavljem. To su upute za "zajedničko slavlje posljednjeg pomazanja u velikom zboru."

- **Je li to zajedničko slavlje posljednjeg pomazanja vrijedno prijekora?**

Takva zajednička slavlja potiču davanje ovoga sakramenta bez razlikovanja između zdravih i bolesnih za vrijeme okupljanja starijih, a zapravo samo netko ozbiljno bolestan može punovrijedno primiti taj sakrament.

- **Što se može reći za nove egzorcizme?**

Reformirani Obred Egzorcizma je prvo bio izdan privremeno (*as interim*) 1990., a onda definitivno 1998. On je bio jedan od zadnjih područja dirnutih liturgijskom reformom.

- **Zašto su se inovatori latili egzorcizma tako kasno?**

Inovatori su se latili egzorcizma tako kasno jer je to zadnja od njihov briga (općenito, đavolski utjecaj je minimaliziran ili prešutno preskočen kroz novu liturgiju). Njemački biskup je čak izjavio da je besmisleno izdavati novi Ritual egzorcizma jer od sada se egzorcizmi uopće ne bi trebali izvoditi![61]

- **Jesu li nove molitve egzorcizma loše?**

Otac Gabriel Amorth, glavni egzorcist Rimske Biskupije i počasni predsjednik Internacionalnog udruženja egzorcista, iskreno je optužio nove molitve egzorcizma da su uzaludne:"

Uspješne molitve, molitve koje su bile u upotrebi dvadeset stoljeća, su ukinute i zamijenjene novim neuspješnim molitvama... Mi egzorcisti smo iskušali nove molitve iz Novog Rituala *ad interim* i došli smo do zaključka da su potpuno uzaludne."

- **Kako se može objasniti ta bezuspješnost novih molitava egzorcizma?**

Otac Amorth je izjavio da je "taj utjecaj („svijeta s druge strane“) imao pomoć u mnogim liturgijskim reformama." On je također

[61] Činjenica o kojoj je izvijestio fra Gabriel Amorth, u intervjuu u 30 dana, od lipnja 2000. (objavljeno online na www.freerepublic.com/focus/f-religion/1320032/posts). Naknadne izjave fra Amortha navedene iz ovog razgovora.

obznanio nesposobnost dvaju komisija koje su koncipirale novi Ritual: "Nitko od članova tih dvaju komisija nije nikada obavio egzorcizam, nije nikada bio nazočan kod egzorcizma niti je imao ikakvu ideju o tome što egzorcizam jest. "Tu se nalazi propust, istočni grijeh toga Rituala. Nitko od onih koji su sudjelovali u njegovom stvaranju nije bio specijalist u egzorcizmu."

- **Nije li pretjerano optužiti autore novog Rituala za nesposobnost?**

Otac Amorth je dokazao njihovu nesposobnost činjenicama: "Točka 15 se bavi zlim čarolijama i kako se treba ponašati kada se suoči s njima.... Rimski Ritual je objašnjavao kako se tome treba suprotstaviti. Novi Ritual naprotiv kategorički izjavljuje da je apsolutno zabranjeno izvoditi egzorcizam u takvim slučajevima. Apsurdno. Zle čarolije su nadaleko najčešći uzroci opsjednuća i zla prouzrokovanog preko demona: barem 90 posto. To je kao da kažete egzorcisti da više ne može izvoditi egzorcizme."

- **Dokazuju li druge činjenice tu nesposobnost?**

Otac Amorth nastavlja: "Točka 16. svečano izjavljuje da nitko ne smije izvoditi egzorcizam, ako nije siguran u prisutnost đavla. To je majstorski potez nesposobnosti; do sigurnost da je đavao prisutan u nekome može se doći jedino provođenjem egzorcizma."

- **Jesu li su protesti egzorcista imali kakve rezultate?**

Protesti egzorcista su postigli samo jednu stvar: ubacivanje Izvješća Kongregacije za bogoštovlje kojom se izjavljuje da egzorcisti nisu obvezni koristiti novi Ritual i da, ako to žele, mogu tražiti od svojeg biskupa dopuštenje za korištenje starog. U tom slučaju, biskup zauzvrat treba tražiti dopuštenje od Kongregacije koja ga, kao što Izvješće izjavljuje, "dragovoljno udjeljuje."

- **Mogu li se slični nedostaci naći u novom Ritualu za egzorciste?**

Otac Amorth je izvjestio, što se tiče novog Benedikcionala:[62] "Pročitao sam njegovih 1200 stranica detaljno. E pa, sustavno se suzbija bilo koja referenca na činjenicu da nas Gospodin treba zaštititi od sotone, da nas anđeli štite od napada demona. Izostavljene su sve

[62] Donešen 31. svibnja 1984. godine, AAS, LXXVI, 1085-1086.

molitve za blagoslove domova i škola. Sve bi trebalo blagosloviti i zaštititi, ali danas više nema nikakve zaštite protiv đavla. Više ne postoji nikakva obrana ili molitve protiv njega.

- **Koje su posljedice tih modifikacija i ukinuća?**

Posljedice tih promjena su vidljive svugdje: utjecaj đavla se sve više i više osjeća u našim društvima.

- **Što se može, vrlo kratko, reći o novom pogrebnom obredu?**

Novi pogrebni obred više ništa ne govori o duši, ozbiljnosti suda, mogućnosti osude ili čistilištu. On ostavlja dojam da su pokojni sigurno spašeni i već s Bogom.

- **Izostavlja li novi pogrebni ritual postojanje grijeha?**

Kao svi novi obredi, pogrebi obredi ostavljaju široki prostor u izboru molitva: celebrant može spomenuti grijeh i krivicu, ili to može izostaviti. Što se tiče riječi "duša", ona se više ne pojavljuje niti u jednoj molitvi. U razdoblju kada se postojanje ljudske duše često negira, njeno spominjanje bi, naprotiv, bilo vrlo potrebno.

90) Jesu li sakramenti udijeljeni prema novim obredima valjani?

Sakramenti udijeljeni prema novim obredima mogu načelno biti valjani. No ipak, postoji sumnja oko valjanosti potvrde i posljednjeg pomazanja koji su dani bez maslinovog ulja. U određenom broju drugih slučajeva, loši prijevodi sakramentalnih formi također uzrokuju sumnju u valjanost sakramenata.

Zašto potvrda i posljednje pomazanje moraju biti udijeljeni maslinovim uljem?

Kao što riječ vino u svom primarnom značenju izraza označava fermentirani sok od grožđa - iako se koristi sekundarno za vino od palme, riže, itd.- tako i riječ ulje (*oleum*) u davnini je označavalo na prvom mjestu, u pravilnom smislu, tekućinu dobivenu iz prešanja maslina. Tako, jednako kako jedino vino iz grožđa i kruh od pšenice tvore valjanu tvar Euharistije, tako je i maslinovo ulje valjana tvar za

potvrdu i posljednje pomazanje. Takvo je tradicionalno i uobičajeno mišljenje teologa.[63]

- **Je li to mišljenje zasnovano isključivo na filološkim razlozima?**

To mišljenje nije zasnovano isključivo na filologiji, već i na činjenici da, kao što je Krist koristio pšenični kruh i grožđano vino za vrijeme Posljednje Večere, tako isto i pomazanja koje je On preporučio apostolima mogu biti jedino pomazanja maslinovim uljem. Apostolima ne bi nikad palo na pamet koristiti išta drugo osim ulja shvaćenog u pravom smislu - u prekrasnom smislu tog izraza. Korištenje druge vrste ulja čini valjanost sakramenta barem sumnjivom.

- **Postoje li drugi argumenti u prilog maslinovog ulja?**

Možemo zamijetiti da je na isti Veliki Četvrtak kada je ustanovio svećenstvo - dan kada je On također uzeo kruh i vino da bi ustanovio Euharistiju - naš Gospodin natopio Maslinski vrt Svojim znojem i krvlju u blizini preše kao da je posvećivao tvar od koje će sveta ulja biti napravljena. Zapravo, svake godine također na Veliki Četvrtak biskupi posvećuju sveta ulja za vrijeme Mise posvete ulja.

- **Kada i kako je započela upotreba drugih ulja osim maslinovog u sakramentima?**

Dekret Kongregacije za Obrede je 3. prosinca 1970. dopustio korištenje drugih biljnih ulja u udjeljivanju sakramenata.[64]

- **Kako je Kongregacija za Obrede objasnila tu promjenu?**

Kongregacija za Obrede nije dala nikakvo objašnjenje kako nešto što se uvijek smatralo vjerojatno nevažećim odjednom postaje mogućim.

- **Zar onda nije bilo objašnjenja za tu predstojeću promjenu ulja?**

---

[63] Što se tiče posljednjeg pomazanja, sv. Toma Akvinski uči:.. "Naprotiv, ulje se imenuje (Jak 5,14) kao tvar ovog sakramenta. Međutim, ispravno govoreći, ulje nije ništa drugo nego maslinovo ulje. Stoga je to tvar ovog sakramenta. "(Suppl., P, 29, čl. 4).

[64] Ordo Benedicendi Oka i Conficiendi Chrisma, br. 3-4. Iz 1983. Zakonik kanonskoga prava (kan. 847) kaže: "U primjeni sakramenata u kojima se moraju koristiti sveta ulja, djelitelj mora koristiti ulja prešana od maslina ili drugih biljaka i, … posvećeno ili blagoslovljeno nedavno od biskupa..."

Nikakvo doktrinarno objašnjenje za tu promjenu nije dano. Dekret se jedino pozvao na praktične razloge, koje je Pavao VI. prihvatio dvije godine kasnije u Apostolskoj Konstituciji *Sacram Unctionem Infirmorum*:

...budući da se maslinovo ulje, koje je dosada bilo propisano za valjano podjeljivanje sakramenta, ne može ili je teško dobiti u nekim dijelovima svijeta, mi proglašujemo, na zahtjev mnogih biskupa, da se u budućnosti, prema okolnostima, može također koristiti ulje neke druge vrste, samo da je dobiveno od biljaka, tako da što više sliči tvari koja je naznačena u Svetom Pismu.[65]

- **Rješava li objašnjenje to pitanje?**

To praktično objašnjenje zapravo komplicira problem, jer je očito da nikad nije bilo lakše nabaviti maslinovo ulje nego danas u svakom kutu zemljine kugle.[66] Sada, ako je do danas, usprkos velikim problemima s transportom, Crkva uvijek odbijala promijeniti tvar sakramenta, to je bilo zato što je imala dobre razloge.

- **Nije li promjena u obliku određenih sakramenata-na primjer, novi oblik zaređenja biskupa-razlog za sumnju u njihovu valjanost?**

Neki su raspravljali o tome je li promjena u formuli za biskupsko ređenje učinila nevrijednim nova zaređenja nakon 1968. Ali u stvarnosti, novi Ritual koristi oblik koji je blizak određenim Istočnim Obredima. Tako se njihova valjanost ne može ozbiljno osporiti čak i ako je to raščlanjivanje Rimskog obreda žalosno.[67]

- **Postoje li drugi razlozi za sumnju u valjanost novih sakramenata?**

Prisutnost ispravne tvari i oblika nisu dovoljne da bi osigurale valjanost sakramenata. Svećenik također mora imati namjeru dati sakrament onako kako ga Crkva želi dati.

---

[65] 30. studenog 1972.

[66] U trinaestom stoljeću, sv. Toma je već odgovorio na argument prema kojem maslinovo ulje nije dostupno svugdje. "Iako se maslinovo ulje ne proizvodi svugdje, ipak se lako može prevoziti s jednog mjesta na drugo" (dodatak, (" J. 29, čl. 4, ad 3).

[67] Vidi o ovoj temi studij fr. Pierre-Marie, OP, Sont-ils eveques? [Jesu li oni biskupi?] (Editions du sel, nd). Verzija u dva dijela na engleskom jeziku objavljena je u brojevima Angelusa od siječ. 2005. i pros. 2006.

- **Onda svećenik koji ne vjeruje u djelotvornost sakramenata nije sposoban valjano udijeliti sakrament?**

Problem ne leži u vjeri svećenika, već u njegovoj namjeri. Svećenik koji je izgubio vjeru još uvijek može valjano udijeliti sakramente ako on želi biti, barem u tom smislu, svećenik Crkve (ako ima opću namjeru napraviti ono što Crkva radi). Ako, on naprotiv, svjesno odbija biti instrument Krista i Crkve, sakrament nije valjan.

- **Može li se stvarno pomisliti da postoje svećenici koji udjeljuju sakramente dok u isto vrijeme svjesno odbijaju učiniti ono što Crkva radi?**

Danas ima mnogo svećenika koji su, za vrijeme svoga studija, namjerno indoktrinirani protiv katoličkog gledanja na sakramente (izrugivani kao magija i trik). Ne može se isključiti da u udjeljivanju sakramenata, oni vrlo svjesno odbijaju izvršiti znak koji daje milost, želeći samo predsjedati na slavlju zajednice i ispunjavati socijalnu funkciju.

91) Trebaju li se sakramenti primati po novim obredima?

Zbog prethodno opisanih nedostataka, ne bi trebalo primati sakramente po novom obredu, već jedino po tradicionalnom obredu, koji su jedini dostojni i sigurno valjani. Primanje sakramenata pod oblikom koji je imalo sumnjiv nije dopušteno. Iznimka se može napraviti kod posljednjeg pomazanja, kada u slučaju krajnje nužde nije moguće na vrijeme pozvati svećenika koji je odan Tradiciji.

X

NADBISKUP LEFEBVRE I BRATSTVO SV.PIJA X.

92)Što je Bratstvo sv. Pija X.?

Svećeničko bratstvo svetog Pija X. je kongregacija svećenika koju je ustanovio nadbiskup Marcel Lefebvre. Službeno je ustanovljeno 1. studenog 1970. u biskupiji Fribourg, u Švicarskoj, od biskupa, prečasnog Françoisa Charrièrea. Bratstvo je primilo 18. veljače 1971. od kardinala Wrighta, prefekta Kongregacije za kler iz Rima, pismo pohvale. Bratstvo je tako bilo priznato od nadležnih vlasti; ono je djelo Crkve.

- **Koliko je u ovome trenutku veliko Bratstvo sv. Pija X.?**

Od (2009.) Bratstvo broji 509 svećenika koji redovno služe u 63 zemlje na svim kontinentima, bogoslova i braće. Potpomognuto je dvjema pomoćnim zajednicama redovnica (Sestre Bratstva sv. Pija X. i Oblati sv. Pija X.). Oko trideset prijateljskih zajednica rade s njim prema istom cilju.

- **Koje su neke od prijateljskih zajednica koje surađuju s Bratstvom sv. Pija X.?**

Među muškim prijateljskim zajednicama koji surađuju s Bratstvom sv. Pija X. možemo navesti benediktinske redovnike iz Francuske, Brazila, Njemačke, i SAD-a; kapucine iz Morgona, dominikance iz Avrillea, i braću Bratstva preobraženja iz Marignyja u Francuskoj. Sa ženske strane, tu su sestre benediktinke u Francuskoj i Njemačkoj; Siromašne klarise u Morgonu, Francuskoj; šest tradicionalnih Karmela; samostan časnih dominikanki iz Avrillea; Male sestre sv. Franje u Francuskoj i sestre Franjevke Krista Kralja u Sjedinjenim Državama; sestre dominikanke iz kongregacija u Franjeaux,

Brignolesu, i Wanganui koje se bave podukom; sestre Preobraženja u Merignyu i Male službenice Sv. Ivana Krstitelja u Rafflayu, u Francuskoj; i sestre Tješiteljice Presvetog Srca i Učenici Cenakula u Italiji. Druge tradicionalne vjerske zajednice postoje u drugim dijelovima svijeta.

93)Kojem cilju teži Bratstvo sv. Pija X.?

Prvenstveni i načelni cilj Bratstva je formacija dobrih svećenika i njihovo posvećivanje. U sadašnjoj krizi vjere, ono također ima misiju očuvati cjelovitu i netaknutu Katoličku Vjeru.

- **Postoji li veza između ta dva cilja?**

Do prave obnove Crkve može doći jedino obnovom svećeništva. Samo dobri i sveti svećenici će biti sposobni ponovno zapaliti u srcima vjernika ljubav prema Bogu i oduševljenje za vjeru. Katastrofalno stanje službenih sjemeništa je natjeralo nadbiskupa Lefebvrea na osnivanje Bratstva. U skoro svakom službenom sjemeništu se poriču osnovne istine vjere i duhovna formacija je manjkava. Ponekad podučavaju pobunu protiv učenja Crkve i potiču sjemeništarce na grijeh.

94)Je li ukinuće Bratstva sv. Pija X. valjano?

Biskup Pierre Mamie (nasljednik biskupa Charrièrea kao biskupa Fribourga) je 6. svibnja 1975. potpisao dekret o ukidanju Bratstva svetog Pija X. ubrzo nakon što je nadbiskup Lefebvre imao diskusiju s kardinalima Garroneom, Wrightom, i Taberom. Nadbiskup Lefebvre je uvijek osporavao valjanost ovog ukinuća i zbog zakonske procedure i zbog pravde (jer u stvarnosti, Bratstvo je bilo prisilno ukinuto zbog njegove odanosti katoličkoj vjeri i tradicionalnoj Misi).

- **Zašto je nadbiskup Lefebvre pobijao zakonski postupak koji je završio ukinućem Bratstva?**

Prema kanonskom zakonu, biskup više ne može ukinuti vjersku zajednicu (ili klerikalno društvo zajedničkog života) jednom kada je službeno ustanovljeno u svojoj biskupiji; samo Rim to može

napraviti.[1] Dakle, Bratstvo sv. Pija X. je službeno ustanovio biskup Charrière 1970. Nadbiskup Lefebvre je smatrao da ga njegov nasljednik više nema pravo ukinuti. Samo Rim može to učiniti, a ne dijecezanski biskup.

- **Je li taj zakonski argument apsolutno odlučujući?**

Nadbiskup Lefebvre je uvijek smatrao taj zakonski argument odlučujućim - pogotovo što Vatikan nikad nije odgovorio.[2] No, otpor nadbiskupa Lefebvrea se nije bazirao u bitnome na izgovorima o zakonskoj proceduri, već na fundamentalnim razlozima koji se tiču vjere i morala. Tako da je čak i netko potvrdio da je ukinuće Bratstva sv. Pija X. legalno (što neki podržavaju do današnjeg dana)[3], ti razlozi ostaju i ukinuće ne može postojati samo zato što je legalno. Jer presuda može jako dobro poštivati formalnosti zakona pa ipak biti apsolutno nepravedna i nemoralna.

- **Može li se to ukinuće Bratstva sv. Pija X. smatrati nepravednim i nemoralnim?**

Ukinuće Bratstva sv. Pija X. je bilo nepravedno i nemoralno ne samo zbog nepravdi i laži koje su ga prouzročile (biskupi Francuske su vodili kampanju protiv onoga što su oni proglasili "sjemeništem divljih mačaka Ecônea" iako je sjemenište bilo u savršenom redu!), već osobito zbog *namjere* zbog koje je učinjeno: nametanja Nove (ekumenske) Mise i zabluda Drugog vatikanskog sabora. Oni su trebali spriječiti da svećenici prime i za uzvrat prenose katoličku teologiju i Misu. Budući da je ta svrha bila potpuno nelegitimna i u suprotnosti sa općim dobrom Crkve, takvo je bilo i ukinuće Ecônea.

---

[1] 493. kanon 1917. zakona utvrđuje ovo pravilo za vjerske zajednice (*"supprimi nequit nisi a Sancta Sede"*). Canon 674 proširuje ovo pravilo na društva zajedničkog života bez zavjeta, kakvo je Bratstvo svetog Pija X.

[2] Sud apostolske Signature odbio je ispitati predmet koji je podnio nadbiskup Lefebvre.

[3] Rasprava se odnosi na određeni statut pod kojim je Bratstvo sv. Pija X. ustanovljeno u Fribourgu (društvo zajedničkog života ili jednostavno *pia unio*). Na tu temu, vidjeti život nadbiskupa Lefebvrea, pisac Bernard Tissier de Mallerais [*Marcel Lefebvre: A Biography* [2002.; Angelus Press 2004.], str. 481) te Canonicusov članak u *Le Courrier de Rome*, br 286 [476], str. 3-6.

95) Je li suspenzija nametnuta nadbiskupu Lefebvreu bila valjana?

Nadbiskup Lefebvre je 22.srpnja 1976. bio pogođen suspenzijom *a divinis*. Ta suspenzija je bila nevažeća kao i ukinuće Bratstva sv. Pija X., jer nadbiskup Lefebvre nikad nije bio pozvan pred kompetentni sud, i jedini razlog za njegovu suspenziju je bila njegova vezanost za Tradiciju Crkve. "*Sine culpa nulla poena*"- ako nema krivice, kazna je bezvrijedna i nevažeća.

- **Što je suspenzija „*a divinis*“?**

Suspenzija *a divinis* je kazna koja lišava klerike njihovog prava vršenja funkcije svetog reda. Da je suspenzija bila valjana, nadbiskup Lefebvre ne bi više imao pravo slaviti Misu i udijeljivati sakramente.

96) Nije li ipak trebao biti poslušan?

Papa i biskupi su primili svoj autoritet od Krista za zaštitu i obranu Vjere. Opće pravilo je naravno da ih treba slušati. Ali ako bi se dogodilo da oni koriste svoju vlast protiv same svrhe zbog koje im je dodijeljena - time želimo reći, želeći nametnuti djela grješna i neprijateljska prema Vjeri - onda njihovi podređeni ne samo da imaju pravo već i dužnost oprijeti im se: "Treba se pokoravati više Bogu nego ljudima." (Dj 5,29)

- **Je li stvarno dopušteno biti neposlušan prema Crkvenim vlastima isključivo zbog razloga što netko prosuđuje njihove naredbe kao nepravedne?**

Jednostavna osobna nepravda ili mjera koju netko smatra nerazboritim ne može opravdati odbijanje poslušnosti. Ali nešto je posve drugo kada dana naredba ide direktno protiv božanskog zakona; odnosno kada su vjera ili moral na kocki. U ovome slučaju, "poslušnost" ne bi bila vrlina, već porok. U stvarnosti bi bila neposluh - dok bi se prividna "neposlušnost" pokazala kao prava poslušnost (poslušnost Bogu prije nego ljudima).

- **Je li to učenje u sukladnosti s učenjima papa?**

Lav XIII. je napisao u svojoj enciklici *Diuturnum Illud*:

Jedini razlog koji ljudi imaju za neposluh je kada se od njih zahtjeva nešto što se otvoreno protivi naravnom ili božanskom zakonu, jer je jednako nezakonito narediti da se učini nešto zbog čega se krši naravni zakon ili volja Božja. Ako bi se zato dogodilo da je netko primoran pretpostaviti jednoga drugome, to jest, ne uvažiti ili Božje zapovijedi ili vladareve, on mora poslušati Isusa Krista, koji nam zapovijeda "Podajte caru carevo, a Bogu Božje." (Mt 22,21), i mora hrabro odgovoriti po primjeru apostola: "Treba se pokoravati više Bogu nego ljudima." (Dj 5,29). I štoviše nema razloga zašto bi se one koji se tako ponašaju moglo optužiti za odbijanje poslušnosti; jer ako je volja vladara u suprotnosti s voljom i zakonima Božjima, oni sami prelaze granice svoje vlastite moći i izopačuju pravednost: onda ne može biti valjan ni njihov autoritet, koji je, kada nema pravde, ništavan.[4]

- **Zar se te Papine riječi ne tiču samo civilne vlasti?**

Riječi Lava XIII. su napisane s obzirom na civilnu vlast, ali one izražavaju načelo. One vrijede općenito za sve i bilo koje vlasti.

97)Je li zakonito opirati se papi?

Kada papa zlorabi svoje ovlasti i uzrokuje ozbiljnu štetu Crkvi, ne samo da imamo pravo već i obvezu oprijeti mu se.

- **Postoje li u povijesti Crkve primjeri takvog otpora papi?**

Na samom početku Crkve, sv. Pavao je otvoreno stao protiv sv. Petra koji iz straha da ne naljuti Judeo - Kršćane, nije više htio jesti s obraćenim poganima. To je bila ozbiljna odluka jer je postojao rizik od raskola i jer bi to moglo pogodovati lažnom uvjerenju da je židovski običaj obvezan za kršćane. Sv. Pavao je izjavio: "A kad Kefa (Petar) stiže u Antiohiju, u lice mu se usprotivih, jer je zavrijedio osudu" (Gal 2,11).

- **Što Crkveni naučitelji kažu o takvom opiranju papi?**

Sv. Toma je komentirao otpor sv. Pavla:

Mora se zapaziti, doduše, da ako je vjera ugrožena, podređeni mora ukoriti svog crkvenog poglavara čak i javno. Stoga je Pavao, koji je bio Petrov podređeni, njega javno ukorio, zbog neminovne opasnosti

[4] Lav XIII., enciklika *Diuturnum Mud*, 29. lipnja 1881., §15.

od skandala koji se tiče vjere, i, kako Augustinovo objašnjenje kaže u Galaćanima 2,11, "Petar je dao primjer pretpostavljenima, da ako se bilo kada dogodi da oni skrenu a pravog puta, ne smiju prezirati ukor sebi podređenih."[5]

- **Naučavaju li drugi teolozi istu stvar?**

Juan de Torquemada (1388.-1468.) izrijekom tvrdi da nije isključena mogućnost da papa „naredi nešto protivno naravnom ili božanskom zakonu.“[6] U prilog svojoj tvrdnji, navodi papu Inocenta III. (1198.-1216.), koji je tvrdio da papu treba slušati u svim stvarima uz uvjet da on ne ustaje protiv opće Crkvene discipline, u kojem slučaju ga se ne bi trebalo slijediti, ako za to ne postoji dobar razlog. On ponavlja da se treba oduprijeti papi „ako bi želio poduzeti nešto protivno konstituciji sveopće crkve, kao, na primjer, svrgnuti sve biskupe ili nešto drugo tome slično što bi uvelo nered u Crkvu.“[7]

- **Možete li navesti druge primjere?**

Toma Kajetan (1469.-1534.), veliki komentator sv. Tome, napisao je u djelu posvećenom obrani papinstva:

Treba se suprotstaviti papi koji bi Crkvi ...

Inače, zašto bi se kazalo da je vlast dana na izgradnju a ne na rušenje (2. Kor. 13,10). Protiv zlouporabe vlasti potrebno je upotrijebiti odgovarajuća sredstva: odbijajući poslušnost u onome što je zlo, ne pokušavajući ugoditi, *ne šuteći*, koreći, pozivajući vlasti da iznesu potrebne prijekore slijedeći primjer sv. Pavla, a u skladu s njegovim pravilom.[8]

- **Je li ovaj nauk o otporu protiv pape specifičan za dominikance?**

Franjo Suarez (1548.-1617.), kojega se smatra najvećim isusovačkim teologom, je naučavao: „Ako bi papa propisao nešto protiv dobrog morala, ne treba ga slušati. „Ako bi poduzeo nešto što je

[5] Sveti Toma Akvinski, ST, II-II, P. 33, čl. 4.

[6] Juan de Torquemada, OP, Summa de Ecclesia, dio I, BK. IV, c. 11.

[7] *Isto.,* Bk. II, c. 106.

[8] Thomas Cajetan, OP, De Comparalione Auctoritalis Papae i Consilii (Angelicum, 1936.), br 412 [kurziv]. Francis de Vitoria, OP, uči isto. "Ako papa, po njegovim nalozima i njegova djela, uništava Crkvu, može mu odoljeti i spriječiti izvršenje onoga što je on zapovijeda" [Obras [BAC, 1960.], str 486 -87).

očito protiv pravde ili općeg dobra, dopušteno je oduprijeti mu se.“[9] Isti Suarez naučava drugdje da bi papa postao raskolnik „ako bi papa htio ekskomunicirati cijelu crkvu ili bi želio promijeniti sve liturgijske ceremonije koje počivaju na apostolskim tradicijama.“[10]

- **Je li sv. Belarmin spomenuo odupiranje papi?**

Sv. Robert Bellarmin (1542.-1621.) također naučava da je dopušteno oduprijeti se papi koji bi štetio Crkvi:

Jednako tako kao što je dopušteno oduprijeti se papi koji napada tijelo, dopušteno je oduprijeti mu se ako napada duše ili ometa građanski poredak ili, nadasve, ako pokušava uništiti Crkvu. Kažem da je dopušteno oduprijeti mu se ne čineći ono što naređuje i sprječavajući vršenje njegove volje.[11]

- **Ali, nije li određeno da je podložnost Rimskom papi nužna za spasenje?**

Jednako kao što je pripadnost Crkvi (barem željom[12]) nužna za spasenje, tako je i podložnost papi (podložnost koja je upravo jedan od uvjeta pripadnosti Crkvi). Ovu istinu je definirao Bonifacije VIII. u svojoj Buli *Unam Sanctam*[13], ali ova podložnost očito ne podrazumijeva neograničenu poslušnost. Kajetan objašnjava u svom komentaru djela *Summa Theologica*:

Ako netko zbog razboritog motiva, sumnja u papinu osobu i odbija njegovu nazočnost i čak nadležnost, on ne čini prijestup raskola, niti ikoji drugi, *uz uvjet da bi bio spreman prihvatiti papu ako taj ne bi bio*

---

[9] F. Suarez, SJ., Opera Omnia (Pariz, 1856.), X, 321 (Traciatus de Fide Dogmatica, disp. 10, sekta. 6, br. 16).

[10] F. Suarez, SJ., Tractatus de Caritate, disp. 12, sekta. 1, br. 2.

[11] St. Robert Bellarmine, SJ., De Romano Pontifice, II, 29.

[12] Tri su uvjeta potrebna za stvarnu i istinsku pripadnost Crkvi: krštenje, vjera i pokornost legitimnim vlastima. Ali oni koji *stvarno* nisu članovi Crkve mogu, ako je stvarno potrebno, biti spašeni natprirodnom željom za pripadanjem Crkvi; onda se kaže da su oni članovi in voto (po želji, željom). Ta želja, nadahnuta u duši Duhom Svetim, može biti *eksplicitna* (primjerice, kod katekumena koji se priprema za krštenje) ili *implicitna* (kod nekoga tko ne poznaje Katoličku Crkvu). Osoba koja ima ono što se zove "krštenje željom" (to jest, doista nadnaravnu želju za krštenjem) je, dakle, član Crkve, ne stvarno (*in re*) nego namjerom *(in voto*). Ponekad se kaže (način govora) da takva osoba pripada *duši* Crkve, iako nije u njenom tijelu.

[13] Nadalje, izjavljujemo, kažemo, određujemo i navješćujemo svakom ljudskom biću da su po nužnosti za spasenje u potpunosti podložni rimskom Prvosvećeniku "(Dz. 469).

pod sumnjom. Ako se to izrijekom i ne kaže, jasno je da osoba ima pravo izbjegavati što je štetno i čuvati se od opasnosti. Zapravo, moglo bi se dogoditi da papa vlada tiranski, a to je tim lakše što je on najmoćniji i ne boji se kazne od ikoga na zemlji.“[14]

- **Nisu li neki sveci izjavili da je svetost nespojiva s neslaganjem s papom?**

Neki su sveci iznosili ovo pobožno pretjerivanje, ali u svakom slučaju to ostaje njihovo osobno mišljenje, kojemu proturječe, kako smo vidjeli, mnogi drugi sveci. Ono što je istina jest da je u pitanju podložnosti papi redovno pravilo potpuna, sinovska poslušnost puna povjerenja. Ali zbiljska priroda toga pravila ne znači da nikada nema iznimki. Međutim, trenutno je u crkvi zaista iznimna kriza.

- **Mogu li se Bratstvo sv. Pija X. i njemu pridružene zajednice smatrati podložnima papi?**

Vrlina poslušnosti je vrh između dva suprotna poroka: neposlušnosti i servilnosti. U trenutnoj krizi, prava poslušnost se ne sastoji ni u prihvaćanju prevladavajućih zabluda pod izgovorom da ih pape podržavaju (što bi bila servilnost), ni u odbijanju vlasti papa pod izgovorom da su oni loši (stav takozvanih „sedevakantista“). Prava poslušnost sastoji se u prihvaćanju vlasti pape kao pape, u molitvi za njega i u prihvaćanju njegove osobe dok se aktivno opiremo lošim smjernicama koje on želi dati Crkvi. Takav je stav Bratstva sv. Pija X. i pridruženih kongregacija, koji stoga mogu reći da su zaista u stanju podvrgavanja papi.

98) Nisu li biskupska ređenja 1988. izazvala raskol?

Raskol je u načelu odbijanje papinog autoriteta, a ne jednostavan čin neposluha. Ali Bratstvo sv. Pija X. priznaje autoritet pape i njegovi svećenici mole za njega na svakoj Misi. Biskupska ređenja, koja izvana predstavljaju čin neposlušnosti, nisu dala povod nikakvom raskolu. Osim toga, razlozi koji su gore dani potpuno opravdavaju tu prividnu neposlušnost papi.

[14] Thomas Cajetan, OP, *Commenlarium* u II-II, 39, 1.

- **Nije li proturječno buniti se protiv nečijeg priznavanja papinog autoriteta dok mu se pruža otpor?**

Čovjek može reći svom ocu "Ti ne radiš ispravnu stvar." a da mu ne kaže "Ti više nisi moj otac, ne želim više ništa imati sa tobom." To su dva potpuno različita stava. Raskol odgovara jedino ovom drugome.

- **Zar činjenica posvećenja biskupa bez papinskog ovlaštenja ne stvara automatski raskol?**

Biskupsko ređenje bez papinskog ovlaštenja samo po sebi ne stvara raskol. Kardinal Castillo Lara, doktor kanonskog prava i predsjednik Pontifikalnog povjereništva za autentičnu interpretaciju tekstova zakona, je to ovako objasnio 1988: "Čin ređenja biskupa bez papinskog dopuštenja sam po sebi nije raskolnički čin."[15]

- **Možete li navesti neki drugi autoritet?**

Grof Neri Capponi, profesor emeritus kanonskog prava na Fakultetu u Firenci je također izjavio da biskupska ređenja protivna volji pape ne stvaraju sama po sebi raskol:

On mora učiniti nešto više. Na primjer, da je uspostavio svoju vlastitu hijerarhiju, to bi bio raskolnički čin. Nadbiskup Lefebvre je rekao "Zaređujem biskupe da se moj svećenički red može nastaviti. Oni ne zauzimaju mjesta drugih biskupa. Ja ne stvaram paralelnu crkvu. "Zbog toga taj čin, *per se*, nije raskolnički.[16]

- **Čak i da nije *per se* šizmatičan, zar nije posvećenje biskupa bez dozvole Rima uvijek prekršaj, i zar on uvijek ne povlači za sobom *ipso facto* kaznu ekskomunikacije?**

U Latinskoj Crkvi, papa je sebi pridržao odluku o zaređenju biskupa od otprilike jedanaestog stoljeća. Da bi se borio protiv šizme Kineske "Patriotske Crkve" u dvadesetom stoljeću, Papa Pio XII. je donio odluku tako što je nametnuo ekskomunikaciju na zaređenje biskupa bez papinskog ovlaštenja. Taj zakon je uveden u 1982. kanon Zakona kanonskog prava iz 1983. 1. srpnja 1988. Vatikan se pozvao na taj zakon da bi priopćili da su nadbiskup Lefebvre i četiri biskupa koje je

[15] La Repubblica, 7 listopada 1988.
[16] Časopis Latin Mass, svibanj-lipanj 1993.

on zaredio ekskomunicirani. Uvijek su osporavali tu ekskomunikaciju koju je Benedikt XVI. ukinuo 24. siječnja 2009.

- **Kako je nadbiskup Lefebvre mogao smatrati ekskomunikaciju koja je izričito određena Zakonikom kanonskog prava bezvrijednom i nevažećom?**

Crkveni zakoni (i poglavito onaj pridržan papi u vezi biskupskih ređenja) mogu dopustiti iznimke u izvanrednim slučajevima. Jer u Crkvi, vrhovni zakon je spas duša.[17]

- **Je li sigurno da slučaj nužde može tako obustaviti primjenu zakona?**

Načelo po kojemu slučaj nužde može obustaviti primjenu pozitivnog zakona je jednostavno zdrav razum. Kada kuća na jednosmjernoj cesti gori, vatrogasci previše ne brinu o prometnoj regulaciji! Svrha dobiva prednost pred načinom. Primjena zakona se obustavlja kada ide direktno protiv svrhe (ovdje: zaštite ljudskog života).

- **Može li se načelo stanja nužnosti također primijeniti na religiozne zakone?**

Naravni zakon nikad ne može dopustiti iznimku (on zabranjuje stvari zle *po naravi*, koje zbog toga nikada ne mogu postati dobre); pozitivni zakoni - čak i religiozni - naprotiv mogu dopustiti iznimke kako pokazuje Sveto pismo.

- **Postoje li slučajevi nužnosti koji oslobađaju od ispunjavanja zakona u Svetom Pismu?**

Načelo slučaja nužnosti pojavljuje se nekoliko puta u Svetom pismu. Tjerani nuždom, Makabejci su odlučili koristiti svoje mačeve u subotu radije nego dozvoliti da budu ubijeni bez borbe (1. Mak 2,23-41). Gospodin se također poziva na načelo protiv svećeničkih glavara koji ga žele uhvatiti u pogrešci; on to čak citira kao očito (Lk 14,5; 1. Mak 2,24-27): "Ako komu od vas upadne sin ili vol u zdenac, zar ga smjesta, u subotu, ne će izvaditi?"

- **Priznaju li teolozi načelo slučaja nužnosti?**

[17] *Suprema lex, salus animarum.* Zakonik kanonskog prava iz 1983. citira ovu izreku u svom završnom kanonu (1752).

Načelo slučaja nužnosti osobito je razložio sv. Toma Akvinski, koji navodi tradicionalnu izreku: "Nužda ne poznaje zakona."[18]

- **Iziskuje li kriza koja trenutačno utječe na Crkvu zaista ređenje biskupa bez papinskog dopuštenja?**

Svaki član Crkve ima pravo od nje primiti nauk i sakramente nužne za spasenje. Ako redovita crkvena hijerarhija (svećenici, biskupi, itd.) ne ispunjavaju svoje dužnosti, vjernici se nalaze u stanju nužde koja im dozvoljava tražiti utočište u bilo kojem katoličkom svećeniku (zbog nužnosti, taj svećenik onda od Crkve prima ono što se naziva dopunska vlast upravljanja (jurisdiction of suppliance), ili dopunska nadležnost da bi služio vjerniku). U trenutačnoj krizi, dopunska vlast vlast upravljanja opunomoćuje tradicionalne svećenike da krste, ispovijedaju, vjenčaju, itd. katolike koji inače ne bi ovisili o njima. Ali budući da se kriza nastavljala nimalo umanjena, i budući da su biskupi nužni za udijeljivanje sakramenata svetog reda i potvrde, nadbiskup Lefebvre se našao u potrebi da zaredi katoličke biskupe da bi odgovorio na potrebe duša.

- **Je li nadbiskup Lefebvre izbjegao kaznu ekskomunikacije iako je zaredio biskupe?**

Zakon 1323, § 4, od Zakonika kanonskog prava iz 1983. (koji sadržajno objedinjuje Zakonik 2205, § 2, tradicionalnog zakonika), predviđa da "(oni) nisu podložni kazni kada su prekršili zakon ili propis":..."osoba koja je djelovala prinuđena ozbiljnim strahom, čak i samo relativno ozbiljnim, ili iz nužde ili ozbiljne neugodnosti..." Očito je da je takav slučaj bio s nadbiskupom Lefebvreom.

- **Ako je nadbiskup Lefebvre pogriješio u svojoj prosudbi da je stanje nužde postojalo, bi li njegova ekskomunikacija bila valjana?**

Zakonik kanonskog prava iz 1983. oslobađa kazne ekskomunikacije ne samo one koje se zaista nađu u stanju nužde, već i onoga koji misli da je u takvom stanju a da njegovo uvjerenje nije rezultat njegove vlastite pogreške (kanon 1323, § 7). Posljedično, čak i ako bi netko odbio priznati stvarno postojanje nužnosti, još se uvijek ne bi moglo osporiti da je nadbiskup Lefebvre *mislio* da je bio u takvom stanju, i

[18] *Necessitas legem non habet*. ST, III, P, 80, čl. 8.

da se prema novom Zakoniku (na snazi u vrijeme zaređenja), on ne bi izložio opasnosti ni od kakve kazne.[19]

- **Jesu li službene vlasti prihvatile taj argument nužde koji je razvio nadbiskup Lefebvre?**

Službene vlasti nikad *javno* nisu priznale ispravnost argumentacije nadbiskupa Lefebvrea. No ipak, one su često *privatno* pokazivale da one jedva vjeruju u stvarnost te ekskomunikacije. Zato ju je Papa Benedikt XVI. povukao službeno 24. siječnja 2009.

- **Podizanjem ekskomunikacije iz 1988., je li je Benedikt XVI. bio pravedan prema nadbiskupu Lefebvreu?**

Podizanje ekskomunikacije je, nažalost, bila samo polovična mjera: ono je omogućilo da se četiri biskupa koja je zaredio nadbiskup Lefebvre više ne smatraju ekskomuniciranima, ali ono nije jasno pokazalo da je ta ekskomunikacija uvijek bila nevažeća, i nije opravdalo herojski čin nadbiskupa Lefebvrea 30. lipnja 1988. Vrijeme potpune rehabilitacije tek treba doći.

99) Ima li Bratstvo sv. Pija X. pogrešno gledanje na Tradiciju?

Danas se često zamjera SSPX-u da ima prestatičan koncept Tradicije. Saborski Rim ističe "živuću Tradiciju"[20] - pridjev *živući* bi trebao sugerirati da se Tradicija može kretati, kao svaka živa stvar. Ali upravo to je modernistička pogreška historicizma: doktrinarna istina se nikad ne može definitivno dokučiti, već se sagledava i izražava različito kroz tijek nekoliko stoljeća. Tu zabludu su osudili Papa sv. Pio X. i Pio XII.

---

[19] Za detaljniju raspravu o ovom argumentu, pogledajte *Sel de la Terre*, broj 24, str. 50-67. O legitimnosti biskupskih posvećenja iz 1988., vidi studiju vlč Mura u br. 4, 5, 7, i 8. *Sel de la Terre*, kao i pamflet Fr. Francoisa Piverta, *Raskol ili ne?* (1988; Angelus Press, 1995.).

[20] Na primjer, Ivan Pavao II. je u svome Motu propriju Ecclesia Dei od 2. srpnja 1988. (kojim izopćuje nadbiskupa Lefebvrea) osudio "korijen" Tradicionalnog otpora, koji je "nepotpuni i proturječni pojam tradicije." On je objasnio da je taj pojam *nepotpun* ", jer ne uzima dovoljno u obzir živuću narav tradicije, koja, kako Drugi vatikanski sabor jasno uči, 'dolazi od apostola i napreduje u Crkvi, uz pomoć Duha Svetoga" (DS 4822). "Taj pojam bi, štoviše, bio *proturječan*, po tome što se suprotstavlja univerzalnom Učiteljstvu Crkve (o ovoj posljednjoj točki, vidi Pitanja 19 i 31 Katekizma).

- **Je li pogreška historicizma stvarno i doista danas prisutna u Rimu?**

Nadbiskup Lefebvre je često izvještavao o tome da kada je razgovarao s kardinalom Ratzingerom ili drugim Rimskim istaknutim osobama te bi citirao neke osude koje je objavio Pio IX. ili neku dogmatsku definiciju Sabora u Trentu, da bi čuo kako njegov sugovornik odgovara: "Ali Monsignor, mi više ne živimo u vrijeme Pija IX.; mi nismo u eri Sabora u Trentu...."

- **Je li normalno za tradiciju da evoluira kroz vrijeme?**

Tradiciju (s velikim T) treba razlikovati od tradicije. Prva je nepromjenjiva, dok druga može pretrpjeti neke promjene.

- **Što je Tradicija?**

Tradicija (s velikim T) je apostolska Tradicija, odnosno polog vjere povjeren jednom zauvijek apostolima a koji Učiteljstvo (Crkvena vlast naučavanja) mora prenositi i štititi do kraja svijeta.[21]

- **Je li Tradicija apsolutno nepromjenjiva?**

Polog kojega je Bog objavio a Tradicija prenosila je apsolutno nepromjenjiv jer je Objava završila smrću zadnjeg apostola.[22] Ali taj nepromjenjiv polog sve jasnije izražava Učiteljstvo, koje ga zapisuje i klasificira istovremeno dok ga prenosi i brani.

- **To znači da Crkveno učenje ipak evoluira?**

Radije nego da pričamo o *evoluciji* (koja je vrlo dvosmislena riječ), možemo pričati o *razvoju*. Također, treba shvatiti da je taj razvoj *homogen*, odnosno bez mutacija: on je jednostavno otkrivanje onoga što je bilo obuhvaćeno od početka, što je neka vrsta sažimanja spriječila da bude potpuno vidljivo.[23]

- **Zar nije onda ispravno reći da je Tradicija živuća?**

Tradicija je živuća u smislu da se objavljeni polog koji su nam ostavili apostoli ne samo prenosi kao mrtvo slovo na papiru, već i kroz *žive* osobe koje imaju vlast braniti ga, pokazati njegovo značenje, i

[21] Vidi gore, Pitanje 8.

[22] Vidi 21. osuđeni prijedlog dekreta sv. Pija X. *Lamentabili* (Dz. 2021).

[23] Vidi gore, pitanje 12, kao i "La tradition vivante et combattante" biskupa Tissiera de Malleraisa, *Sel de la Terre*, broj 30, str. 16-32.

učiniti ga življenim kroz vjeru (što je funkcija Učiteljstva). Ali svejedno ostaje to da je taj polog sam po sebi *nepromjenjiv*; istina se ne mijenja, i ništa što je Učiteljstvo jednom definiralo ne smije se mijenjati. Izraz "živuća Tradicija" često shvaćen kao pomična, evoluirajuća Tradicija, je danas posebno opasan.

- **Koje su to crkvene tradicije koje postoje istodobno s nepromjenjivom Tradicijom?**

Svi pobožni običaji, pravila instituta posvećenog života, metode apostolata, liturgijski ili pravni zakoni i običaji koje se prenose u Crkvi a da ih Bog nije direktno ustanovio u vrijeme apostola su crkvene tradicije, različite od Tradicije u najužem smislu.

- **Mogu li se sve te crkvene tradicije mijenjati?**

Crkvene tradicije nisu nepromjenjive kao objavljena Tradicija i zapravo su se polako razvile kroz vrijeme. Ali one su nasljeđe svetaca i izraz mudrosti Crkve (koja je vođena Duhom Svetim). Stoga bi bio znak nepoštivanja i nerazboritosti mijenjati ih bez dobrog razloga.

- **Ali zar nisu "tradicionalisti" pretjerano i previše kruto vezani na crkvene tradicije koje su, napokon, ljudske?**

Tako krut i pretjeran "tradicionalizam" koji bi zamrznuo sve vanjske forme i odbio prilagoditi se suvremenim potrebama možda doista postoji (može ga se naći među Istočnim raskolnicima koji se nazivaju "Ortodoksnima"). Ali to nije bio stav sv. Pija X. ni nadbiskupa Lefebvrea, koji je znao kako blisko sjediniti vjernost prema Crkvenoj prošlosti i prilagodbu potrebama današnjice. Uostalom, anti-modernistička borba koju su obojica vodili (i koju još vode oni koji se nazivaju "tradicionalistima") nije u svojoj biti bila za ljudske tradicije već za objavljenu Tradiciju, predmet kreposti vjere. Tradicionalistički otpor nije prvenstveno i uglavnom pitanje latinskog ili mantije ili liturgijskih rubrika; on je u potpunosti pitanje vjere.

- **Kako je sv. Pio X. pomirio vjernost prošlosti s prilagođavanjem sadašnjim potrebama?**

Papa sv. Pio X., koji je tako oštro osudio modernizam, je u isto vrijeme bio veliki reformatorski papa: on je reformirao Misal i Crkvenu glazbu; on je bio prvi koji je pripremio jasan i kompletan Zakonik kanonskog prava; i sa svoja dva dekreta o Pričesti je rastjerao

posljednje utjecaje jansenizma. A ovo je samo lista njegovih najvećih reformi. Niti jedan pontifikat od Sabora u Trentu nije promovirao toliko reformi kao sv. Pio X.! Ali to su bile dobre reforme, zaista nadahnute nadnaravnom gorljivošću, bez ikakvog prijezira prema prošlosti, i jedino ciljajući prema stvaranju najboljih prilika za djelovanje Crkve u modernom svijetu u svrhu spašavanja duša.

- **Može li se nadbiskupa Lefebvrea po tom pitanju usporediti sa sv.Pijom X.?**

Nadbiskup Lefebvre je djelovao jednako kao sv. Pio X. On je prianjao uz Tradiciju s velikim T (koja nam prenosi polog vjere) i volio je prošlost Crkve jednako kao što je znao biti poduzetan i inovativan u svojim pastoralnim metodama. Njegova biografija nudi za to brojne primjere.[24]

- **Otkud dolazi izraz "živuća tradicija" koja se danas koristi protiv "tradicionalista"?**

Izraz "živuća Tradicija" dolazi iz dokumenta Drugog vatikanskog sabora (*Dei Verbum* 12) a on spominje evoluirajuću tradiciju. S modernističkog stajališta, uloga učiteljstva nije štititi polog Objave, već osigurati crkveno "zajedništvo" (u prostoru i vremenu). Vjernost Tradiciji uopće kao prvo ne znači vjernost pologu kojega se prenijeli apostoli, već radije poslušnost onome što papa, jamac jedinstva, govori *danas*.

- **Može li se taj novi pojam "živuće tradicije" naći u učenjima Benedikta XVI.?**

Pojam "živuće tradicije" je sveprisutan u učenjima pape Benedikta XVI. U svojem svečanom govoru 26. travnja 2006., na primjer, on definira narav Tradicije: "Crkvena apostolska Tradicija se sastoji u tom prenošenju dobara spasenja koja, snagom Duha čine kršćansku zajednicu trajnim ostvarenjem izvornog zajedništva." On objašnjava: "Tradicija je zajedništvo vjernika oko njihovih legitimnih svećenika kroz povijest, zajedništvo koje hrani Duh Sveti, osiguravajući

[24] Vidi Bernard Tissier de Mallerais, Marcel Lefebvre (2002; Kansas City: Angelus Press, 2004.), osobito str 183-86..

povezanost između iskustva apostolske vjere, življene u izvornoj zajednici učenika, i sadašnjeg iskustva Krista u njegovoj Crkvi.[25]

- **Što je značajno u ovoj definiciji Tradicije?**

Pod izgovorom naglašavanja *živućeg* karaktera Tradicije ("Tradicija je živa rijeka koja nas povezuje s izvorom, živuća rijeka u kojoj su izvori uvijek prisutni," rekao je također Papa), bitan *sadržaj* ove Tradicije je ostavljen po strani: objavljena istina, koja je nepromjenjiva.

- **Kako trebamo odgovoriti na ovaj novi pojam "živuće tradicije"?**

Dovoljno je odgovoriti riječima sv. Pavla: "Ali kad bismo vam mi, ili kad bi vam anđeo s neba navješćivao neko evanđelje mimo onoga koje vam mi navijestismo, neka je proklet!" (Gal 1,8)

100) Zar ne bi bilo moguće nastaviti suradnju s Rimom?

Sam zdrav razum pokazuje, a iskustvo potvrđuje, da je trenutačno nemoguće u potpunosti živjeti i braniti katoličku vjeru a da vas u isto vrijeme podržava saborski Rim. Nakon biskupskih ređenja 1988., Rim je nekim zajednicama dopustio slavljenje nekadašnje liturgije, ali su one za uzvrat bile primorane priznati novu Misu kao potpuno legitiman obred i suzdržati se od bilo kakve kritike Drugog vatikanskog sabora. Osobito, morale su prihvatiti (ili barem ne kritizirati) vjersku slobodu i ekumenizam. Takva šutnja *per se* predstavlja sudioništvo u zločinu.

- **Koje su to zajednice koje su dobile dopuštenje korištenja tradicionalne liturgije u zamjenu za svoju šutnju o zabludama Drugog vatikanskog sabora?**

Zajednice koje su ovlaštene za korištenje tradicionalne liturgije u zamjenu za šutnju o zabludama Drugog vatikanskog sabora su konkretno Bratstvo sv. Petra (koje je proizašlo iz raskola s Bratstvom sv. Pija X. 1988.godine), Institut Krista Kralja (osnovao ga je O. Wach u Griciglianu, blizu Firenze), benediktinski samostan Le

[25] Opća audijencija, srijeda, 26. travnja, 2006.

Barroux (uspostavljen oko 1988. godine), Bratstvo sv. Vinka Ferrerskog u Chémèreu (koje je naglo prešlo iz sedevakantizma na zastupanje Sabora dok se nadbiskup Lefebvre dogovarao s Rimom 1987. godine), Institut Opus Mariae (O. Vladimir), Društvo sv. Ivana Marije Vianneya iz Camposa, Brazil (pod vodstvom Msgr. Rifana i uspostavljeno oko 2002. godine) i naposljetku, u novije vrijeme, redemptoristi Papa Stronsaya. Ove zajednice se općenito označuju imenom zajednice "*Ecclesia Dei*".

- **Zašto sve te zajednice imaju zajedničko ime " zajednice *Ecclesia Dei* "?**

Te zajednice su označene generičkim imenom "zajednice *Ecclesia Dei* " jer je većina njih pod istoimenom komisijom koja je osnovana u Rimu za vrijeme biskupskih ređenja 1988. godine da bi se okupili oni koji su napustili Bratstvo sv. Pija X.

- **Otkuda dolazi ime "*Ecclesia Dei*"?**

Riječi "*Ecclesia Dei*" označavaju dokument po kojem je nadbiskup Lefebvre ekskomuniciran. Moglo bi se reći da su sve ove zajednice ustanovljene kao rezultat te ekskomunikacije i da su se okoristile herojskim činom nadbiskupa Lefebvrea 30. lipnja 1988. godine. Da osnivač Ecônea nije prvo najavio (29. svibnja 1987.) i onda izveo (30. lipnja 1988.) ta biskupska ređenja, saborski Rim nikada ne bi dopustio tradicionalnu liturgiju tim zajednicama.

- **Zašto su saborskom Rimu toliko smetala ta biskupska zaređenja?**

Saborskom Rimu su smetala ta biskupska zaređenja jer su ona osiguravala opstanak Tradicije. Do tada, moglo se zamišljati kako će reakcija tradicionalista eventualno izumrijeti jednom kada više ne bude tradicionalnih biskupa koji bi zaredili tradicionalne svećenike. Kako je nadbiskup Lefebvre bio već prilično star, bilo je samo pitanje vremena, cijela strategija saborskog Rima se sastojala u tome da pokušaju dobiti na vremenu. Zaređenje iz 1988. je potpuno preokrenulo situaciju. Iako su napustile nadbiskupa Lefebvrea, zajednice *Ecclesia Dei* su imale koristi od toga. Rim im je zapravo dopustio korištenje tradicionalne liturgije da bi ih se odvojilo od nadbiskupa Lefebvrea.

- **Priznaju li zajednice *Ecclesia Dei* to da svoj uspjeh duguju zaređenjima iz 1988.?**

Budući da se njih tolerira isključivo zbog toga što su se javno odvojile od njega, zajednice *Ecclesia Dei* uglavnom izbjegavaju priznati svoj dug nadbiskupu Lefebvreu. Neki laici uživaju veću slobodu govora. Godine 2006. je urednik "*Remnant*"-a, novina *Ecclesia Dei* u S.A.D. javno priznao da je Bratstvo sv. Pija X. vrlo vjerojatno bilo protuteža koja je omogućila zajednicama *Ecclesia Dei* da postoje i da se razvijaju. Kao posljedica toga što je i vrlo logično, on je izjavio da za sada ne želi dogovor između saborskog Rima i Bratstva sv. Pija X. jer bi to pomicanje protuteže moglo oslabiti cijeli tradicionalistički pokret.

- **Zar nisu sva ta taktičarska razmatranja previše ljudska?**

Karakteristično je za Drugi vatikanski sabor da je zamijenio hrabru ispovijest katoličke vjere taktičnošću, diplomacijom, i dijalogom (dokumenti o vjerskoj slobodi i ekumenizmu su najjasniji primjer toga). Suprotno od toga, nadbiskup Lefebvre je uvijek bio motiviran brigom o vjeri. On je pribjegao ređenjima 1988. jedino da bi nastavio prenositi katoličku vjeru i sakramente. S takvim stavom, nije nevažno primijetiti da se vjera osnivača Econea, koji je odbio pokleknuti pred ljudskim obzirima, na kraju pokazala oštroumnijom od svih manevara vatikanskih diplomata.

- **Mogu li se biskupska ređenja iz 1988. smatrati velikom pobjedom katoličke tradicije?**

Da, biskupska ređenja iz 1988. predstavljaju veliku pobjedu za Crkvu. Ona su spasila tradicionalnu Misu. Polagan, ali siguran napredak Mise unutar Crkve je neosporan plod ređenja.

- **Ako je postignuta pobjeda, što sprječava Bratstvo da se danas pomiri s Rimskim vlastima?**

Ređenja 1988. su doprinijela očuvanju katoličke Tradicije ne samo osiguravajući prenošenje sakramenta Svetog Reda, te tradicionalne Mise i sakramenata, već i štiteći mali dio Crkvenog stada od saborskih zabluda. Sada, te saborske pogreške nastavljaju razarati Crkvu, i one kraljuju čak i u Rimu. Da bi i dalje bili djelotvorno zaštićeni od njih,

potrebno je držati odmak od rimskih vlasti. Konačna pobjeda tek treba doći.

- **Zar ne bi bilo moguće nastaviti odupirati se saborskim pogreškama, a ne biti izvan redovitog lanca upravljanja legitimnih Crkvenih vlasti**

Za vrijeme epidemije, najosnovnija razboritost nameće strogu odvojenost bolesnih od zdravih. Određena komunikacija ostaje neophodna (da bi se brinuli o bolesnima), ali su postavljena najveća moguća ograničenja i poduzimaju se brižne predostrožnosti. To se isto može primijeniti na ovu situaciju danas: nemoguće je posjećivati saborske vlasti na regularnoj osnovi a da se sebe ne izloži zarazi njihovih zabluda. Primjer zajednica *Ecclesia Dei* daje nam očite dokaze.

- **Jesu li članovi zajednice *Ecclesia Dei* zaista prihvatili zablude Drugog vatikanskog sabora ili samo šute o tome?**

Da se ne bi pretvarali da sudimo o internom forumu ili mogućim iznimkama, čini se da je većina članova zajednica *Ecclesia Dei* završila tako da, nažalost, pristaje na saborske zablude. Započele su tako što su mudro šutjele. Onda su sve više i više morale dokazivati jedinstvo. Neopaženo, bile su podvrgnute psihološkom pritisku liberalizma, to djelotvornijim što je manje prisilnim izgledao. Završile su tako što su se suzdržale od mišljenja koje bi se razlikovalo od onoga što su govorile i kako su djelovale. ("Čovjek mora živjeti na način kako misli ili će završiti tako da će misliti onako kako živi." kao što je rekao Paul Borget). Ukratko, potpuno su bile uhvaćene u stroj u koji su nerazborito stavile prst.

- **Je li prihvaćanje saborskih zabluda zajedničko svim zajednicama *Ecclesia Dei*?**

Tu bez sumnje postoje nijanse, ali uglavnom sve zajednice *Ecclesia Dei* danas prihvaćaju saborske zablude. Kada su se pomirile s saborskim Rimom u srpnju 1988., Le Barroux je javno nametnuo uvjet: "Da se od nas ne traži nikakva doktrinarna ili liturgijska protuteža i da se ne nameće šutnja našem *antimodernističkom*

propovijedanju."[26] Ali već je sljedećeg listopada jedan redovnik primijetio "određeno relativiziranje kritike prema *Dignitatis Humanae* i Asizu" u samostanu.[27] Zapravo, Le Barroux je čak išao tako daleko da je javno pokušao opravdati zablude Drugog vatikanskog sabora.[28] Bratstvo sv. Petra, koje je na početku tvrdilo da nastavlja raditi ono isto što je radilo Bratstvo sv. Pija X. (osim biskupskih zaređenja) je posrnulo na sličan način.

- **Ali imaju li zajednice Ecclesia Dei čvrsto stajalište kad se radi o liturgiji?**

Daleko od toga da se čvrsto odupiru, zajednice *Ecclesia Dei* su više ili manje prihvatile novu liturgiju: Dom Gerard (otac gvardijan Le Barroux-a)[29] je morao koncelebrirati na novoj Misi s Papom (27. travnja 1995.). O. Wach (poglavar Instituta Krista Kralja) je isto to napravio

(21. prosinca 1991.[30]. Biskup Rifan je također koncelebrirao na Novoj Misi (8. rujna 2004.). Bratstvo sv. Petra je trebalo prihvatiti načelo koncelebriranja Mise posvete ulja na Veliki četvrtak s biskupima iz biskupije u kojoj su ustanovljeni (susret Rocca di Papa, 8-12. veljače 2000.[31]. Bratstvo sv. Vinka Ferrerskog je malo

---

[26] "Zeleno svjetlo za samostan le Barroux: Izjava Dom Gerarda," [Francuski] *Present*, 18. kolovoza 1988."

[27] Pismo vlč Josepha Vanniera (bivšeg subpriora Le Barrouxa) za Dom Gerard, *Fideliter*, siječanj-veljača 1989., str. 14.

[28] Od 1993. godine, Le Barroux je pokušavao opravdati novi Katekizam katoličke Crkve (usp.*Sel de la Terre*, broj 9, str 175-88, o ovom lošem pokušaju). Fra Basil (iz iste opatije) se dao na opravdavanje vjerske slobode koju je naučavao Drugi vatikanski sabor u "monumentalnoj" studiji od 2960 stranica (vidi *Sel de la Terre*, broj 30, str. 202-7). On priznaje da drugi autori koji su do tada pokušavali pomiriti *Dignitatis Humanae* s tradicijom (fra Lucien, fra Harrison, fra Margerie, Fra de Saint-Laumer, itd) nisu uspjeli, ali je on mislio da je pronašao rješenje. Tijekom nekoliko godina, fra Basilova teza je predstavljana u krugovima Ecclesia Dei kao prijekor da je moguće pomiriti Drugi vatikanski sabor s tradicijom. Nažalost, jedan drugi redovnik Le Barrouxa, vlč Jehan, objavio je disertaciju o kanonskom pravu 2004. dokazujući da fra Basilova teza pati od "fatalne" mane: ona radikalno falsificira nauk svetog Tome Akvinskog o "Zakonu" (vidi *Sel de la Terre*, broj 56, str. 180-7). Umjesto propovijedanja Krista Kralja, "okupljeni" se posvećuju obrani Drugog vatikanskog sabora kontradiktornim spisima koji samo doprinose općoj zbunjenosti.

[29] Ušao je vječnost 28. veljače 2008. RIV-Ed.

[30] Fotografija u *Sel de la Terre*, broj 21, str. 182.

[31] O ovom važnom sastanku u Rocca di Papa, prikaz cf.Jonathana Whitea u *Sel de la Terre*, Broj 41, str. 226-33.

rezerviranije: oni "samo" preporučaju pohađanje Mise posvete ulja na Veliki četvrtak na koru i primanje Pričesti [32] (ali čak i to je liturgijsko sudjelovanje i zato i prihvaćanje nove Mise).

- **Zasigurno zajednice *Ecclesia Dei* barem dobivaju šire područje za apostolat u zamjenu za te kompromise?**

Situacija se dosta razlikuje od zemlje do zemlje (i u Francuskoj od biskupije do biskupije), ali većina biskupa ograničava aktivnosti zajednica *Ecclesia Dei*. Čak i oni biskupi koji nisu previše neprijateljski raspoloženi prema njima oklijevaju ih srdačno dočekati jer se boje reakcija svojega klera ili laika aktivista. Rim se pak boji reakcije biskupa. Situacija sa zajednicama *Ecclesia Dei* bi bila ekstremno neizvjesna da ne postoji Bratstvo sv. Pija X. kao protuteža.

- **Na kraju, što ta situacija otkriva?**

Situacija zajednica *Ecclesia Dei*, koje su postupno bile prisiljene napustiti tradicionalni nauk a opet su samo prihvaćene uz mnoga ograničenja u raznim biskupijama, jasno potvrđuje postojanje "stanja nužnosti" na koje se pozvao nadbiskup Lefebvre da bi opravdao zaređenja 1988. Sada kao i tada, onima koji žele obraniti katoličku vjeru do gorkog kraja, nemoguće je prepustiti se u ruke autoriteta koji relativiziraju katoličku vjeru i proturječe joj. Zbog toga "doktrinarne diskusije" koje traži Bratstvo sv. Pija X. moraju prethoditi bilo kakvim praktičnim rješenjima. Ali ova situacija neće vječno trajati, kao što je naš Gospodin obećao: "Ni vrata pakla neće je nadvladati" (Mt 16,18).

[32] *Sedes Sapientiae*, broj 68, str. 3-30. Usporedi *Sel de la Terre*, broj 32, str. 217-19.